

MESTO BANSKÁ BYSTRICA
Československej armády 26
975 39 Banská Bystrica

GENEREL ZELENE MESTA BANSKÁ BYSTRICA

Marec 2010

Spracovateľ dokumentácie:

EKOJET, s.r.o.
priemyselná a krajinná ekológia

Staré Grunty 9A, 841 04 Bratislava, Slovenská republika
Tel.: (+421 2) 45 69 05 68
e-mail: info@ekojet.sk
www.ekojet.sk

ÚVOD.....1

1. ZADANIE ÚLOHY	1
1.1. DÔVODY NA SPRACOVANIE DOKUMENTÁCIE GENERELU ZELENE MESTA BANSKÁ BYSTRICA.....	1
1.2. CIELE SPRACOVANIA DOKUMENTÁCIE GENERELU ZELENE MESTA BANSKÁ BYSTRICA.....	1
1.3. HLAVNÉ PODKLADY	1
2. VYMEDZENIE RIEŠENÉHO ÚZEMIA	2
3. ŠIRŠIE VZŤAHY.....	2

PRIESKUMY A ROZBORY.....3

4. PRIESKUMY A ROZBORY PRÍRODNÉHO PROSTREDIA A KRAJINY MESTA BANSKÁ BYSTRICA.....	3
4.1. ZÁKLADNÉ ÚDAJE O PODMIENKACH PRE ZELENЬ	3
4.1.1. Geomorfologické pomery	3
4.1.2. Ovzdušie.....	3
4.1.3. Voda	5
4.1.4. Pôda.....	7
4.1.5. Fauna, flóra, vegetácia	8
4.2. KRAJINA, STABILITA, OCHRANA	9
4.2.1. Územný systém ekologickej stability	9
4.2.2. Chránené územia prírody a krajiny	10
4.3. OBYVATEĽSTVO	12
4.4. SÚČASNÝ STAV KVALITY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA	15
4.4.1. Znečistenie ovzdušia	15
4.4.2. Znečistenie povrchových a podzemných vôd	15
4.4.2. Znečistenie pôdy	16
5. PRIESKUMY A ROZBORY ZELENE HODNOTENÉHO ÚZEMIA	17
5.1. METODICKÉ PRINCÍPY PRIESKUMOV.....	17
5.1.1. Štruktúra hodnoteného územia.....	17
5.1.2. Základné druhy zelene	18
5.1.3. Prieskum plôch zelene	20
6. PRIESKUMY A VYHODNOTENIE SÚČASNÉHO STAVU ZÁKLADNÝCH DRUHOV ZELENE V ZASTAVANOM ÚZEMÍ.....	21
6.1. PARKY	21
6.2. MALÉ PARKOVÉ PLOCHY	33
Urbanizovaný obvod 01 (Historické jadro)	33
Urbanizovaný obvod 03 (Mesto sever).....	35
Urbanizovaný obvod 12 (Uhliško).....	37
Urbanizovaný obvod 13 (Smrečina)	37
Urbanizovaný obvod 20 (Stará Fončorda).....	38
Urbanizovaný obvod 21 (Štiavničky)	39
Urbanizovaný obvod 19 (Radváň)	40
Urbanizovaný obvod 25 (Fončorda –Internátna)	40
Urbanizovaný obvod 26 (Fončorda – Tulská)	41
Urbanizovaný obvod 47 (Trieda Hradec Králové)	43
Urbanizovaný obvod 50 (Fončorda – Mládežnícka).....	43
Urbanizovaný obvod 23 (Podlavice - Skubín).....	45
Urbanizovaný obvod 48 (Rudlová II)	45
Urbanizovaný obvod 05 (Sásová I).....	46

Urbanizovaný obvod 05 (Sásová II)	47
6.3. SÍDLISKOVÁ ZELEN.....	49
6.3.1. Rozbory zelene obytných súborov	49
6.3.2. Zeleň vnútorných obytných blokov	57
6.4. ZELEN ŠKOLSKÝCH ZARIADENÍ	58
6.5. ZELEN ZDRAVOTNÍCKYCH ZARIADENÍ	59
6.6. ZELEN CINTORÍNOV	60
6.7. ZELEN ŠPORTOVÝCH A REKREAČNÝCH ZARIADENÍ.....	61
6.8. ZELEN PRIEMYSLU A PREVÁDZOK.....	62
6.9. ZELEN ŠPECIFICKÝCH ÚČELOVÝCH ZARIADENÍ OBCHODU, OBJEKTOV SPRÁVY A SLUŽIEB	62
6.10. ZELEN KOMUNIKÁCIÍ.....	63
6.11. ZÁHRADKÁRSKE OSADY	67
6.12. PLOCHY ZELENE PRÍRODE BLÍZKE.....	68
6.13. PLOCHY ZELENE PRVKOV USES	71
6.13.1. Analýza súčasného stavu prvkov USES v hodnotenom území generelu zelene.....	72
6.14. VODNÉ TOKY.....	86
6.15. OSTATNÉ PLOCHY ZELENE.....	86
6.16. HODNOTENIE DRUHOVÉHO ZLOŽENIA STROMOV	87
6.17. HODNOTENIE ROZSAHU ZELENÝCH PLÔCH MESTA.....	91

NÁVRHY 93

7. VÝCHODISKÁ	93
7.1. SYSTÉM PLÔCH ZELENE	93
7.1.1. Vývoj priestorovej koncepcie systému zelene Banskej Bystrice.....	94
7.1.2. Koncept systému zelene mesta	95
7.2. GENEREL ZELENE	101
7.2.1 Nové plochy verejnej zelene podľa ÚPD mesta Banská Bystrica	101
7.2.2. Návrh revitalizácie významných plôch verejnej alebo vyhradenej zelene	110
7.3. ZAKLADANIE PLÔCH A BIODRÓMOV V RÁMCI REALIZÁCIE USES	122
7.3.1. Postup zabezpečenia biokoridorov ÚSES.....	123
7.3.2. Zásady projekčného spracovania biokoridorov USES.....	123
7.4. ZAKLADANIE PLÔCH ZELENE AKO SPÔSOB OBNOVY BIOLOGICKÝCH HODNÔT NEVYUŽÍVANÝCH PLÔCH PRIESTOROV POŠKODENÝCH MINULOU VÝROBOU	126
7.5. IZOLAČNÁ ZELEN MEDZI OBYTNOU ZÓNOU A PRIEMYSELNÝMI AREÁLM	126
8. NÁVRHY TRIED INTENZITY ÚDRŽBY VEREJNEJ ZELENE	128
8.1. OPATRENIA STAROSTLIVOSTI O DREVINY A OSTATNÉ PRVKY PLÔCH ZELENE	128
9. DRUHOVÁ SKLADBA DREVÍN.....	134
9.1. PELOVÁ PRECITLIVENOSŤ A JEJ BOTANICKO - EKOLOGICKÉ NÁSLEDKY.....	134
9.1.1. Súčasný stav zastúpenia hlavných alergénov v plochách verejnej zelene	138
9.2. TOXICKÉ DREVINY	139
9.3. NEPÔVODNÉ DREVINY	139
9.4. PREHĽAD NAVRHOVANÝCH DREVÍN	139
10. REGULATÍVY A ŠTANDARDY PLÔCH MESTSKÉJ ZELENE.....	140
10.1. REGULATÍVY PLÔCH ZELENE	140
10.1.1. Výklad pojmov pri vymedzovaní regulatívov plôch zelene	140
10.2. ŠTANDARDY PLÔCH ZELENE	151
11. NÁVRH PLÔCH NA CHRÁNENÉ ČASTI KRAJINY HODNOTENÉHO ÚZEMIA	153
11.1. VYMEDZENIE POJMOV	153
11.2. NÁVRH NA VYHLÁSENIE CHRÁNENÉHO KRAJINNÉHO PRVKU	153
11.3. REGULÁCIA PLÔCH ZELENE	154
11.3.1.Koeficient zelene.....	154

11.3.2. Regulatívny plôch zelene podľa ÚPD mesta	155
12. CELKOVÁ BILANCIA PLÔCH ZELENE V HODNOTEŇOM ÚZEMÍ	156
13. POUŽITÉ PODKLADY A LITERATÚRA	160
<u>PRÍLOHY .....</u>	<u>163</u>

ÚVOD

1. Zadanie úlohy

Projektovú dokumentáciu Generelu zelene mesta Banská Bystrica (ďalej len PDGZ) objednalo u EKOJET spol. s r.o. Bratislava mesto Banská Bystrica na základe výsledkov verejnej súťaže z marca 2009.

V zmysle požiadavky objednávateľa pozostáva spracovanie dokumentácie z týchto samostatných etáp:

Prieskumy a rozbory

Návrhy

1.1. Dôvody na spracovanie dokumentácie generelu zelene mesta Banská Bystrica

Hlavným dôvodom na spracovanie DGZ mesta Banská Bystrica je ďalej rozpracovať a detailizovať riešenia problematiky zelene obsiahnuté v dokumentácii Územný plán mesta Banská Bystrica, Koncept (AUREX, Bratislava, 2006).

Generel zelene je spracovaný v zmysle zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku v znení neskorších predpisov, vyhlášky č. 55/2001 Z.z. o územnoplánovacích podkladoch a územnoplánovacej dokumentácii a na základe požiadaviek ostatných osobitných predpisov, najmä na úseku ochrany prírody a krajiny – zákon 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny a vyhláška MŽP SR č. 24/2003 Z.z., ktorou sa vykonáva zákon 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny a v zmysle ďalších, vzájomne dohodnutých požiadaviek obstarávateľa.

1.2. Ciele spracovania dokumentácie generelu zelene mesta Banská Bystrica

Cieľom DGZ je vytvoriť vedomostnú základňu údajov o verejnej zeleni mesta, vytvoriť podklad zahrňujúci výhľadové údaje pre ďalšiu projekčnú, realizačnú činnosť a údržbu zelene, pre diferenciáciu zakladaní rôznych kategórií zelene, pre výber vhodného sortimentu okrasných a účelových drevín, pre návrh vhodnej štruktúry zelene vzhľadom ku konkrétnym podmienkam územia mesta Banská bystrica pre efektívnejšie a intenzívnejšie využívanie v súčasnosti funkčne nevyužitých plôch v rámci riešeného územia.

1.3. Hlavné podklady

Pri spracovaní predloženej dokumentácie boli použité tieto podklady:

- Katastrálna mapa v digitálnej forme
- Plochy vo vlastníctve mesta
- Technická mapa mesta v digitálnej forme (budovy, ulice, chodníky, plochy zelene, stromy, inžinierske siete)
- Ortofotomapu z roku 2007
- Územný plán mesta Banská Bystrica, Koncept (AUREX, 2006)
- Významné plochy zelene na území mesta Banská Bystrica z roku 2006 (MÚ Banská Bystrica, 2006)

2. Vymedzenie riešeného územia

Riešené územie je vymedzené územím mesta Banská Bystrica, ktoré sa skladá z 9 katastrálnych území - Banská Bystrica, Radváň, Sásová, Podlavice, Kremnička, Kostiviarska, Ul'anka, Senica, Šalková v rozsahu navrhovaného zastavaného územia mesta podľa konceptu územného plánu mesta Banská Bystrica. Problematika lesoparkov nie je predmetom generelu zelene.

3. Širšie vzťahy

Skutkový stav, ako aj analýzy väčšiny javov presahujúcich rámec riešeného územia mesta sú súčasťou dokumentácie Územný plán mesta Banská Bystrica, Koncept (Aurex 2006). Táto dokumentácia je v súčasnej dobe záväzná pre generel zelene.

Širšie vzťahy generelu zelene a dokumentácie starostlivosti o dreviny sú dané polohou katastrálneho územia mesta. Vzhľadom na vysokú atraktivitu katastrálneho územia, existujú v súčasnej dobe riziká vyplývajúce zo zvýšeného záujmu o lokalizáciu ekonomických aktivít, ktoré budú násobené záujmom domáceho a zahraničného kapitálu o lokalizáciu v ekologicky i vybavenosťou atraktívneho prostredia.

Súčasná krajinná štruktúra katastrálneho územia je tvorená súbormi prirodzených a človekom pozmenených krajinných systémov. Katastrálne územie mesta a hodnotené územie obsahuje mapa širších vzťahov.

PRIESKUMY A ROZBORY

Cieľom prieskumov a rozborov je, najmä na základe územnoplánovacích podkladov a záväzných ostatných podkladov, získanie poznatkov o súčasnom stave verejnej zelene mesta, o možnostiach vývoja priestorového usporiadania, a funkčného využívania zelene, určenie problémov a stretov záujmov v meste Banská Bystrica potrebných na spracovanie návrhu generelu zelene.

4. Prieskumy a rozbory prírodného prostredia a krajiny mesta Banská Bystrica

4.1. Základné údaje o podmienkach pre zeleň

4.1.1. Geomorfologické pomery

Podľa regionálneho geomorfologického členenia patrí územie mesta Banská Bystrica do provincie Západných Karpát, subprovincii Vnútorných Západných Karpát, na styku oblasti Slovenského Rudohoria, Fatransko-tatranskej a Slovenského Rudohoria. Prehľad geomorfologických celkov a podcelkov (Mazúr E., Lukniš 1986):

- celok Zvolenská kotlina: podcelok Sliačska kotlina, Zvolenská pahorkatina, Bystrické podolie, Bystrická vrchovina,
- celok Starohorské vrchy: podcelok Starohorské vrchy

4.1.2. Ovzdušie

V zmysle klimatologickej klasifikácie (Milan Lapin, 2003) patrí dotknuté územie do týchto klimatických okrskov:

- okrsok T4 s charakteristikou: teplý, suchý, s miernou zimou, klimatické znaky: január $> 3^{\circ}$ C, Iz = -20° C až -40° C
- okrsok M6 s charakteristikou: mierne teplý, vlhký, vrchovinový, klimatické znaky: január $\geq 16^{\circ}$ C, LD < 50, Iz 60-120, prevažne nad 500m n.m.
- okrsok M7 s charakteristikou mierne teplý, veľmi vlhký, vrchovinový júl $\geq 16^{\circ}$ C, LD < 50, Iz 120, prevažne nad 500m n.m.

Teplotné pomery

Teplotné pomery a zrážkové pomery približujú tabuľky dokumentované údajmi SHMÚ sledovaného obdobia 1951 až 2000.

Tabuľka : Priemerné mesačné (ročné) teploty vzduchu ($^{\circ}$ C) za obdobie (1951 - 2000)

Miesto	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	rok
Sliač	-3,3	-0,8	3,3	8,6	13,4	16,3	18,1	17,4	13,6	8,7	3,0	-1,5	8,1
Horné Pršany	-4,3	-2,9	1,1	6,6	12,3	15,4	17,3	16,2	12,7	7,0	2,3	-2,3	6,8
Skalka	-5,6	-5,0	-1,4	3,2	8,8	12,2	13,7	13,4	10,3	4,5	-0,2	-3,6	4,2

Tabuľka : Priemerný počet dní s inverziou za obdobie (1951 - 2000)

Miesto	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Rok
Sliač	18,8	17,2	17,0	15,4	14,2	13,6	12,2	13,3	14,6	17,3	18,2	19,4	191,2
Horné Pršany	10,2	9,8	8,2	6,4	5,0	4,0	2,5	3,2	6,7	7,3	8,2	10,3	81,8
Skalka	3,2	2,0	1,5	1,2	0,7	0,3	0,2	0,8	1,6	2,5	3,0	3,6	20,6

Slnečný svit

Trvanie slnečného svitu závisí od ročnej doby, expozície, sklonu svahov, veľkosti daného horizontu a členitosti reliéfu.

Tabuľka : Priemerné trvanie priameho slnečného svitu (hodiny) za obdobie (1951 - 2000)

Miesto	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Rok
Sliač	54	66	127	162	194	208	225	212	168	127	63	50	1 656
Horné Pršany	68	77	134	173	202	217	227	220	172	134	68	57	1 749
Skalka	72	85	122	145	155	160	172	162	124	117	69	62	1 445

Zrážkové pomery

Minimálne mesačné úhrny nulové a ročné minimá sa od doliny Hrona k pohoriam pohybujú od 400 do 700 mm zrážok. Obdobie sucha sa vyskytuje prevažne na jar a v lete, ale najviac suchých periód s trvaním viac ako 15 dní pripadá na október a september. Najčastejšie sa neprerušované periody sucha vyskytujú v marci a najmenej zrážkových dní v roku je v septembri a októbri.

Tabuľka : Priemerné úhrny zrážok za obdobie (1951 - 2000)

Miesto	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	rok
Badín	52	58	62	56	62	93	76	71	56	55	78	66	775
Ul'anka	63	69	68	70	95	102	84	81	63	74	93	82	944
Skalka	82	86	90	87	122	134	127	117	92	108	115	98	1 258

Tabuľka : Priemerný počet dní so snehovou pokrývkou 20 cm a viac za obdobie (1951 - 2000)

Miesto	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	rok
Slov. L'upča	11,2	10,3	3,5								0,1	3,4	28,5
Králiky	21,5	20,4	15,8	2,7						0,1	2,4	11,3	74,2
Skalka	25,7	25,2	24,7	13,8	0,2				0,1	0,5	4,3	18,5	112,2

Veterné pomery

Prevládajúce prúdenie vzduchu v údolných polohách smerom od Banskej Bystrice k Slovenskej Lúči je zo západného a východného smeru, v smere ku Zvolenu zo severného a južného smeru.

V dolinách potokov je prevládajúce prúdenie vzduchu v smere ich orientácie.

V pahorkatinových oblastiach prevláda prúdenie vzduchu od severozápadu až severovýchodu.

V horských vrcholových polohách prevláda prúdenie vzduchu zo severovýchodu až severozápadu a z juhovýchodu.

Tabuľka : Priemerná časťosť smerov vetra za obdobie (1951 - 2000)

Miesto	S	SV	V	JV	J	JZ	Z	SZ	bezvetrie
Banská Bystrica	13,6	9,5	6,2	3,0	8,5	4,6	5,7	18,2	30,7
Slov. L'upča	3,5	8,8	13,8	3,5	4,0	7,5	12,7	6,2	40,0
Skalka	9,5	15,8	8,7	12,5	6,2	5,8	12,5	17,2	11,8

4.1.3. Voda

Dotknuté územie patrí do základného hydrologického povodia 4-23-02 Hron od Čierneho Balogu po Slatinu.

Tabuľka: Hydrologické členenia povodia (SVP,1999)

SVP	Povodie		Hydrologického povodia	Plocha povodia (km ²)		
	čiastkové	základné		medzipovodia	medzipovodia mimo SR	Základ povodia na území SR
IX. Hron	Hron 4-23	4-23-02	1999,10	1080,36	-	1080,36

Vodné toky

Najväčšou riekou pretekajúcou cez hodnotené územia je Hron, ktorý tvorí os územia. Hydrologické prvky Hronu v dotknutom území sú veličiny hydrologického režimu. Ich poznanie je nevyhnutné okrem iného aj pre účely ochrany životného prostredia.

Základnými hydrologickými bilančnými charakteristikami povodia pre tento účel sú zrážky a odtok. Obe tieto charakteristiky vzťahujeme na plochu povodia. Profily v dotknutom území približuje tabuľka.

Tabuľka: Bilančné charakteristiky hodnoteného územia povodia (SVP,1999)

Tok – profil	Druh profilu	Plocha povodia km ²	Zrážky mm	Odtok mm	Rozdiel mm	Odtok koef.	Špecif. Odtok 1.s ⁻¹ .km ²	Priem. Prietok M ³ .s ⁻¹
Hron - Banská Bystrica nad	K	1596,26	1048	477	571	0,46	15,10	24,10
Hron -nad Bystricou		1596,51	1048	477	571	0,46	15,10	24,10
Hron -pod Bystricou	B	1766,47	1062	500	562	0,47	15,85	27,99
Hron - Banská Bystrica	V	1766,48	1062	500	562	0,47	15,85	27,99
Tajovský potok – ústie		44,10	1075	593	482	0,55	18,80	0,829
Bystrica – Banská Bystrica	V,K	167,37	1197	741	448	0,62	23,48	3,765

Vodné nádrže

Popri Hrone je vybudovaný systém vodných nádrží s objemom do 1 mil. m³

Tabuľka: Prehľad vodných nádrží v hodnotenom území (SVP,1999)

Názov nádrže	tok	Účel	celkový objem (mil. m ³)	plocha nádrže (ha)
Šalková (Plavno)	Malé Plavno	Y	66,5	3,5
Hron – staré koryto, Pod Rybou	Hron	Y	10,0	1,0
Mútne	Mútňanský potok	Y	22,2	1,24
Banská Bystrica, Plážové kúpalisko	Tajovský potok	R	58,5	2,88

Podzemné vody

Podzemná voda je definovaná ako voda vyplňujúca dutiny zvodnených hornín. V bežnej vodohospodárskej praxi pod pojmom zdroje podzemnej vody rozumieme podzemné vody technicky využiteľné pre zásobovanie pitnou a úžitkovou vodou.

Základnou jednotkou pre hodnotenie podzemných vôd je hydrogeologický rajón. Je to územie vymedzené z hľadiska geologických, štruktúrno - geologických a hydrogeologických pomerov ako celok, v ktorom prevažuje jednotný obeh podzemnej vody určitého typu.

V hodnotenom území sú vyčlenené tieto hydrogeologické rajóny (J. Šuba a kol., 1984):

- MG 077   *Mezozoikum a paleozoikum Starohorských vrchov a severnej časti Zvolenskej kotliny,*
MG 078   *Mezozoikum a predmezozoické útvary severovýchodnej časti Zvolenskej kotliny a severozápadnej časti Veporských vrchov,*
MG 079   *Mezozoikum Kremnických vrchov a západnej časti Zvolenskej Kotliny,*
Q 080   *Kvartér novy Hrona a Slatiny od Slovenskej Lúpče po Tlmače.*

Významný pre mesto Banská Bystrica je rajón M 079. Geologicky je rajón budovaný strednotriásovými dolomitmi a vápencami (ladin-karn) zliechovskej série krížňanského príkrovu: na južnom a juhovýchodnom okraji sú tieto mezozoické súvrstvia prekryté neovulkanitmi a v juhovýchodnej časti sedimentovým neogénom. Hlavným nositeľom puklinových a puklinovokrasových vód sú karbonatické súvrstvia, ktoré umožnili sústredenie väčšieho množstva krasových vód vo významných krasových prameňoch (Malachov, Mútno, Pod kameňolomom, Studenec 1, Studenec 2, Studenec 3). Najmä pramenitá oblasť Studenec so sumárhou výdatnosťou 39 l.s^{-1} predstavuje významný nezachytený zdroj podzemných vód v doline Farebného potoka a severovýchodne od obce Králiky. V citovanom rajóne môžeme začleniť úzky pruh vrchotriásových bridlic a dolomitov so slienitými vápencami a slieňovcami spodnej kriedy súhlasného príkrovu, v ktorom vystupuje významná skupina - Laskomerské pramene. Vodohospodársky využívaných $24,30 \text{ l.s}^{-1}$ podzemných vód predstavuje významný zdroj tejto oblasti pre mesto Banskú Bystricu.

Rajón Q 080: jeho hranice sú totožné s hranicou údolnej nivy Hrona v úseku od Slovenskej Lúpče po Tlmače. Údolná niva Hronu má dĺžku 95 km, šírku cca 250 - 300m v hodnotenom území. Podzemné vody rajónu v prevažnej miere nie sú vhodné pre pitné účely bez úpravy vzhľadom na zvýšené obsahy železa, mangánu a výskyt organického a biologického znečistenia.

4.1.4. Pôda

V hodnotenom území sa nachádzajú nasledovné typy a subtypy usporiadane v tabuľke.

Pôdny typ	Charakteristika pôdneho typu	Pôdny subtyp
Fluvizeme (FM)	Pôdy s ochrickým humusovým horizontom pod ktorým sú zvrstvené nivné sedimenty rôznej zrnitosti a zastúpenia riečnych štrkov. Heterogénny pôdny typ s rôznou hrúbkou pôdneho profilu, rôznou zrnitosťou a skeletnatosťou. Prevládajú v nivie rieky Hrona s vysokou hladinou podzemnej vody.	<i>F_{Mm}^c</i> - fluvizeme typické karbonátové, ľahké v celom profile, vysychavé <i>F_{Mm}</i> - fluvizeme typické, ľahké v celom profile, vysychavé <i>F_{Mm}</i> - fluvizeme typické, stredne ľažké <i>F_{Mm}</i> - fluvizeme typické, ľažké <i>F_{MG}</i> - fluvizeme glejové, stredne ľažké (lokálne ľahké) <i>F_{MG}</i> - fluvizeme glejové, ľažké <i>F_{MG}</i> - fluvizeme (typ) stredne ľažké až ľahké, plynké
Kambizeme (KMm)	Pôdy s rôzne hrubým svetlým humusovým horizontom pod ktorým je B horizont zvetrávania skeletnatých substrátov s rôzny, väčšinou však vyšším obsahom skeletu. Subtypy: typické vyskytujúce sa vo varietach: nasýtené a kyslé), bystrické silne kyslé s veľmi nízkym nasýtením bázickými kationmi, luvizenné s B horizontom s akumuláciou ilu, pseudoglejové s výrazným oglejením v B horizonte.	<i>K_{Mn}</i> - Kambizeme typické na minerálne bohatých zvetralinách flyše, stredne ľažké <i>K_{Mm}, K_{MI}</i> - kambizeme typické a kambizeme luvizenné na svahových hlinách, stredne ľažké až ľažké <i>K_{Mm}^a</i> - kambizeme typické kyslé na svahových hlinách, stredne ľažké až ľažké <i>K_{Mg}</i> - kambizeme pseudoglejové na svahových hlinách, stredne ľažké až ľažké (veľmi ľažké) <i>K_{M, RA}</i> - kambizeme (typ) v komplexe s rendzinami, (kambizeme prevládajú), stredne ľažké až ľažké <i>KM</i> - kambizeme (typ) plytké na horninách kryštalinika, stredne ľažké až ľahké <i>KM</i> - kambizeme (typ) plytké na flyši <i>KM</i> - kambizeme (typ) plytké na ostatných substrátoch, stredne ľažké až ľahké <i>KM</i> - kambizeme (typ) na horninách kryštalinika, na výrazných svahoch: 12-25° stredne ľažké až ľahké <i>KM</i> - kambizeme (typ) na vulkanických horninách, na výrazných svahoch: 12-25° stredne ľažké až ľažké <i>KM</i> - kambizeme (typ) na flyši, na výrazných svahoch: 12-25° stredne ľažké až ľažké <i>KM</i> - kambizeme (typ) na ostatných substrátoch, na výrazných svahoch: 12-25° stredne ľažké až ľažké
Rendziny (RA)	Pôdy sú viazané na karbonátový substrát. Dosahujú vysoký obsah skeletu, majú malú až strednú hrúbku pôdneho profilu, prevažuje hlinitá až ilovitá zrnitosť, obsah karbonátov je v celom profile. Nachádzajú sa v širšom území v podhorskej časti a na svahoch hodnoteného územia	<i>R_{Am}, R_{Ak}</i> - rendziny typické a rendziny kambizemné, stredne hruboké na vápencoch a dolomitoch, stredne ľažké až ľažké (veľmi ľažké) <i>R_{Am}</i> - rendziny typické, plynké, stredne ľažké až ľahké <i>R_{Am}</i> - rendziny typické na výrazných svahoch: 12-25° stredne ľažké až ľažké (veľmi ľažké)
Kultizeme (KT)	Pôdy na prirodzených substrátoch, ale činnosťou človeka s pozmenenými vlastnosťami. Patria sem pôdy záhrad, vinohradov, ovocných sadov, ale aj nezastavané a ruderalizované plochy mesta.	<i>K_{Tm}</i> - kultizem typická <i>K_{Tmg}</i> - kultizem záhradná <i>K_{Td}</i> - Kultizem degradovaná
Antrozeme (AN)t	„Umelé“ pôdy na nepôvodných substrátoch. V hodnotenom území sú to navážky v blízkosti technických objektov, rekultivované plochy, parkové plochy, umelé substráty	<i>AN_M, var. zavážková - AN_{Mz}</i> - Antrozeme typické <i>AN_M, var. urbická - AN_{Mu}</i> - Antrozeme typické <i>And</i> - Antrozeme degradované

(Zdroj – VÚPÚ Bratislava, 2005)

4.1.5. Fauna, flóra, vegetácia

4.1.5.1. Rekonštruovaná prirodzená vegetácia

Zobrazuje územie na základe rekonštrukcie vegetácie a charakterizuje tu tiež fytocenózy, ktoré by sa na základe súčasných klimatických, edafických a hydrologických pomerov vyvinuli bez ovplyvnenia človekom. Jej podkladom je geobotanická mapa ČSSR - Slovenská socialistická republika (Michalko et al., 1986). Podľa aktualizovaných podkladov tejto mapy možno v záujmovom území rozlísiť:

- Lužné lesy nížinné (*Ulmion*) (U)
- Dubovo - hrabové lesy karpatské (*Carici pilosae – Carpinion betuli*). (C)
- Bukové lesy vápnomilné (*Cephalanthero -fagenion*) (CF)
- Bukové kvetnaté lesy podhorské (*Eu-Fagenion p.p.min.*) (Fs)
- Dubové nátržníkové lesy (*Potentilo albae-Quercion*) (Qp)

U - Lužné lesy nížinné.

Cenoticky patria do zväzu *Alno-Ulmion* - slt: *Querceto-Fraxinetum*. Tvoria ich vlhkomilné a mezohydrofilné lesy rastúce na aluviálnych naplaveninách. Jedná sa o jaseňovo-brestové a dubovo-brestové lesy.

V stromovom poschodí sú zastúpené druhy "tvrdého luhu" dub letný (*Quercus robur*), brest hrabolistý (*Ulmus minor*), brest väzový (*U. laevis*), jaseň štíhly (*Fraxinus excelsior*), javor poľný (*Acer campestre*), čerešňa vtácia (*Cerasus avium*), topol' biely, čierny a osikový (*Populus alba*, *P. nigra*, *P. tremula*). V E₂ je bohatý svíb krvavý (*Swida sanguinea*), vtáčí zob (*Ligustrum vulgaris*), bršlen európsky (*Euonymus europaea*), javor tatársky (*Acer tataricum*), trnka obyčajná (*Prunus spinosa*), baza čierna (*Sambucus nigra*), svíb červenkastý (*Swida hungarica*).

C - Dubovo-hrabové lesy karpatské

Pôvodne zaberali súvislé rozsiahle plochy najmä v pahorkatinách a na vrchovinách až do výšky priemerne 600 m n.m. vo všetkých vnútrokarpatských kotlinách a podoliach a napokon na rovinách a v nížinách na juhu územia. V súčasnosti z nich zostali len zvyšky, najmä v severných kotlinách, na rovinách a v nížinách, ktoré sú vo veľkej miere mierne antropogenizované. Štruktúra súčasných dubovo-hrabových lesov je oproti pôvodnej zmenená. Dnešné zastúpenie drevín je výsledkom dlhodobého vplyvu človeka. Druhové zloženie lesov je bohaté. V stromovom poschodí prevládajú dub zimný (*Quercus petrea*), a hrab obyčajný (*Carpinus betulus*), ďalej javor poľný (*Acer campestre*), lipa malolistá (*Tilia cordata*), lipa veľkolistá (*Tilia platyphyllos*) a čerešňa vtácia (*Cerasus avium*). Vtrúsený je aj dub žltkastý (*Quercus dalechampii*). Krovinné poschodie tvoria najmä zimolez obyčajný (*Lonicera xylosteum*), svíb krvavý (*Swida sanquinea*), lieska obyčajná (*Corylus avellana*), vtáčí zob obyčajný (*Ligustrum vulgare*), hloh jednosemenný (*Crateagus monogyna*), hloh obyčajný (*Crateagus laevigata*).

CF - Bukové lesy vápnomilné

Jednotka zahŕňa bukové a zmiešané lesy na rendzinách rozšírené na strmých skalných vápencových svahoch v podhorskom a nižšom horskom stupni. Viazané sú na vápence, dolomity, travertíny a vápnitné flyše. Čažisko výskytu vápencových bučín je medzi 600 až 1000 m n.m.

Fs - Bukové kvetnaté lesy podhorské

Kvetnaté bučiny podhorské zahŕňajú mezotrofné spoločenstvá s výraznou prevahou buka, rozšírené v nižších polohách prevažne na nevápencovom podloží s pôdami vlhkostne kolísavými, v územiacích vápencových na plochách s rovnoramennými, aspoň stredne hlbokými pôdami, na hlinitých zeminách delúvií, prípadne kolúvií, takže podložie stráca priamy vplyv na vývoj pôdneho profilu a na

bylinnú synusiu. Základnou pôdotvornou drevinou je buk, prímes tvorí dub, javor mliečny, javor horský, lipa, prípadne čerešňa, alebo ihličiny (borovica, smrekovec opadavý, dúglaska). Veľká časť ploch podhorských bučín leží v susedstve dubovo-hrabovej a dubových lesov.

Qp - Dubové nátržníkové lesy

Dubové nátržníkové lesy na plošinách a miernych svahoch pahorkatín s príkrovmi sprašových hlín a ílov, ktoré ležia zväčša na neogénnych útvaroch, budovaných štrkmi a piesočnatým materiálom. Rozpätie ich výskytu je od 150-700 m n.m. Flóristicky sú veľmi bohaté, z druhov prevláda dub letný (*Quercus robur*), dub zimný (*Quercus petraea*), borovica sosna (*Pinus silvestris*), breza biela (*Betula pendula*), osika (*Populus tremula*). Krovinný podrast tvoria krušina jelšová (*Frangula alnus*), lieska (*Corylus*), rešetlák prečistujúci (*Rhamnus catharticus*), trnka (*Prunus spinosa*), hloh obyčajný (*Crataegus laevigata*), ruža (*Rosa canina*).

4.2. Krajina, stabilita, ochrana

4.2.1. Územný systém ekologickej stability

Priestorová ekologická stabilita krajinnej štruktúry sa definuje ako schopnosť krajinnej štruktúry udržiavať priestorové ekologické vzťahy medzi geoekosystémami s rôznou reálnou vnútornou ekologickej stabilitou. Udržanie ekologickej stability krajinného systému je základnou podmienku proklamovaného princípu trvalo udržateľného rozvoja. Praktickú aplikáciu udržania ekologickej stability predstavujú územné systémy ekologickej stability – ÚSES.

Územný systém ekologickej stability (ÚSES) predstavuje štruktúru navzájom prepojených ekosystémov, ich zložiek a prvkov, ktoré zabezpečujú rozmanitosť podmienok a foriem života v krajinie a vytvárajú predpoklady pre trvalo udržateľný rozvoj a zabezpečujú zachovanie rozmanitosti podmienok a foriem života. Základ tohto systému tvoria biocentrá, biokoridory a interakčné prvky nadregionálneho, regionálneho a miestneho významu (§2 ods. 2 písm. zákona č. 543/2002 Z.z.)

Vyhľáškou MŽP SR č. 24/2003 Z.z. sa definuje osnova dokumentácie: Obsah dokumentu regionálneho územného systému ekologickej stability (ďalej RUSES) obsahuje Príloha č. 24 k vyhláške č. 23/2003 Z.z. a Obsah dokumentu miestneho územného systému ekologickej stability obsahuje Príloha č. 24 k vyhláške č. 24/2003 Z.z.

V hodnotenom území mesta Banská Bystrica boli spracované dokumentácie ÚSES v týchto úrovnach a čase spracovania:

Generel nadregionálneho ÚSES, (URBION Bratislava, 1991) na základe plnenia Uznesenia vlády SR č. 194/1991 a schválený 27.4.1992 Uznesením vlády SR č. 319.

Návrh Územného systému ekologickej stability obsiahnutá v ÚPN VÚC Bansko Bystrického kraja, URKEA, 1998, schválená Nariadenie vlády SR č. 263/98 Z.z.

Okrem uvedených dokumentácií bol vypracovaný Návrh územného systému ekologickej stability katastrálneho územia mesta Banská Bystrica (Mikrotop, Slovenská Lúčka, 1995). Návrh neboli prijatý Uznesením MZ a je teda v polohe návrhu..

Základné pojmy:

Biocentrum - ekosystém alebo skupina ekosystémov, ktorá vytvára trvalé podmienky na rozmnžovanie, úkryt a výživu živých organizmov a na zachovanie a prirodzený vývoj ich spoločenstiev.

V hodnotenom území generelu zelene (zastavané územie) mesta Banská Bystrica neboli vyčlenené na úrovni ÚPN VÚC a MUSES žiadne biocentrá.

Biokoridor - priestorovo prepojený súbor ekosystémov, ktorý spája biocentrá a umožňuje migráciu a výmenu genetických informácií živých organizmov a ich spoločenstiev, na ktorého priestorovo nadväzujú interakčné prvky.

V hodnotenom území generelu zelene (zastavané územie) mesta Banská Bystrica boli vyčlenené na úrovni ÚPN VÚC tieto biokoridory:

Nadregionálny biokoridor NRB Hron,
Regionálny biokoridor RB niva toku Bystrica,
Miestny biokoridor Tajovský potok,
Miestny biokoridor Malachovský potok,
Miestny biokoridor Rudlovský potok,
Miestny biokoridor Radvanský potok,
Miestny biokoridor Laskomerský potok

Interakčný prvok - (ďalej IP) určitý ekosystém, jeho prvok alebo skupina ekosystémov, najmä trvalá trávna plocha, močiar, porast, jazero, prepojený na biocentrá a biokoridory, ktorý zabezpečuje ich priaznivé pôsobenie na okolité časti krajiny pozmenenej alebo narušenej človekom. V hore citovaných dokumentoch neboli interakčné prvky osobitne vyčlenené ani charakterizované.

4.2.2. Chránené územia prírody a krajiny

Lokality, na ktorých sa nachádzajú biotopy európskeho významu a biotopy národného významu, biotopy druhov európskeho významu, biotopy druhov národného významu a biotopy vtákov vrátane sťahovavých druhov, na ktorých ochranu sa vyhlasujú chránené územia, významné krajinné prvky alebo územia medzinárodného významu, možno vyhlásiť za chránené územia (§17 ods. 1 zákona č. 543/2002):

- a) chránená krajinná oblast' (CHKO)
- b) národný park (NP)
- c) chránený areál (CHA)
- d) národná prírodná rezervácia (NPR)
- e) prírodná rezervácia (PR)
- f) prírodná pamiatka (PP)
- g) chránený krajinný prvok (CHKP)
- h) chránené vtácie územie (CHVÚ) (§ 17 ods. 1 zákona č. 543/2002 Z.z.)
- i) územia európskeho významu (§27 ods. 1 zákona č.543/2002 Z.z.) (SKUEV)
- j) chránené stromy (§49 ods.1 zákona č.543/2002 Z.z.) (CHS)

V hodnotenom území generelu zelene (zastavané územie) mesta Banská Bystrica boli vyčlenené tieto chránené územia:

Ochranné pásmo NP Nízke Tatry, urbanizovaný obvod Kostiviarska, Senica, Šalková, Rudlová.

Chránené stromy

Kultúrne, vedecky, ekologicky, krajinotvorne alebo esteticky mimoriadne významné stromy alebo ich skupiny vrátane stromoradí môže krajský úrad vyhlásiť za chránené stromy (CHS). Za chránené stromy možno vyhlásiť aj stromy rastúce na lesnom pôdnom fonde. Chránené stromy sa považujú za chránený objekt. Ak to vyžaduje záujem ochrany chráneného stromu, orgán ochrany prírody vyhlási jeho ochranné pásmo, kde platí tretí stupeň ochrany. Ak ochranné pásmo nebolo takto

vyhlásené, je ním územie okolo chráneného stromu v plošnom priemetu jeho koruny, ktorý je zväčšený o jeden a pol metra, najmenej však v okruhu 10 m od kmeňa stromu, a platí v ňom druhý stupeň ochrany.

Hruška pod Baranovom

Za chránený strom bola vyhlásená v roku 1988. Nachádza sa mimo hodnoteného územia, v Jakube pri starej ceste v páse krovín. Hruška planá (*Pyrus communis*) rastie na pozemkoch p. č. 1789/1, 1790 a užívateľom pozemkov je Pol'nohospodárske družstvo Nemce (v roku 1998).

Urpínska aleja

Urpínska aleja bola vyhlásená 3.4.1983 v kategórii chránená prírodná pamiatka, 20.12.1996 bola zaradená do kategórie chránené stromy.

Dôvodom ochrany tejto najhodnotnejšej a najstaršej aleje v okrese je jej vysoká kultúrna, krajinotvorná i estetická hodnota. Je úzko spätá s príťahlou kultúrnou pamiatkou Banskobystrická kalvária a tvorí jednu z dominánt Urpína.

Aleja má podľa vyhlásacieho predpisu 76 jedincov stromov vo veku do 250 rokov, z toho je 64 líp veľkolistých, 9 pagaštanov konských, 2 agáty biele a 1 javor polný.

Vplyvom rýchlo postupujúcej degradácie aleje sa počet stromov v nej znížil na 71 (stav k 23. 2. 2005). V záujme zachovania aleje je nevyhnutné jej komplexné ošetrenie.

Tis na Skuteckého ulici

Vyhlásený bol 13. 4. 1983 ako chránený prírodný výtvor, 20.12.1996 bol zaradený do kategórie chránené stromy.

Dôvodom jeho vyhlásenia za chránený strom je ochrana vzácneho druhu ojedinelych dimensií pre vedecko-výskumné, náučné a kultúrno-výchovné ciele.

Strom je samčí exemplár s obvodom kmeňa vo výške 130 cm 176 cm, výškou 11 m, odhadovaný vek do 110 rokov. Zdravotný stav stromu je dobrý.

Banskobystrické ľaliovníky

Dva jedince ľaliovníka tulipánokvetého (*Liriodendron tulipifera*) boli vyhlásené za chránený prírodný výtvor, 20.12.1996 boli zaradené do kategórie chránené stromy.

Dôvodom ich ochrany je ojedinelosť druhu, dominantný vzhľad a veľké dimenzie, obvod kmeňa vo výške 130 cm nad zemou je 252 a 207 cm.

Nachádzajú sa na mieste s výrazným negatívnym pôsobením vplyvov mestskej dopravy, vo vzdialosti asi 5 m od frekventovanej Tajovskej cesty, čo má veľmi zlý vplyv na ich zdravotný stav. Ich degradácia radikálne postupuje a aj napriek permanentnej starostlivosti stromy postupne odumierajú.

Sládkovičova lípa v Radvani

Lipa bola 25.6.1991 vyhlásená za chránenú prírodnú pamiatku, 20.12.1996 bola zaradená do kategórie chránené stromy.

Lipa bola vysadená na evanjelickom cintoríne v Radvani v záhlaví hrobu Andreja Sládkoviča na deň prvého výročia jeho smrti. Má vedecko-výskumný, náučný, kultúrny a historický význam.

Obvod kmeňa lípy vo výške 130 cm nad zemou je 350 cm, vek 132 rokov.

Strom bol niekoľkokrát ošetrovaný, koruna je zabezpečená proti rozlomeniu väzbou kostrových konárov. Súčasný stav stromu je dobrý.

Brest na Bakossovej ulici

Vyhlásený bol 1. 9. 2000 v kategórii chránené stromy z dôvodov zabezpečenia ochrany jedinca bresta hrabolistého, ktorý prestavuje významný krajinotvorný prvok s vysokou ekologickou,

vedeckou a estetickou hodnotou.

Brest je trojkmeň dosahujúci vo výške 130 cm nad zemou obvod kmeňa 503 cm, odhadovaný vek je do 200 rokov. Nachádza sa v rohu záhrady domu č. 16, tesne pri plote príľahlého katolíckeho cintorína.

Brest bol ošetrený proti grafióze preventívnym naočkovaním antagonických húb do vodivých pletív kmeňa. Zdravotný stav stromu je dobrý.

Baza pri katolíckom gymnáziu

Vyhľásená bola v kategórii chránený strom 1. 4. 2003 z dôvodu zabezpečenia ochrany stromu s vysokou kultúrnou, vedeckou, ekologickou i estetickou hodnotou. Ako jediný strom uvedeného druhu (baza čierna) spĺňa predpoklady pre zaradenie do siete chránených stromov.

Rastie vo vzdialosti 1 m od vstupnej brány do areálu katolíckeho gymnázia v Banskej Bystrici. Pri výške cca 8 m je jeho obvod kmeňa meraný vo výške 130 cm nad zemou až 165 cm, pričom jeho odhadovaný vek je do 100 rokov.

Uňadovský tis

Strom bol vyhlásený 25. 6. 1991 v kategórii chránený prírodný výtvor, 20. 12. 1996 bol zaradený do kategórie chránené stromy.

Je jedným z najstatnejších exemplárov botanického druhu tis obyčajný v tejto oblasti, dôležitý je z hľadiska biologického, vedecko-výskumného a náučného.

Tento samčí exemplár sa nachádza mimo hodnoteného územia, v lesnom poraste, tesne pri juhovýchodnej hranici PR Uňadovo. Obvod kmeňa vo výške 130 cm nad zemou je 188 cm (priemer 60 cm), výška 14 m, odhadovaný vek do 400 rokov. Stav stromu je dobrý.

Tis v katolíckom cintoríne v Banskej Bystrici

Strom bol vyhlásený 13. 4. 1983 v kategórii chránený prírodný výtvor, 20. 12. 1996 bol zaradený do kategórie chránené stromy. Dôvodom je ochrana vzácneho druhu ojedinelych dimenzií na vedecko-výskumné, náučné a kultúrno-výchovné ciele.

Vek je odhadovaný na 150 rokov, obvod kmeňa meraný vo výške 130 cm nad zemou je 209 cm, výška 11 m. Stav stromu je napriek exponovanosti lokality (areál mestského cintorína) vyhodnotený ako dobrý.

4.3. Obyvateľstvo

Podľa počtu obyvateľov patrí Banská Bystrica medzi veľké mestá SR a v rebríčku slovenských miest podľa veľkosti zaujíma v súčasnosti 6. miesto. Mesto Banská Bystrica je centrom okresu, ako aj centrom Banskobystrického kraja.

V roku 2001 žilo v okrese Banská Bystrica 111.984 obyvateľov, čo predstavuje 16,9 % z počtu obyvateľov Banskobystrického kraja. Okres Banská Bystrica, čo do počtu obyvateľov, je najväčší z 13 okresov kraja. V roku 2001 žilo v meste Banská Bystrica 83.056 obyvateľov, čo je 74,17 % z počtu obyvateľov okresu. Počet obyvateľov okresu Banská Bystrica, ako aj mesta Banská Bystrica, zaznamenáva od roku 1970 výrazný nárast do roku 1991, po roku 1991 mierne klesá.

Tabuľka : Veková štruktúra obyvateľstva mesta Banská Bystrica v rokoch 1991 a 2001
podľa urbanistických obvodov

Mestské časti a urbanistické obvody	1991			2001		
	počet obyv.	predpro- duktívne obyv.	popro- duktívne obyv. ^{/1}	počet obyv.	predpro- duktívne obyv.	popro- duktívne obyv. ^{/1}
	83 698	21 905	11 117	83 056	13 583	13 289
1. Banská Bystrica	16 411	2 594	4 668	15 798	2 161	4 741
Banská Bystrica - HJ	3 123	497	1 013	2 674	359	875
Pri parku	191	27	64	265	27	90
Mesto – sever	2 748	439	539	2 516	282	694
Rudlovský potok	1 408	194	430	1 730	270	457
Nemocnica	22	6	5	22	3	5
Mesto – východ	132	20	44	116	14	37
Stará Kopa - Turička	0	0	0	0	0	0
Uhlisko	3 429	506	1 060	3 285	447	1 103
Smrečina	19	2	1	16	4	3
Sídlisko SNP	4 249	688	1 297	3 869	520	1 222
Urpín	0	0	0	0	0	0
Stará Fončorda	383	77	89	384	62	86
Štiavničky	48	5	23	99	19	10
Školský areál - nová nemocnica	85	15	19	107	15	22
Vysielač	138	37	28	182	62	24
Graniar	436	81	56	533	77	113
Trieda Hradca Králové	0	0	0	0	0	0
2. Iliaš	204	38	54	240	47	55
Vartovka	204	38	54	240	47	55
3. Jakub	578	92	142	637	97	146
Jakub	578	92	142	637	97	146
4. Kostiviarska	318	64	74	377	54	83
Mesto – sever	20	5	2	28	4	4
Vysielač	0	0	0	0	0	0
Kostiviarska	298	59	72	349	50	79
5. Kráľová	22	5	3	31	9	1
Kráľová	22	5	3	31	9	1
6. Kremnička	433	80	93	466	74	109
Kremnička	433	80	93	466	74	109
7. Majer	352	120	31	342	72	26
Majer	352	120	31	342	72	26
8. Podlavice	4 170	1 329	349	3 652	921	305
Podlavice - Skubín	4 170	1 329	349	3 652	921	305

9. Radvaň	33 657	8 416	3 989	32 337	3 927	5 486
Urpín	0	0	0	0	0	0
Stará Radvaň	5	0	2	4	0	2
Radvaň	10 056	3 432	678	10 160	1 227	999
Stará Fončorda	2 504	378	892	2 544	350	819
Fončorda - Internátna	4 797	832	643	4 691	580	1 076
Fončorda - Tulská	6 880	1 925	431	6 269	627	709
Pršany	1 808	580	90	1 607	267	79
Suchý vrch	2	0	2	0	0	0
Nemecký vrch	0	0	0	0	0	0
Mútne - Králiky	0	0	0	6	1	0
Trieda Hradca Králové	3 864	634	521	3 550	378	752
Fončorda - Mládežnícka	3 741	635	730	3 506	497	1 050
10. Rakytovce	538	156	75	537	74	78
Rakytovce	538	156	75	537	74	78
11. Rudlová	11 398	4 203	362	11 710	2 962	532
Rudlová I	533	87	139	629	111	120
Rudlová II	10 865	4 116	223	11 081	2 851	412
12. Sásová	13 691	4 401	876	13 888	2 604	1 139
Sásová I	5 180	1 067	614	5 012	715	737
Dolina Baranovo	0	0	0	0	0	0
Sásová II	8 511	3 334	262	8 876	1 889	402
13. Senica	460	106	95	680	175	112
Mesto - východ	104	34	16	164	49	13
Senica	356	72	79	516	126	99
14. Skubín	0	0	0	840	157	145
Podlavice - Skubín	0	0	0	789	148	145
Pod Suchým vrchom	0	0	0	51	9	0
15. Šalková	1 075	216	226	1 094	161	254
Šalková	1 075	216	226	1 094	161	254
16. Ul'anka	391	85	80	427	88	77
Ul'anka	391	85	80	427	88	77

Zdroj: Štatistický lexikón obcí Slovenskej republiky 1992, ŠÚ SR
 Štatistický lexikón obcí Slovenskej republiky 2002, ŠÚ SR

4.4. Súčasný stav kvality životného prostredia

4.4.1. Znečistenie ovzdušia

Výrazne členitý reliéf krajiny a klimatické podmienky na území okresu Banská Bystrica ovplyvňujú rozptyl látok v atmosfére. Znečistenie ovzdušia je jedným z najsledovanejších ukazovateľov kvality životného prostredia. Zákon č.309/91 Z.z. O ochrane ovzdušia pred znečistením udáva nasledovné limitné hodnoty škodlivých látok v ovzduší:

	Priemer za 24 hod.	Priemer ½ hod.	Rok
Poletavý prach	150 $\mu\text{g} \cdot \text{m}^{-3}$	500 $\mu\text{g} \cdot \text{m}^{-3}$	60 $\mu\text{g} \cdot \text{m}^{-3}$
SO ₂	150 $\mu\text{g} \cdot \text{m}^{-3}$	500 $\mu\text{g} \cdot \text{m}^{-3}$	60 $\mu\text{g} \cdot \text{m}^{-3}$
CO	5 000 $\mu\text{g} \cdot \text{m}^{-3}$	10 000 $\mu\text{g} \cdot \text{m}^{-3}$	–
NO _x	100 $\mu\text{g} \cdot \text{m}^{-3}$	200 $\mu\text{g} \cdot \text{m}^{-3}$	80 $\mu\text{g} \cdot \text{m}^{-3}$

Podľa vyhlášky MŽP č. 112/1993 o vymedzení oblasti vyžadujúcich osobitnú ochranu ovzdušia a o prevádzke smogových varovných a regulačných systémov patrí katastrálne územie Banskej Bystrice do zoznamu začažených území.

Zdrojom znečistenia ovzdušia sú v sledovanej oblasti priemyselné závody, ako aj cestné komunikácie s intenzívou dopravou. Z údajov pre určenie výšky poplatkov za znečisťovanie vyplýva, že najvýznamnejšie zdroje znečisťovania ovzdušia (za prevádzkový rok 1993) v okrese sú (podľa informácií pracovníkov OÚŽP) tieto podniky:

	Emisie (t.rok ⁻¹)				
	Tuhé látky	SO ₂	NO _x	CO	Or. Látky
Stredoslov.cementáreň	181,7	200	805	93	-
Bytov podnik mesta:					
11 kotolní na hnedé uhlie	211,4	131	16,2	61,5	
58 kotolní na zemný plyn	15,4	1,05	15,4	58,3	
Smrečina a.s.	91,6	5,8	15,0	58,3	594,0
Biotika a.s.	108,2	830,0	290,0	22,3	54,83
Harmanecké papierne a.s.	38,0	634,0	130,0	7,0	-

V tabuľke sú uvedení len najväčší eminenti základných znečisťujúcich látok, na znečisťovanie ovzdušia sa však podieľajú aj iné chemické prvky a zlúčeniny, ako napríklad kovy – zinok, arzén, med', antimón, olovo a ich oxidy. (Rudné bane Hámor, Rudné bane Banská Bystrica)

Hlavným líniovým zdrojom znečistenia ovzdušia v sledovanej oblasti je automobilová doprava na jestvujúcej cestnej sieti komunikácií I. a II. triedy. Cesta I/66 v úseku od Zvolena po Banskú Bystricu je silným zdrojom plynných emisií z cestnej dopravy (75,1 – 150,0 $\text{kg} \cdot \text{km}^{-1} \cdot \text{deň}^{-1}$), v priestahu mestom sa stáva veľmi silným zdrojom plynných emisií (viac ako 150,0 $\text{kg} \cdot \text{km}^{-1} \cdot \text{deň}^{-1}$), na čo má výrazný podiel mestská hromadná doprava a v pokračovaní smerom na Brezno je stredným zdrojom plynných emisií (25,1 – 75,0 $\text{kg} \cdot \text{km}^{-1} \cdot \text{deň}^{-1}$).

4.4.2. Znečistenie povrchových a podzemných vôd

Kvalita vody v sledovaných povrchových tokoch je rôzna, so stupňom čistoty II až V, v závislosti od charakteru územia, ktorým povrchové toky pretekajú (pozri tabuľka) rieky vykazujú v celom profile znečistenie najvyššej triedy vždy v aspoň v jednom zo sledovaných ukazovateľov. Hodnoty sú spracované za obdobie 1993 –1994.

Tabuľka: Kvalita povrchových vôd v rieke Hron a Bystrica
v období rokov 2004 - 2005

Miesto sledovania – tok	Riečny km	Skupiny ukazovateľov a triedy kvality					
		A	B	C	D	E	F
Hron - Šalková	181,60	II.	II.	III.	III.	V.	III.
Hron – Banská Bystrica	175,80	II	II	II	III	V	III
Bystrica – Banská Bystrica	2,10	IV	II	III	IV	IV	IV

(Zdroj: Kvalita povrchových vôd na Slovensku 2004-2005, SHMÚ, Bratislava, 2006)

Hodnotenie kvality vody je na tomto mieste prezentované podľa STN 75 7221.

Povrchové vody sa zaraďujú do 5 tried:

- I. Veľmi čistá voda (voda je obvykle vhodná pre vodárenské účely, potravinársky priemysel, kúpaliská, chov lososovitých rýb, voda má veľkú krajinotvornú hodnotu).
- II. Čistá voda (voda je obvykle vhodná pre vodárenské účely, vodné športy, chov rýb, zásobovanie priemyselnou vodou, má krajinotvornú hodnotu).
- III. Znečistená voda (voda je obvykle vhodná pre zásobovanie priemyselnou vodou, pre vodárenské účely je podmienečne použiteľná, voda má malú krajinotvornú hodnotu).
- IV. Silne znečistená (voda je obvykle vhodná len pre obmedzené účely).
- V. Veľmi silne znečistená voda (voda sa obvykle nehodí na žiadny účel).

Skupiny znečistenia vôd:

- A kyslíkový režim
- B základné chemické a fyzikálne ukazovatele
- C nutrienty
- D biologické ukazovatele
- E mikrobiologické ukazovatele
- F mikropolutenty

Kvalita podzemnej vody kvartérnych sedimentov býva nepriaznivo ovplyvnená antropogénnou činnosťou. Obsahuje vysoké koncentrácie dusičnanov, chloridov, síranov a býva bakteriologicky závadná. Podzemné vody kvartérnych náplav majú kalcium – bikarbonátový charakter Ca-HCO₃ so zvýšeným obsahom Mg. Na⁺, pri celkovej tvrdosti do 25° N reakcia pH je v dôsledku zvýšeného obsahu huminových kyselín kyslá až neutrálna (6,2-7,0). Podzemné vody sa vyznačujú agresívnymi vlastnosťami, ktoré sú dôsledkom nízkej tvrdosti a kyslosti v údolných náplavoch Hrona. V menšej miere je agresivita vôd spôsobená výskytom agresívneho CO₂ alebo vysokým obsahom síranov.

4.4.2. Znečistenie pôdy

Podľa Atlasu krajiny SR (MŽP SR, 2002) sú pôdy v hodnotenom území ohrozené kontamináciou tuhými zásaditými exhalátmami. Náchylnosť pôd na eróziu je stredná a aj podľa ostatných vlastností patria pôdy v hodnotenom území k pomerne málo zraniteľným pôdam.

5. Prieskumy a rozbory zelene hodnoteného územia

5.1. Metodické princípy prieskumov

5.1.1. Štruktúra hodnoteného územia

Prieskumy zelene sa vykonávali v sídelnej sústave a jej jednotlivých článkoch zastaveného územia Banská Bystrica. Základnou sídelnou jednotkou (ZSJ) je urbanizovaný obvod (UO). Urbanizovaný obvod slúži ako základná jednotka pre evidenciu údajov o sociálnych a ekonomických javoch v rámci štátnej štatistiky a ako rámec pre vymedzenie sčítacích obvodov v správe Slovenského štatistického úradu. Vymedzenie zastavaného územia mesta určil Útvor hlavného architekta mesta. Hranica mestskej časti, urbanizovaného obvodu a hranica zastavaného územia sú znázornené v grafickej časti generelu zelene. Zeleň v zastavanom území definujeme ako súbor zámerne založených, alebo spontánne vzniknutých prvkov živej a neživej prírody, ktoré sú podľa významu a polohy pravidelne udržiavané záhradníckymi alebo krajinárskymi metódami.

Tabuľka : Členenie územia Banskej Bystrice na mestské časti a urbanizované obvody

Por.číslo MC	Názov mestskej časti	Por. číslo UO v PaR	Por. číslo UO v KR (podľa ŠÚ SR)	Kód UO	Názov UO	Charakter UO
01	Stred	01	01	20106 5 0	Banská Bystrica – historické jadro	Obytné plochy
		02	02	20107 3 0	Pri parku	Plochy areálov občianskej vybavenosti
		03	03	20108 1 1 20108 1 2	Mesto-sever	Obytné plochy
		04	04	20109 0 0	Rudlovský potok	Obytné plochy
		08	08	10113 8 0	Nemocnica	Plochy areálov občianskej vybavenosti
		09	09	20114 6 1 20114 6 2	Mesto-východ	Plochy priemyselných areálov
		11	11	20116 2 0	Stará Kopa - Turička	Lesné plochy
		12	12	20117 1 0	Uhliško	Obytné plochy
		13	13	20118 9 0	Smrečina	Plochy priemyselných areálov
		14	14	20119 7 0	Sídlisko SNP	Obytné plochy
		15	15	20120 1 1 20120 1 2	Urpín	Rekreačné plochy
		21	21	20126 0 0	Štiavničky	Rekreačné plochy
		22	22	20127 8 0	Školský areál – nová nemocnica	Plochy areálov občianskej vybavenosti
		39	46	28041 1 0	Graniar	Obytné plochy
02	Iliaš	16	16	20121 9 0	Vartovka	Lesné plochy
03	Jakub	36	39	20144 8 0	Jakub	Odlúčené obytné plochy
04	Kostiviarska	24	24	20129 4 1 20129 4 2	Vysielač	Poľnohospodárske plochy
		37	40	20145 6 0	Kostiviarska	Odlúčené obytné plochy
05	Kráľová	18	18	20123 5 0	Kráľová	Plochy priemyselných areálov
06	Kremnička	32	33	20138 3 0	Kremnička	Odlúčené obytné plochy
07	Majer	10	10	20115 4 0	Majer	Plochy priemyselných areálov
08/14	Podlavice – Skubín	23	23	20128 6 1 20128 6 2	Podlavice-Skubín	Obytné plochy
		29	29	20134 1 0	Pod Suchým vrchom	Poľnohospodárske plochy

Por.číslo MC	Názov mestskej časti	Por. číslo UO v PaR	Por. číslo UO v KR (podľa ŠÚ SR)	Kód UO	Názov UO	Charakter UO
09	Radvaň	17	17	20122 7 0	Stará Radvaň	D
		19	19	20124 3 0	Radvaň	O
		20	20	20125 1 1 20125 1 2	Stará Fončorda	O
		25	25	20130 8 0	Fončorda-Internátna	O
		26	26	20131 6 0	Fončorda-Tulská	O
		27	27	20132 4 0	Pršany	X
		28	28	20133 2 0	Suchý vrch	R
		30	30	20135 9 0	Nemecký vrch	L
		31	31	20136 7 0	Mútno-Králiky	R
		40	47	28042 9 1 28042 9 2	Trieda Hradca Králové	O
		43	50	28045 3 0	Fončorda-Mládežnícka	O
10	Rakytovce	33	34	20139 1 0	Rakytovce	N
11	Rudlová	07	07	20112 0 0	Rudlová I	O
		41	48	28044 5 0	Rudlová II	O
12	Sássová	05	05	20110 3 0	Sássová I	O
		06	06	20111 1 0	Dolina Baranovo	L
		42	49	28043 7 0	Sássová II	O
13	Senica	35	36	20141 3 0	Senica	P
15	Šalková	34	35	20140 5 0	Šalková	N
16	Ul'anka	38	41	26642 6 0	Ul'anka	N

5.1.2. Základné druhy zelene

Základné plochy zelene sú niekedy označované ako štruktúra zelene. Základom triedenia je 13 druhov zelene, svojim charakterom odlišných tak, aby nedochádzalo k ich vzájomnej zámene, alebo aby boli zlučované.

1. Parky

Súvislá, sadovnícky upravená plocha s výmerou aspoň 0,8 ha pri minimálnej šírke 25 m. Kritériom zaradenia je schopnosť poskytnúť účinnú rekreáciu v prírodnom prostredí. Do výmery zahŕňame stavebné objekty a zariadenia iného určenia (cesty, chodníky, fontány, kultúrne zariadenia organizovaného športu a pod. vrátane ich obslužných plôch, plocha detských ihrísk, ktoré sú súčasťou vybavenosti parkov).

Parky patria do skupiny plôch väčších rozmerov s možnosťou rôzneho zamerania.

2. Malá parková plocha

Malá parková plocha s výmerou pod 0,8 ha s prevažujúcou okrasnou funkciou. Menšími parkovo upravenými plochami sú najmä parčíky, odpočinkové plochy pri čakárniach, samostatné detské ihriská, okrasné plochy pred verejnými budovami, pri pomníkoch, niektoré zatrávnené pásy okolia komunikácií s výsadbou drevín.

Na základe zadania sme z metodických princípov, ale ja praktických dôvodov zaradili do kategórie malých parkových plôch aj plochy podľa dokumentu - *Významné plochy zelene na území mesta Banská Bystrica*, označované ako: *parčíky*. Tento dokument bol doporučovaný pri tvorbe nového územného plánu, čo bolo zakotvené aj v Zadaní pre nový ÚPN mesta Banská Bystrica, schválené Uznesením č. 510/2006 – MsZ.

3. Sídlisková zeleň

Sídlisková zeleň je sadovnícky upravená plocha vo vnútri sústredenej staršej alebo novšej bytovej zástavby, tesne na ňu nadväzujúcu, s určením k využívaniu obyvateľmi sídliska.

Pri tomto názve je potrebné rozlišovať vlastnú sídliskovú zeleň od zelene iného druhu, ako napr. parky, zeleň pri školách a pod., ktoré sa evidujú samostatne.

Sídlisková zeleň je niekedy označovaná tiež ako zeleň vnútrobloková, zeleň obytných súborov, alebo medziblokové plochy zelene.

Zeleň starších bytových domov (budované v meste v 20 až 40. rokoch min. storočia) je sadovnícky a architektonicky upravená plocha vo vnútri sústredenej staršej bytovej zástavby, ktorá je úplne, alebo z väčšej časti touto výstavbou obklopená a je využívaná predovšetkým obyvateľmi príahlých bytových domov.

Do výmery zahŕňame stavebné objekty a zariadenia aj iného určenia (chodníky, fontány, prašiaky, sušiaky, stanovištia kontajnerov, detská ihriská, ak svojím zameraním nevybočujú z charakteru vybavenosti obytných blokov).

4. Zeleň pri školských a výchovných zariadeniach

Súvislá zelená plocha so zameraním na výučbu a výchovné ciele. Patrí sem tiež zeleň materských škôl, jasli a pod. Plošný údaj zahŕňa aj účelové stavby.

5. Zeleň pri zdravotníckych zariadeniach

6. Cintoríny

Plochy účelovej zelene rôznych typov cintorína. Plošný údaj zahŕňa aj účelové stavby.

7. Zeleň pri športových zariadeniach

Sprievodná zeleň využívaná na prevádzku príslušných zariadení športu a hromadnej rekreácie. Plošný údaj zahŕňa aj účelové stavby.

8. Zeleň priemyselných závodov

9. Zeleň obchodu a služieb

Plochy zelene hotelov, rekreačných zariadení a pod.

10. Zeleň komunikácií, stromoradia

Súvislé líniové výsadby stromov, ktoré nie sú súčasťou iných zelených plôch. Stromy sú situované jednotliво v chodníku. Niektoré zatrávnené pásy s výсадbou drevín sú hodnotené ako malé parkové plochy.

11. Zeleň záhradkárskych osád

12. Plochy zelene prírode blízke (zelenie v dochovanom prírodnom prostredí)

13. Plochy zelene prvkov územného systému ekologickej stability

Lesy nie sú zastúpené v hodnotenom území generelu zelene.

5.1.3. Prieskum plôch zelene

Podklady, ktoré mal zhотовiteľ k dispozícii:

- mapové podklady – katastrálna mapa hodnoteného územia v tlačenej a digitálnej podobe,
- ortofotomapa
- mapový podklad MÚ Banská Bystrica (žltá a zelená tlač) pozemkov vo vlastníctve mesta a ostatných subjektov
- pasport plôch zelene jednotlivých mestských častí, stav k 31.08.2008 v podobe tabuľkového prehľadu. Určitým nedostatkom je chýbajúca mapová časť pasportu, zachycujúca priestorovú lokalizáciu vegetačných a technických prvkov vo vzťahu k vymedzeným hraniciam (pozemkové parcely, hranice základných plôch, kataster atd.) a majetkové vzťahy k plochám zelene.

Evidencia plôch zelene s bodovou evidenciou drevín

Obsahuje verifikované údaje o porastoch plôch verejnej zelene charakteru *parkov a malých parkových plôch* zaradených do kategórie významné plochy zelene na území Mesta Banská Bystrica:

- výmera plochy zelene, údaje o dendrologickej skladbe zelene, označenie stromov, druh (priemer a obvod kmeňa, výšku stromu, rozmeru koruny, sadovnícku hodnotu, zdravotný stav a cenu stromu.), označenie krov (druh a plocha v m^2).

Evidencia plôch zelene

Obsahuje verifikované údaje o výmere plôch a informáciu o súčasnom stave porastov plôch zelene charakteru:

- sídliskovej zelene, zelene škôl, zelene cintorínov, zelene športovísk, zelene priemyslu, zelene záhradkárskych osád, stromoradí,
- plôch zelene kategórie „prírode blízke,“
- plôch zelene jednotiek ÚSES v hodnotenom území.

6. Prieskumy a vyhodnotenie súčasného stavu základných druhov zelene v zastavanom území

Pre zistenie súčasného stavu zelene, jeho priestorového a plošného rozmiestnenia na území zastavaného územia sídla bol vykonaný prieskum jednotlivých druhov zelene v období jún až august 2009.

6.1. Parky

Park je súvislá upravená plocha s výmerou nad 0,8 ha, na ktorej plošná a priestorová štruktúra vegetačných prvkov zodpovedá potrebám pre plnohodnotný odpočinok. Ide prevažne o objekty záhradného umenia (parky, historické záhrady, verejné sady). Ich hlavnou funkciou je harmonizácia biologických a urbanistických prvkov mestského priestoru.

Parkové plochy sme vyčlenili pri dosiahnutí minimálnej výmery nad 0,8 ha v situácii, keď je úprava zrejme parková, odlišná od sídliskovej zelene.

Poradové číslo v zátvorke odpovedá číslovaniu dokumentácie Významných plôch zelene na území mesta Banská Bystrica, priatých Uznesením mesta dňa ..... pod č.....

Mestský park (1)

Mestský park o výmere 6,4143 ha. Hranica Mestského parku tvorí tieto ulice: Tajovského, Janka Kráľa, Hurbanova a Hattalova.

Mestský park bol za kultúrnu pamiatku vyhlásený na základe Rozhodnutia Školskej a kultúrnej komisie OVV Banská Bystrica. Mestský park je v súčasnosti nehnuteľnou národnou kultúrnou pamiatkou a je zapísaný pod číslom .....

V dnešnej forme existuje iba od konca 19. storočia, ale stromy na okrajoch a hlavných cestách svedčia o starzej minulosti. Písomný doklad o pôvodnom pravidelnom usporiadanií parku nachádzame v mestskom archíve. Keď sa v roku 1896 začali v Banskej Bystrici zaoberať myšlienkom založenia mestského parku, zdala sa lokalita s názvom Lúky - dovtedy používané ako vojenské cvičisko - najvhodnejším miestom. O vypracovanie projektu požiadali dvoch záhradných architektov Armina Petza z Budapešti a Jána Lamberga z Hořic z Čiech. Súbeh vyhral – azda aj pod vplyvom vtedajšieho vystupňovaného nacionálizmu A. Petz a v jeho návrhu čítame: „Pôvodné geometrické usporiadanie sa musí bezpodmienečne zachovať. Všetko nadviazat na staré aleje, obklopujúce Lúky.“ Potom 13. marca 1896 rada mesta odsúhlasila 1500 forintov na začatie prác. Už vtedy bola v protokoloch zmienka o ústrednom kiosku. Hned' nato padol prenáhlený návrh zrúcať starobylú Striebornú bránu, a tak zlepšíť prístup k Lúkom, čo však našťastie radní páni neakceptovali.

Dnešný park si zachoval pôvodnú štruktúru skoro nezmenenú. Celkový pôdorys predstavuje takmer presný štvorec s uhlopriečkami dvoch hlavných ciest. Stromy popri obvodových a uhlopriečnych chodníkoch, väčšinou pagaštany, lípy, tiež javory a orechy čierne sú najstaršie. O pagaštanoch na severovýchodnej strane možno súdiť, že tam rástli dávno pred rokom 1896 (podľa manuskriptu G. Steinhübla, Arborétum Mlyňany, 1965).

Novším prvkom je ústredný kruh v priesecníku hlavných ciest a ďalej dvojica rovných ciest s tujami, nízkym mahóniovým strihaným plotom a pravidelnými kvetinovými „tortami“. Súčasne vznikol veľký kruh, t.j. kruhový chodník, pretínajúci všetky lúčovité chodníky. Na periférii pozemku sú v trávnikoch vykrojené parcely pre tenisové kurty a pre detský kútek. Zakončenie jednej z nových ciest tvorí z prírodných tufových kameňov postavený umelý prameň, ozdobený plastikou. Na inom mieste je novodobá soška matky s dieťaťom.

Porasty

Na základe výsledkov získaných prieskumom (EKOJET 2009) môžeme konštatovať, že zdravotný stav a kondícia drevín je uspokojivá. Sadovnícka hodnota porastov stromov dosahuje pri zastúpení

v triedach (Machovcovo hodnotenie): tr. 5-29,37% stromov, tr. 4-34,68% stromov, tr. 3-31,39% stromov, tr. 2-3,92 % stromov, tr. 1-0,64% stromov. 10,92% porastov stromov tvorilo nálety alebo výmladky.

78,90% tvorí porasty stromov listnatých, 21,10% tvorí porasty drevín ihličnatých.

Z vyhodnotenia je zrejmé, že park je prestarnutý, čo sa prejavuje aj na zdravotnom stave drevín a potrebe väčšej starostlivosti, resp. výmeny prestarnutých stromov.

Listnaté stromy:

lipa veľkolistá (*Tilia platyphyllos*) 23,33%, pagaštan konský (*Aesculus hippocastanum*) 2,12%, lipa malolistá (*Tilia cordata*) 5,30%, lipa striebriatá (*Tilia tomentosa*) 0,32%, lipa zelená (*Tilia euchlora*, 1,48%, javor mliečny (*Acer platanoides*) 14,53%, javor poľný (*Acer campestre*) 0,32%, jaseň štíhly (*Fraxinus excelsior*) 8,06%, jaseň americký (*Fraxinus americana*) 0,21%, jaseň mannový (*Fraxinus ornus*) 0,42%, hrab obyčajný (*Carpinus betulus*) 1,27%, agát biely (*Robinia pseudoacacia*) 1,06%, topol osikový (*Populus tremula*) 0,53%, buk lesný (*Fagus sylvatica*) 0,42% buk lesný (*Fagus sylvatica Atropurpurea.*) 0,11%, buk lesný (*Fagus sylvatica Fastigiata.*) 0,11%, javor tatársky (*Acer tataricum*) 0,32%, brest väzový (*Ulmus laevis*) 0,21%, javor horský (*Acer pseudoplatanus*) 9,12%, orech vlašský (*Juglans nigra*) 0,21%, lieska obyčajná (*Corylus avellana*) 0,53%, topol kanadský (*Populus canadensis*) 0,32%, jarabina mukyňová (*Sorbus aria*) 0,11%, brest horský (*Ulmus glabra*) 1,48%, platan favorolistý (*Platanus acerifolia*) 2,86%, javor cukrový (*Acer sacharinum*) 0,11%, jaseň americký (*Fraxinus americana*) 0,21%, jelša lepkavá (*Alnus glutinosa*) 1,06%, hloh jednosemenný (*Crateagus monogyna*) 0,11%, javor jaseňolistý (*Negundo aceroides*) 0,11%, čremcha obyčajná (*Padus avium*) 0,11%, čerešňa vtácia (*Prunus avium*) 1,80%, slivka višňoplodá (*Prunus cerasifera*) 0,21%, vrba krehká (*Salix fragilis*) 0,21%, jarabina brekyňová (*Sorbus terminalis*) 0,11%, jarabina mukyňová (*Sorbus aria*) 0,11%

Ihličnaté stromy:

smrek obyčajný (*Picea abies*) 9,54%, smrek pichlavý (*Picea pungens*) 2,79%, smrek pichlavý (*Picea pungens Glauca*) 0,64%, borovica čierna (*Pinus nigra*) 0,11%, smrekovec opadavý (*Larix decidua*) 1,17%, jedľa biela (*Abies alba*) 0,12%, tuja západná (*Thuja occidentalis*) 4,77%, dúglaska tisolistá (*Pseudotsuga menziesii*) 0,32%, jedľovec kanadský (*Tsuga canadensis*) 1,27%, tuja riasnatá (*Thuja plicata*) 0,11%, tuja západná (*Thuja occ. Malonyana*) 0,42%.

Radvanský park (6)

Park o výmere 2,1661 ha sa nachádza v priestore pozdĺž Malachovskej cesty. Je súčasťou Radvanského kaštieľa. Radvanský park bol za kultúrnu pamiatku vyhlásený na základe Rozhodnutia Školskej a kultúrnej komisie ONV Banská Bystrica č. 12/63 zo dňa 26.6.1963. Kaštieľ s areálom parku je v súčasnosti nehnuteľnou národnou kultúrnou pamiatkou a je evidovaný v Ústrednom zozname pamiatkového fondu SR pod č. 73/1-5, 11116/0 a 172/0.

Kaštieľ Radvanskovcov v Radvani je jedným z dokladov renesančnej architektúry Slovenska. Dispozícia kaštieľa pozostáva zo štyroch krídel, ktoré vymedzujú štvorcové nádvorie, nárožia objektu sú akcentované prevýšenými bastiónmi. Nádvorie je lemované otvorenou chodbou a arkádou. Pre architektonický celok kaštieľa a jeho vyznenie bola významnou romantizujúca úprava v závere 19. storočia, mala za cieľ zdôrazniť historickosť a pevnostný charakter objektu. Kaštieľ bol obnovený v roku 1958 podľa projektu architekta Jozefa Morena. Kaštieľ je v rámci parku solitérnym objektom. V súčasnej dobe je kaštieľ uzavretý.

Základné informácie o Radvanskom parku podáva dokumentácia Zásady pamiatkovej úpravy parku pri renesančnom kaštieli v Radvani (Ing. Júlia Laubová, 1987).

Kaštieľ je umiestnený uprostred prírodne krajinárskeho parku z polovice 19. storočia. O starších úpravách parku z obdobia vzniku objektu nie sú zachované žiadne správy. Zachovala sa len nástenná maľba v interiéri bývalej jedálne zobrazujúca park a východné priečelie kaštieľa po roku 1856. Kaštieľ s parkom bol udržiavaný do roku 1945 pôvodnými vlastníkmi rodinou Radvanskovcov. V tomto roku bol celý majetok daný pod nútenu štátnej správe a v roku 1947

prešiel do vlastníctva štátu. Park bol oplotený z časti pevným a pletivovým oplotením. V jeho východnej časti smerom na os kaštieľa boli umiestnené tri kruhové bazéniky s vodotryskom a menšie prírodné jazierko. V severovýchodnej časti tohto územia sa nachádzajú zrúcaniny tzv. ľadovne a v južnej časti parku bola umiestená drevená besiedka. V západnej časti parku sa nachádza cenný stromový porast vytvorený domácimi druhami drevín – lípy, javory a gaštany. Celé územie parku bolo sprístupnené udržiavanými chodníkmi.

Park utrpel za vojny roku 1945, kedy bolo veľa cenných stromov zničených, ďalej odčlenením v 50-tych rokoch časti parku pre výbeh dobytka miestneho JRD. V poslednom období východná časť parku bola narušená výstavbou komplexnej bytovej výstavby MČ Radvaň, nevhodnými úpravami toku Malachovky a zriadením stavebného dvora TS v západnej časti parku. Park nemá vybudované pevné oplotenie, čím dochádza k silnej devastačii zelene.

Park sa vďaka jeho rozsahu a geografickému situovaniu uplatňuje v pohľade smerom od západu ako bezprostredná súčasť krajinného prostredia, pohľadový horizont uzatvára lesný masív vrchu Urpín – súčasť Bystrickej vrchoviny.

Porasty

Na základe výsledkov získaných prieskumom, ktorý uskutočnil EKOJET (2009) môžeme konštatovať, že zdravotný stav a kondícia drevín nie je uspokojivá. Z vyhodnotenia je zrejmé, že park je prestarnutý, čo sa prejavuje aj na zdravotnom stave drevín a potrebe väčšej starostlivosti, resp. výmeny prestarnutých stromov.

Sadovnícka hodnota porastov stromov dosahuje pri zastúpení v triedach (Machovcovo hodnotenie): tr. 5-7,72% stromov, tr.4-30,54% stromov, tr.3-44,01% stromov, tr.2-12,97 % stromov, tr.1-4,76% stromov. 50,90% porastov stromov tvorilo nálety alebo výmladky.

99,18% tvorí porasty stromov listnatých, 0,82% tvorí porasty drevín ihličnatých.

V dolnej časti parku je vytvorená cenná vegetácia pozdĺž toku Malachovský potok, ktorú sme zaradili pre jej jedinečnosť ako biotop národného významu do skupiny zelene prírode blízke a pripojili jej fytocenologickú charakteristiku.

V parku sú zastúpené následovné druhy drevín:

Listnaté:

agát biely (*Robinia pseudoaccacia*) 15,44%, baza čierna (*Sambucus nigra*), breza previsnutá (*Betula pendula*) 0,49%, buk lesný (*Fagus silvatica*) 0,16%, brest horský (*Ulmus glabra*) 1,97%, čerešňa vtáčia (*Prunus avium*) 0,33%, dub zimný (*Quercus petraea*) 0,16%, dub letný (*Quercus robur*), gledičia trojtŕňová (*Gleditsia triacanthos*) 0,16%, hrab obyčajný (*Carpinus betulus*) 1,15% hruška planá (*Pyrus pyraster*) 0,16%, jablň planá (*Malus domestica*) 0,16%, javor mliečny (*Acer platanoides*) 34,15%, javor horský (*Acer pseudoplatanus*) 2,13% javor pol'ný (*Acer campestre*) 1,15%, javor jaseňolistý (*Acer negundo*) 0,16%, jaseň štíhly (*Fraxinus excelsior*) 16,09%, jaseň mannový (*Fraxinus*) 1,31% jelša lepkavá (*Alnus glutinosa*) 0,99%, lieska obyčajná (*Corylus avellana*) 0,49%, lieska turecká (*Corylus colurna*) 0,16%, lipa malolistá (*Tilia cordata*) 4,76%, lipa veľkolistá (*Tilia platyphyllois*) 1,31% pagaštan konský (*Aesculus hippocastanum*) 0,16%, víba rakyta (*Salix caprea*) 1,64%, čremcha obyčajná (*Padus avium*) 6,24%, orech kráľovský (*Juglans regia*) 1,97%, slivka višňoplodá (*Prunus cerasifera*) 0,49%, topol' biely (*Populus alba*) 1,31%, trnka obyčajná (*Prunus spinosa*) 0,16%, drieň obyčajný (*Cornus mas*), hloh jednosemený (*Crateagus monogyna*), hlošina úzkolistá (*Eleagnus angustifoliua*), vtáčí zob obyčajný (*Ligustrum vulgare*), pajasmín vencový (*Phyladelphus*), orgován obyčajný (*Syringa vulgaris*), kalina obyčajná (*Viburnum opulus*).

Ihličnaté

Smrek obyčajný (*Picea abies*) 0,49%, borovica hladká (*Pinus strobus*) 0,33%

Parkom preteká Malachovský potok. Jeho brehové porasty sú v zastúpení týchto druhov:

jelša lepkavá (*Alnus glutinosa*), javor horský (*Acer pseudoplatanus*), vríba (*Salix* sp.) a jaseň štíhly (*Fraxinus excelsior*), tvoria biotop Kr 9. Vŕbové kroviny na zaplavovaných brehoch riek, patriaci do biotopu národného významu. Fytocenologický popis sa nachádza na str. 79, tabuľka č. 3.

Park Lux – Pamätník SNP (2)

Priestor ohraničený dominantným pamätníkom SNP – budovou Veliteľstva armády – námestím Slobody a hotelom Lux. Väčšia časť parku vznikla na mieste vtedajšieho koryta Hronu, ktoré bolo v polovici šesťdesiatych rokoch premiestnené južne o 250 m z dôvodov zjednodušenia cestnej premávky pod centrom mesta. Smer vtedajšieho toku Hrona dnes už zasypaného, je zjavný na zvyškoch lipového stromoradia, ktoré ho lemovalo.

Vznikol tak vysoko exponovaný verejný oddychový areál o výmere 6,5543 ha so zhromažďovacím funkčným poslaním. Ostatné funkcie, akokoľvek sa javili byť špecificky významné, boli druhotné. Riešenie parku bolo a ostalo nelahkým problémom.

Základ zelene tvoria svetlé a výslnné trávnikové plochy, krovité a stromové porasty tvoriace rámcové ohraničenie, ďalej solitérna dosadba stromov, tienisté miesta pre umiestnenie parkových lavíc a odpočívadiel s detskými atypickými zariadeniami.

Najvyššia časť územia parku ako súčasti dominantného pamätníku je výškovo usporiadaná do sústavy rovných terás členených terénnymi zlomami zostupujúcimi k výraznej údoliniči v strede vymedzeného priestoru parku. Dynamické terénne usporiadanie zdôrazňuje široké schodisko pamätníku.

Park je čiastočne ohradený. Intimitu a dojem starého parku dotvárajú pôvodné výsadby stromov a už spomenuté pôvodné stromoradie líp. V parku sa nachádza kvetinové odpočívadlo, ktoré je k veľkosti parkovej plochy malé, ale aj tak vyvoláva priaznivý gradačný prechod do rozvolnených skupín stromov.

Vchody a nástupy do parkových plôch určuje frekvencia, okolité zastavanie, situovanie hotela Lux ale hlavne os Pamätníka – Námestie Slobody – Trieda SNP.

Porasty

Sadovnícka hodnota porastov stromov dosahuje pri zastúpení v triedach (Machovcovo hodnotenie): tr. 5-15,24% stromov, tr.4-44,92% stromov, tr.3-33,17% stromov, tr.2-5,45 % stromov, tr.1-1,21% stromov. 53,87% tvorí porasty stromov listnatých, 46,13% tvorí porasty stromov ihličnatých.

Listnaté dreviny:

lipa veľkolistá (*Tilia platyphyllos*) 3,03%, lipa malolistá (*Tilia cordata*) 7,14%, pagáštan konský (*Aesculus hippocastanum*) 0,73%, orech královský (*Juglans regia*) 0,85%, javor cukrový (*Acer saccharinum*) 0,97%, breza previsnutá (*Betula pendula*) 6,66%, buk lesný (*Fagus sylvatica Atropurpurea*) 0,12%, jaseň štíhly (*Fraxinus excelsior*) 4,00%, slivka čerešňoplodá (*Prunus cerasifera Nigra*) 0,73%, vríba krehká (*Salix fragilis*) 0,12%, agát biely (*Robinia pseudoaccacia*) 0,73%, jabloni domáca (*Malus domestica*) 1,94%, javorovec jaseňolistý (*Negundo aceroides*) 0,85%, dub letný (*Quercus robur*) 2,66%, dub zimný (*Quercus petraea*) 0,12%, topoľ osikový (*Populus tremula*) 0,12%, dub cerový (*Quercus cerris*) 0,12%, hrab obyčajný (*Carpinus betulus*) 0,73%, čerešňa vtáčia (*Prunus avium*) 0,85%, jelša lepkavá (*Alnus glutinosa*) 0,12%, platan javorolistý (*Platanus hybrida*) 1,21%, brest horský (*Ulmus glabra*) 0,48%, javor tatársky (*Acer tataricum*) 0,97%,

baza čierna (*Sambucus nigra*), jarabina vtáčia (*Sorbus aucuparia*) 0,12%, hruška planá (*Pyrus communis*) 0,61%, jaseň mannový (*Fraxinus ornus*) 0,24%, orgován obyčajný (*Syringa vulgaris*) 0,61%, pajaseň žliazkatý (*Ailanthus altissima*) 0,97%, javor poľný (*Acer campestre*) 0,12%, javor mliečny (*Acer platanoides*) 8,11%, javor horský (*Acer pseudoplatanus*) 1,69%, jelša sivá (*Alnus incana*) 0,12%, buk lesný (*Fagus sylvatica*) 0,61%, čremcha obyčajná (*Padus avium*) 0,85%, slivka viňňoplodá (*Prunus cerasifera Nigra*) 3,27%, slivka domáca (*Prunus domestica*) 0,12%,

jarabina brekyňová (*Sorbus torminalis*) 0,12%, skalník obyčajný (*Cotoneaster integerrimus*), tavoľník van Houteho (*Spiera vanHouttei*), skalník rozpložený (*Cotoneaster dammmeri*), dráč Thunbergov (*Berberis thunbergii*), zlatovka prostredná (*Forsythia intermedia*), ruža šípová (*Rosa canina*), zemolez lesklý (*Lonicera nitida*), pajazmín vencový (*Philadelphus coronarius*), tavoľník bumaldový (*Spirea bumalda*), tavoľa kalinolistá (*Physocarpus opulifolius*), skalník Dieslov (*Cotonesater dielsianus*), tamariška štvortyčinková (*Tamarix tetrandra*).

Ihličnaté dreviny:

borovica čierna (*Pinus nigra*) 6,54%, borovica lesná (*Pinus sylvestris*) 9,44%, smrek obyčajný (*Picea abies*) 4,96%, smrek obyčajný (*Picea abies Pendula major*) 0,73%, smrek pichľavý (*Picea pungens*) 2,66%, smrekovec opadavý (*Larix decidua*) 0,85%, jedľa biela (*Abies alba*) 0,24%, borovica hladká (*Pinus strobus*) 1,69%, dúglaska tisolistá (*Pseudotsuga menziesii*) 2,54%, tuja západná (*Thuja occidentalis*) 1,21%, tuja západná (*Thuja occidentalis Aurea*) 0,24%, tuja západná (*Thuja occidentalis Brabant*) 0,12%, tis obyčajný (*Taxus baccata*) 3,63%, cypruštek hrachonosný (*Chamaecyparis pisifera*) 0,12%, smrek omoríková (*Picea omorika*) 2,42%, smrek čierny (*Picea mariana*) 0,61%, jedľa srienistá (*Abies concolor*) 0,24%, borievka čínska (*Juniperus chinensis*), borievka natatová (*Juniperus sabina*), borievka rozprestretá (*Juniperus horizontalis*), borievka viržinská (*Juniperus virginiana*), borovica horská (*Pinus mugo*).

Park Trieda SNP I a II (3,4)

Trieda SNP je tvorená dvoma pásmi zelene s rozmermi 368 x 30 m. Pásy sú medzi sebou predelené cestnou komunikáciou. Jedná sa o plochy zelene voľne prístupné verejnosti, ktoré bezprostredne nadvádzajú na centrálnu mestskú zónu. Sú lemované administratívnymi budovami, verejnou občianskou vybavenosťou a bytovými domami. Súčasťou plôch sú miesta určené pre oddych, detské hry, parkovanie a zároveň slúžia ako prechodová zóna.

Zeleň tu plní prevažne estetickú, mikroklimaticko-hygienickú funkciu, ovplyvňuje prúdenie vzduchu, čistotu ovzdušia, tlmi hlučnosť a prašnosť a súčasne ovplyvňuje tepelný a vlhkostný režim.

Kompozícia zelene je uspokojivá s mierne rušivými prvkami ako sú nové dosadby druhov smrekovec opadavý, previslá forma (*Larix decidua 'Pendula'*), buk lesný previslá forma (*Fagus sylvatica 'Atropurpurea pendula'*). Výsadba na celej ploche je prehustená a zanedbaná, je vedená po obvode zelených pásov. Drevinová skladba je veľmi rozmanitá.

Porasty:

Sadovnícka hodnota porastov stromov dosahuje pri zastúpení v triedach (Machovcovo hodnotenie): tr. 5-13,29% stromov, tr. 4-22,26% stromov, tr. 3-56,48% stromov, tr. 2-7,64 % stromov, tr. 1-0,33% stromov.

50,17% tvorí porasty stromov listnatých, 49,83% tvorí porasty drevín ihličnatých.

Listnaté dreviny:

javor mliečny (*Acer platanoides*) 1,00%, javor polný (*Acer campestre*) 3,65%, javor cukrový (*Acer saccharinum*) 1,99%, breza obyčajná (*Betula pendula*) 12,62%, vŕba biela (*Salix alba*) 9,30%, lipa malolistá (*Tilia cordata*) 2,99%, jaseň štíhly (*Fraxinus excelsior*) 1,66%, hrab obyčajný (*Carpinus betulus*) 0,33%, dub letný (*Quercus rubra*) 0,66%, karagana stromovitá (*Caragana arborescens*), baza červená (*Sanbucus racemosa*), javor cukrový (*Acer saccharinum*) 1,99%, rakytník rešetliakovitý (*Hipophae rhamnoides*), agát biely (*Robinia pseudoacacia*) 0,66%, buk lesný (*Fagus sylvatica Purpurea Pendula*) 1,66%, nátržník (*Potentilla*), lipa srdcítá (*Tilia platyphyllos*) 1,33%, javor horský (*Acer pseudoplatanus*) 3,65%, buk lesný (*Fagus sylvatica Rohanii*) 0,66%, buk lesný (*Fagus sylvatica Purpurea Pendula*) 1,66%, topol čierny (*Populus nigra*) 1,33%, magnólia (*Magnolia soulangiana*) 1,99%, hloh jednosemenný (*Crataegus monogyna*) 3,32%, karagana stromovitá (*Caragana arborescens*), drieň biely (*Cornus alba*), hydrangea stromčekovitá

(*Hydrangea arborescens*), drác obyčajný (*Berberis vulgaris*), orgován obyčajný (*Syringa vulgaris*). Na území sa nachádza veľké množstvo náletových drevín. Jedná sa prevažne o druhy ako pajaseň žliazkatý (*Ailanthus altissima*) a plamienok plotný (*Clematis vitalba*).

Ihličnaté dreviny:

smrek pichľavý (*Picea pungens*) 1,00%, smrek pichľavý (*Picea pungens Glauca*) 2,66%, smrek omorikový (*Picea omorica*) 14,29%, smrek obyčajný (*Picea abies*) 2,99%, borovica čierna (*Pinus nigra*) 10,69%, borievka čínska (*Juniperus Chinensis*), borovica lesná (*Pinus sylvestris*) 0,33%, smrekovec opadavý (*Larix decidua*) 2,33%, smrekovec opadavý (*Larix decidua Pendula*) 3,32%, tuja západná (*Thuja occidentalis*) 0,66%, jedľa srienistá (*Abies concolor*) 2,22%, jedľa biela (*Abies alba Pyramidalis*) 2,99%, jedľa biela (*Abies alba*) 2,66%, jedľovec kanadský (*Tsuga canadensis*) 0,33%

Celá plocha si vyžaduje intenzívnu údržbu, ktorá nie je v tomto prípade dostačujúca. Pri údržbe trávnikov tu dochádza k mechanickému poškodzovaniu bázy kmeňov. V korunách stromov sú ponechané staré, suché konáre, porasty si vyžadujú zmladzovací a udržiavací rez, pretože pôsobia neupravene. Prehustená výsadba spôsobuje nedostatok miesta a tým dreviny strácajú svoj typický charakter rastu. V niektorých prípadoch sú koruny stromov deformované. Pred detským ihriskom nachádzajúcim sa na konci Triedy SNP je plocha vysadená druhom vrba biela (*Salix alba*), výsadba je veľmi prehustená a nie je dodržané hľadisko bezpečnosti, vzhladom k tomu, že vrba je krátkoveká drevina a na tejto ploche sa nachádzajú staré prerastené jedince s lámajúcimi sa konármami.

Plocha má vysoký potenciál pre oddych, avšak je potrebné zatraktívniť ju menšími úpravami. Ide hlavne o odstránenie náletových drevín a väčšej časti krov, aby sa plocha otvorila a presvetlila, čím by zároveň pôsobila bezpečnejšie. Vhodným riešeným by bolo územie doplniť o mobiliár, verejné osvetlenie a opraviť komunikácie, ktoré sú v dezolátnom stave.

Trieda SNP ako monumentálny a reprezentačný spoj žiada od plôch zelene jednoznačnú jasnosť a vyvrcholenie smerujúce k pamätníku SNP. Sadové úpravy sú sústredené do pravidelných geometrických obrazov a slúži len ku kratšiemu odpočinku. Uplatnenie tu nachádza kvetinová výzdoba na záhonoch a skupinách, ďalej voda vo forme bazénov a plastiky. Do sústavy sú zaradené aj detská ihriská. Park, ako promenádne miesto vyžaduje dostatok sadových lavíc v tieni i na slnku. Výsadba stromovej vegetácie je v pomere k šírke parku neúmerne pestrá. Vo výsadbách je veľa taxónov rôznych tvarov a striedania, čo spôsobuje, že zeleň neumožňuje okolitým architektúram dosiahnuť dojmového rozšírenia a zväčšenia. V súčasnom období, kedy prebiehajú stavebné opravy objektov malej architektúry bude potrebné pripraviť zásahy (prebierky) do porastov parku.

Celková výmera plôch zelene dosahuje u Triedy SNP I 0,9089 ha a Trieda SNP II 0,8970 ha.

Jelšový hájik – Sásová (7)

Z hľadiska botanického, krajinárskeho a celkového životného prostredia mesta a pre obyvateľov patrí lesný porasty Doliny Rudlovského potoka, označovaný ako Jelšový hájik – Sásová k najcennejším. Jeho výmera dosahuje 4,2144 ha.

Súčasný stav lesného spoločenstva ukazuje na skutočnosť, že v minulosti bol Rudlovský potok silne vodnatý. V celej doline tohto potoka je dobre vyvinutý les.

Z prirodzeného lesného spoločenstva bol utvorený mestský park, boli tu vybudované chodníky, osadené lavičky, odpočívadlá, v dolnej časti parku aj fontána, dnes už nefunkčná. V súčasnosti je park okrem nedostatku vody aj silne zanedbaný, neudržiavaný. Okrem poškodených lavičiek a zničených mostíkov nad potokom tu dochádza k devastovaniu a deštrukcii pôdy, ktorá je sústavne spôsobovaná obyvateľmi sídliska, ktorí nerešpektujú oficiálne chodníky a skracujú si cestu

po strmých svahoch doliny k hlavnej ceste. Z toho dôvodu došlo na viacerých miestach, hlavne v spodnej časti parku, k takej devastácii pôdy a obnaženiu koreňov stromov, že pri silnom vetre hrozí nebezpečenstvo ich vyvrátenia.

V prípade, že v krátkom čase nepríde k náprave, hlavne k zvýšeniu prietoku Rudlovského potoka a ďalších úprav, smerujúcich k ochrane lesíka, dôjde k postupnému vysychaniu tejto vzácnnej a pre mesto Banská Bystrica dôležitej lokality.

Lesné porasty tejto doliny podľa Katalógu biotopov Slovenska patria do biotopu : Ls 1.3 Jaseňovo-jelšové podhorské lužné lesy. Natura 2000 : 91E0 Mixed ash-alder alluvial forests of tempeate and Boreal Europe. Jedná sa o biotop európskeho významu.

Trávnaté porasty tejto doliny patria do biotopu Lk 1 Nížinné a podhorské kosné lúky, NATURA 2000: 6510 Lowland hay meadows.

Fytocenologická problematika je podrobnej popísaná na inom mieste.

Porasty:

Sadovnícka hodnota porastov stromov dosahuje pri zastúpení v triedach (Machovcovo hodnotenie): tr. 5-9,62% stromov, tr. 4-24,04% stromov, tr. 3-49,93% stromov, tr. 2-14,79 % stromov, tr. 1-1,63% stromov. 98,30% tvorí porasty stromov listnatých, 1,70% tvorí porasty drevín ihličnatých.

Listnaté dreviny: vrba krehká (*Salix fragilis*) 2,96%, jelša lepkavá (*Alnus glutinosa*) 65,31%, vrba rakytnová (*Salix caprea*) 7,62%, vrba biela (*Salix alba*) 0,74%, čerešňa vtáčia (*Cerasus avium*) 2,51%, čremcha obyčajná (*Padus avium*) 5,99%, javor horský (*Acer pseudoplatanaus*) 1,11%, agát biely (*Robinia pseudoacacia*) 0,67%, javor cukrový (*Acer saccharinum*) 0,30%, višňa krovitá (*Prunus fruticosa*), orech kráľovský (*Juglans regia*) 0,22%, jabloň domáca (*Malus domestica*) 0,15%, breza previsnutá (*Betula pendula*) 2,21%, hruška obyčajná (*Prunus communis*) 0,07%, slivka domáca (*Prunus domestica*) 0,74%, slivka višňoplodá (*Prunus cerasifera*) 0,22%, jaseň štíhly (*Fraxinus excelsior*) 0,89%, pagaštan konský (*Aesculus hippocastanum*) 0,74%, lieska obyčajná (*Coryllus avellana*) 0,07%, javor polný (*Acer campestre*) 0,44%, buk lesný (*Fagus silvatica*) 0,07%, topoľ osikový (*Populus tremula*) 1,04%, dub červený (*Quercus rubra*) 0,07%, jaseň mannový (*Fraxinus ornus*) 0,37%, jarabina mukyňová (*Sorbus aria*) 0,15%, jarabina vtáčia (*Sorbus aucuparia*) 1,18%, lípa malolistá (*Tilia cordata*) 0,81%, lípa veľkolistá (*Tilia platyphyllos*) 0,44%.

tavolník van Houtteho (*Spirea van Houttei*), tavoľa kalinolistá (*Physocarpus opulifolius*), pajazmín vencový (*Philadelphus coronarius*), skalník obyčajný (*Cotoneaster intergerrimus*), vrba purpurová (*Salix purpurea*).

Ihličnaté dreviny: smrek pichľavý (*Picea pungens Glauca*) 49,93%, smrek obyčajný (*Picea abies*) 38,83%, borovica čierna (*Pinus nigra*) 1,63%, borovica lesná (*Pinus sylvestris*) 9,62%, smrekovec opadavý (*Larix decidua*) 9,62%

Park na Triede Hradec Králové (11)

Sústava parkovo upravených plôch pozdĺž bytových domov THK a brehových porastov a chodníku popri toku Tajovského potoka o celkovej výmere 3,2546 ha. V centre plochy je umiestnené palisádové odpočívadlo kruhového tvaru s lavicami bez tieňa, zaburinenými neosadenými žľabmi pre výsadby kvetín, typovými preliezkami a hojdačkami a veľmi nebezpečnými, zle osadenými betónovými rúrmi.

Odpocinková plocha je zarámovaná solitérami borovíc, briez a smrekov.

Významným cenným krajinárskym prvkom je brehový porast Tajovského potoka, žiaľ len na niekoľkých miestach prerušený, s možnosťou pohľadu na neregulovaný prírodný tok s riečnymi

balvanmi a čistou prúdiacou vodou.

+

Odpocinková plocha je neobyčajne úspešne začlenená do sídliska THK a hodnotíme ju ako jednu z veľmi cenných v tejto časti mesta.

Porasty:

Sadovnícka hodnota porastov stromov dosahuje pri zastúpení v triedach (Machovcovo hodnotenie): tr. 5- 18,37% stromov, tr. 4-48,98% stromov, tr. 3-28,57% stromov, tr. 2-3,57% stromov, tr. 1-0,51% stromov. 79,59% tvorí porasty stromov listnatých, 20,41% tvorí porasty drevín ihličnatých.

Listnaté dreviny: brest horský (*Ulmus glabra*) 4,59%, jelša lepkavá (*Alnus glutinosa*) 9,18%, jaseň štíhly (*Fraxinus excelsior*) 2,55%, lieska obyčajná (*Corylus avallana*) 1,02%, breza previsnutá (*Betula pendula*) 29,08%, javor horský (*Acer pseudoplatanus*) 3,57%, vrba krehká (*Salix fragilis*) 9,69%, javor polný (*Acer campestre*) 6,12%, čerešňa vtáčia (*Cerasus avium*) 1,53%, orech čierny (*Juglans regia*) 1,02%, jabloň domáca (*Malus domestica*) 2,55%, slivka domáca (*Prunus domestica*) 0,51%, javorovec jaseňolistý (*Negundo aceroides*) 0,51%, lipa zelená (*Tilia euchlora*) 1,02%, buk lesný (*Fagus sylvatica*) 1,02%, jaseň pensylvánsky (*Fraxinus pensylvanica*) 1,02%, topoľ osikový (*Populus tremula*) 2,04%, lipa malolistá (*Tilia cordata*) 1,53%, dub letný (*Quercus robur*) 0,51%, tavoľník bumaldový (*Spirea bumalda*), skalník sploštený (*Cotoneaster dielsianus*), tavoľník sivý (*Spirea x cinerea*).

Ihličnaté dreviny: borovica čierna (*Pinus nigra*) 14,29%, tuja západná (*Thuja occidentalis*) 1,02%, smrek pichľavý (*Picea pungens Glauca*) 0,51%, borovica lesná (*Pinus sylvestris*) 2,04%, smrek obyčajný (*Picea abies*) 2,55%, borievka čínska (*Juniperus chinensis Hetzi*)

Park s det. ihriskom, Trieda Hradca Králové - Spojová ul. (39)

Komplex detských ihrísk nadokrskového významu o výmere 1,0967 ha sa nachádza medzi Triedou Hradca Králové a Spojovou ulicou.

Detské ihriská a ostatné zariadenia pre deti sú v kategóriách:

- detských pieskovísk, najčastejšie 400/400 cm s dreveným rámom alebo betónové v niekoľkých variantoch s rôzne rozptylovou plochou
- detských zariadení v podobe rôznych typových preliezok, kolotočov, hojdačiek, šmykľaviek z umelohmotových materiálov, celkom výnimocne atypové zariadenia preliezok z betónového materiálu, doplnované balvanmi pochybnej výtvarnej hodnoty.

Súčasťou komplexu sú trávnikové plochy pre voľný pohyb s nevyjasnenou kategorizáciou podľa veku detí, takže ich súčasné využitie je veľmi nejednotné.

Významným nedostatkom je takmer žiadne tienenie plôch zeleňou, čo sa prejavuje najmä pri pevných zabudovaných laviciach. Porasty borovíc, smrekov, líp a briez sú vyčlenené len pri okraji detských ihrísk. V časti areálu popri parkovisku (vedľa obytného domu čp. 4) je situované oplotené pieskovisko so sklzavkou a parkovými lavicami.

Porasty:

Sadovnícka hodnota porastov stromov dosahuje pri zastúpení v triedach (Machovcovo hodnotenie): tr. 5-15,74% stromov, tr. 4-30,56% stromov, tr. 3-30,56% stromov, tr. 2-19,44 % stromov, tr. 1-3,70% stromov. 30,56% tvorí porasty stromov listnatých, 69,44% tvorí porasty drevín ihličnatých.

Listnaté dreviny: jaseň mannový (*Fraxinus ornus*) 1,85%, breza previsnutá (*Betula pendula*) 26,86%, pagástan konský (*Aesculus hippocastanum*) 0,93%, orech kráľovský (*Juglans regia*) 0,93%.

Ihličnaté dreviny: borovica čierna (*Pinus nigra*) 17,59%, smrek pichľavý (*Picea pungens Glauca*)

5,56%, borovica lesná (*Pinus sylvestris*) 2,78%, smrek obyčajný (*Picea abies*) 2,78%, smrekovec opadavý (*Larix decidua*) 0,93%, smrek pichľavý (*Picea pungens*) 39,81%, borievka čínska (*Juniperus chinensis Hetzi*)

Park na Okružnej (12B)

Plocha (oproti kostolu) bola nedávno v akcii občianskych združení upravená chodníkom a osadená alejou javorov smerujúcej do sídliska, v súčasnosti už začínajúcou odumierat'. Plochu na druhej strane medzi chodníkom a Mládežníckou ulicou je potrebné sadovnícky vytvoriť. Návrh sadových úprav je nutné ponímať s dosahom na význam dominanty kostola, Kyjevského námestia a tak vytvoriť významné a moderné sadovnícke dielo. Návrhu by mala predchádzať súťaž. Celková výmera plôch zelene dosahuje 1,1697 ha.

Porasty:

Sadovnícka hodnota porastov stromov dosahuje pri zastúpení v triedach (Machovcovo hodnotenie): tr. 5- 34,38% stromov, tr. 4-32,03% stromov, tr. 3-26,56% stromov, tr. 2-5,47 % stromov, tr. 1- 1,56% stromov. 25% tvorí porasty stromov listnatých, 75% tvorí porasty drevín ihličnatých.

Listnaté stromy: breza previsnutá (*Betula pendula*) 3,13%, slivka višňoplodá (*Prunus cerasifera*) 0,78%, slivka višňoplodá (*Prunus cerasifera Atropurpurea*) 14,06%, vŕba krehká (*Salix fragilis*) 1,56%, jarabina vtácia (*Sorbus aucuparia*) 0,78%, orgován obyčajný (*Syringa vulgaris*) 0,78%, lipa malolistá (*Tilia cordata*) 3,13%,

Ihličnaté stromy:

smrekovec opadavý (*Larix decidua*) 8,59%, smrek obyčajný (*Picea abies*) 2,34%, borovica čierna (*Pinus nigra*) 36,72%, borovica hladká (*Picea strobus*) 0,78%, borovica lesná (*Pinus sylvestris*) 5,47%.

Švermov park (5)

Hlukové pomery a problematická koncentrácia emisií z dopravy významne umocňujú ochranný význam úzkeho pruhu dvoch parkových plôch medzi THK a hotelom Dixon. Lokalita zelene o výmere 1,3039 ha, označovaná aj ako park Jána Švermu je v súčasnosti v dezolátnom stave. Plochy vybavené detskými zariadeniami v podobe preliezok a hojdačiek a rozpadnutými lavicami sú okrem iného nebezpečné pre možný úraz detí. Plochy trávnikov sú zaburinené a nekosené. Svhahová časť jednej z plôch je obnažená po nedokončených zemných práciach, čo spôsobuje eróziu príkreho svahu.

Nedokončená stavebná úprava pozdĺž oplotenia tenisových kurtov s prepojením do zelených plôch oploteného areálu (plochy prírode blízke, zaradené do biotopu národného významu) pri kúpalisku, má negatívny vplyv na ich kvalitu.

Zdevastované a neudržiavané plochy bývalého Švermovho parku neobyčajne silno znižujú úroveň a znaky hotelu Dixon.

Porasty :

Sadovnícka hodnota porastov stromov dosahuje pri zastúpení v triedach (Machovcovo hodnotenie): tr. 5- 7,82% stromov, tr. 4-39,11% stromov, tr. 3-32,96% stromov, tr. 2-14,53% stromov, tr. 1- 5,59% stromov. 50,84% tvorí porasty stromov listnatých, 49,16% tvorí porasty drevín ihličnatých.

Listnaté dreviny

Breza previsnutá (*Betula pendula*) 1,68%, jaseň mannový (*Fraxinus ornus*) 2,23%, dub zimný (*Quercus petraea*) 2,23%, brest horský (*Ulmus glabra*) 1,12%, jarabina vtácia (*Sorbus aucuparia*) 1,68%, gledičia triacanthos (*Gleditsia triacanthos*) 5,03%, javor polný (*Acer campestre*) 4,47%, čremcha obyčajná (*Padus avium*) 0,56%, lipa malolistá (*Tilia cordata*) 1,12%, javor horský (*Acer pseudoplatanus*) 0,56%, javorovec jaseňolistý (*Negundo aceroides*) 1,12%, hlošina úzkolistá (*Elaeagnus angustifolia*), jarabina mukyňová (*Sorbus aria*) 0,56%, jarabina brekyňová (*Sorbus*

torminalis) 0,56%, orech kráľovský (*Juglans regia*) 0,56%, slivka čerešňoplodá (*Prunus cerasifera*) 0,56%, sumach pálkový (*Rhus typhina*) 1,68%, jaseň mannový (*Fraxinus ornus*) 2,23%, vrba rakytná (*Salix caprea*) 4,47%, topol osikový (*Populus tremula*) 4,47%, topol kanadský (*Populus tremula*) 4,47%, čerešňa vtáčia (*Sorbus aucuparia*) 1,68%, lipa malolistá (*Tilia cordata*) 1,12%, vrba biela (*Salix alba*) 1,68%, vrba krehká (*Salix fragilis*) 3,91%, jelša lepkavá (*Alnus glutinosa*) 0,56%, hloh jednosemenný (*Crateagus monogyna*) 1,12%,

Ihličnaté dreviny:

Borovica hladká (*Pinus strobus*) 13,41%, borovica čierna (*Pinus nigra*) 28,49%, smrek pichľavý (*Picea pungens*) 2,79%, smrek pichľavý (*Picea pungens Glauca*) 4,47%,

Park s odpočívadlom, Internátna ul. (41)

Riešenie zelene je podriadené architektonickej schéme pergoly z betónových dielcov a sedákov. V súčasnosti je priestor takmer opustený a zdevastovaný. Výsadby zelene sú účelové s kumuláciou funkcií estetických, maskovacích, prevádzkových a protiprášnych. Riešenie sledovalo v minulosti vytvorenie vonkajšieho obytného odpočinkového priestoru v zeleni okolitých bytových domov. Parková plocha nemá v súčasnosti žiadny program.

Ďalšia časť zelene tvorí ostrovček konečnej stanice trolejbusu s porastom borovic. Na ostrovček za miestnu komunikáciu nadväzuje rozsiahla trávniková plocha delená chodníkmi a osadená po okrajoch borovicami. Areál plôch zelene dosahuje výmeru 0,9011 ha.

Porasty

Sadovnícka hodnota porastov stromov dosahuje pri zastúpení v triedach (Machovcovo hodnotenie): tr. 5-0,73% stromov, tr. 4-24,82% stromov, tr. 3-27,01% stromov, tr. 2-20,44 % stromov, tr. 1-1,46% stromov. 25,55% tvorí porasty stromov listnatých, 74,45% tvorí porasty drevín ihličnatých.

Listnaté dreviny

breza previsnutá (*Betula pendula*) 4,38%, orech kráľovský (*Juglans regia*) 1,46%, topol kanadský (*Populus canadensis*) 2,19%, vrba rakytná (*Salix caprea*) 5,11%, orgován obyčajný (*Syringa vulgaris*) 1,46%, slivka čerešňoplodá (*Prunus cerasifera*) 0,73%, javor horský (*Acer pseudoplatanus*) 0,73%, javor polný (*Acer campestre*) 0,73%, čerešňa vtáčia (*Cerasus avium*) 0,73%, čremcha obyčajná (*Padus avium*) 0,73%, hlošina úzkolistá (*Eleagnus angustifolia*), lipa malolistá (*Tilia cordata*) 1,46%, tavoľník van Houtteho (*Spirea van Houttei*), trojpuk drsný (*Deutzia scabra*), zlatovka prostredná (*Forsythia intermedia*), lieska turecká (*Corylus colurna*), dráč Thunbergov (*Berberis thunbergii*).

Ihličnaté dreviny

smrek obyčajný (*Picea abies*) 5,11%, borovica čierna (*Pinus nigra*) 10,22%, borovica lesná (*Pinus sylvestris*) 51,09%, smrekovec opadavý (*Larix decidua*) 0,73%, smrek pichľavý (*Picea pungens*) 5,84%, smrek pichľavý (*Picea pungens Glauca*) 0,73%, dúglaska tisolistá (*Pseudotsuga menziesii var. viridis*) 0,73%.

Park na Internátnej ul. (44, 45)

Sústava parkových plôch popri obytných domov čp.25, 35, 37, 43 a 59. Sadové úpravy patria medzi dobré príklady oddelenia obytného priestoru od dopravy v Banskej Bystrici. Zelen spolu vytvára interiér uličného priestoru a zlepšuje mikroklimatické a hygienické pomery.

V zeleni sú umiestnené v dobrej kapacite odpočinkové a kľudové plochy, vybavené detskými typovými zariadeniami. K úspešnému riešeniu patrí intimita medziblokových plôch, dostatok plôch s priaznivou mikroklímou i skladba rastlinného materiálu. Celková výmera dosahuje 1,4824 ha.

Porasty :

Sadovnícka hodnota porastov stromov dosahuje pri zastúpení v triedach (Machovcovo hodnotenie): tr. 5-24,10% stromov, tr. 4-46,99% stromov, tr. 3-25,90% stromov, tr. 2-2,41% stromov, tr. 1-0,60% stromov. 41,57% tvorí porasty stromov listnatých, 58,43% tvorí porasty drevín ihličnatých.

Listnaté dreviny: breza previsnutá (*Betula pendula*) 12,65%, agát biely (*Robinia pseudoacacia*) 1,81%, rakytník rešetlákový (*Hippophae rhamnoides*), jarabina vtáčia (*Sorbus aucuparia*) 8,43%, jabloň domáca (*Malus domestica*) 1,81%, lípa malolistá (*Tilia cordata*) 1,20%, jaseň pensylvánsky (*Fraxinus pensylvanica*) 0,60%, orech kráľovský (*Juglans regina*) 1,20%, dub letný (*Quercus robur*) 2,41%, vrba biela (*Salix alba*) 1,81%, hloh jednosemenný (*Crateagus monogyna*) 2,41%, baza čierna (*Sambucus nigra*), vrba krehká (*Salix fragilis*) 0,60%, moruša biela (*Morus alba*) 0,60%, jaseň štíhly (*Fraxinus excelsior*) 1,81%, hruška obyčajná (*Pyrus communis*) 0,60%, čerešňa vtáčia (*Prunus avium*) 0,60%, orgován obyčajný (*Syringa vulgaris*), zlatovka prostredná (*Forsythia intermedia*), skalník mnohokvetý (*Cotoneaster multiflorus*), nátržník krovitý (*Potentilla fruticosa*), skalník rozprestretý (*Cotoneaster horizontalis*), skalník sploštený (*Cotoneaster dielsianus*), drieň biely (*Cornus alba*), dulovec nádherný (*Chaenomeles speciosa*), tavoľník van Houtteho (*Spirea van Houttei*),

Ihličnaté dreviny: borovica lesná (*Pinus sylvestris*) 8,43%, borovica čierna (*Pinus nigra*) 20,48%, smrek pichľavý (*Picea pungens*) 4,22%, smrek pichľavý (*Picea pungens Glauca*) 6,02%, smrek omoríkový (*Picea omorika*) 0,60%, smrek obyčajný (*Picea abies*) 5,42%, duglaska tisolistá (*Pseudotsuga menziesii*) 8,43%, tuja západná (*Thuja occidentalis*) 0,60%, tuja západná (*Thuja occidentalis aurea*) 0,60%, cypruštek Lawsonov (*Chamaecyparis lawsoniana*) 1,20%, smrekovec opadavý (*Larix decidua*) 0,60%, tis obyčajný (*Taxus baccata*), dráč thunbergov (*Berberis thunbergii*), kalina siripútková (*Viburnum lantana*), tavoľa kalinolistá (*Physocarpus opulifolius*).

Park pri MŠ Moskovská – Oremburská (13)

Sústava parkových plôch na samom okraji sídliska, vylepšujúcich mikroklimatické, hygienické a estetické pomery bytových domov. V zeleni popri domoch sú umiestnené v dobrej kapacite odpočinkové a kľudové plochy, ale bez lavíc. Väčšiu časť parku tvoria trávnikové plochy. V plochách je umiestnené športovisko pre horskú cyklistiku. Celková výmera dosahuje 1,0556 ha.

Porasty

Sadovnícka hodnota porastov stromov dosahuje pri zastúpení v triedach (Machovcovo hodnotenie): tr. 5-12,12% stromov, tr. 4-24,68% stromov, tr. 3-44,59% stromov, tr. 2-18,61% stromov, tr. 1-0% stromov. 46,75% tvorí porasty stromov listnatých, 53,25% tvorí porasty drevín ihličnatých.

Listnaté dreviny: javor horský (*Acer pseudoplatanus*) 2,60%, breza previsnutá (*Betula pendula*) 26,41%, karagana stromovitá (*Caragana arborescens*) 0,43%, jaseň štíhly (*Fraxinus excelsior*) 3,90%, jaseň mannový (*Fraxinus ornus*) 0,87%, jabloň domáca (*Malus domestica*) 0,87%, čerešňa vtáčia (*Prunus avium*) 5,19%, slivka višňoplodá (*Prunus cerasifera*) 1,73%,

Ihličnaté dreviny: smrek omoríkový (*Picea omorika*) 0,87, smrek pichľavý (*Picea pungens*) 6,41%, smrek pichľavý (*Picea pungens Glauca*) 19,48%, borovica čierna (*Pinus nigra*) 5,19%

Športový park pri ZŠ Sitnianska (15)

Nedobudovaná plocha s prevahou ihriska pre skyboard o celkovej výmere 1,4145 ha.

Porasty

Sadovnícka hodnota porastov stromov dosahuje pri zastúpení v triedach (Machovcovo hodnotenie): tr. 5-0% stromov, tr. 4-23,68% stromov, tr. 3-36,84% stromov, tr. 2-36,84% stromov, tr. 1-2,63% stromov. 60,52% tvorí porasty stromov listnatých, 39,47 % tvorí porasty drevín ihličnatých.

Listnaté stromy: javor mliečny (*Acer platanoides Schwedleri*) 10,53%, jaseň americký (*Fraxinus americana*) 5,26%, jaseň štíhly (*Fraxinus excelsior*) 2,63%, platan javorolistý (*Platanus x acerifolia*) 5,26%, vrba rakytná (*Salix caprea*) 2,63%, lípa malolistá (*Tilia cordata*) 31,58%, orgován obyčajný (*Syringa vulgaris*).

Ihličnaté stromy: smrek obyčajný (*Picea abies*) 2,63%, smrek omoríkový (*Picea omorika*) 10,53%, borovica čierna (*Pinus nigra*) 10,53%, borovica lesná (*Pinus sylvestris*) 15,79%.

Park Povstalecká ul. (64)

Parková plocha s detským ihriskom kategórie detí do 6 rokov na sídlisku medzi Podlavickou cestou a Javorovou ulicou o výmere 1,3713 ha. Plocha je naprieč delená chodníkom v strede situovaným ostrovčekom s detskými atrakciami. Pri ihrisku sú situované parkové lavice bez osadenia stromov pre tienenie užívateľov. K hlavným príčinám neúspešného riešenia tejto plochy patrí malá intimita medziblokových plôch, nedostatok stromov a tým absencia priaznivej mikroklimy, malá kapacita a nesprávna lokalizácia odpočinkovej plochy.

Ploche zelene chýba technické vymedzenie priestoru a nedotiahnuté prevádzkové vzťahy susedných objektov služieb a dopravného vybavenia a pod., čo spôsobuje následnú devastáciu zelene.

Porasty:

Sadovnícka hodnota porastov stromov dosahuje pri zastúpení v triedach (Machovcovo hodnotenie): tr. 5-12,75% stromov, tr. 4-34,31% stromov, tr. 3-47,06% stromov, tr. 2-0,98% stromov, tr. 1-4,90% stromov. 35,29% tvorí porasty stromov listnatých, 64,71 % tvorí porasty drevín ihličnatých.

Listnaté dreviny: breza previsnutá (*Betula pendula*) 3,92%, orech kráľovský (*Juglans regia*) 1,96%, lípa malolistá (*Tilia cordata*) 3,92%, hruška obyčajná (*Pyrus communis*) 0,98%, jaseň mannový (*Fraxinus ornus*) 3,92%, jaseň štíhly (*Fraxinus excelsior*) 0,98%, buk lesný (*Fagus sylvatica Atropurpurea*) 2,94%, višňa krovitá (*Prunus fruticosa globosa*) 0,98%, slivka čerešňoplodá (*Prunus cerasifera Atropurpurea*) 10,78%, čerešňa pílkatá (*Prunus serulata kiku shidare Sakura*) 2,94%, javor mliečny (*Acer platanoides*) 1,96%, svíb výbežkatý (*Cornus stolonifera*), ruža vráskavá (*Rosa rugosa*), dráč Thunbergov (*Barberis thunbergii*), tavoľník bumaldový (*Spirea bumalda*), tavoľník sivý (*Spirea cinerea*), baza čierna (*Sambucus nigra*), zlatovka prostredná (*Forsythia intermedia*), zob vtáčí vajcovolistý (*Ligustrum ovalifolium*), víba biela (*Salix alba*), karagana stromovitá (*Caragana arborescens*), dráč Thunbergov (*Barberis thunbergii*), kalina vráskavolistá (*Viburnum rhytidophyllum pragense*), valgela ružová (*Weigelia florida*).

Ihličnaté dreviny: smrek pichľavý (*Picea pungens Glauca*) 12,75% smrek obyčajný (*Picea abies*) 26,47%, borovica čierna (*Pinus nigra*) 6,86%, borovica horská (*Pinus mugo*) 0,98%, borievka rigida (*Juniperus rigida*), smrekovec opadavý (*Larix decidua*) 1,96%, (*Larix decidua pendula*) 4,90%, borovica lesná (*Pinus sylvestris*) 1,96%, smrek omoríkový (*Picea omorica*) 2,94%, borievka čínska (*Juniperus chinensis Hetzii*). .

Tabuľka: Bilancia výmer súčasných parkov

MČ/UO	Názov	Výmera ha	Cíllo významné plochy
1/ UO 2 Pri parku	Mestský park	6,4143	1
1/ UO 1 Banská Bystrica	Park LUX – Pamätník SNP	6,5543	2
1/ UP 14 Sídlisko SNP	Trieda SNP I	0,9089	3
1/ UP 14 Sídlisko SNP	Trieda SNP II	0,8970	4
9/ UP 19 Radváň	Radvanský park	2,1661	6
9/ UP 47 Trieda HK	Park triedy Hradca Králové	3,2546	11
9/ UO 47 Trieda HK	Park s det.ihriskami na THK-Spojná	1,0967	39
9/ UO 47 Švermov park	Švermov park	1,3038	5
9/ UO 50 Fončorda -Mládežnícka	Park na Okružnej ul.	1,1697	12 B
09/ UO 25 Fončorda -Internátna	Park –na Internátnej (predpolie byt.domov)	1,4824	44 a 45
09/UO 25 Fončorda -Internátna	Park s odpočívadlom	0,9011	41
09/ UO 26 Fončorda -Túlska	Park pri MŠ Moskovská-Oremburská	1,0556	13
12/U0 05 Sásová I	Sportový park pri ZŠ Sitniarska	1,4147	15
14/ UO 23 Podlavice	Park Povstalecká	1,3713	64
11/ UO 49 Rudlová II	Jelšový hájik – Sásová	4,2144	7
Celková výmera		34,1949	

6.2. Malé parkové plochy

Malé parkové plochy (MPP) sú súvislé plochy zelene, s výmerou menšou ako 0,8000 ha, u ktorých prevažuje dekoratívna (priestorová, doplňujúca) funkcia a skutočnosť, že ich územie nie je schopné plniť rekreačné ciele. Pri medzných situáciach výmery hodnoteného územia rozhodujeme s väčšou váhou na funkčné kritéria než na stanovenú minimálnu hranicu. Pre evidenciu správcov zelene sa predpokladá zistenie aj tých najmenších plôch. Pre ciele generelu zelene alebo urbanistických cielov nehodnotíme alebo neevidujeme celky menšie ako 100 m².

Jedná sa o parkové plochy, ktoré zlepšujú a spríjemňujú chodcom a tu bývajúcim prostredie. Po stránke estetickej zlepšujú vzhľad mesta a jeho významnejšie priestranstvá. Na rozdiel od parkov, ktorým sa približujú, riešia sa tieto sadové úpravy väčšinou v pravidelných geometrických obrazcoch a slúžia skôr ku krátkemu odpočinku. Základom je nízky trávnik, stromy, kry u niektorých plôch s kvetinovými záhonmi, chodníky. Doplňok tvoria lavičky detské kútky.

Menšími parkovo upravenými plochami v hodnotenom území sú najmä: odpočinkové plochy, postranné deliace pásy pri komunikáciách (pokiaľ nie sú súčasťou sídliskovej zelene), okrasné plochy pred verejnými budovami, pri pomníkoch a pod.

Zistovali sme výmery a hranice menších parkových plôch. Dendrologický prieskum plôch charakteru malej parkovej plochy bol vykonaný v podobe bodovej inventarizácie.

Výber malých plôch odpovedá významným plochám mesta. Poradové číslo odpovedá číslovaniu dokumentácie Významných plôch zelene na území mesta Banská Bystrica, priatých Uznesením mesta dňa ..... pod č.....

Urbanizovaný obvod 01 (Historické jadro)

Námestie Slovenského národného povstania (16)

Námestie SNP je tvorené dominujúcimi útvarmi historických budov (paláce a ich priečelia, radnica, kostoly, veže, brány, kamenná fontána), ktoré sú nádherným architektonickým celkom. Mnohostranný účel historického jadra mesta v tejto polohe predurčuje riešenie plôch zelene len v podobe stromoradí a malej miere veľmi malých plôch osadených letničkovou kvetinovou výsadbou a kríkovou výsadbou. Plochy zelene dosahujú 0,1241 ha

Porasty:

Listnaté dreviny: javor mliečny (*Acer platanoides globosum*), dráč Thunbergov (*Berberis thunbergii Atropurpurea*), hlohynia šarlátová (*Pyracantha coccinea*), skalník rozložený (*Cotoneaster divaricatus*), pachysandra vrcholová (*Pachysandra terminalis*),

Ihličnaté dreviny: borovica horská (*Pinus mugho*), tuja západná (*Thuja occidentalis aurea*)

Námestie Štefana Moyzesa (17)

Lokalita medzi Farskou baštou a zvonicou tvorí stavba mestskej tržnice. Na jej vrchu je situované pravidelné stromoradie pagaštanu pletového v jeho strede je súsošie Štefana Moyzesa a Karola Kuzmányho. Mohutné solitéry líp a pagaštanov oddelujú priestor od kostola Nanebovzatie Panny Márie. Tento priestor bol kedysi mestskou promenádou, ktorá sa začiatkom 20. storočia stala východiskom korza. V tomto mieste areál Banskoobruckého hradu začal prerastať do okolitých ulíc. Inou plochou zelene na tomto námestí je sadová úprava pred Barbakanom, tvorená pravidelným stromoradím lípy veľkolistej a parkovými lavicami. Malá architektúra v podobe vodnej fontány pripomína vodnú priekopu, v r. 1761 zasypanú.

Plochy zelene dosahujú 0,1238 ha.

Porasty:

Dreviny listnaté: agát biely (*Robinia pseudoaccacia*), lípa malolistá (*Tilia cordata*), lípa veľkolistá

(*Tilia platyphyllos*), čerešňa vtáčia (*Cerasus avium*), pagaštan pletový (*Aesculus carnea briotti*), pagaštan konský (*Aesculus hippocastanum*), jaseň štíhly (*Fraxinus excelsior*), jaseň pensylvánsky (*Fraxinus pensylvanica*),

Dreviny ihličnaté: smrek pichľavý (*Picea pungens glauca*), smrek obyčajný (*Picea abies*), borovica lesná (*Pinus sylvestris*), smrek omoríkový (*Picea omorica*), tis obyčajný (*Taxus baccata*).

Námestie Slobody (18)

Námestie Slobody je súčasťou osy Pamätník SNP a Triedy SNP. Pôvodným urbanistickým zámerom bolo vytvoriť v tejto lokalite nové centrum mesta. Areál námestia tvorí hotel Lux (1969), Dom kultúry (1970) a budova VÚB (1980) navrhnuté arch. Jozefom Chrobákom. V období socializmu sa na námestí usporadúvali masové manifestácie v duchu vtedajšej ideológie, priestor pred Domom kultúry sa využíval na veľtržné expozície. V súčasnosti je námestie Slobody dôležitou križovatkou a priestupnou stanicou miestnej dopravy. V tomto význame sú tvorené aj sadové úpravy v podobe krátkych stromoradí, letničkových záhonov a fontány pre budovou VUB.

- Plochy zelene 0,5797 ha.

Porasty:

Dreviny listnaté:

Javor polný (*Acer campestre*), javor mliečny (*Acer platanoides*), lípa malolistá (*Tilia cordata*), hrab obyčajný (*Carpinus betulus*), lípa veľkolistá (*Tilia plathyphyllos*),

Dreviny ihličnaté:

Cypruštek Lawsonov (*Chamaecyparis lawsoniana*), gúglaska tisolistá (*Pseudotsuga menziesii*),

Malá parková plocha pri fontáne, Horná ulica (23)

Celková výmera ploch dosahuje 0,0725 ha, charakteru okrasného plata v uličnom priestore.

Porasty

Porasty tvoria len kríkové záhony ruží (*Rosa multiflora*), živého plotu zob vtáčí vajcovolistý (*Ligustrum vulgare*) a solitéry orgovánu obyčajného (*Syringa vulgaris*)

Malá parková plocha pred Mestským úradom (20)

Celková výmera plôch zelene dosahuje 0,1376 ha. Koncepčné riešenie plôch je založené na samostatných funkčných zónach odpočinkového plata a parkovými lavicami a kvetinovou výsadbou letničiek. Malá parková plocha je viac-menej regulujúcim článkom medzi rušnými ulicami Horná a ČSA a parkoviskom pred poliklinikou. Osadenie vyššou zeleňou po okrajoch nebráni pohľadom na priečelia budov Mestského úradu, polikliniky a budovy telekomunikácií. Naopak zeleň budovy silne umocňuje. Podstatným nedostatom vybavenosti plochy je absencia kedysi tu umiestnej fontány a stojanu s pitnou vodou.

Porasty

Listnaté dreviny:

javor mliečny (*Acer platanoides globosum*), javor horský (*Acer pseudoplatanus*),

Listnaté kry: zob vtačí vajcovity (*Ligustrum ovalifolium*), kalina siripútková (*Viburnum lantana*),

Tavolník van Houtteho (*Spirea x van Houttei*), zlatovka previsnutá (*Forsythia suspensa*), tavolník sivý (*Spirea cinerea*), zimolez japonský (*Lonicera japonica*)

Ihličnaté dreviny

smrek obyčajný (*Picea abies*), tuja západná (*Thuja occidentalis*), tis červený (*Taxus baccata*).

MPP pred objektom Národná ul. čp. 9. park J.D. Matejovie (26)

Celková výmera plôch zelene 0,0985 ha. Plocha zelene má pravidelný tvar v strede plochy delený odpočívadlom s parkovými lavicami. V hornej časti parku pred historickou budovou Kammerhofu (Gen. riaditeľstvo štátnych lesov SR) je umiestnená busta Jozefa Dekréta Matejovie. Parková plocha je oddelená živým plotom od Národnej ulice na jednej strane, na strane druhej oddeluje parkovisko áut pri bytových domoch.

Sadová úprava je tvorená trávnikovými plochami, letničkovým záhonom, fontánou, vegetačným plotom a v pozadí tromi rastlými ihličinami. Park je bez tieňa.

Porasty:

Listnaté dreviny: magnória Soulangeova (*Magnolia Soulangeana*), zob vtáčí (*Ligustrum vulgare*), kalikant floridský (*Calycanthus floridus*), zob vtáčí vajcovolistý (*Ligustrum ovalifolium*).

Ihličnaté dreviny: smrek pichľavý (*Picea pungens glauca*),

Malá parková plocha pre objektom Národná ul. čp. 15. (28)

Malá parková plocha vznikla po zbúraní Komorskéj bašty v tridsiatych rokoch 20 storočia.

Parková plocha tvaru štvorca v tesnej blízkosti budovy Štátnej opery, ohraničená porastom piatich jaseňov a parkovými lavicami. V strede objektu je busta Laca Novomeského. Plocha zelene dosahuje 0,1733 ha

Porasty :

Listnaté dreviny: jasen štíhly (*Fraxinus excelsior pendula*), ruža mnohogvetá (*Rosa multiflora*), ruža šípová (*Rosa canina*), krušpán vzdyzelený (*Buxus sempervirens*), zob vtáčí vajcovolistý (*Ligustrum ovalifolium*), baza čierna (*Sambucus nigra*).

Ihličnaté dreviny: smrek pichľavý (*Picea pungens glauca*).

Malá parková plocha pred objektom Národná ul. čp.14 a 18 (27)

Hlavným motívom sadovej úpravy je veľký letničkový záhon s funkčným ciferníkom hodín. Plochu doplnujú výsadby: zob vtáčí vajcovitý (*Ligustrum ovalifolium*), skalník včasný (*Cotoneaster praecox*), ruža mnohogvetá (*Rosa multiflora*). Plocha zelene dosahuje 0,0801 ha.

Malá parková plocha na Rázusovej ul. (29)

Plocha zelene tvorená prevahou záhonov ruží. Plocha zelene dosahuje 0,0412 ha

Porasty :

Listnaté dreviny: javor mliečny (*Acer platanoides globosum*), ruža šípová (*Rosa canina*),

Ihličnaté dreviny: smrek obyčajný (*Picea abies inversa*).

Malá parková plocha pri Ceste k nemocnici (21)

Celková výmera 0,1748 ha. Súčasť sídliska Cesta k nemocnici. Plochu tvorí zatrávnená plocha ihriska s solitérami ihličín, neudržiavané detské atrakcie a parkové lavice, prašiaky kobercov a sušiaky bielizne. Plocha, ktorá slúži ako rozšírený obytný priestor je zasadená do okolitého lesného porastu, čo vytvára neobyčajnú intimitu s príaznivou mikroklimou. Dreviny sa vyznačujú vysokou kvalitou a sadovníckou výtvarnou úrovňou.

Porasty :

Listnaté dreviny:

Agát biely (*Robinia pseudoaccacia*), vrba bolea (*Salix alba*), jablň domáca (*Malus domestica*), lípa malolistá (*Tilia cordata*), orech kráľovský (*Juglans regia*), javor horský (*Acer pseudoplatanus*), hloh krivoklaišný (*Crateagus laevigata*), gledičia trojtŕňová (*Gleditsia triacanthos*), orgován obyčajný (*Syringa vulgaris*).

Ihličnaté dreviny:

smrek pichľavý (*Picea pungens*), borovica lesná (*Pinus sylvestris*), smrekovec opadavý (*Larix decidua*), smrek obyčajný (*Picea abies*),

Urbanizovaný obvod 03 (Mesto sever)

Malá parková plocha ul. Alexandra Matušku (32)

Trojúholníková plocha ohraničená ulicou A. Matušku a plotom súkromných záhradok o výmere 0,2117 ha. V urbanistickej konceptii IBV ako zbytková plocha s funkciou rozšíreného obytného

súboru. Plocha je vybavená ihriskom so spevnenou plochou, lavičkami a detskými atrakciami. Plocha je umiestnená nad úrovňou miestnej komunikácie, svahy sú husto osadené porastom borovice. V parku sú umiestnené kontajnery biologického odpadu záhradkárov.

Porasty :

Listnaté dreviny: lipa veľkolistá (*Tilia platyphyllos*), breza previsnutá (*Betula pendula*), pagáštan konský (*Aesculus hippocastanum*), slivka domáca (*Prunus domestica*), javor horský (*Acer pseudoplatanus*), orech kráľovský (*Juglans regia*), čerešňa vtáčia (*Cerasus avium*), lipa malolistá (*Tilia cordata*), jaseň štíhly (*Fraxinus excelsior*), čremcha obyčajná (*Padus avium*), dub letný (*Quercus robur*), jablon domáca (*Malus domestica*), hruška obyčajná (*Pyrus communis*), orgován obyčajný (*Syringa vulgaris*), zlatovka prostredná (*Forsythia x intermedia*), ríbezľa čierna (*Ribes nigrum*), tavoľník van Houtteho (*Spirea x van Houttei*), dulovec nádherný (*Chaenomeles speciosa*), tamariška štvortyčinková (*Tamarix tetrandra*), ruža šípová (*Rosa canina*), pajazmín vencový (*Philadelphus coronarius*), svíb biely (*Swida alba*), lieska obyčajná (*Corylus avellana*), drieň obyčajný (*Cornus alba*), sumach pálkový (*Rhus typhina*)

Ihličnaté dreviny: borovica lesná (*Pinus sylvestris*), thuja východná (*Thuja orientalis*), smrek omoríkový (*Picea omorika*), smrek obyčajný (*Picea abies*), borovica čierna (*Pinus nigra*), borovica hladká (*Pinus strobus*), smrek pichľavý (*Picea pungens*), borievka obyčajná (*Juniiperus communis*), borovica horská *Pinus mugo*.)

Malá parková plocha Karlovo - ul. L. Dobšinského (33)

Štvorcová plocha zelene s funkciou rozšíreného obytného súboru IBV s výsadbou borovic, smrekov, líp a ovocných drevín pozdĺž Dobšinského ulice o výmere 0,1731 ha. Plocha je osadená lavičkami.

Porasty :

Listnaté dreviny: brest horský (*Ulmus glabra*), javor mliečny (*Acer platanoides*), lipa veľkolistá (*Tilia platyphyllos*), vŕba krehká (*Salix fragilis*), breza previsnutá (*Betula pendula*), javor mliečny (*Acer platanoides*), lipa malolistá (*Tilia cordata*), jaseň pennsylvánsky (*Fraxinus pensylvanica*), vŕba krehká (*Salix fragilis*), javor polný (*Acer campestre*), zob vtáčí (*Ligustrum vulgare*), zemolez obyčajný (*Lonicera xylosteum*), ruža šípová (*Rosa canina*), svíb výbežkatý (*Cornus stolonifera*), orgován obyčajný (*Syringa vulgaris*), pajazmín vencový (*Philadelphus coronarius*),

Ihličnaté dreviny: borovica lesná (*Pinus sylvestris*), smrek pichľavý (*Picea pungens*), smrek obyčajný (*Picea abies*), borovica hladká (*Pinus strobus*), douglaska tisolistá (*Pseudotsuga menziesii*), jedľa srieništá (*Abies concolor*), borievka čínska (*Juniperus chinensis*).

Malá parková plocha Karlovo ul. Ondrejovova ul. (34)

Obdĺžniková plocha zelene ohraničená ulicami Ondrejovova IBV o výmere 0,1098 ha. Plocha zelene podľa označenia je dopravným ostrovčekom kruhového objazdu.

Porasty:

Listnaté dreviny: moruša biela (*Morus alba*), brest horský (*Ulmus glabra*), breza previsnutá (*Betula pendula*), jaseň pennsylvánsky (*Fraxinus pensylvanica*), orech kráľovský (*Juglans regia*), lipa malolistá (*Tilia cordata*), rakytník rešatliakový (*Hippophae rhamnoides*), orgován obyčajný (*Syringa vulgaris*), tavoľník van Houtteho (*Spirea van Houttei*), drieň obyčajný (*Cornus mas*), pajazmín vencový (*Philadelphus coronarius*),

Ihličnaté dreviny: smrek pichľavý (*Picea pungens*), smrek obyčajný (*Picea abies*), smrekovec opadavý (*Larix decidua*), borovica čierna (*Pinus nigra*), borovica lesná (*Pinus sylvestris*).

Plochy zelene pozdĺž Severnej ul. (9)

Plochy vegetácie stromov a voľných plôch medzi Bakosovou ulicou a Severnou ulicou, ihriskom za budovou SAV. Nemá charakter parku. Celková výmera vyčlenených plôch dosahuje 1,4310 ha.

Porasty :

Listnaté dreviny: jaseň štíhly (*Fraxinus excelsior*), vrba rakytnová (*Salix caprea*), slivka čerešňoplodá (*Prunus caprea*), breza previsnutá (*Betula pendula*), orech kráľovský (*Juglans regia*), javor horský (*Acer pseudoplatanus*), buk lesný (*Fagus sylvatica*), lípa malolistá (*Tilia cordata*), pagaštan konský (*Aesculus hippocastanum*), čerešňa vtáčia (*Cerasus avium*), vrba biela (*Salix alba*), višňa krovitá (*Prunus fruticosa*), javor polný (*Acer campestre*).

Ihličnaté dreviny: borovica čierna (*Pinus nigra*), smrek pichlavý (*Picea pungens*), smrek obyčajný (*Picea abies*), borovica lesná (*Pinus sylvestris*).

Urbanizovaný obvod 12 (Uhlisko)

Malá parková plocha Golianova ul. (22)

Celková výmera 0,1602 ha. Parková plocha je v tesnej blízkosti základnej školy na rohu Golianovej ulice, Na Uhlisku a Družstevnej ulice. Jedná sa v podstate o detské ihrisko s pieskoviskom, preliezkami a pergolou s lavicami, osadené rastlou vegetáciou smrekov, doplnené záhonom letničiek.

Porasty :

Listnaté dreviny

jaseň štíhly (*Fraxinus excelsior*), buk lesný (*Fagus sylvatica Pendula*), slivka (*Prunus*), imelovník biely (*Symporicarpos albus*), tavoľník van Houtteho (*Spirea van Houttei*), baza čierna (*Sambucus nigra*), zlatovka prostredná (*Forsythia intermedia*),

Ihličnaté dreviny:

Smrekovec opadavý (*Larix decidua*), smrek obyčajný (*Picea abies*), cypruštek hrachonosný (*Chamaecyparis pisifera*), tuja západná (*Thuja occidentalis*)..

Malá parková plocha Hronské Predmestie (25)

Parková plocha je súčasťou promenády pozdĺž toku Hronu. Plochy zelene o šírke 6 m delí múr od obvodovej komunikácie Zimného štadióna. Časť plôch zelene je znehodnotená skladovaním stavebného materiálu a stavebnou podnikateľskou činnosťou v priestoroch objektu zimného štadióna. Tento stav prakticky vyráduje zeleň pre rekreáciu a súčasne je trvalým zdrojom neporiadku, znečisťovania a znehodnocovania prostredia. Údržba zelene a lavičiek je minimálna. Celková výmera 0,1989 ha.

Porasty :

Listnaté dreviny: gledičia trojtŕnová (*Gleditchia triacanthos*), čremcha obyčajná (*Padus avium*), lípa malolistá (*Tilia cordata*), vrba biela (*Salix alba*), topol' osikový (*Populus tremula*), breza previsnutá (*Betula pendula*), javor cukrový (*Acer sacharinum*), lípa veľkolistá (*Tilia platyphyllos*), javorovec jaseňolistý (*Negundo aceroides*), brest horský (*Ulmus glabra*), skalník rozložený (*Cotoneaster divaricatus*), tavoľník van Houtteho (*Spirea van Houttei*), baza čierna (*Sambucus nigra*),

Urbanizovaný obvod 13 (Smrečina)

Malá parková plocha pozdĺž Štefánikovho nábrežia a Cestou k Smrečine (24)

Parková plocha o výmere 0,6459 ha. tvorí sprievodný pás pozdĺž intenzívnej mestskej komunikácie Štefánikovho nábrežia, križovatky a Cestou k Smrečine. Vegetačné úpravy tvoria trávnikové plochy, ktoré delí chodník pre peších a sprievodná stromová vegetácia rieky Hron. Pri prechode pre chodcov k autobusovej stanici sú situované letničkové záhony. Jedná sa o typický priechodný priestor, kde intenzita dopravy a počet chodcov vylučujú vytvoriť klúdovo-odpočinkovú oázu. Na druhej strane je to významná plocha z hľadiska plnenia hygienických úloh zelene.

Porasty :

Listnaté dreviny: lípa malolistá (*Tilia cordata*), jaseň štíhly (*Fraxinus excelsior*), vrba biela (*Salix*

alba), topol' kanadský (*Populus canadensis*), agát biely (*Robinia pseudoaccacia*), vŕba krehká (*Salix fragilis*), jabloň planá (*Malus silvestris*), čerešňa vtáčia (*Cerasus avium*), javor horský (*Acer pseudoplatanus*), javor červený (*Acer rubrum*), slivka višňoplodá (*Prunus cerasifera*), bršlen európsky (*Eonymus europaeus*).

Ihličnaté dreviny: smrek omoríkový (*Picea omorica*), borovica hladká *Pinus strobus*), tis obyčajný (*Taxus baccata*), borovica lesná (*Pinus sylvestris*), smrek biely (*Picea glauca conica*)

Urbanizovaný obvod 20 (Stará Fončorda)

Malé parkové plochy medzi Švermovou a štadiónom (30)

Dobre presvetlený priestor za obytnými domami čp. 14-20 na Švermovej ulici o celkovej výmere 1,3161 ha nemá charakter parku. Jednotlivé malé parkové plochy zelene môžeme rozdeliť do štyroch častí:

- detské ihrisko s typovým zariadením detských atrakcií-kolotoč, prelezky, hojdačky, pieskovisko, štyri lavičky, sušiaky na bielizeň,
- zatrávnená plocha pre loptové hry,
- objekty garáží,
- svah smerujúci k parkovisku pri futbalovom ihrisku len z časti zatrávnený, z časti s hustým porastom,
- chodník pre peších spojuje plochu s parkoviskom pri štadioне.
- porasty brezy, borovice , smreku, agátu, javorov tvorí hranici parkovo upravených plôch

Porasty :

Listnaté dreviny

hloh jednosemenný (*Crateagus monogyna*), jaseň štíhlý (*Fraxinus excelsior*), jabloň domáca (*Malus domestica*), jaseň mannový (*Fraxinus ornus*), pagaštan konský (*Aesculus hippocastanum*), čremcha obyčajná (*Padus avium*), javor poľný (*Acer campestre*), javor horský (*Acer pseudoplatanus*), slivka čerešňoplodá (*Prunus cerasifera*), agát biely (*Robinia pseudoacacia*), brest horský (*Ulmus glabra*), vŕba rakytová (*Salix caprea*), jabloň planá (*Malus sylvestris*), topol' kanadský (*Populus canadensis*), hrab obyčajný (*Carpinus betulus*), javorovec jaseňolistý (*Negundo aceroides*), lieska turecká (*Coryllus colurna*), štedrec ovisnutý (*Laburnum anagyroides*), jelša lepkavá (*Alnus glutinosa*), dub letný (*Quercus robur*).

Ihličnaté dreviny:

smrek pichľavý (*Picea pungens*), smrek obyčajný (*Picea abies*), borovica lesná (*Pinus sylvestris*), smrekovec opadavý (*Larix decidua*), smrek omoríkový (*Picea omorika*), borievka obyčajná (*Juniperus communis*), borovica čierna (*Pinus nigra*).

Malá parková plocha za domami Jilemnického 31 a 29 (35)

Plochy zelene o celkovej výmere 0,2777 ha s prevahou odpočinkových plôch, signalizuje istý druh obytnnej pohody. Súčasný stav je možné charakterizovať ako veľmi variabilný. Odpočívadla sú vybavené len prenosnými alebo pevnými parkovými lavicami bez celkového zámeru, neposkytujú žiadny „program“ okrem posedenia. Plochy doplňujú sušiaky na bielizeň.

Porasty:

Listnaté dreviny: lipa veľkolistá (*Tilia platyphyllos*), agát biely (*Robinia pseudoacacia*), vŕba biela (*Salix alba*), breza previsnutá (*Betula pendula*), čerešňa vtáčia (*Cerasus avium*), jarabina vtáčia (*Sorbus aucuparia*), vŕba krehká (*Salix fragilis*), hruška domáca (*Pyrus domestica*), slivka čerešňoplodá (*Prunus cerasifera*), orech kráľovský (*Juglans regia*), brest horský (*Ulmus glabra*), hlohyňa šarlátová (*Pyracantha coccinea*), ruža šípová (*Rosa canina*), orgován obyčajný (*Syringa chinensis*), vajgelia floridská (*Weigelia florida*), dulovec nádherný (*Chaenomeles speciosa*), zlatovka previsnutá (*Forsythia suspensa*), zob vtáčí vajcovolistý (*Ligustrum ovulifolium*), drieň

obyčajný (*Cornus mas*), javor ohnívý (*Acer ginnala*), pajazmín vencový (*Philadelphus coronarius*), orgán obyčajný (*Syringa vulgaris*), dráč thunbergov (*Berberis thunbergii*), krušpán vždyzelený (*Buxus sempervirens*).

Ihličnaté dreviny: smrek obyčajný (*Picea abies*), borovica lesná (*Pinus sylvestris*), douglaska tisolistá (*Pseudotsuga menziesii*), borovica horská (*Pinus mugo*),

Malá parková plocha za domy Jilemnického 39 a 37 (37)

Plocha zelene o výmere 0,2260 ha. s veľmi malou intimitou. Jednotvárne riešenie v podobe ihriska pre deti a sušiakov na bielizeň. Negatívna lokalizácia parkovacích miest bez porastov stromov okrajov zelene, nepravidelná údržba.

Porasty

Dreviny listnaté:

Javor cukrový (*Acer saccharinum*), jaseň americký (*Fraxinum americana*), pagáštan konský (*Aesculus hippocastanum*), čerešňa vtácia (*Cerasus avium*), jarabina vtácia (*Sorbus aucuparia*), breza previsnutá (*Betula pendula*), skalník rozprestretý (*Cotoneaster horizontalis*), mechúrnik stromovitý (*Colutea arborescens*),

Porasty ihličnaté:

duglaska tisolistá (*Pseudotsuga menziesii*), smrek pichľavý (*Picea pungens Glauca*).

Malá parková plocha za domy Švermova 41 až 27 (38)

Plocha zelene o výmere 0,3444 ha s detským ihriskom a odpočinkovými plochami s lavicami. Významným faktorom lokality je konfigurácia terénu a svetelné podmienky. Plocha zelene je situovaná nad svahom a prístupovou cestou k obytným domom. Svetelné podmienky, vrhnutý tieň budovy, podstatne ovplyvňujú vývoj okrasných drevín a predpoklady využitia plôch.

Porasty:

Listnaté dreviny: štedrec ovisnutý (*Laburnum anagyroides*), sumach pálkový (*Rhus typhina*), jaseň mannový (*Fraxinus ornus*), orech kráľovský (*Juglans regia*), čerešňa vtácia (*Cerasus avium*), slivka domáca (*Prunus domestica*), javor mliečny (*Acer platanoides*), breza previsnutá (*Betula pendula*), jablň domáca (*Malus domestica*), topol' kanadský (*Populus canadensis*), jaseň americký (*Fraxinus americana*), agát biely (*Robinia pseudoacacia*), tavoňník van Houtteho (*Spirea van Houttei*), zlatovka prostredná (*Forsythia intermedia*), ruža šípová (*Rosa canina*), sumach pálkový (*Rhus typhina*).

Ihličnaté dreviny: smrek obyčajný (*Picea abies*), smrek pichľavý (*Picea pungens*), tuja západná (*Thuja occidentalis*), tuja riasnatá (*Thuja plicata*), duglaska tisolistá (*Pseudotsuga menziesii*), smrek omoríkový (*Picea omorika*), borovica čierna (*Pinus nigra*), borovica lesná (*Pinus sylvestris*), borievka čínska (*Juniperus chinensis Hetzi*),

Urbanizovaný obvod 21 (Štiavničky)

Malá parková plocha Medokýši (31)

Kľudová plocha zelene schopná poskytovať kultúrny program a bohaté možnosti posedenia. Miesto s vysokou historickou hodnotou spojenou s minerálnym prameňom a kúpeľníctvom v začiatku 19. storočia v Banskej Bystrici. Parková plocha je umiestnená v relatívne kľudnej lokalite s peknou panorámou Šibeničného vrchu. Minerálny prameň je krytý altánovým prístreškom, ktorý je prístupný pešou promenádou od vstupného priestoru vstupu do kúpaliska Štiavničky. Parková plocha a altán sú zanedbané a bez údržby. Porast drevín tvoria náznak aleje pagáštanov, solitéry líp pozdĺž oplotenia kúpaliska a náletové dreviny. Čiastočne oplotený areál dosahuje výmeru 0,6206 ha.

Porasty :

Listnaté dreviny

lipa malolistá (*Tilia cordata*), pagáštan konský (*Aesculus hippocastanum*), topol' kanadský (*Populus canadensis*).

Parková plocha lokalita Belvedér (Chalupkova ul.) (14)

Výstavba estakády, súčasná intenzívna stavebná činnosť v lokalite Belveder, podnikateľská činnosť v uzavretých dvoroch pod estakádou zapríčinili zdevastovanie a zničenie plôch zelene v bývalom areáli ZARES. Výstavba obytného súboru Belvedér nerešpektuje hľadiská ochrany zbytkov hodnotných porastov ihličín a nezabráňuje erózii pôdy. Nedostatočné je aj hospodárenie s ornicou na stavenisku, čo nedáva predpoklad pre biologickú rekultiváciu územia. Je zrejmé, že neboli vytvorený systém diferencovaného snímania ornice, deponovania a ošetrovania. Výmera ani porasty pre neprístupnosť lokality neboli hodnotené.

Urbanizovaný obvod 19 (Radvaň)

Malá parková plocha s ihriskami I. Poľná ul.(55)

Medzi Malachovskou a Poľnou ul. na vyvýšenom reliefe je ihrisko pre basketbal a volejbal ohraničené trávnikom s porastom na okrajoch borovíc, briez, jaseňov. Plocha je čiastočne oplotená bez vybavenia lavicami. Čiastočne oplotený areál dosahuje výmeru 0,1803 ha.

Porasty :

Listnaté dreviny

breza previsnutá (*Betula pendula*), jaseň štíhly (*Fraxinus excelsior*), jabloň domáca (*Malus domestica*), imelovník biely (*Symporicarpos albus*), zemolez tatársky (*Lonicera tatarica*), baza čierna (*Sambucus nigra*), drieň biely (*Cornus alba*).

Ihličnaté dreviny:

Borovica lesná (*Pinus sylvestris*).

Malá parková plocha s ihriskami II. Poľná ul.(56)

Malá parková plocha s detským ihriskom pre deti kategórie do 6 rokov umiestnená v prieluke medzi záhradkami. Veľmi slabá vybavenosť s guľatou preliezkou, bez lavičiek. Plochu tieni solitér orešáka. Čiastočne oplotený areál dosahuje výmeru 0,0519 ha.

Malá parková plocha s ihriskom, Radvanská ul.(57)

Rozsiahle detské ihrisko pre kategórie detí do 6 a nad 6 rokov v nedávnej dobe modernizované a doplnené o detské atrakcie. Plochy sú v tesnej blízkosti Tyhanyovského kaštieľa, kedysi s okolím parku. Park kaštieľa s romantickou úpravou bol v minulosti zdevastovaný a zvýšením nivelety cesty vedúcej popri východnej fasáde sa kaštieľ „prepadol“. Bol to príklad necitlivého prístupu.

Závažným nedostatkom je, že dreviny neposkytujú potrebný tieň v blízkosti lavičiek. Čiastočne oplotený areál dosahuje výmeru 0,1169 ha.

Porasty :

Listnaté dreviny: javor červený (*Acer rubrum fastigiata*), jaseň štíhly (*Fraxinus excelsior*), tavoľník van Houtteho (*Spirea van Houttei*), vtačí zob (*Ligustrum vulgare*), hlošina úzkolistá (*Elaeagnus angustifolia*)

Ihličnaté dreviny: borovica čierna (*Pinus nigra*),

Urbanizovaný obvod 25 (Fončorda –Internátna)

Malá parková plocha pri bytovom dome, Zelená ul. (40)

Obytná zeleň s najužšou väzbou na obytný dom, doplnená o atypické pieskovisko s komplexom jednoduchých drevených preliezok. Plochy zelene tvorí výmera 0,1075 ha.

Porasty :

Listnaté dreviny

breza previsnutá (*Betula pendula*), javor cukrový (*Acer saccharinum*), skalník obyčajný

(*Cotoneaster intergerrimus*), imelovník biely (*Symporicarpos albus*), hloh jednosemenný (*Crateagus monogyna*), trojpuk drsný (*Deutzia scabra*), čerečna vtáčia (*Cerasus avium*), ruža šípová (*Rosa canina*), sklaník Dieslov (*Cotoneastaer dielsianus*), zlatovka prostredná (*Forsythia intermedia*), karagana stromovitá (*Caragana arborescens*), orgován obyčajný (*Syringa vulgaris*),

Ihličnaté dreviny:

borovica lesná (*Pinus sylvestris*),

Malá parková plocha s detským ihriskom, Slnečná ul. (42)

Dve obytné, odpočinková a kľudové plochy zelene s väzbou na obytný dom. Jedna z plôch doplnená o zdevastované pieskovisko s komplexom jednoduchých kovových preliezok, hojdačiek a lavičiek. Plochy zelene dosahujú výmeru 0,1569 ha.

Porasty:

Listnaté dreviny: jabloň domáca (*Malus domestica*), tavoľník van Houtteho (*Spirea van Houttei*), ruža šípová (*Rosa canina*), zob vtáči vajcovolistý (*Ligustrum ovalifolium*), svíb krvavý (*Swida sanguinea*), baza čierna (*Sambucus nigra*).

Ihličnaté dreviny: duglaska tisolistá (*Pseudotsuga menziesii*), borovica čierna (*Pinus nigra*), borovica lesná (*Pinus sylvestris*).

Malá parková plocha Nová ulica (43)

Odpočinkové a kľudové plochy s dobre situovanými drevinami. Plochy zelene sú obkolesené plochami pre parkovanie automobilov. Celková výmera dosahuje 0,1228 ha.

Porasty :

Listnaté dreviny: agát biely (*Robinia pseudoacacia*), jabloň domáca (*Malus domerstica*), slivka domáca (*Prunus domestica*), hruška domáca (*Pyrus domestica*), lípa malolistá (*Tilia cordata*),

Malá parková plocha Internátna – Tulská (46)

Zeleň vnútrobloku pred obytným domom čp. 13 a 23, bez pravidelnej údržby doplnené zdevastovaným detským ihriskom. Porasty borovice a líp sú sústredené po okraji trávnikovej plochy. Plochy zelene tvoria výmeru 0,3805 ha.

Porasty :

Listnaté dreviny: javor horský (*Acer pseudoplatanus*), lípa malolistá (*Tilia cordata*), breza previsnutá (*Betula pendula*), čerešňa vtáčia (*Cerasus avium*), vrba krehká (*Salix fragilis*), jaseň pensylvánsky (*Fraxinus pennsylvanica*), baza čierna (*Sambucus nigra*), slivka domáca (*Prunus domestica*), orgován obyčajný (*Syringa vulgaris*), zlatovka prostredná (*Forsythia intermedia*), skalník mnohogvetý (*Cotoneaster multiflorus*), nátržník krovitý (*Potentilla fruticosa*), skalník rozprostretý (*Cotoneaster horizontalis*), skalník sploštený (*Cotoneastar dielsianus*), drien biely (*Cornus alba*), dulovec nádherný (*Chaenomeles speciosa*), tavoľník van Houtteho (*Spirea van Houttei*),

Ihličnaté dreviny: smrek obyčajný (*Picea abies*), borovica čierna (*Pinus nigra*), smrek pichľavý (*Picea pungens*), duglaska tisolistá (*Pseudotsuga menziesii*), smrekovec opadavý (*Larix decidua*), smrek omorikový (*Picea omorika*), borovica lesná (*Pinus sylvestris*).

Urbanizovaný obvod 26 (Fončorda – Tulská)

Malá parková plocha pri ZŠ Moskovská ul.(50)

Parková plocha o výmere 0,1620 ha na miernom svahu, tvorí trávnikové plochy s detským pieskoviskom a rozptylovou plochou. Porasty sú sústredené a rozmiestnené pozdĺž okrajov. Plocha vykazuje nedostatok pevných alebo prenosných lavíc.

Porasty :

Listnaté dreviny: breza previsnutá (*Betula alba*), jaseň štíhly (*Fraxinus excelsior*), štedrec ovisnutý (*Laburnum anagyroides*), ruža šípková (*Rosa canina*), imelovník biely (*Symporicarpos albus*), zlatovka prostredná (*Forsythia x intermedia*)

Malá parková plocha s detskými ihriskami, Tulská ul. (51)

Komplex detských ihrísk medzi obytnými domami Tulskej ulice čp. 1-3, 5-7, 11-9 a obytnými domami čp. 13-23 a 27-35 výmere 0,4998 ha. Detské ihriská tvoria preliezky, detské kolotoče, hojdačky rôznych typových zariadení s minimálnou údržbou. Areál ihrísk je lemovaný skupinami stromov. Medzi vozovkou a ihriskom sú do trávnikových plôch zapustené prašiaky a sušiaky.

Porasty :

Listnaté dreviny: jarabina vtácia (*Sorbus aucuparia*), hlošina úzkolistá (*Eleagnus angustifolia*), Breza previsnutá (*Beteula pendula*), hloh jednosemenný (*Crateagus monogyna*), lípa malolistá (*Tilia cordata*), pagáštan konský (*Aesculus hippocastanum*), vrba biela (*Salix alba*), Kalina siripútková (*Viburnum lantana*), ostružina krovitá (*Rubus fruticosa*), ruža šípová (*Rosa canina*), beztvarec krovitý (*Amorpha fruticosa*), pajazmín vencový (*Philadelphus coronarius*), svíb biely (*Swida alba*), tavoľník houtteho (*Spirea van Houttei*), zemolez tatársky (*Lonicera tatarica*)

Malé parkové plochy s detským ihriskom, medzi MŠ (52)

Sústava malých parkových plôch popri obytných domoch čp 79-85 okrem hojdačiek a šmykľaviek s malou vybavenosťou mestského mobiliáru. Citeľný nedostatok parkových lavíc bez zatienenia stromov. Celková výmera malých parkových plôch 0,9857 ha.

Porasty:

Listnaté dreviny:

Jaseň štíhly (*Fraxinus excelsior*), breza previsnutá (*Betula alba*), jarabina vtácia (*Sorbus aucuparia*), vrba rakytnová (*Salix caprea*), agát biely (*Robinia pseudoaccacia*), čerešňa vtácia (*Prunus avium*), slivka čerešňoplodá (*Prunus cerasifera*), slivka domáca (*Prunus domestica*), višňa krovitá (*Prunus fruticosa*), javor horský (*Acer pseudoplatanus*), hloh krivokališný (*Crateagus leavigata*), štedrec ovisnutý (*Laburnum anagyroides*), topol čierny (*Populus nigra*), topol osikový (*Populus tremula*),

Ihličnaté stromy

smrekovecopadavý (*Larix decidua*), smrek pichľavý (*Picea pungens*), borovica čierna (*Pinus nigra*), borovica lesná (*Pinus sylvestris*).

Malá parková plocha pri MŠ Tulská ul.(53)

Parkové plochy s nerovnomernou výsadbou zahustených ihličín borovíc a smrekov na samom konci bytových domov na Tulskej ulici, prechádzajúcich popri materskej škole a chodníku do veľkej trávnikovej plochy na svahu. Trávniková plocha s priaznivou mikroklímou signalizujúca istý druh „obytnej“, pohody je vybavená len jedným odpočívadlom so zdevastovanými lavičkami a pieskoviskom. Výmera dosahuje 0,4187 ha.

Porasty:

Listnaté dreviny:

jaseň americký (*Fraxinus americana*), breza previsnutá (*Betula pendula*), lípa veľkolistá (*Tilia platyphyllos*), javor horský (*Acer pseudoplatanus*), buk lesný (*Fagus sylvatica*), orech kráľovský (*Juglans regia*), javor mliečny (*Acer platanoides*), lípa malolistá (*Tilia cordata*), jarabina mukyňová (*Sorbus aria*), jarabina vtácia (*Sorbus aucuoaria*), jaseň štíhly (*Fraxinus excelsior*), čerešňa vtácia (*Cerasus avium*), dub letný (*Quercus robur*), agát biely (*Robinia pseudoaccacia*), rakytník rešetlákový (*Hippophae rhamnoides*), vrba biela (*Salix alba*), hloh jednosemenný (*Crateagus monogyna*), jaseň pennsylvánsky (*Fraxinus pensylvanica*), hlošina úzkolistá (*Elaegnus angustifolia*), zlatovka previsnutá (*Forsythia suspenza*), tavoľník van Houtteho (*Spirea van*

Houttei), kalina siripútková (*Viburnum lantana*), trojpuk vzešený (*Deutzia magnifica*), dráč thunbergov (*Berberis thunbergii*), tavoľa kalinolistá (*Physocarpus opulifolius*).

Ihličnaté dreviny:

borovica lesná (*Pinus sylvestris*), borovica čierna (*Pinus nigra*), smrek pichľavý (*Picea pungens*), smrek omorkový (*Picea omorika*), borievka čínska (*Juniperus chinensis*), borievka obyčajná (*Juniperus communis*),

Malá parková plocha Moskovská ul. (54)

Parkové plochy tvoria porasty na pomerne strmom svahu pozdĺž obytných domov Moskovskej ulice v celkovej výmere 0,5871 ha. V hornej časti svahov sú oddelené porasty od bytových domov Tulskej ul., betónovým chodníkom.

• Porasty :

Listnaté dreviny: jabloň domáca (*Malus domestica*), lípa malolistá (*Tilia cordata*), slivka domáca (*Prunus domestica*), bršlen európsky (*Eonymus europeus*), čerešňa vtáčia (*Cerasus avium*), slivka čerešňoplodá (*Prunus cerasifera*), javor horský (*Acer pseudoplatanus*), vrba rakytná (*Salix caprea*), jelša lepkavá (*Alnus glutinosa*), skalník obyčajný (*Cotoneaster intergerrimus*), ruža šípová (*Rosa canina*), zlatovka previsnutá (*Forsythia suspensa*), Tavoľník van Houtteho (*Spirea van Houttei*), kalina siripútková (*Viburnum lantana*), trojpuk vznešený (*Deutzia magnifica*), dráč thunbergov (*Berberis thunbergii*), tavoľa kalinolistá (*Physocarpus opulifolius*).

Urbanizovaný obvod 47 (Trieda Hradec Králové)

Urbanizovaný obvod 50 (Fončorda – Mládežnícka)

Malé parkové plochy pozdĺž potoka Udurna (Radvanský potok) (49)

Potok Udurna je malý tok prechádzajúci intravilánom sídliska Mládežnícka. Je technicky upravovaný s ohľadom na možné vyšie prietoky pri povodniach, svahy koryta sú zatrávnené. Potok je znečistený. Pozdĺž potoka, ktorý tvorí os sídliska Mládežnícka sú parkovo upravené plochy. Za bytovým domom Mládežnícka čp. 27 je detské ihrisko riešené v tvare kruhov a náznaku labiryntu z materiálu brúseného betónu. Detské ihrisko je určené pre kategórie detí do šest' rokov a nad šest' rokov. Detské ihrisko je bez lavičiek a základnej vybavenosti detských atrakcií. Súčasný stav ihriska nespĺňa potreby – venovať deťom priestory pre hry a zábavu na kvalitatívne vyššej úrovni. Priestor ihriska ohraničuje porast borovice, brezy a javorov. Situovanie drevín nevytvára tieň.

Po pravej strane toku pri bytovom dome čp.45 je detské ihrisko určené pre kategóriu detí do šest' rokov s pieskoviskom a preliezkou. Ihrisko je doplnené lavičkami.

Prechodom cez mostík nad potokom nadvážujú trávnikové plochy sídliska ulice Družba s solitérami smrekov, briez, borovic. Prechodom cez ul. Družby prechádza lokalita zelene do podoby lesného porastu.

Porasty a trávnikové plochy vďaka hydrologickým pomerom lokality sú na veľmi dobrej kvalitatívnej úrovni. Súčet jednotlivých malých parkových plôch dosahuje 1,8402 ha.

Porasty :

Listnaté dreviny: brest väzový (*Ulmus glabra*), vrba krehká (*Salix fragilis*), jaseň štíhly (*Fraxinus excelsior*), hruška planá (*Pyrus pyraster*), javor horský (*Acer pseudoplatanus*), vrba rakytná (*Salix caprea*), orech čierny (*Juglans regia*), višňa krovitá (*Prunus fruticosa*), gledičia trojtŕňová (*Gleditsia triacanthos*), vrba krehká (*Salix fragilis*), agát biely (*Robinia pseudoacacia*), hloh krivokališný (*Crataegus laevigata*), topol kanadský (*Populus canadensis*), topol osikový (*Populus tremula*), lípa malolistá (*Tilia cordata*), jarabina vtáčia (*Sorbus aucuparia*), breza previsnutá

(*Betula pendula*), javor mliečny (*Acer platanoides*), javor poľný (*Acer campestre*).

Ihličnaté dreviny: smrek pichľavý (*Picea pungens*), borovica hladká (*Pinus strobus*), dúglaska tisolistá (*Pseudotsuga menziesii*), borovica lesná (*Pinus sylvestris*), borovica čierna (*Pinus nigra*),

Malá parková plocha s odpočívadlom, ul. Družby (47)

Parková plocha s významom odpočinkovej plochy situovanej medzi ulicou Družba a Okružnou ulicou o výmere 0,3493 ha. Odpočinková plocha má oválny tvar, uprostred s pieskoviskom a niektorými detskými typovými atrakciami a radom nezatielenených parkových lavíc. Okraje odpočinkovej plochy tvoria výsadby borovic, smrekov a borievky.

Porasty:

Listnaté dreviny: breza previsnutá (*Betula pendula*), hloh jednosemenný (*Crateagus monogyna*), čerešňa vtácia (*Cerasus avium*), baza čierna (*Sambucus nigra*), skalník obyčajný (*Cotoneaster intergerrimus*), ruža šípová (*Rosa canina*), imelovník biely (*Symporicarpos albus*), tavoľník van Houtteho (*Spirea van Houttei*), beztvarovec fruticosa (*Amorpha fruticosa*).

Ihličnaté dreviny: borovica čierna (*Pinus nigra*), borovica lesná (*Pinus sylvestris*), borievka čínska (*Juniperus chinensis Hetzi*).

Malá parková plocha Okružná u. (vnútroblok) (48)

Vnútrobloková zeleň o výmere 0,2240 ha.

Porasty:

Listnaté dreviny: javor horský (*Acer pseudoplatanus*), jaseň štíhly (*Fraxinus excelsior*), vŕba krehká (*Salix fragilis*), lípa malolistá (*Tilia cordata*), slivka čerešňoplodá (*Prunus cerasifera atropurpurea*), čerešňa vtácia (*Prunus avium*), gledíčia trojčierná (*Gleditsia triacanthos*), hloh obyčajný (*Crataegus laevigata*), jablň domáca (*Malus domestica*), javor poľný (*Acer campestre*), čerešňa mahalebková (*Prunus cerasifera*), zlatovka previsnutá (*Forsythia suspensa*), pajazmin vencový (*Philadelphus coronarius*), drieň obyčajný (*Cornus mas*), agát biely (*Robinia pseudoacacia*), baza čierna (*Sambucus nigra*), zemolez tatársky (*Lonicera tatarica*), tavoľník van houteho (*Spirea van Houttei*), drieň krvavý (*Swida sanguinea*), orgován obyčajný (*Syringa vulgaris*)

Ihličnaté dreviny: smrek pichľavý (*Picea pungens*), smrek obyčajný (*Picea abies*).

Malá parková plocha , Okružná ul. (okolie kostola) (12 A)

Plochy bezprostredného okolia kostola sv. Michala Archanjela sú po stránke sadovníckej nedokončené. V porastoch stromovej etáže sú zastúpené skupiny borovic, smrekov a brezy. Kríkové etáže tvoria výsadby borievky. Medzi penziónom a domom čp. 2 je vytvorená zaujímavá kvetinová úprava predzáhradky tu bývajúcich obyvateľov. Plochy nie sú vybavené dostatočným počtom parkových lavíc. Výmera dosahuje 0,7101 ha.

Porasty:

Listnaté dreviny: vŕba krehká (*Salix fragilis*), lípa malolistá (*Tilia cordata*), jarabina vtácia (*Sorbus aucuparia*), breza previsnutá (*Betula pendula*), slivka čerešňoplodá (*Prunus cerasifera atropurpurea*), orgován obyčajný (*Syringa vulgaris*), baza čierna (*Sambucus nigra*), kalina siripútková (*Viburnum lantana*), pajazmín vencový (*Philadelphus coronarius*), trnka obyčajná (*Prunus spinosa*), skalník diesov (*Cotoneaster dielsianus*)

Ihličnaté dreviny: borovica horská (*Pinus mugo*), smrekovec opadavý (*Larix decidua*), borovica čierna (*Pinus nigra*), smrek obyčajný (*Picea abies*), borovica lesná (*Pinus sylvestris*), borovica hladká (*Pinus strobus*), borievka čínska (*Juniperus chinensis Hetzi*),

Urbanizovaný obvod 23 (Podlavice - Skubín)

Malá parková plocha s detským ihriskom, Limbová ul (58)

Parková plocha s významom odpočinkovej plochy s detskými zariadeniami situovanej v sídlisko medzi ulicami Limbová a Gaštanová s výmerou 0,1987 ha.

Detské ihriská a ostatné zariadenia pre deti sú v kategóriách:

- detských pieskovísk, najčastejšie 400/400 cm s dreveným rámom alebo betónové v niekoľkých variantoch s rôzne rozptylovou plochou
- detských zariadení v podobe rôznych typových preliezok, kolotočov, hojdačiek, šmykľaviek z umelohmotových materiálov
- ihrisko pre loptové hry s betónovým povrhom.

V trávnikových plochách sú zabudované prašiaky a sušiaky.

Porasty :

Listnaté dreviny: jaseň mannový (*Fraxinus ornus*), lípa veľkolistá (*Tilia platyphyllos*), breza previsnutá (*Betula pendula*), brest horský (*Ulmus glabra*), vrba krehká (*Salix fragilis*), jablň domáca (*Malus domestica*), slivka domáca (*Prunus domestica*), vrba matsudova (*Salix matsudana*), jarabina vtáčia (*Sorbus aucuparia*), dub zimný (*Quercus petraea*), hlošina úzkolistá (*Elaeagnus angustifolia*), lípa malolistá (*Tilia cordata*), buk lesný (*Fagus silvatica*), kalina siripútková (*Viburnum lantana*), baza čierna (*Sambucus nigra*), mahónia cezmínolistá (*Mahonia aquifolium*), orgován obyčajný (*Syringa vulgaris*), tavoľník van Houtteho (*Spirea van Houttei*), zlatovka prostredná (*Forsythia intermedia*), hlohyňa šarlátová (*Pyracantha coccinea*), vtáčí zob vajcovolistý (*Ligustrum ovalifolium*), nátržník krovitý (*Potentilla fruticosa*), ruža šípová (*Rosa canina*), imelovník biely (*Symporicarpos albus*), skalník mnohokvetý (*Cotoneaster multiflorus*), skalník Dieslov (*Cotoneaster Dielsianus*), dráč Thunbergov (*Berberis Thunbergii Atropurpurea*), trojpuk vznešený (*Deutzia magnifica*), vajgelia ružová (*Weigela florida*).

Ihličnaté dreviny: smrek obyčajný (*Picea abies*), tis obyčajný (*Taxus baccata*), smrek pichľavý (*Picea pungens Glauca*), borovica čierna (*Pinus nigra*), smrekovec opadavý (*Larix decidua*), jedľa biela (*Abies alba*), cypruštek Lawsonov (*Chamaecyparis lawsoniana*), borovica lesná (*Pinus sylvestris*), duglaska tisolistá (*Pseudotsuga menziesii*), smrek omoríkový (*Picea omorika*), borievka čínska (*Juniperus chinensis Hetzi*), vavrinovec lekársky (*Prunus laurocerasus*), borievka netatová (*Juniperus sabina*).

Malá parková plocha s ihriskami, Javorová ul. (59)

Parková plocha s nedávno realizovanými výsadbami javorov, nachádza sa medzi Javorovou a Gaštanovou ulicou. Plochy trávnikov sú osadené veľmi skromným vybavením preliezok a betónovou plochou ihriska pre loptové hry. Riešenie chodníkov vyžaduje vyvarovať sa schematizmu a „pôdorysného dekorativizmu“. Život na sídlisku nebehá po zalomených cestách. V tomto prípade by bol iste na mieste aspoň „pokus“ o oddelenie ihriska dobudovať chodníkmi tak, ako si ich vyriešili občania sídliska. Výmera plôch zelene je 0,2925 ha.

Porasty:

Listnaté dreviny: slivka čerešňoplodá (*Prunus cerasifera Atropurpurea*), javor horský (*Acer pseudoplatanus*), tavoľník van Houtteho (*Spirea van Houttei*), tavoľník bumaldový (*Spirea bumalda*), skalník Dieslov (*Cotoneaster Dielsianus*).

Urbanizovaný obvod 48 (Rudlová II)

Malá parková plocha s ihriskami, Kráľ'ovohol'ská ul. (61)

Parková plocha na okraji sídliska (61A) vyčlenená ulicou Magurská a komplexom školských zariadení. Parkové plochy sú realizované v podobe odpočinkovej plochy s porastom briez, borovíc

a ihriskom pre mládež kategórií do 6 a nad 6 rokov. Tomu zodpovedá aj vybavenosť v podobe preliezok, hojdačiek a betónového ihriska pre loptové hry. Od školských objektov je ihrisko oddelené chodníkom, pozdĺž ktorého sú situované parkové lavice. Oddiel detských zariadení pre najmenších je situovaný do susedstva plôch pre parkovanie vozidiel, čo samo o sebe znižuje kvalitu hodnoteného priestoru.

Parkové plochy na Kráľovohorskéj ulici sú situované na príkrych svahoch (61B) nad Karpatskou ulicou, ktoré sa rozširujú pred bytovým domom čp. 1-6 do rovinnej polohy o šírke až 20 m. Na tejto ploche sa nachádza zatrávnené detské ihrisko s neudržiavanými detskými zariadeniami a bez parkových lavíc. Lokalita parkovej plochy poskytuje neobyčajne pekný výhľad na mesto. Tento cenný kompozičný prvok môže byť narušený neuváženými výsadbami.

Výmery zelene dosahuje objekt 61 A 0,6549 ha a objekt 61 B 0,5279 ha.

Porasty:

Listnaté dreviny: vrba rakytnová (*Salix caprea*), breza previsnutá (*Betula pendula*), orech kráľovský (*Juglans regia*), magnólia Soulangova (*Magnolia Soulangeana*), jarabina vtácia (*Sorbus aucuparia*), hlošina úzkolistá (*Elaeagnus angustifolia*), javor horský (*Acer pseudoplatanus*), lípa malolistá (*Tilia cordata*), javorovec jaseňolistý (*Negundo aceroides*), čerešňa pilkatá (*Prunus serrulata kanzan*), jaseň štíhly (*Fraxinus excelsior*), javor červený (*Acer rubrum columnare*), čerešňa vtácia (*Cerasus avium*), javor kalinolistý (*Acer opalus*), tavoľník bumaldový (*Spirea bumalda*), orgován obyčajný (*Syringa vulgaris*), tavoľník van Houtteho (*Spirea van Houttei*), lieska obyčajná (*Corylus avellana*), svíb krvavý (*Swida sanguinea*), sumach pálový (*Rhus typhina*),

Ihlíčnaté dreviny: borovica lesná (*Pinus sylvestris*), smrek pichľavý (*Picea pungens Glauca*), borievka netatová (*Juniperus sabina*), borievka čínska (*Juniperus chinensis*), borievka šupinatá (*Juniperus squamata*).

Malá parková plocha pri pošte, Rudohorská ul. (62)

Malá, tvarovo nepriaznivá a devastáciou sústavne ohrozovaná plocha takmer bez výsadby drevín. Plochy je nutné urýchlene zahustene osadiť, zvýšením okrajov zmeniť na kvetník, ktorý bude osadený trvalou zeleňou. Výmera plochy 0,0616 ha.

Porasty:

Listnaté dreviny: agát biely (*Robinia pseudoacacia*), zlatovka previsnurá (*Forsythia intermedia*), tavoľník van Houtteho (*Spirea van Houttei*), tavoľník bumaldový (*Spirea bumalda*).

Ihlíčnaté dreviny: borovica čierna (*Pinus nigra*), borievka natátová (*Juniperus sabina*), borievka šupinatá (*Juniperus squamata Blue star*).

Urbanizovaný obvod 05 (Sásová I)

Malá parková plocha s ihriskami, Ďumbierska ul. (60)

Len z časti oplotená, malá parková plocha na sídlisku v tvare trojuholníka medzi silno frekventovanou Ďumbierskou a Beskydskou ulicou o výmere 0,1177 ha. Ide o detské ihrisko pre deti kategórie do 6 rokov s atrakciami ako sú typizované preliezky, hojdačky a parkové lavice. Ihrisko nemá zabudované pieskovisko a nahradzuje ho iba kopa piesku. Rozbitú časť oplotenia zo strany Ďumbierskej ulice je potrebné opravit.

Porasty:

Listnaté dreviny: javorovec jaseňolistý (*Negundo aceroides*), breza previsnutá (*Betula pendula*), moruša biela (*Morus alba*), javor horský (*Acer pseudoplatanus*), javor cukrový (*Acer saccharinum*), jaseň štíhly (*Fraxinus excelsior*), vrba biela (*Salix alba*), zlatovka prostredná (*Forsythia intermedia*), karagana stromovitá (*Caragana arborescens*), vtáčí zob vajcovolistý (*Ligustrum ovalifolium*), tavoľník van Houtteho (*Spirea van Houttei*), tamariška štvortyčinková (*Tamarix tetrandra*).

Ihličnaté dreviny: smrek lichl'avý (*Picea pungens glauca*), borovica čierna (*Pinus nigra*), borovica lesná (*Pinus sylvestris*), borovica horská (*Pinus mugo*), duglaska tisolistá (*Pseudotsuga menziesii*), borievka čínska (*Juniperus chinensis Hetzi*).

Urbanizovaný obvod 05 (Sássová II)

Malá parková plocha s ihriskami, Sitniánska ul. (63)

Parková plocha okrskového významu s detskými zariadeniami pre deti od 4 do 15 rokov: hojdačky, šmykľavky, plošiny, rebriny, lanovka, detské pieskoviská. Usporiadanie vegetácie je ovplyvnené koncentráciou detských atrakcií, preto dreviny sú rozmiestnené po okraji ihriska.

Celková výmera dosahuje 0,6943 ha.

Porasty:

Listnaté dreviny: lipa malolistá (*Tilia cordata*), breza previsnutá (*Betula pendula*), javor cukrový (*Acer saccharinum*), jabloň domáca (*Malus domestica*), javor horský (*Acer pseudoplatanus*), zlatovka prostredná (*Forsythia intermedia*), tavoľník manziesov (*Spirea menziesii*), tavoľník van Houtteho (*Spirea van Houttei*), tavoľník bumaldový (*Spirea bumalda*), skalník rozkladitý (*Cotoneaster divaricatus*), dráč thunbergov (*Berberis thunbergii*), svíb biely (*Swida alba*), ruža šípová (*Rosa canina*),

Ihličnaté dreviny: borovica lesná (*Pinus sylvestris*), borovica čierna (*Pinus nigra*), borievka čínska (*Juniperus chinensis Hetzi*),

Tabuľka Bilancia výmer malých parkových plôch – MČ BB

MČ/UO	Názov	Výmera (ha)	Poznámka
1/ UO 1 Banská Bystrica HJ	MPP Námestie SNP	0,1241	VP 16/C
1/ UO 1 Banská Bystrica HJ	MPP Moysesovo námestie	0,1238	VP 17/C
1/ UO 1 Banská Bystrica HJ	MPP Námestie Slobody	0,5797	VP 18/ C
1/ UO 1 Banská Bystrica HJ	MPP pred Mestským úradom	0,1376	VP 20/D
1/ UO 1 Banská Bystrica HJ	MPP pri fontáne, Horná ul.	0,0725	VP 23/D
1/ UO 1 Banská Bystrica HJ	MPP pri fontáne, Národná ul.	0,0985	VP 26/D
1/ UO 1 Banská Bystrica HJ	MPP pri hodinách, Národná ul.	0,0801	VP 27/D
1/ UO 1 Banská Bystrica HJ	MPP, Národná ul.	0,1733	VP 28/D
1/ UO 1 Banská Bystrica HJ	MPP pri fontáne, Rázusova ul.	0,0412	VP 29/D
1/ UO 03 Mesto Sever	MPP Matuškova ul.,	0,2117	VP 32/F
1/ UO 03 Mesto Sever	MPP Karlovo I - ul. Ľ Ondrejova	0,1731	VP 33/F
1/ UO 03 Mesto Sever	MPP Karlovo II – ul. Ľ Ondrejovova	0,1098	VP 34/F
1/ UO 03 Mesto Sever	MPP Severná ul.	1,4310	VP 9/B
1/ UO 04 Rudlovský potok	MPP Cesta k nemocnici	0,1748	VP 21/B
1/ UO 12 Uhliško	MPP Golianova ul.	0,1602	VP 22 D
1/ UO 12 Uhliško	MPP Hronské predmestie	0,1989	VP 25 D
1/ UO 13 Smrečina	MPP podchod na nábr. Hrona	0,6459	VP 24/B
1/ UO 20 Stará Fončorda	MPP medzi ul. Švermova a štadionom	1,3161	VP 30 D
1/ UO 20 Stará Fončorda	MPP Jilemnického ul. (vnútroblok) I.	0,2777	VP 35/D
1/ UO 20 Stará Fončorda	MPP Jilemnického ul., detské ihr.II,	0,2260	VP 37/F
1/ UO 20 Stará Fončorda	MPP Jilemnického ul., detské ihr.III.	0,3444	VP 38/F
1/ UO 21 Štiavničky	MPP Medokýš	0,6206	VP 31/ E
1/ UO 21 Štiavničky	MPP lokalita Belvedér	bez hodnotenia	VP 14 B
Spolu		8,3210	

Tabuľka : Bilancia výmer malých parkových plôch – MČ Radvaň

MČ/UO	Názov	Výmera (ha)	Poznámka
9/ UO 25 Fončorda – Internátna	MPP pri bytovom dome.- Zelená ul.	0,1075	VP 40/F
9/ UO 25 Fončorda – Internátna	MPP s detským ihriskom, Slnečná ul.	0,1569	VP 42/F
9/ UO 25 Fončorda - Internátna	MPP, Nová ulica	0,1228	VP 43/F
9/ UO 25 Fončorda - Internátna	MPP Internátna – Tulská	0,3805	VP 46/F
9/ UO 50 Fončorda - Mládež.	MPP s odpočívadlom, ul. Družby (47)	0,3493	VP 47/F
9/ UO 50 Fončorda - Mládež.	MPP Okružná u. (vnútroblok) (48)	0,2240	VP 48/F
9/ UO 50 Fončorda- Mládež.	MPP Okružná ul. pri kostole	0,7101	VP 12A
9/ UO 19 Radvaň	MPP pozdĺž potoka Udurná	1,8451	VP 49/F
9/ UO 19 Radvaň	MPP s ihriskami I, Poľná ul.	0,1803	VP 55/F
9/ UO 19 Radvaň	MPP s ihriskami II, Poľná ul.	0,0519	VP 56/F
9/ UO 19 Radvaň	MPP s ihriskom, Radvanská ul.	0,1169	VP 57/F
9/ UO 26 Fončorda –Tulská	MPP pri ZŠ Moskovská ul.(50)	0,1620	VP 50/F
9/ UO 26 Fončorda – Tulská	MPP s detským ihriskom, Tulská ul.	0,4998	VP 51/F
9/ UO 26 Fončorda –Tulská	MPP pri MŠ Tulská ul.(53)	0,4187	VP 53/F
09/ UO 26 Fončorda –Tulská	MPP medzi MŠ – Túlska	0,9857	VP 52/F
9/ UO 26 Fončorda – Tulská	MPP Tulská ul. . Moskovská ul. (54)	0,5871	VP 54/F
Spolu		6,8986	

Tabuľka : Bilancia výmer malých parkových plôch – MČ Podlavice

MČ/UO	Názov	Výmera (ha)	Poznámka
8/ UO 23 Podlavice – Skubín	MPP s detským ihriskom, Limbová ul.	0,1987	VP 58/F
8/ UO 23 Podlavice – Skubín	MPP s ihriskami, Javorová ul.	0,2925	VP 59/F
Spolu		0,4912	

Tabuľka : Bilancia výmer malých parkových plôch – MČ Rudlová

MČ/UO	Názov	Výmera (ha)	Poznámka
11/ UO 48 Rudlová II	MPP s ihriskami, Kráľovohoľská ul.	0,6549	VP 61A/F
11/UO 48 Rudlová II	MPP , Kráľovohoľská ul.	05279,	VP 61B /F
11/ UO 48 Rudlová II	MPP pri pošte, Rudohorská ul.	0,0616	VP 62/F
Spolu		1,2444	

Tabuľka : Bilancia výmer malých parkových plôch – MČ Sásová

MČ/UO	Názov	Výmera (ha)	Poznámka
12/ UO 05 Sásová I	MPP s detským ihriskom, Ďumbierska ul.	0,1177	VP 60/F
12/UO 49 Sásová II	MPP s detským ihriskom, Sitnianská ul.	0,6943	VP 63/F
Spolu		0,8120	

Poznámka v tabuľke obsahuje poradové číslo v zozname dokumentácie Významných plôch zelene na území mesta Banská Bystrica, prijatých Uznesením mesta dňa ..... pod č.....

6.3. Sídlisková zeleň

Sídlisková zeleň je sadovnícky upravená plocha vo vnútri sústredenej staršej alebo novšej bytovej zástavby, tesne na ňu nadväzujúcu, s určením k využívaniu obyvateľmi sídliska. Pri tomto názve je potrebné rozlišovať vlastnú sídliskovú zeleň od zelene iného druhu, ako napr. parky, zeleň pri školách a pod., ktoré sa evidujú samostatne. Sídlisková zeleň je niekedy označovaná tiež ako zeleň vnútrobloková, zeleň obytných súborov, zeleň bytových domov alebo medziblokové plochy zelene. Jednotlivé urbanistické obvody mesta majú rozdielnú skladbu bytového fondu. Sídliskovú zeleň sme z tohto dôvodu tematicky rozdelili na zeleň obytných súborov (bytových domov) a zeleň vnútroblokov.

Zeleň obytných súborov Pod pojmom zeleň v nových obytných súboroch (tzv.-sídliskách) boli zahrnované takmer všetky volné plochy. Bola to výmera plôch po odpočtu výmery: zastavaných plôch, plôch komunikácií nadsídliskového a sídliskového významu, plôch parkovísk, plôch hospodárskych zariadení, odpočívadiel a športovísk.

Zeleň vnútroblokov tvoria sadovnícky a architektonicky upravené plochy vo vnútri sústredenej bytovej zástavby, ktorá je úplne alebo z väčšej časti touto výstavbou obklopená a je využívaná predovšetkým obyvateľmi príľahlých bytových domov. Z hľadiska funkcie sa jedná o zeleň obytnú (vonkajšie obytné prostredie), a to určuje základné funkčné členenie, vybavenie a výtvarné aspekty jej tvorby. Pre takto upravené plochy sa niekedy používa aj termín obytný vnútroblok.

6.3.1. Rozbory zelene obytných súborov

Jedným z cieľov generelu zelene je získanie komplexného obrazu súčasného stavu zelene v nových obytných súboroch.

Pri hodnotení sídliskovej zelene sme uplatnili metodiku č. 6/2008-850 Výskumného ústavu Silva Taroucy pre krajinu a okrasné záhradníctvo, Průhonice u Prahy, ČR, - Metodika regenerácie obytného vnútrobloku, Eva Sojková a Zdenek Kiesenbauer, 2008.

Z prvkov rozšíreného obytného priestoru boli hodnotené formou terénneho prieskumu.

a./ štruktúra plôch zelene a ich súčasný stav, porovnanie projektových a stávajúcich výsadieb zelene v sídlisku,

b./ plochy a funkcie rozšíreného obytného priestoru, sledovanie plôch určených pre funkcie spojené s údržbou a upratovaním bytov, odstraňovanie odpadkov, státie a parkovanie vozidiel, priestory záujmovej a rekreačnej činnosti, obytná zeleň,,

c./ druhové zloženie porastov drevín,

d./ prieskum širších vzťahov (technická obsluha, dopravné vybavenie).

6.3.1.1 Štruktúra plôch zelene

Pod pojmom sídlisková zeleň boli v nových obytných súboroch (tzv. sídliskách) zahrnované takmer všetky volné plochy. Bola to výmera plôch po odčítaní výmery: zastavaných plôch, plôch komunikácií nadsídliskového a sídliskového významu, plôch parkovísk, plôch hospodárskych zariadení, odpočívadiel a športovísk pre mládež a dospelých. Veľkosť tohto podielu bola závislá od

charakteru zástavby sídliska, urbanistickej konceptie, technicko-hospodárskych ukazovateľov, typu zástavby technológie výstavby, dopravno - prevádzkového a inžinierskeho riešenia, rajonizácia funkčných zón obytného súboru a spoločensko-politického zreteľa.

V sídliskách Banskej Bystrice sme zistili značnú variabilitu štruktúry voľných plôch, Podiel v percentánoch sa pohyboval od 35 % až do 56 %. Samozrejme tomu zodpovedala, v dobe, kedy sa sídliská budovali, aj sústava štandardov, normatívov a technicko - hospodárskych ukazovateľov. Tak napríklad pre bytovú výstavbu do roku 1980 boli v dodávateľskej výstavbe ukazovatele verejnej zelene na 1 byt v m² nasledujúce:

Obytný súbor	Výmera m ² verejnej zelene na 1 byt o podľa výšky zástavby
1 000 – 2 000 obyvateľov	45,3 – 36,2
2 000 – 5 000 obyvateľov	56,3 – 41,0
5 000 – 10 000 obyvateľov	60,3 – 42,1

Makroštruktúra plôch zelene v obytnom okrsku bola vytváraná organizáciou voľných plôch, to znamená charakterom zástavby a jej doplňujúcej prevádzkovej schémy, hospodárskych zariadení, športovísk, parkovísk a odstavných pásov atd.

Ako už bolo povedané, plochy zelene sídlisk sú v podstate plochy, ktoré ostali po odčítaní ostatných plôch. Zeleň bola teda v podstate jediným pasívnym tvoreným prvkom obytného súboru, ktorého rozloha bola uvažovaná ako zbytková.

Z uvedeného je zrejmé, že sídliskovej zeleni dodat' pomyslené funkcie a kompozíciu, úlohy bioklimatické, obytné, spoločenské, hygienické a ďalšie funkcie, bolo neobyčajne zložité.

Súčasťou prieskumov malo byť aj vyhodnotenie projektových riešení zelene vybraných obytných súborov. Dôvodom tejto časti bolo zistiť typické projektové nedostatky, ktoré sa prejavujú v rôznom stupni realizácie, využívania a údržby sadových úprav a na druhej strane zistiť, ktoré projektové riešenia predstavujú trvalú hodnotu. Žiaľ, túto úlohu sme nemohli splniť z dôvodov, že neboli k dispozícii (okrem mestského parku) žiadne projektové dokumentácie zelene mesta.

6.3.1.2 Plochy a funkcie rozšíreného obytného priestoru

Z prvkov rozšíreného obytného priestoru bola sústredená pozornosť venovaná vonkajšiemu príslušenstvu obytných domov. Boli vytvorené záujmové okruhy, u ktorých bol zistovaný súčasný stav, ich vzťah k plochám zelene a v závislosti na tom stanovené hlavné problémy.

Odstraňovanie domového odpadu

Patrí k najčastejším príčinám devastácie zelene, komplikovaniu podmienok jej údržby, zhoršovanie vzhľadu a hygieny prostredia. Systémy popolníc vystriedal systém kontajnerových vozíkov. Z hľadiska plôch zelene sú problémom:

- devastácie vznikajúce krátením dochádzkovej vzdialenosťi, pri manipulácii s vozíkmi, divokými skládkami z dôvodov nevhodnej lokalizácie stanovišť,
- kapacita stanovišť je v meste poddimenzovaná, táto okolnosť je spôsobená prechodom na nové typy nádob a vozíkov, zahustovanie obytnej zástavby a nerešpektovanie diferencovaných potrieb jednotlivých častí obytných okrskov, zvýšenie požiadavky v obytných súboroch naväzujúcich na obslužné centrá,
- stanovištia sú buď stabilné alebo voľné. V podstate ide o ukladanie odpadu do voľne umiestnených vozíkov. „Staršie poňatie“ stabilných boxov sleduje ich hustejšia siet a menšia vzdialenosť. „Novšie poňatie“ zmenšuje ich počet a zväčšuje vzdialenosť. Stabilné stanovištia sú o väčšine prípadov na úrovni terénu. Umiestnenie stabilných stanovišť je

- najčastejšie v plochách zelene s prístupovými chodníkmi pre obyvateľov a obsluhu alebo sú umiestnené priamo na vozovke, teda v bezprostrednej náväznosti na obslužnú komunikáciu,
- výtvarné riešenie - najčastejšie nekryté boxy z rôzneho typu materiálov (murivo, kovové konštrukcie a oplechovanie). Rôzna výška, farebnosť, materiálová rozmanitosť a niekedy veľká nápadnosť v snahe zakryť skutočné funkcie. Umiestnenie a vzhľad stabilných boxov nesplňa v meste minimálne výtvarné požiadavky,
- nekoordinovanosť projektového riešenia s možnosťami a požiadavkami čistenia mesta, parkovania motorových vozidiel, hygienickými požiadavkami a technickororganizačnými možnosťami odvozovcov odpadkov.

Funkcie spojené s upratovaním a údržbou bytu

Predmetom nášho záujmu boli plochy pre sušenie bielizne a prašiakov.

Súčasná rozloha plôch pre sušenie bielizne je veľmi nerovnomerná v jednotlivých obytných súboroch mesta. Hoci časť obyvateľstva suší bielizeň doma, časť obyvateľstva suší bielizeň vonku, čo je viditeľné v jednotlivých sídliskach. Existuje priamy vzťah medzi miestom sušenie bielizne, podlažím alebo balkónom bytu. So zvyšujúcim sa podlažím zástavby klesá podiel využívania zariadenia pre sušenie bielizne. Častým javom je umiestnenie sušiakov do bezprostrednej blízkosti parkovísk alebo odpadových boxov.

Prašiaky kobercov sú väčšinou umiestnené v čelách obytných domov alebo popri odpadových boxoch. Menej často sú umiestnené v zeleni. Povrch prašiakov je bezprašný. Ich využitie je sporadické. Často sú využívané ako parkoviská motocyklov, alebo hry pre deti.

Garážovanie, státie a parkovanie osobných automobilov

Riešenie vozového parku, vrátane dopravy v kľúde má pre sídliskovú zeleň zásadný význam. Limituje predpoklady obytnosti voľných plôch v situácii, kedy je garážovanie stotožnené s parkovaním vozidiel. Dochádza k legálnemu a nelegálnemu záberu plôch zelene pre účely parkovania vozidiel a k znehodnocovaniu rozšíreného obytného priestoru sprievodnými vplyvmi: hlučnosť, prašnosť, výfukové plyny, únik pohonných hmôt a olejov, znemožnenie upratovania vozoviek, zimný posyp soľou, devastácia v dôsledku nedoriešených prevádzkových vzťahov (prechádzanie vozidiel cez zeleň, komplikácie pre chodcov a otázky bezpečnosti).

Z hľadiska plôch zelene a jej obytnosti sa jedná hlavne o lokalizáciu odstavných a parkovacích plôch, prevádzkové a technické riešenie, kapacita. Spôsob parkovania vozidiel patrí k najčastejším dôvodom nespokojnosti obyvateľov.

Vytváranie pochybného štandardu parkovania (garážovania) pod oknami bytov, padá plne na vrub súdobého urbanizmu.

Z hľadiska plôch zelene sú problémom:

- devastácie zelene vyplývajúcej z nedoriešených prevádzkových vzťahov: byt-parkovisko, parkovanie priamo v plochách zelene na chodníkoch,
- devastácia zelene v dôsledku emisií motorov, unikania olejov, zimného solenia vozoviek,
- zníženie rekreačnej hodnoty naväzujúcich plôch zelene a detských zariadení, hlučnosť, čistota prostredia, bezpečnosť detí, zhoršovanie podmienok pre čistenie vozoviek a chodníkov v obytnom priestore,
- komplikovanie pešieho pohybu,
- vytváranie úzkych pásov zelene, často drenážovaných, s kritickými stanovištnými podmienkami pre ujatie a vývoj okrasných rastlín a bez ohľadu na možnosť ich údržby,
- kladenie neprimeraných požiadaviek na zeleň z hľadiska funkčnej protihlukovej, protiprašnej a maskovacej účinnosti bez ohľadu na nesúlad medzi časovou pôsobnosťou zelene a okamžitou potrebou plnenia požadovaných funkcií
- znehodnotenie úrovne bývania v nižších podlažiach.

Detské ihriská a ostatné zariadenia pre deti

Plošná bilancia detských ihrísk a zariadení v nových obytných súboroch je veľmi variabilná a prevádzkovo problematická. V prieskume sme sledovali detské aktivity za účelom zistenia súčasnej potreby plôch pre deti, ich vybavenosť, technické prevedenie a organizačné začlenenie do rozšíreného obytného priestoru.

U detí predškolského veku (do 6 rokov) boli najčastejšie aktivity: hry na piesku, behanie, cvičenie obratnosti (skákanie, preliezanie apod.), jazda na kolobežke alebo bicykli, pasívne pozeraanie, šmykanie, v zime sánkovanie a lyžovanie.

U detí školského veku (od 6 do 15 rokov) boli najčastejšie aktivity: cvičenie obratnosti, behanie, sketeboard, improvizovaný hokej, ostatné loptové hry, futbal, rozhovory, jazda na bicykli.

U mládeže (od 15 do 19 rokov) boli najčastejšie aktivity futbal a improvizovaný hokej, rozhovory, fajčenie, skateboard, pasívne pozeraanie.

Z hľadiska typov a početnosti aktivít sa javia na ihriskách tieto problémy:

- vysoký podiel aktivít s relativne veľkými plošnými nárokmi,
- vysoký podiel rušivých aktivít,
- nedostatočná možnosť celoročného využitia plôch,
- nedostatočná funkčná kategorizácia plôch,
- veľký podiel aktivít pasívnych (pozeraanie, fajčenie),
- malá alebo žiadna intimita pre hry,
- absencia hracích potrieb (lopty, siete, figúrky, kocky, kamene),
- obľuba aktivít v ne definovateľnom priestore (hra na schovávačku, na naháňačku, jazda na bicykli, jazda na kolobežke a pod),
- nedostatok parkových lavíc s tienením stromov,
- úplná absencia pitných fontán.

V niektorých typoch zástavby (napríklad bytové domy na ulici Tulská, Mládežnícka, Javornícka, Krivánska, bytové domy pod Skuteckého ulicou, Švermova atd.) sme zistili vysoký podiel takmer trvalo, alebo veľmi často zatienených voľných plôch a to aj v denných časových obdobiach, kedy sú plochy najviac využívané.

Rozbor svetelných podmienok vo vybraných obytných okrskoch banskobystrických sídlisk ukazuje, že tieto môžu významne ovplyvňovať predpoklady funkčného využitia plôch. Zistili sme, že medziblokové plochy sú vystavené slnečnému svitu veľmi nerovnomerne.

Od roku 2006 vykonáva SOI SR periodicky kontrolu bezpečnosti zariadení detských ihrísk v Slovenskej republike. Predmetom kontroly sú zariadenia detských ihrísk (napr. šmykľavky, kolotoče, lanovky, hojdačky, kývavé zariadenia, priestorové siete a iné) kombinované zariadenia navrhované, inštalované alebo používané na detských ihriskách.

Kontrola SOI SR v roku 2009 na detských zariadeniach bola zameraná:

1.) z hľadiska dodržania technologických postupov v procese ich výroby, bezpečného konštrukčného vyhotovenia:

Najčastejšie zistené nedostatky: chýbajúce zabezpečenie proti pádu pri kombinovaných šmykľavkách (výška pádu > 1m), nevyhovujúce otvory reťazí, miesta na záchytenie chodidla alebo nohy, nedodržaná vzdialenosť medzi závesmi hojdačiek, medzi sedadlami hojdačky a medzi sedadlom a nosnou konštrukciou hojdačky, sedadlá v kolíske kombinované v jednom poli s plochými sedadlami, nedodržaný priemer lana, chýbajúce parapety a zábradlia.

Príklad Detské ihrisko Sitniarska ulica, MČ Sásová: Detské ihrisko ľahko prístupné pre deti mladšie ako 36 mesiacov. Takéto zariadenie musia mať parapet, ak je základná rovina viac ako 600 mm nad úrovňou hry. Na schodoch a ani na prístupových rampách sa parapet nenachádzal. Na ihrisku sa nachádza aj lanovka. Pojazdná mačka bola za sedlom spojená reťazou s rozmermi otvorov 9x11 mm, pričom reťaze pre ihriská musia mať v každom smere maximálny otvor 8,6 mm. Súčasťou zariadenia boli aj pohyblivé časti, u ktorých bolo vizuálnej kontrolo zistené mechanické poškodenie v dôsledku používania.

2.) z hľadiska inštalácie detských zariadení:

Do tejto kategórie sú zaradené nedostatky ako vyčnievajúce základy, do ktorých sú zariadenia osadené, nedodržané rozmery priestoru na pád, nedodržané dopadové plochy pri šmykľavkách, nevhodne skonštruované základy, kovové vyčnievajúce časti z betónu atď.

Tieto nedostatky súvisia neoddeliteľne s bezpečnosťou zariadení, pretože dokážu okolie inak bezpečných zariadení zmeniť na miesto, kde det'om hrozí poranenie.

3.) z hľadiska údržby a správy zariadení:

Do tejto kategórie sú zaradené rizikové prvky spôsobené opotrebovaním, vandalizmom, vplyvmi počasia, chýbajúce časti zariadenia, vytrčajúce klince a skrutky, smeti, sklo, neodbornými opravami, teda prvkom vyplývajúcich zo zlej alebo nesprávnej údržby.

Okrem iného kontroly SOI potvrdzujú hlbokú neznalosť existujúcej legislatívy, vrátane požiadaviek na bezpečnosť zariadení uvedených v platnej harmonizovanej norme STN EN 1176-1.

V roku 2006 vykonalá SOI v spolupráci s príslušnými RÚVZ kontrolu pieskovísk v SR. Celkovo bolo odobratých 436 vzoriek piesku, z ktorých požiadavkám NV SR č. 313/2006 Z.z. o podrobnostiach a požiadavkách na telovýchovné zariadenia a o náležitostiach ich prevádzkového poriadku nevyhovovalo 233 vzoriek, čo predstavuje 53,4 %. Z dôvodov prítomnosti termotolerantných koliformných baktérií a fekálnych streptokokov nevyhovelo 210 vzoriek (48,2%). V niektorých prípadoch boli izolované aj niektoré podmienene patogénne mikroorganizmy (*Pseudomonas aeruginosa*, *Citrobacter species*, *Enterobacter* a *Enterokoky*). Prítomnosť *Salmonel* bola zistená v 3 prípadoch. Nález vajíčok helmintóv (najmä *Toxocara spp.*, *Ancylostoma spp.*, *Ascaris spp.*, *Toxascaris spp.*) resp. iných vývojových štadií parazitov bol hlásený v 20 prípadoch v mestách SR.

Na území mesta Banská Bystrica nebola vykonaná kontrola príslušného RÚVZ.

Pre obytnú zeleň sú z hľadiska detských ihrísk zvlášť významné:

- lokalizácia detských ihrísk z hľadiska prístupnosti a dostupnosti (intenzita využitia, devastácia v príchodových trasách),
- technické prevedenie, nedostatočná povrchová úprava, nadväznosť okrajov na plochy zelene,
- rozmiestnenie a zabezpečenie zelene ako súčasť týchto zariadení na ochranu pred neprimeranou devastáciou,

- požiadavky na ochranu pred nepriaznivými vplyvmi hygienickými a mikroklimatickými,
- požiadavky pre údržbu, obsluhu a bežné opravy,
- lokalizácia ihrísk a detských zariadení z hľadiska „rekreačno obytnnej“ vhodnosti (osvetlenie, poskytnutie tieňa, dopravné a prevádzkové strety, bezpečnosť),
- požiadavky poskytnutia celoročného programu,
- jednoduchá flexibilita jednotlivých prvkov i celého zariadenia v dôsledku vývoja vekovej skladby užívateľov
- problémy hlučnosti (hlavne u skateboardu a improvizovaného hokeja),
- problémy funkčnej hodnoty (úžitkovej a výtvarnej) detských ihrísk,
- potreba a nutnosť pravidelnej údržby a opráv detských ihrísk a zariadení.

Sportové plochy pre mládež a dospelých

Väčšinou nie je v obytnom priestore dostatok miesta a vhodné prostredie pre vytvorenie týchto plôch. Podľa skúseností sídlisk väčších miest, tieto zariadenia nie sú využívané, alebo sú predmetom sporov (hlučnosť, generačné spory).

Sportové plochy pre mládež sa vyskytujú napríklad na sídlisku Sásová: – Sitnińska ulica skateboard, tenisové ihrisko.

Ako najvhodnejšie sa ukazuje umiestniť športoviská pre mládež do jednoúčelových areálov a v priateľskej vzdialosti od obytných blokov. Z hľadiska zelené predstavuje lokalizácia týchto plôch v rozšírenom obytnom priestore devastáciu okrajovej, naväzujúcej zelené a celkom nepriaznivý vplyv na celkovú bilanciu plôch zelené.

Odpočinkové a kľudové plochy

Tieto plochy majú mimoriadny význam a dôležitú funkciu. Sami o sebe vytvárajú „pocit domova“. Súčasný stav týchto plôch v sídliskovej zeleni mesta Banská Bystrica charakterizujem ako variabilný. Vo väčšine prípadov tvoria odpočívadlá len stabilné lavice rozmiestnené bez zámeru a neposkytujú iný program okrem posedenia. Často sú odpočívadlá súčasťou rušných prechodov a detských ihrísk. Okrem malej parkovej plochy v lokalite Medokýš nie sú v meste odpočívadlá kryté.

Z príčin neúspešných riešení môžeme charakterizovať tieto:

- malá intimita medziblokových plôch v sídlisku
- nedostatok plôch s vhodnou mikroklimou,
- malá kapacita odpočinkových plôch,
- nesprávna lokalizácia.

Obytná zeleň

Zeleň je najdôležitejším prvkom vybavenia parteru obytného priestoru. Z hľadiska metodických princípov delíme zeleň do týchto kategórií:

- obytná zeleň užšieho významu – predzáhradky a plochy s najužšou väzbou na obytný dom,
- obytná zeleň širšieho významu – plochy zelené dotvárajúce rozšírený obytný priestor a jeho funkcie,
- obytná zeleň zvláštneho významu – zeleň osobitného poslania, napríklad zeleň pri komunikáciách.

Obytnú zeleň sme hodnotili v dvoch polohách: jednak sme sledovali *velkosť plôch* (členenie, štruktúra, veľkosť) a *obsah plôch* (vlastný vegetačný kryt, jeho usporiadanie a kvalita).

Plošnú štruktúru zelené sme z hľadiska pôvodného zadania, ale aj kapacitných dôvodov sledovali len v dvoch sídliskách. Zistili sme, že rozhodujúci podiel plôch zelené tvorí veľkostná kategória 100 až 500 m² (30-70%), naproti tomu predzáhradky dosahovali 26%.

Plochy predzáhradok sú vymedzené prístupovými cestami k obytným blokom. Ich najnižšie zastúpenie je u vežových domov. V obraze zelene sídliska sú problematickými plochami z hľadiska funkčného využívania a výtvarného usporiadania. Sú v takmer celom rozsahu kontaktované inžinierskymi sieťami a v súčasnej dobe totálne devastované v súvislosti s vplyvom stavebnej činnosti - zateplňovania bytov, teda stále ohrozené rekonštrukciou.

Predzáhradky predstavujú pre rastliny extrémne stanovištné podmienky. Sú to napríklad plytko zabetónované obrubníky, odvodnenie, nedostatok ornice, zbytky stavebnej suti, vyžarovanie technických hmôt (sietí), zimné solenie, výfukové plyny, mechanické poškodenie, venčenie psov atď. Pre malé, tvarovo nepriaznivé a devastáciou stále ohrozené predzáhradky sa ponúka riešenie ich zahustene osadiť a zvýšením okrajov zmeniť na kvetník s trvalou zeleňou.

Popri veľkosti jednotlivých plôch je dôležitým ukazovateľom tvar a terénny reliéf plôch.

Makroštruktúru veľkosti plôch dotvárajú aj ďalšie elementy, napríklad fyzické prekážky pri zvýšených obrubníkoch, technické svahy, oplotenia, zábradlia, inžinierske siete a pod. Tieto údaje sme nesledovali.

Uvedené poznatky a údaje si musí predovšetkým dodávať údržby zelene v jeho záujme sám analyzovať, pretože sú v priamej súvislosti so šírkou záberov, polomerom otáčania a pojazdovou rýchlosťou záhradnej mechanizácie.

6.3.1.3. Prieskum širších vztahov

Technická obsluha.

Obmedzujúcim faktorom pre zeleň sa javí situovanie inžinierskych sietí. Trasovanie má rozhodujúci vplyv na štruktúru plôch zelene, na ich funkčné a kompozičné usporiadanie. Z hľadiska zelene je významná:

- koordinácia inžinierskych sietí s plochami zelene,
- riešenie problematiky životnosti, kolektorizácie, technológie správ a rekonštrukcií inžinierskych sietí,
- trasovanie sietí s ohľadom na celospoločenské záujmy,
- evidencia.

Špecifikáciu obmedzení a doporučené minimálne vzdialenosť zelene v metroch od vonkajšieho líca stavby alebo vedenia technických sietí do stredu dreviny približuje tabuľka.

Druh objektu	Kry	Jedn. stromy a skupiny		Rad stromov	Plošné výsadby	
		ihličnaté	listnaté		ihličnaté	listnaté
Vodovodné potrubie (1)	$\emptyset < 300$	X	1,5	1,5	3,0	3,0
	$\emptyset > 300$	X	2,5	2,5	3,0	3,0
Kanalizácia (2)		X	2,5	2,5	3,0	3,0
Odvod. základov		X	6,0	6,0	6,0	6,0
Parovody (3)		0,75	1,5	1,5	1,5	3,0
Plyn		X	1,5	1,5	3,0	1,5
Elektrokáble všetkých druhov	$\checkmark < 1 \text{ m}$	X	1,5	1,5	1,5	1,5
	$\checkmark > 1 \text{ m}$	X	3,0	3,0	3,0	3,0
Výškové stavby (4)	s jedným podlažím	X	3-6	3-6	3-6	9
	viacpodlažie bez okien	X	4-6	4-6	4-6	9
	viacpodlažie s oknami	X	6-9	6-9	6-9	15
Drevené domy (4)		X	4-6	4-6	4-6	-
Požiarne nádrže		X	1,5	1,5	1,5	3,0
Vodojemy		9,0	15,0	6,0	15,0	15,0
Podzemné vodné nádrže (3)		X	1,5	1,5	1,5	3,0
Chladiace veže všetkých systémov		15,0	15,0	15,0	15,0	30,0

Vysvetlivky:

X bez požiadaviek,

(1) od domových uzáverov k domu sa výсадba nad potrubím nedoporučuje,

(2) topole, vrby a gaštany sa vysádzajú do min. vzdialenosťi 9 m,

(3) pri výške krycej vrstvy pôdy 0,4 m sa vysádzajú kry,

(4) podľa priemeru koruny: do uvedenej menšej vzdialenosťi môžu byť vysadené stromy o $\emptyset$ do 8 m,

väčšiu uvedenú vzdialenosť vyžadujú stromy s korounou o $\emptyset$ nad 8 m

(Zdroj: Nemecko)

Chodníky

Chodníky sú najviac zaťaženým prvkom obytného súboru a sú v bezprostrednom styku s plochami zelene. Súčasný stav peších komunikácií vykazuje určité nedostatky. K závažným patrí pôdorysná schéma a dekorativizmus riešení, nesúlad prevádzkového riešenia s cielovými miestami pohybu (smer k zastávkam MHD, strediskám služieb, obchodnej sieti, školám a pod.). Napríklad na sídlisku Sásová a Rudlová pri časovom snímku pešej frekvencie sme zistili, že až 35% osôb sa pohybuje mimo chodníkov. Z hodnotenia problematiky chodníkov na banskobystrických sídliskách nám dovoľuje vyslovit' tieto závery:

- komunikácie s prevádzkou chodcov sú najzaťaženejším prvkom voľných plôch.
- smerové a kapacitné riešenie chodníkov podstatne ovplyvňuje devastáciu zelene (okraje chodníkov, skracovanie vzdialenosťí),
- rešpektovanie „uzlových kapacít“ frekvencie chodcov, s rôznou šírkou a tvarom,
- technické riešenie chodníkov (zapustené obrubníky pre prejazdy mechanizácie a kosačiek v údržbe zelene),
- problematika kočíkových rámp, schodísk, strmých chodníkov,
- trasovanie ciest ovplyvňuje veľkosť (plošnú) štruktúru (ucelenosť) plôch zelene.

Tabuľka: Bilancia sídliskovej zelene

UO/Mestská časť	Výmera zelene (ha)
01/Banská Bystrica HJ	1,9318
02/Pri parku	0,0298
03/Mesto sever	6,2101
04/ Rudlovský potok	3,4460
12/ Uhlisko	6,9115
14/ Sídlisko SNP	4,8428
46/Graniar	0,0791
23/Podlavice	1,7379
17/Stará Radvaň	4,8428
19/Radvaň	10,0429
20/Stará Fončorda	6,8901
25/Fončorda-Internátna	7,7897
26/Fončorda-Tulská	6,2210
27/Pršany	1,5451
47/Trieda Hradca Králové	4,7897
50/Fončorda.Mládežnícka	6,1037
48/Rudlová II	0,1725
05/Sásová I	7,6889
49/Sásová II	9,3015
10/Majer	0,1561
Spolu	90,7330

6.3.2. Zelen vnutorných obytných blokov

Zelen vnutorných obytných blokov je sadovnícky architektonicky upravená plocha vo vnútri sústredenej bytovej zástavby, ktorá je úplne alebo z väčšej časti touto výstavbou obklopená a je využívaná predovšetkým obyvateľmi príslušných bytových domov. Je teda súčasťou zelene obytných súborov (označovanej ako vnutrobloková zelen) staršej výstavby (19. a 20. storočie). Z hľadiska funkcie sa jedná o zelen obytnú (vonkajšie obytné prostredie), a to určuje základné funkčné členenie, vybavenie a výtvarné aspekty jej tvorby. Pre takto upravené plochy používame aj termín obytný vnutroblok.

V hodnotenom území urbanistická štruktúra vytvára bloky uzavreté a bloky čiastočne otvorené. Uzavreté bloky sú neprejazdné, zhoršujú možnosti realizácie a údržby zelene, majú zhoršené prevetrávanie a mikroklimatické podmienky. Výhodou je intímny, polosúkromný priestor pre obyvateľov bez rušenia prejazdom alebo prechodom osôb. Bloky čiastočne otvorené sú dopravné prístupnejšie, ohrozené parkovaním a vjazdom vozidiel. Zelen stráca intimitu, kľud a bezpečnosť a znížuje sa jej obytná hodnota, teda hlavné prednosti zelene.

Výška zástavby a vzťah medzi výškou zástavby a šírkou vnutroblokov ovplyvňuje spolu so situovaním k svetovým stranám presvetlenie, oslnenie a prevetrávanie uzavretých blokov. Obvodová zástavba, ktorá presahovala 4 podlažia prakticky znemožňuje rozvoj obytných funkcií alebo ich výrazne redukuje. V hodnotenom území sa vyskytujú väčšinou bloky so spoločným využívaním celého vnutroblokova. Sprístupnenie obytného vnutroblokova je obyčajne z každého domu cez dvor.

Garážovanie vozidiel je zabezpečované zanedbateľným počtom garáží v suteréne obytných domov. Parkovanie a odstavovanie vozidiel sa okrem uličného priestoru pretláča do dopravne prístupných vnutroblokov a tým sa obmedzuje alebo znemožňuje obytnú funkciu zelene. Zástavba v blokoch nie je dimenzovaná na súčasný stupeň motorizácie. Vyriešenie dopravy v kľude je jednou z podmienok existencie zelene v blokoch.

Kvalitu vonkajšieho obytného prostredia ovplyvňujú práce spojené s upratovaním a údržbou bytu (odstraňovanie domového odpadu, prášenie kobercov a drobné opravy zariadenia bytu), pokial sú vykonávané vo vnutroblokove. Majú väčšinou negatívny dopad na obytné funkcie z hľadiska hygieny a zdravia, estetiky a prevádzky. Ich umiestnenie by malo vychádzať z potrieb užívateľov a pritom čo najmenej rušiť preferované obytné funkcie.

Tabuľka: Bilancia zelene vnutorných obytných blokov

UO/Mestská časť	Výmera zelene (ha)
04/Rudlovský potok	0,3963
12/Uhlisko	0,7951
Spolu	1,1914

6.4. Zeleň školských zariadení

Plochy zelene školských zariadení sú súvislé plochy so zameraním na výukový a výchovný proces. Výmera zelene sa vykazovala bez stavebných objektov a ciest. Objekty škôl sú v meste oplotené.

Bola hodnotená zeleň materských škôl, základných a stredných škôl, zeleň odborných učilišť a vysokých škôl.

Materské školy a jasle

Rozširovanie zelených plôch u MŠ a jaslí sa nepredpokladá. U materských škôl sa doporučuje veľkosť pozemkov 40 m^2 a u jaslí 50 m^2 na jedno dieťa vrátane zastavanej plochy. Kvalita porastov väčšiny objektov je na veľmi dobrej úrovni. Určitým nedostatkom je nie celkom dostatočná frekvencia kosenia trávnikov v dobe ich kvitnutia.

Pri tomto type zelene, najmä pokial' ide o časti určené na hru detí, dbáme predovšetkým na starostlivo upravené a udržiavané trávnikové plochy. Mačina by mala byť kompaktná, na veľmi jemne zarovnanom povrchu, bez hrabolcov a Jamiek. Tvrdá dlažba a betónové chodníky sú pre občasný pád najmenších pešiakov málo vhodným povrchom.

Trávnaté plochy sa prísne posudzujú: Najvýznamnejší je problém peľových alergénov v dôsledku nekosených trávnikov.

Dreviny nesmú byť z trávnych krov alebo s plodmi, ktoré by mohli ohrozit zdravie detí, jednoznačne sa vylučujú výsadby jedovatých druhov (krov) na príklad: Euonymus (bršlen), Laburnum (štredrec), Symphoricarpos (imelovník), Taxus (tis), Rhus (škumpa).

Výsadby by mali byť usporiadane tak, aby neboli zatienené, jedna časť z nich by však mala mať tienistý strom ako úkryt pred slnkom v horúcich dňoch.

K vybavenosti záhrady materskej školy by malo patriť brodisko, prípadne fontána s teplou vodou a s priamym odpadom vody (menšie nebezpečie infekcie), tieto zariadenia sa však v areáloch nevyskytujú. Pevné zariadenia na hry sú v jasliach skromnejšie so zreteľom na malú pohybovú schopnosť detí, tvoria ich šmykľavky, vahadlá, hojdačky. Zeleň v okrajovom pásme okolo oplotenia materských škôl a jaslí je potrebné upraviť väčšinou ako clonu chrániacu pozemok pred hlukom a prachom z okolitých vozoviek.

Medzi najčastejšie sa vyskytujúce nedostatky patrili v materských školách poškodenia drevených častí železných vonkajších hračiek, drevených obkladov na betónových obrubách pieskovisk, poškodenie ochranných náterov hračiek.

Základné a stredné školy.

Situovanie školských záhrad a určenie veľkosti patrí k otázkam urbanistickeho riešenia mesta. Pri základných školách sa odporúča veľkosť pozemku minimálne 23 m^2 na jedného žiaka a u menších škôl až 40 m^2 (vrátanie plôch ihrísk, z toho plocha vlastnej školskej záhrady má mať asi 10 m^2 na 1 žiaka). Pre stredné školy ostávajú ukazovatele podobné ako u škôl základných.

Okrasná časť zelených plôch má byť vyriešená z celkového kompozičného hľadiska to znamená zapojenie do okolia, vytvorenie zeleného rámca školskej budovy s hlavnou estetickou a ochrannou funkciou.

Doporučené výmery vzhľadom na nedostatok plôch nie je možné dodržať.

Časť školského pozemku určeného na telovýchovu by mala byť čo najviac vzdialenosť od učební, pretože je najrušnejšia. Väčšina škôl má vybudované ihriská s vybavením pre rozbehové dráhy, skoky a hody.

Vysoké školy.

Zeleň okolia budov vysokých škôl má vyslovene okrasnú funkciu. Plochy zelene vo vnútri objektov sú verejnosti neprístupné. Z uvedeného dôvodu nebola táto zeleň podrobne hodnotená.

Tabuľka: Bilancia zelene školských zariadení

UO/Mestská časť	Výmera zelene (ha)
01/Banská Bystrica HJ	0,2013
02/Pri parku	2,4423
03/Mesto sever	1,3977
04/Rudlovský potok	3,2005
12/Uhlisko	0,6311
14/Sídlisko SNP	1,3609
22/Školský areál	7,6164
23/Podlavice	0,3910
19/Radvaň	2,4595
20/Stará Fončorda	0,3056
25/Fončorda -Internátna	1,0202
26/Fončorda -Tulská	2,9033
47/Trieda Hradca Králové	1,6579
50/Fončorda - Mládežnícka	2,3368
07Rudlová I	1,4493
48/Rudlová II	2,7410
05/Sásová I	5,2268
49/Sásová II	1,9145
46/Graniar	2,3702
18/Kráľová	2,6798
Spolu	44,3061

6.5. Zeleň zdravotníckych zariadení

Zeleň bola hodnotená po stránke výmery a hraníc. Okrem iného boli hodnotené súvislosti osobitných požiadaviek na zeleň: zlepšenie mikroklímy, izolácia proti hluku a sekundárnej prašnosti v ovzduší, psychologické pôsobenie zelene, kvalita údržby.

Zeleň väčšiny zdravotníckych zariadení je vyhradená a plní zväčša funkciu okrasnú. Zeleň nemocnice má zodpovedajúcu vybavenosť parku a plní predovšetkým funkciu zdravotníčku (zlepšenie mikroklímy, izolácia proti hluku a ochrana proti sekundárnej prašnosti v ovzduší, psychologické pôsobenie zelene). Veľkosť zelených plôch pri nemocniaciach nemá klesnúť pod 100m² na 1 lôžko, optimálna veľkosť je 200-300 m² na jedno lôžko. V kompozícii zelene sa odražajú špeciálne požiadavky na štruktúru a veľkosť zelených plôch (kľudný odpočinok, prechádzky, pohyb na slnku a polotieni). Tomu sa prispôsobuje aj výber drevín a ich usporiadanie.

Tabuľka: Bilancia zelene zdravotníckych zariadení

UO/Mestská časť	Výmera zelene (ha)
01/Banská Bystrica HJ	0,0171
04/Rudlovský potok	0,0203
08/Nemocnica	2,5866

12/Uhlisko	0,0126
22/Nová nemocnica	4,9750
19/Radvan	0,0943
20/Stará Fončorda	1,7339
Spolu	9,4398

6.6. Zeleň cintorínov

Špecifické účelové zariadenie, ktoré je zaradené podľa našich zvyklosí do plôch zelene. Pri evidencii vychádzame z predpokladu, že usporiadanie cintorína je účinnou plochou v sústave zelene mesta. Započítavame celú plochu včítane príslušných zariadení.

Evanjelický cintorín

Cintorín je súčasťou areálu evanjelickej cirkvi. Pokryvnosť drevín je veľká, prevažujú listnaté dreviny: veľmi starých exemplárov *Tilia cordata*, *Fraxinus excelsior* a *Acer pseudoplatanus*. Z ihličín sú významné jedince *Thuja occidentalis*. V krovinnom poschodí je najmä *Buxus sempervirens* a *Hedera helix*. Vegetácia je veľmi cenná a vytvára pôsobivú a ojedinelú atmosféru pamätného miesta.

Stromy rastú v riedkom zápoji, určitým javom je vrastanie kmeňov stromov, koreňových nábehov i koreňov do výmurovek náhrobných kameňov, hrobiek a múra cintorína. Stavebné prvky môžu byť tak poškodzované.

Cesty na cintoríne sú riešené ako ortogonálna siet' uličiek priamo nadvážujúcich na peší tah od vstupnej brány. Pochovávanie je riešené v individuálnych hroboch. Cestičky sú podrastené trávou s prevahou lipnice. V cintoríne absentujú lavičky s odpadovými košmi. Na cintorína nie sú orientačné tabule s informáciou, kde sa nachádzajú hroby významných banskobystrických občanov. Zeleň cintorína je neobyčajne významná a zachovalá. V tejto súvislosti je nutné sa zmieniť aj o farskej záhrade s typickou výsadbou ovocných drevín pri objekte budov.

Katolícky cintorín

Jedná sa o rozsiahly objekt s veľmi dobre udržiavanou zeleňou. Cintorín má malú vegetačnú pokryvnosť. Dreviny sú komponované do alejí v okolí ciest. Zo stromov sú zastúpené *Tuja occidentalis*, *Picea abies*, *Pinus sylvestris*, *Pinus nigra*, *Betula pendula*, *Tilia cordata*, *Elaeagnus angustifolia*, *Negundo aceroides*, *Robinia pseudoacacia*, *Buxus sempervirens*, *Syringa vulgaris*, *Spiraea van Houttei*. Významný je exemplár tisu obyčajného (*Taxus baccata*) vyhlásený Uznesením plenárenho zasadnutia ONV č. 44/1983 zodňa 13.4.1983, ako prírodný výtvor. Priemer kmeňa 53 cm, obvod 1,65 m, šírka koruny 8 m výška odhadom 9 m, dobrá zdravotný stav, vek asi 100 rokov. Dominantný vzhľad.

I v tomto cintoríne chýbajú lavičky s odpadovými košmi. Na cintorína nie sú orientačné tabule s informáciou, kde sa nachádzajú hroby významných banskobystrických občanov.

Židovský cintorín

Cintorín sa nachádza na Rudlovskej ceste. Zeleň cintorína tvorí niekoľko skupín tují a trávnikové nepokosené plochy. Cintorín bol v čase prieskumu uzavorený.

Na cintoríne je hrob významného slovenského maliara Dominika Skuteckého (1849-1921)

Cintorín pri katolíckom kostole Panny Márie na Hôrke v Radvani

Súčasťou cesty k cintorínu je torzo najstaršej, len sčasti dochovanej lipovej aleje na území mesta Banská Bystrica. Odhad veku líp je cca 150-170 rokov.

Evanjelický cintorín v Kráľovej

Na cintoríne je hrob významného slovenského básnika a buditeľa kňaza Andreja Braxatorisa Sládkoviča (1820-1872). Tesne pri jeho pomníku sa nachádza Sládkovičova lípa, so štatútom chránenej prírodnej pamiatky (rozhodnutie OÚŽP v Banskej Bystrici, č. ŽP 593/1991-3 zo dňa 25.6.1991). Jedná sa o lípu veľkolistú (*Tilia platyphyllos*). Obvod kmeňa vo výške 1,3 m je 3,7 m, výška cca 25 m, priemer koruny 16 m, s dobrým zdravotným stavom. Vysadená v roku 1873 na základe Uznesenia valného zhromaždenia Matice Slovenskej pri prvom výročí úmrtia básnika. V roku 1989 bola odborne ošetrená.

Židovský cintorín v Radvani

Torzo starého židovského cintorína na Okružnej ulici s 35 kusmi náhrobných kameňov.

Tabuľka: Bilancia zelene cintorínov

UO/Mestská časť	Výmera zelene (ha)
03/Mesto sever	1,7389
04/Rudlovský potok	0,5233
09/Mesto východ	2,7170
23/Podlavice	1,2187
19/Radvaň	0,8886
48/Rudlová II	0,3647
05/Sásová I	0,4293
Spolu	7,8805

6.7. Zelen športových a rekreačných zariadení

Zelen športových plôch udržujú príslušné organizácie a zeleň nie je považovaná za zelen verejnú, nie je voľne prístupná. Zelen okrem trávnatých ihrísk plní veľmi obmedzene len najdôležitejšie funkcie: úpravy závetria, estetickú funkciu. Rozlohy zelene nie je možné stanoviť normou vzhladom k veľkej variabilite miestnych podmienok mestských častí mesta ako aj rozmanitostou programu. Významné je začlenenie športovísk do komplexu už vysokej a kvalitnej zelene, ktorá vytvára prírodné prostredie.

Tabuľka: Bilancia zelene športových zariadení

UO/Mestská časť	Výmera zelene (ha)
01/Banská Bystrica HJ	0,2953
03/Mesto sever	0,4931
12/Uhlisko	0,5384
14/Sídlisko SNP	0,4691
23/Podlavice	1,4305
19/Radvaň	0,1874
20/Stará Fončorda	0,0200
07/Rudlová I	1,5201
49/Sásová II	0,1239
Spolu	5,0778

6.8. Zeleň priemyslu a prevádzok

Väčšinou ide o neudržiavané plochy s náletom drevín. Niektoré závody však majú veľmi rozsiahlu aj udržiavanú zeleň.

Zeleň by mala plniť predovšetkým funkciu záchytnú, izolačnú, regeneračnú, krajinotvornú s lokalizáciou v zónach prevažujúcej sedimentácie. V predloženom materiáli nebolo možné podrobne hodnotiť štruktúru a obsah tejto zelene. Boli zistované plochy vegetácie objektov priemyslu a služieb.

Zeleň bola sledovaná z hľadiska hraníc zelene a jej výmery podľa ortofotomapy. Preto údaje sú len orientačné.

Tabuľka: Bilancia zelene priemyslu a prevádzok

UO/Mestská časť	Výmera zelene (ha)
03/Mesto sever	0,8069
13/Smrečina	0,1750
14/Sídlisko SNP	0,0426
49/Sásová II	0,3796
27/Pršany	0,1612
18/Kráľová	1,8964
Spolu	2,4263

6.9. Zeleň špecifických účelových zariadení obchodu, objektov správy a služieb

Tabuľka: Bilancia zelene obchodu a služieb

UO/Mestská časť	Výmera zelene (ha)
01/Banská Bystrica HJ	0,8608
02/Pri parku	0,2833
03/Mesto sever	0,3223
04/Rudlovský potok	1,2532
09/Mesto východ	0,5076
12/Uhlisko	0,2499
14/Sídlisko SNP	1,7986
19/Radvaň	0,2165
20/Stará Fončorda	2,1400
25/Fončorda-Internátna	0,6566
26/Fončorda-Tulská	0,2819
50/Fončorda-Mládežnícka	0,1703
07/Rudlová I	0,1987
48/Rudlová II	0,8904
05/Sásová I	0,4723
49/Sásová II	0,8118
46/Graniar	0,5924
18/Kráľová	1,9473
Spolu	13,6539

6.10. Zelen komunikácií

Uličné stromoradia boli zakladané v BB už koncom 19. storočia, ako okrasný doplnok mesta. Najstaršie stromoradie, dochované len ako torzo je stromoradie na ceste ku katolíckemu cintorínu v mestskej časti Radvan v podobe lipovej aleje.

Súčasťou a zariadením miestnych komunikácií je komunikačná zeleň. V intraviláne mesta plní predovšetkým funkcie esteticko – psychologické. Existencia drevín v umelom (kamennom) prostredí pôsobí v každom prípade estetickým dojom. Pás sprievodných drevín pozdĺž komunikácie vyvoláva u chodcov pocit bezpečnejšieho oddelenia automobilovej dopravy od pešej komunikácie (izolačná funkcia). Pri širokých uliciach so stredným deliacim pásmom osadeným drevinami je badateľný účinok a vplyv na optické vedenie smeru komunikácie. Priaznivé účinky uličného stromu predpokladáme na znižovanie radiačných teplôt, poskytovania tieňa chodcom alebo parkujúcim automobilom vystavených v letných mesiacoch nadmernému tepelnému vyžarovaniu z asfaltových a betónových povrchov, stien budov, a priamej insolácií.

Sadovnícka kompozícia zelene tohto druhu je pravidelná alebo volná.

Stromoradia sú príkladom pravidelnej kompozície, ide o súvislé líniové výsadby stromov v jednoradovej alebo viacradovej, prevažne rovnakého druhu a približne rovnakého veku, ktoré nie sú súčasťou iných zelených plôch. Stromoradie – aleja – je základným prvkom komponovanej krajiny a výrazným prejavom ľudského zasahovania do prírody, inak povedané aleja vnáša do krajiny ľudský poriadok. Aleje sú bezvýhradne spojené s komunikáciou, cestou. Tým je daný ich zmysel, priebeh a ciel, sám, názov je odvodený od francúzskeho *aller* – íst', od toho potom *allée*-cesta.

Zelen komunikácií musí rešpektovať a dbať na technické a prevádzkové podmienky dopravy. Stromy a kry ani pri plnom vzreste nesmú zasahovať do dopravného priestoru, brániť rozhl'adu, zakrývať dopravné značky alebo zdroje verejného osvetlenia. Kmene stromov musia byť oddelené od jazdných pruhov zvýšenou obrubou, Vzdialenosť kmeňa od hrany obrubníkovej podstupnice nesmie byť menšia než 1,20 m. Výsadba stromov pozdĺž miestnej komunikácie s návrhovou rýchlosťou vyššie ako 60 km/h sa nenavrhuje, pokial' nie je osadená zvodidlom.

Pasportizácia drevín v dopravnom priestore mesta nebola v minulosti v meste vypracovaná. Preto dokumentácia generelu zelene obsahuje údaje o komunikačnej zeleni vo forme základného informačného charakteru.

Komunikačnú zelen sme v genereli zelene rozdelili do troch skupín:

- zelen chodníkov, kde sa navrhovanie riadi normou STV 73 6005, výсадba do otvorov do 1m x 1m
- zelen postranného deliaceho pásu. Postranný deliaci pás sa zriaďuje pre ochranu vzrástlej zeleni, stožiare a zvislé dopravné značky alebo k umiestnení zariadení pre podzemné vedenie. Najmenšia šírka tohto pásu je 1,50 m. Jeho povrch sa bud' spevňuje alebo sadovnícky upraví,
- zelen stredného deliaceho pásu.

Tabuľka: Zeleň chodníkov

MČ/UO	Názov ulice	Druh stromu	Stav stromov
MČ1/01	Námestie SNP	Acer platanoides Globosum 46 ks	Stromoradie úplné, veľmi vitálne, jedinci zdraví
MČ1/01	Námestie Š. Moysesa	Aesculus carnea 16 ks Fraxinus pennsylvanica 18 ks	Stromoradie úplné, veľmi vitálne, jedinci zdraví
MČ1/01	Dolná ulica	Acer platanoides Globosum 18 ks	Stromoradie neúplné, veľmi vitálne, jedinci zdraví
MČ1/01	J.Cikera	Acer platanoides Globosum 7ks	Stromoradie rozpadnuté, jedinci neperspektívni,
MČ1/01	Národná ulica	Fagus silvatica Purp.Pendul 8 ks	Nehodnotené, nová výsadba
MČ1/01	Vansovej	Koelrueteria paniculata 12 ks	Stromoradie úplné, veľmi vitálne, jedinci zdraví
MČ1/01	29.augusta.	Crateagus monogyna 10ks	Stromoradie rozpadnuté, jedinci veľmi poškodení
MČ1/12	Bellušova .	Acer platanoides Globosum 6 ks Fraxinus exc. Globosum 16ks	Stromoradie rozpadnuté, jedinci veľmi poškodení
MČ1/12	Nemcovej	Acer platanoides Globosum 5 ks	Stromoradie rozpadnuté, jedinci veľmi poškodení
MČ1/12	Jesenského	Acer platanoides Globosum 7 ks	Stromoradie rozpadnuté, jedinci veľmi poškodení
MČ 1/03	Bakossova	Acer platanoides Globosum 66 ks	Stromoradie neúplné, veľmi vitálne, jedinci zdraví

Tabuľka : Zeleň postranného deliaceho pásu (medzi vozovkou a chodníkom)

MČ UO	Názov ulice	Druh stromu	Poznámka
MČ1/01	Skuteckého	Acer platanoides Globosum Acer platanoides Crim.King Crateagus monogyna Sorbus aucuparia	Stromoradie rozpadnuté, jedinci veľmi poškodení
MČ1/01	Šoltesovej	Prunus serrulata Kanzan Fraxinus excelsior Acer platanoides Globosum	Stromoradie medzernaté, jedinci čiastočne poškodení
MČ1/01	Horná ul.	Crateagus monogyna	Stromoradie rozpadnuté, jedinci veľmi poškodení
MČ1/01	Čs. Armády	Tilia cordata	Stromoradie medzernaté, jedinci čiastočne poškodení,
MČ1/01	Robotnícka ul.	Tilia cordata Crateagus monogyna Sorbus aucuparia	Stromoradie medzernaté, jedinci čiastočne poškodení
MČ1/01	Martina Rázusa	Acer platanoides Globosum	Stromoradie rozpadnuté, jedinci veľmi poškodení,

MČ1/01	Tr. SNP I a II	<i>Tilia tomentosa</i> <i>Tilia cordata</i> <i>Tilia platyphyllos</i> <i>Prunus domestica</i> <i>Acer platanoides Globosum</i> <i>Acer platanoides</i> <i>Pinus nigra</i> <i>Picea abies</i>	Stromoradie rozpadnuté, jedinci čiastočne poškodení
MČ1/01	Štádlerovo nábrežie	<i>Tilia cordata</i>	Stromoradie úplné, jedinci čiastočne poškodení,
MČ1/01	Štefánikovo nábrežie	<i>Tilia cordata Greensp.</i> 15ks <i>Platanus acerifolia</i> 15ks	Stromoradie úplné, veľmi vitálne, jedinci zdraví
MČ1/12	9.mája	<i>Prunus sargentii Rancho</i> 10ks <i>Acer platanoides Globosum</i>	Stromoradie rozpadnuté, nová výsadba mimo postranného pásu
MČ 1/12	Gen. Viesta	<i>Prunus sargentii Rancho</i> 8 ks <i>Acer platanoides Globosum</i>	Stromoradie rozpadnuté, nová výsadba mimo postranného pásu
MČ 1/12	Pod Urpínom	<i>Acer platanoides Globosum</i>	Stromoradie medzernaté, jedinci čiastočne poškodení
MČ09/09	Nové Kalište	<i>Tilia platyphylllos</i>	Stromoradie úplné
MČ09/20	Gorkého ul.	<i>Cerasusu avium</i> <i>Juglans regia</i> <i>Aescullus hippocastanum</i>	Stromoradie rozpadnuté, jedinci neperspektívni,
MČ09/20	Wolkerova ul.	<i>Fraxinus excelsior Globosa</i>	Stromoradie úplné, jedinci čiastočne poškodení
MČ09/20	Nešporova ul.	<i>Prunus serrulata Kiku sakura</i>	Stromoradie úplné, jedinci čiastočne poškodení
MČ09/25	Internátna ul.	<i>Acer platanoides</i>	Stromoradie rozpadnuté, jedinci neperspektívni
MČ09/25	Zelená ul.	<i>Acer platanoides Globosum</i>	Stromoradie úplné, jedinci zdraví, veľmi vitálni
MČ09/43	Mládežnícka ul.	<i>Sorbus aria</i> <i>Malus domestica</i> <i>Acer pseudoplatanus</i>	Stromoradie medzernaté, jedinci čiastočne poškodení
MČ09/43	ul. Družby	<i>Picea pungens</i> <i>Sorbus aucuparia</i> <i>Prunus cerasifera Atropurpurea</i>	Stromoradie úplné, jedinci čiastočne zdraví, nové výsadby
MČ09/20	Švermova ul.	<i>Betula pendula</i> <i>Picea abies</i>	Stromoradie medzernaté, jedinci čiastočne poškodení
MČ09/20	P.Jilemnického	<i>Acer negundo</i> <i>Betula pendula</i> <i>Tilia platyphylllos</i>	Stromoradie medzernaté, jedinci čiastočne poškodení
MČ11/07	Ďumbierska	<i>Betula pendula</i> <i>Tilia cordata</i>	Stromoradie rozpadnuté, jedinci neperspektívni
MČ11/07	Gerlachovská ul.	<i>Betula pendula</i>	Stromoradie úplné, jedinci čiastočne poškodení
MČ11/07	Chabenecká ul.	<i>Fraxinus excelsior</i> <i>Acer pseudoplatanus</i>	Stromoradie úplné, jedinci čiastočne poškodení

MČ12/05	Tatranská ul.	Platanus acerifolia	Stromoradie úplné, jedinci zdraví
---------	---------------	---------------------	-----------------------------------

Tabuľka: Stredný deliaci pás

MČ UO	Názov ulice	Druh stromu	Stav stromu
MČ9/26	Tulská ul.	Rozvoľnená kompozícia druhov: Betula, Tilia, Acer, Fraxinus, Abies Pinus	Jedinci vitálni, zdraví
MČ9/26	Moskovská	Rozvoľnená kompozícia druhov: Betula, Tilia, Acer, Fraxinus, Abies, Pinus	Jedinci vitálni, zdraví,
MČ09/20	Sládkovičova ul.	Robinia pseudoaccacia	Stromoradie medzernaté, jedinci čiastočne poškodení
MČ12/05	Rudohorská ul.	Prunus fruticosa Globosa	Stromoradie úplné, veľmi vitálne, jedinci zdraví

Okolie stromoradia je zhutnené chodníkom a vozovkou. Povrch pôdy je voľný, silno utužený, čo ovplyvňuje primárne vzdušný a vodný režim a sekundárne životné pochody v pôde.

Prehľad stromoradí naznačuje, že zastúpenie jedincov v stanovených vekových štádiach je nepriaznivé. Skupina stabilizovaných výsadiel sa nachádza len pri nových výsadbách. Ostatné stromoradia sú medzernaté až rozpadnuté. Je pravdepodobné, že v krátkom časovom horizonte môže dochádzať k úbytku stromov na ulici. Zdravotný stav je ovplyvnený mechanickým poškodením kmeňa koruny, výskytom suchých konárov, zalomením konárov, výskytom drevokazných húb, znížením statickej stability jedinca, nevhodným rezom.

Uloženie inžinierskych sietí v trase stromoradia nebolo zistované. Je známe, že do väčšiny ulíc pri súčasnom uložení inžinierskych sietí stromy nie je možné vysadiť. Pri prerokovaní inžinierskych sietí je nutné získanie povolenia pre výrub suchých stromov a spracovanie čo najpresnejšieho zadania požadovaných prác, rastlinného materiálu a technológie výsadieb.

Ochrana stromoradí bude vyžadovať osobitný projekt s obsahom zistenia zdravotného a pestovateľského stavu každého jedinca u stromoradia, jeho úplnosť a perspektív. Prípadné dosadby by sa mali uskutočňovať pôvodným druhom.

Tabuľka: Bilancia zelene komunikácií

UO/Mestská časť	Výmera zelene (ha)
01/BB-HJ	0,7194
02/Pri parku	0,6948
03/Mesto sever	0,5250
04/Rudlovský potok	1,3862
08/Nemocnica	0,1155
09/Mesto východ	2,0345
12/Uhlisko	1,1127
13/Smrečina	1,4271
14/Sídlisko SNP	1,2335

23/Podlavice	0,2797
19/Radvaň	3,5972
20/Stará Fončorda	2,2510
25/Fončorda-Internátna	0,1377
26/Fončorda-Tulská	2,8837
47/Trieda Hradca Králové	0,5706
50/Fončorda-Mládežnícka	1,2574
48/Rudlová II	3,0216
05/Sásová I	0,4661
49/Sásová II	1,6535
46/Graniar	0,1933
27/Pršany	0,0819
18/Kráľová	0,2406
10/Majer	1,4271
33/Kremnička	0,0502
Spolu	27,3603

6.11. Záhradkárske osady

Združené plochy úžitkových a okrasných záhrad bez obytnej zástavby tvorí zeleň záhradkárskej osád. Eviduje sa celá plocha vrátane spoločenských zariadení a individuálnej výstavby. Záhradkárska osada umožňuje jednu z foriem aktívnej rekreácie a zvyšuje i rozlohu zelených plôch na území mesta. Z týchto hľadišť je nutné záhradkárske hnutie posudzovať kladne. Dotknuté osady majú však určité nedostatky. Nie vhodným oplotením celej osady aj vnútra ako aj rôznymi stavbami rôznej kvality predstavuje rušivý prvok v mestskej krajine. V osadách sme nevykonali prieskum porastov.

Záhradkárske osady sa nachádzajú v katastroch Banská Bystrica, Radvaň, Podlavice, Sásová, Kostiviarská, Senica a Šalková o celkovej výmere 87,14 ha.

Územnú problematiku rieši dokument – Zmeny a doplnky aglomerácie Banská Bystrica – X.etapa – záhradkárske osady.

V tomto dokumente sú záhradkárske osady delené do piatich kategórií:

- I. kategória Záhradkárske osady, ktoré nepodliehajú Zmenám a doplnkom X.etapy a sú teda v súlade s ÚPN,
- II. kategória Záhradkárske osady zriadené v súlade s pôvodnou koncepciou ÚPN, ale v rozpore so Zmenami a doplnkami ÚPN (VII.etapa) – trasovanie komunikácie vonkajšieho mestského dopravného okruhu ako súčasť riešenia viacúčelového tunela protipovodňovej ochrany intravilánu mesta Banská Bystrica,
- III. kategória Záhradkárske osady ktorých súčasné funkčné využitie môže byť akceptované aj vo výhľadovej koncepcii funkčno priestorového usporiadania mesta,
- IV. kategória Záhradkárske osady v rozpore s platným ÚPN bez možnosti ponechania,
- V. kategória Záhradkárske osady vypustené z riešenia Zmien a doplnkov X. etapy ÚPN aglomerácie Banská Bystrica, z dôvodov potreby prehodnotenia ich funkčného a priestorového využitia z hľadiska širších súvislostí, čo bude riešené v novom ÚPN sídelnej aglomerácie Banská Bystrica.

Výmery jednotlivých kategórií záhradkárskych osád približuje tabuľka:

Katastrálne územie	Výmera záhradkárskych osád (ha)					
	I. kategória	II. kategória	III. kategória	IV. kategória	V. kategória	Výmera celkom
Spolu	13,90	2,76	42,14	20,14	8,20	87,14

V zastavanom území mesta sú zastúpené tieto lokality záhradkárskych osád.

MČ/UO	Názov ZO	Výmera (ha)	MČ/UO	Názov	Výmera(ha)
01/02	Amfiteáter	0,9243			
01/03	Bakossova Bystrčka I Bystrčka II	0,4908 0,1174 0,1005 7 087	01/14	Fatra	0,6664
01/04	Kačica Vodojem	0,9204 0,0832 1,0036	01/22	Pod Novou nemocnicou	0,1188
01/09	Rovodňa Fatra	0,1438 0,4398 0,5836	08/23/	Mlýnska	0,9932
01/12	Pod Túričkou Srňkova I Nad rybníkom Srňkova II Srňkova III	0,2668 0,2712 0,1575 0,2760 0,2884 1,2598	12/05	Nad tunelom	0,2343

6.12. Plochy zelene prírode blízke

Do kategórie plôch zelene prírode blízke sme zaradili:

- Plochy zelene pri rybníkoch – Uhlisko (8) o výmere 4,4046 ha
- Plochy zelene na Sládkovičovej ulici (36) o výmere 0,4120 ha
- Plochy zelene Štiavničky (10), o výmere 0,8732 ha
- Plochy zelene pozdĺž potoka Udurná (49) o výmere 1,8451 ha
- Ostatné plochy prírode blízke sú bez významných biotopov

V navrhovanom systéme zelene mesta sú významné z hľadiska časovej dostupnosti lokality, lokalizácie v systéme zelene, veľkosťou výmery, skladbou vegetačných prvkov a navrhovanou programovou náplňou.

Významnou skutočnosťou u plôch 8-36-10-49 je, že tieto plochy tvoria významné biotopy.

Biotop je miesto prirodzeného výskytu určitého druhu rastliny alebo živočícha, ich populácie alebo spoločenstva v oblasti rozlíšenej geografickými, abiotickými a biotickými vlastnosťami.

Analýza plôch prírode blízkych bola zameraná na definovanie a hodnotenie priaznivého zachovania biotopu:

- súčasná výmera biotopu na hodnotenom území,
- druhové zloženie stromovej vrstvy, bylinné druhy a kry,
- stav biotopu z hľadiska ich ochrany

Pri rybníkoch - Uhlisko (8)

Lk 11 Trstinové spoločenstvá mokradí (*Phragmition*)

Biotop: Trstinové porasty stojatých vôd a močiarov (8B10000)

Fytocenológia :

Trieda : *Phragmitetea* Tüxen et Preis 1942

Rad : *Phragmitetalia* W. Koch 1926
Zväz *Phragmition communis* Koch 1926

Najväčšie rozšírenie trstinových porastov je lokalizované za hrádzou pri obci Šalková a pri jazere za hrádzou Hrona, za parkoviskom pri Mičínskej ceste, nedaleko centra mesta.

Dominantným druhom tohto spoločenstva je trst' obyčajná (*Phragmites australis*).

Spoločenstvo patrí medzi najvyššie bylinné formácie a svojou veľkou produkciou biomasy, prispieva hlavnou mierou k zazemňovaniu biotopu.

Samotné spoločenstvo trstín, vytvára dôležitý biotop hlavne pre vodné vtáctvo a iné živočíchy.

Prehľad druhového zloženia ukazuje pripojená tabuľka

Tab. č. 10

trst' obyčajná	<i>Phragmites australis</i>
Pálka uzkolistá	<i>Typha angustifolia</i>
kosatec žltý	<i>Iris pseudacorus</i>
praslička riečna	<i>Equisetum fluviatile</i>
štiavec konský	<i>Rumex hydrolapathum</i>
starček barinný	<i>Senecio paludosum</i>
steblovka vodná	<i>Glyceria maxima</i>
iskernik veľký	<i>Ranunculus ligua</i>
puškovorec obyčajný	<i>Acorus calamus</i>
škripinec jazerný	<i>Schoenoplectus lacustris</i>
Vrbica vŕbolistá	<i>Lythrum salicaria</i>
mliečnik močiarny	<i>Tithymalus palustris</i>

Br2 Horské vodné toky a bylinné porasty pozdĺž ich brehov

NATURA 2000 : 3220 Alpine rivers and the herbaceous vegetation along their banks

Biotop : porasty chraštnejce trsteníkovitej (5211000)

Fytocenológia :

Trieda : *Phragmitetea* Tüxen et Preis 1942

Rad : *Nasturtio – Glycerietalia* Pignatti 1953

Zväz : *Phalaridion arundinaceae* Kopecký 1961

Asociácia . *Petasito – Phalaridetum arundinaceae* Kopecký 1961

Spoločenstvo lesknice je hojne rozšírené na brehoch, na náplavách potokov a pri rieke Hron, v celej hodnotenej oblasti. Tieto porasty sú rozšírené na stanovištiach, kde sú prúdiacou vodou podmáčané a podomielané. V miestach, kde prúdi voda prudko, vznikajú kamenné a štrkové naplaviny.

Spoločenstvá tohto zväzu majú veľký význam pre ochranu brehov, hlavne tam, kde nie je regulácia toku.

Porasty tvoria na brehoch tokov charakteristické lemy, rôznej dĺžky a šírky. Druhové zloženie je chudobné, vzhľadom na prevládajúcu dominanciu lesknice trsteníkovitej. Druhové zloženie ukazuje tabuľka č. 11.

Tab. č. 11

lesknica trsteníkovitá	<i>Phalaris arundinacea</i>
Smlz trst'ovníkovitý	<i>Calamagrostis arundinacea</i>
psinček obrovský	<i>Agrostis gigantea</i>
lipkavec obyčajný	<i>Galium aparine</i>
devätsil lekársky	<i>Petasites hybridus</i>
steblovka splývavá	<i>Glyceria fluitans</i>
iskerník plazivý	<i>Ranunculus repens</i>
lipnica pospolitá	<i>Poa trivialis</i>
vŕbovka ružová	<i>Epilobium roseum</i>
reznáčka laločnatá	<i>Dactylis glomerata</i>
štiavec vodný	<i>Rumec aquaticus</i>
Roripa lesná	<i>Rorippa sylvestris</i>
štiavec tupolistý	<i>Rumex obtusifolius</i>
Vŕba	<i>Salix sp.</i>

Plochy zelene prírode blízke Sládkovičovej ulici (36)

Malachovský potok vychádza zo štvrti Banská Bystrica – Malachov. V hodnotenej časti je potok neregulovaný, regulácia je len v dolnej časti, kde sa vlieva do Hrona. Potok je silne vodnatý, čistý, s rýchlym spádom, brehy potoka osídľuje sporadická stromová vegetácia a to najmä druhov : jelša lepkavá (*Alnus glutinosa*), javor horský (*Acer pseudoplatanus*), vŕba (*Salix sp.*), jaseň štíhly (*Fraxinus excelsior*).

Kr 9 Vŕbové kroviny na zaplavovaných brehoch riek

Biotop národného významu

Biotop : Nízinné krovinné vrbiny (5110000)

Fytocenológia :

Trieda : *Salicetea purpureae* Moor 1958

Rad : *Salicetalia purpureae* Moor 1958

Zväz : *Salicion triandrae* T. Müller et Görs 1958

Uzavreté krovinaté porasty s dominanciou vŕb, dosahujúce 2- 5 m výšky, bylinný podrast je slabo vyvinutý. Svetlomilné druhy pri väčšom zatielení stromového poschodia ustupujú.

Zloženie prízemnej vrstvy pozostáva z vlhkomilných a nitrofilných druhov. Často na tento biotop prenikajú druhy splavené z vyššie položených lesov. Nachádzajú sa na mladých riečnych naplaveninách, tvorenými kameňmi, štrkem, štrkopieskom a pieskom.

Druhové zloženie ukazuje pripojená tabuľka:

Vŕba krehká	<i>Salix fragilis</i>
Vŕba trojtyčinková	<i>Salix triandra</i>
Vŕba košíkárska	<i>Salix viminalis</i>
Vŕba červená	<i>Salix purpurea</i>
Jelša lepkavá	<i>Alnus glutinosa</i>
Baza čierna	<i>Sambucus nigra</i>
Brest väzový	<i>Ulmus laevis</i>
pŕhľava dvojdómá	<i>Urtica dioica</i>
kozonoha hoscova	<i>Aegopodium podagraria</i>
trebul'ka lesná	<i>Anthriscus sylvestris</i>

chrastica trsteníkovitá	<i>Phalaroides arundinacea</i>
Iskerník plazivý	<i>Ranunculus repens</i>
pakost červenohnedý	<i>Geranium phaeum</i>
Kuklík potočný	<i>Geum rivale</i>
krkoška voňavá	<i>Chaerophyllum aromaticum</i>
angelika lesná	<i>Angelica sylvestris</i>
povoja plotná	<i>Calystegia sepium</i>
ľulok sladkohorský	<i>Solanum dulcamara</i>
kostíhoj lekársky	<i>Symphytum officinale</i>
trst' obyčajná	<i>Phragmites australis</i>

Tabuľka: Bilancia zelene prírode blízke

UO/Mestská časť	Výmera zelene (ha)
12/Uhlisko (8)	4,4046
19/Radvaň, na Sládkovičovej ulici (36)	0,4120
21/Štiavničky (10)	0,8732
50/Vegetácia pozdĺž toku Udurná (49)	0,8451
02/Pri parku	0,1176
03/Mesto sever	0,3357
04/Rudlovský potok	2,1819
09/Mesto východ	0,6335
20/Stará Fončorda	0,0729
47/Trieda Hradca Králové	0,1353
48/ Rudlová II	1,1189
05/Sásová I	0,1759
46/Graniar	1,2726
Spolu	13,5792

6.13. Plochy zelene prvkov USES

V dokumentácii Územný plán mesta Banská Bystrica, Koncept Návrh záväznej časti, AUREX 2006, sú prvky ÚSES vyčlenené v kategóriach RUSES a MUSES. Prvky MUSES do dokumentácie ÚPN boli prevzaté z dokumentácie Návrh územného systému ekologickej stability k.ú. mesta Banská Bystrica (Mikrotop, 1995): Prvky RUSES boli prevzaté z dokumentácie ÚPN VÚC Banskobystrického kraja.

Plocha biokoridoru je v uvedených dokumentáciách vymedzená ako najnutnejší priestor tak, aby bol schopný plniť svoju základnú funkciu a mohli tu byť zachované pôvodné, jestvujúce prírodné prvky resp. tak, aby tieto plochy tvorili základ, kostru plôch zelene, rekreačných plôch. Vo vymedzenej ploche biokoridoru a jeho pufračnej zóne je možné zlúčiť funkciu ekostabilizačnú a funkciu mestskej zelene resp. funkciu rekreačnú (pešie a cyklistické chodníky, rekreačné a športové areály, detské ihriská), kde je vhodná prevaha prírodných prvkov.

Šírka biokoridorov v dokumentácii ÚPN bola deklarovaná v týchto výmerách:

biokoridor nadregionálneho významu:	v sídle najmenej 200 m v krajinе najmenej 500 m
biokoridor regionálneho významu:	v sídle najmenej 100 m v krajinе najmenej 200 m
biokoridor miestneho významu:	v sídle najmenej 50 m v krajinе najmenej 100 m

6.13.1. Analýza súčasného stavu prvkov USES v hodnotenom území generelu zelené

Analýza plôch prvkov MUSES bola zameraná na definovanie a hodnotenie priaznivého zachovania biotopu:

- určenie biotopu
- druhové zloženie stromovej vrstvy, bylinné druhy a kry,
- stav biotopu z hľadiska ich ochrany

Nadregionálny biokoridor Hron

Prechádza cez urbanizované obvody mesta: Šalková, Smrečina, Uhliško, BB –historické jadro, Pri Parku, Štiavničky, Stará Fončorda, Radvaň, Stará Radvaň, Kráľová, Kremnička, Vartovka.

Priestor biokoridoru a jeho pufračnej zóny rieky Hron je vymedzený prirodzenou hranicou pôvodnej riečnej terasy. Tento biokoridor začína nad Šalkovou, nad prielomom Príboja, kde je polnohospodárska pôda - polia, pokračuje lúkami a poliami pod Šalkovou a pri Majeri vchádza do organizmu mesta. Tok je v celej svojej dĺžke v rámci katastra mesta regulovaný. Oproti Smrečine je prírodný komplex mítveho ramena Podryby, ktorého prírodný potenciál je v mestotvornom procese doposiaľ nevyužitý. Negatívnym prvkom v tomto priestore je komplex Smrečiny.

Priestor medzi železničným mostom a mostom pri bývalej Autobusovej stanici je významným mestotvorným prvkom, rozšíreným alúviom Hrona, priestor bývalých tokov rieky. Tento priestor je dnes stresovým priestorom, nakoľko vo veľmi úzkom koridore vymedzenom masívom Urpína na strane ľavej a čiarou bývalých mestských hradieb na strane pravej je vtesnaná železnica, rieka Hron, št.cesta I. triedy I/66, chodníky, autobusové, trolejbusové zastávky. Následne pristupujú sekundárne stresové faktory, ako je zvýšené znečistenie ovzdušia, vysoká prašnosť, hluk nad hladinou prípustnosti.

Masív Urpína, ktorý je pozitívnym prvkom mesta, je prakticky od neho odrezaný a neprístupný. Rieka Hron, ktorá bola v týchto priestoroch kedysi oblúbeným prechádzkovým miestom, korzom pod korunami majestátnych líp, je neprístupná a vzhľadom na všetky negatíva vyplývajúce z nadmernej dopravy je aj nevyhľadávaná.

Šírka biokoridoru nadregionálneho významu je v hodnotenom území zastavané územie 200 m.

Hodnotenie vegetačných pomerov biokoridoru

Cieľom hodnotenia vegetačných pomerov je hlavne priestor medzi ochrannými hrádzami a zachovalými lúkami, vyskytujúcimi sa na niektorých lokalitách za hrádzou.

Hodnotenie súčasného stavu vegetácie sa uskutočnilo botanickým prieskumom priamo v teréne, získané poznatky boli spracované a zaradené na úrovni fytocenologických zväzov, prípadne asociácií. Biotopy sú zaradené podľa Katalógu biotopov Slovenska.

Súvislé lesné porasty sú rozšírené hlavne na ľavom brehu rieky Hron a to od Železničnej zástavky Banská Bystrica – mesto, po Veľkopredajňu stavebného materiálu, ktorá sa nachádza v bezprostrednej blízkosti Hrona.

Úzky pás lesného porastu je lokalizovaný medzi riekou Hron a železničnou traťou. Lesné porasty sú pomerne zachovalé, i keď sú ovplyvnené cudzokrajnými druhmi.

Lesné porasty

L s 1.2 Dubovo – brestové jaseňové nížinné lužné lesy

Natura 2000 : 91F0 Riparian mixed forests of *Quercus robur*, *Ulmus laevis* and *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* or *Fraxinus angustifolia*, along the great rivers of the Atlantic and Middle – European provinces (*Ulmenion minoris*) .

Biotop : Dubovo – brestovo – jaseňové lužné lesy (2111200)

Lesnícka typológia : *Querceto – Fraxinetum*, *Ulmeto – Fraxinetum carpinetum*, *Ulmeto – Fraxinetum populeum*

Fytocenológia :

Trieda : *Querco – Fagetea* Braun-Blanquet et Vlieger 193

Rad : *Fagetalia* Pawłowski 1928

Zväz : *Alno – Padion* Knapp 1942

Podzväz : *Alnenion – glutinoso-incanae* (Braun-Blanquet) Oberdorfer 1953

Jaseňovo – jelšové lesy sú v podstatnej miere ovplyvňované povrchovými záplavami a hlavne prúdiacou podzemnou vodou. Pôdy sú hlinité, stredne tăžké, s dostatkom živín.

Porasty sú viacposchodové, krovinné poschodie je druhovo bohaté, v bylinnom poschodí sa uplatňujú hydrofilné a nitrofilné druhy.

Stručné druhové zloženie uvádzame v tabuľke č. 7.

Tab. č. 7

Jelša lepkavá	<i>Alnus glutinosa</i>
jaseň štíhly	<i>Fraxinus excelsior</i>
Vŕba krehká	<i>Salix fragilis</i>
Vŕba biela	<i>Salix alba</i>
javor horský	<i>Acer pseudoplatanus</i>
Baza čierna	<i>Sambucus nigra</i>
čremcha obyčajná	<i>Padus avium</i>
lipa malokvetá	<i>Tilia cordata</i>
kalina obyčajná	<i>Viburnum opulus</i>
krkoška chlpatá	<i>Chaerophyllum hirsutum</i>
pichliač zelinový	<i>Cirsium oleraceum</i>
bolševník borsč	<i>Aegopodium podagraria</i>
škarda močiarna	<i>Crepis paludosa</i>
slezinovka striedavolistá	<i>Chrysosplenium alternifolium</i>
túžobník brestový	<i>Filipendula ulmaria</i>
zádušník brečťanolistý	<i>Glechoma hederacea</i>
pŕhľava dvojdómá	<i>Urtica dioica</i>
čerkáč obyčajný	<i>Lysimachia vulgaris</i>
čistec lesný	<i>Stachys sylvatica</i>
hviezdica hájna	<i>Stellaria nemorum</i>
kuklík potočný	<i>Geum rivale</i>
praslička lesná	<i>Equsetum sylvaticum</i>

V zložení porastov dubovo – brestovo – jaseňových lesov, lemujúcich rieku Hron, sa na tomto úseku vyskytujú aj druhy spoločenstvu cudzie, nepôvodné, ktoré boli zistené pri botanickom prieskume. Tieto druhy sú uvedené v tabuľke č. 8.

Tab. č. 8

Agát biely	<i>Robinia pseudoacacia</i>
zlatobyl' kanadská	<i>Solidago canadensis</i>
zlatobyl' obrovská	<i>Solidago gigantea</i>
javorovec jaseňolistý	<i>Negundo aceroides</i>
netýkavka žľaznatá	<i>Impatiens glandulifera</i>

astra novobelgická	<i>Aster novi-belgii</i>
pagaštan konský	<i>Aesculus hippocastanum</i>
topoľ kanadský	<i>Populus canadensis</i>
orgován obyčajný	<i>Syringa vulgaris</i>
kustovnica cudzia	<i>Lycium barbatum</i>
orech kráľovský	<i>Juglans regia</i>
netýkavka malokvetá	<i>Impatiens parviflora</i>
vratič obyčajný	<i>Tanacetum vulgare</i>

Nelesné porasty

Nelesné brehové porasty, rozšírené v celej dĺžke hodnoteného územia, rozdeľujeme na :

a./ porasty osídľujúce svahy ochranných hrádzí,

b./ porasty v bezprostrednej blízkosti vodného toku, na terénnych zniženinách, na mokrých lúkach a iných podobných stanovištiach.

Najrozšírenejšie na celom hodnotenom území sú porasty trávnatého charakteru, osídľujúce svahy ochranných hrádzí. Tieto sú pravidelne kosené, aby sa nerozšírili kríkové a stromové druhy, ktoré by mohli narušiť hrádze.

Ide o spoločenstvo ovsíkových lúk, ktoré sú v Katalógu biotopov Slovenska zaradené nasledovne :

L k 1 Nížinné a podhorské kosné lúky

NATURA 2000 : 6510 Lowland hay meadows

Biotop: Ovsíkové lúky nížinné a podhorské (3521100)

Fytocenológia :

Trieda: *Molinio – Arrhenatheretea* R.Tüxen 1937

Rad: *Arrhenatheretalia* W. Koch 1926

Zväz: *Arrhenatherion* W. Koch 1926

Asociácia: *Arrhenatheretum elatioris* Braun – Blanquet 1915

Rastlinné druhy tohto spoločenstva sú uvedené v tabuľke č. 5 .

L k 5 Vysokobylinné spoločenstvá na vlhkých lúkach

Natura 2000: 6430 Hydroohilius tall-herb fringe communities of plains and the montane to alpine belts

Biotop: Vlhké lúky podhorských a horských oblastí (3522300)

Fytocenológia :

Trieda: *Molinio – Arrhenatheretea* R.Tüxen 1937

Rad: *Molinietalia* W. Koch 1926

Zväz: *Filiupendulo – Petasition* Braun – Blanquet 1949

Podzväz: *Filipendulenion* Lohmeyer in (Oberdorfer et al. 1967) Balátová – Tuláčková 1978

Asociácia: *Filipendulo- Geranietum palustris* W.Koch 1926

Porasty sa vyskytujú najmä v hodnotenej oblasti Šalková, pri hlavnom toku rieky, ale aj na mokrých lúkach za ochrannou hrádzou Hrona.

V spoločenstve prevládajú vysoké bylinné druhy, prevažujú široké bylinné druhy, na celoročne mokrých stanovištiach, ktoré v jarných mesiacoch a pri výdatnejších dažďoch bývajú zatopené vodou.

Vodný režim a dostatok živín v pôde umožňujú vysoký rast bylín. Porasty majú mozaikovitý charakter, ktorý sa výrazne uplatňuje v čase kvitnutia týchto druhov :

túžobník brestový (*Filipendula ulmaria*), pakost močiarne (*Geranium palustre*), čerkáč obyčajný (*Lysimachia vulgaris*)

Do týchto porastov, keď nebývajú dlhší čas kosené, prenikajú rôzne druhy vráb, topoľov a jelší. Tento stav možno pozorovať v oblasti Šalková, časť plochy týchto porastov sa nachádza aj pri úzkom páse pri regulovanom Hrone.

Prehľad druhového zloženia tohto podzväzu ukazuje tabuľka č. 9.

Tab. č. 9

túžobník brestový	<i>Filipendula ulmaria</i>
záružlie močiarne	<i>Caltha palustris</i>
pakost močiarne	<i>Geranium palustre</i>
bodliak lopúchový	<i>Carduus personata</i>
krkoška chlpatá	<i>Cherophyllum hirsutum</i>
vŕbovka chlpatá	<i>Eplobium hirsutum</i>
angelika lesná	<i>Angelica sylvestris</i>
pichliač zelinový	<i>Cirsium oleraceum</i>
škarda močiarna	<i>Crepis paludosa</i>
trst' obyčajná	<i>Phragmites australis</i>
vrbica vŕbolistá	<i>Lythrum salicaria</i>
kozonoha hoscova	<i>Aegopodium podagraria</i>
mäta dlholistá	<i>Mentha longifolia</i>
čerkáč obyčajný	<i>Lysimachia vulgaris</i>
psiarka lúčna	<i>Alopecurus pratensis</i>
kosatec sibírsky	<i>Iris sibirica</i>

Na plochách týchto lúk, dlhší čas nekosených, sa vytvorili tieto spoločenstvá :

Lk 11 Trstinové spoločenstvá mokradí (*Phragmition*)

Biotop: Trstinové porasty stojatých vôd a močiarov (8B10000)

Fytocenológia :

Trieda: *Phragmitetea* Tüxen et Preis 1942

Rad: *Phragmitetalia* W. Koch 1926

Zväz: *Phragmition communis* Koch 1926

Najväčšie rozšírenie trstinových porastov je lokalizované za hrádzou pri obci Šalková a pri jazere za hrádzou Hrona, za parkoviskom pri Mičínskej ceste, nedaleko centra mesta.

Dominantným druhom tohto spoločenstva je trst' obyčajná (*Phragmites australis*).

Spoločenstvo patrí medzi najvyššie bylinné formácie a svojou veľkou, produkciou biomasy, prispieva hlavnou mierou k zazemňovaniu biotopu.

Samotné spoločenstvo trstín, vytvára dôležitý biotop hlavne pre vodné vtáctvo a iné živočíchy.

Prehľad druhového zloženia ukazuje tabuľka č. 10.

Tab. č. 10

trst' obyčajná	<i>Phragmites australis</i>
pálka uzkolistá	<i>Typha angustifolia</i>
kosatec žltý	<i>Iris pseudacorus</i>
praslička riečna	<i>Equisetum fluviatile</i>
štiavec konský	<i>Rumex hydrolapathum</i>
starček barinný	<i>Senecio paludosum</i>
steblovka vodná	<i>Glyceria maxima</i>
iskerník veľký	<i>Ranunculus ligua</i>
puškovorec obyčajný	<i>Acorus calamus</i>
škipinec jazerný	<i>Schoenoplectus lacustris</i>
vrbica vŕbolistá	<i>Lythrum salicaria</i>
mliečnik močiarny	<i>Tithymalus palustris</i>

Br2 Horské vodné toky a bylinné porasty pozdĺž ich brehov

NATURA 2000: 3220 Alpine rivers and the herbaceous vegetation along their banks

Biotop: porasty chraštice trsteníkovitej (5211000)

Fytocenológia :

Trieda: *Phragmitetea* Tüxen et Preis 1942

Rad: *Nasturtio – Glycerietalia* Pignatti 1953

Zväz: *Phalaridion arundinaceae* Kopecký 1961

Asociácia: *Petasito – Phalaridetum arudinaceae* Kopecký 1961

Spoločenstvo lesknice je hojne rozšírené na brehoch, na náplavách potokov a pri rieke Hron, v celej hodnotenej oblasti. Tieto porasty sú rozšírené na stanovištiach, kde sú prúdiacou vodou podmáčané a podomielané. V miestach, kde prúdi voda prudko, vznikajú kamenné a štrkové naplaveniny.

Spoločenstvá tohto zväzu majú veľký význam pre ochranu brehov, hlavne tam, kde nie je regulácia toku.

Porasty tvoria na brehoch tokov charakteristické lemy, rôznej dĺžky a šírky. Druhové zloženie je chudobné, vzhl'adom na prevládajúcu dominanciu lesknice trsteníkovitej. Druhové zloženie ukazuje tabuľka č. 11.

Tab. č. 11

lesknica trsteníkovitá	<i>Phalaris arundinacea</i>
smlz trst'ovníkovitý	<i>Calamagrostis arundinacea</i>
psinček obrovský	<i>Agrostis gigantea</i>
lipkavec obyčajný	<i>Galium aparine</i>
devätsil lekársky	<i>Petasites hybridus</i>
steblovka splývavá	<i>Glyceria fluitans</i>
iskerník plazivý	<i>Ranunculus repens</i>
lipnica pospolitá	<i>Poa trivialis</i>
vŕbovka ružová	<i>Epilobium roseum</i>
reznačka laločnatá	<i>Dactylis glomerata</i>

štiavec vodný	<i>Rumec aquaticus</i>
roripa lesná	<i>Rorippa sylvestris</i>
štiavec tupolistý	<i>Rumex obtusifolius</i>
vŕba	<i>Salix sp.</i>

Regionálny biokoridor potok Bystrica

Prechádza cez urbanizované obvody mesta Úľanka, Jakub, Kostiviarske, Mesto Sever, Vysielač, Pri parku, BB historické jadro.

Regionálny biokoridor potoka Bystrica je vyčlenený od severnej hranice hodnoteného územia Kostiviarka. Pre tento priestor je charakteristické úzke údolie, kde potok aj s brehovými porastami tvorí organickú súčasť zástavby. Potok je spravidla regulovaný.

Tok pokračuje vo výraznom široko modelovanom údolí s plytkou nivou až po Medený hámor. Na ľavej strane toku so sídliskom. Koryto potoka je necitlivo regulované, v hornej časti potoka fragmenty brehových porastov.

Tok v priestore od Medeného Hámru až k ústiu prechádza cez urbanizovaný priestor severnej časti mesta, výrobného areálu Slovenka a okraja Mestského parku. Výrobný areál Slovenky je tu priamo vklinený do mesta, potok preteká priamo jej areálom. Potok tu nie je mestotvorný prvkom, v podstate nie je k nemu prístup a na celom úseku je prevedená technická regulácia. Samotné ústie potoka medzi bývalou Židovskou Synagógou a vtokom do rieky je hodnotný priestor v okolí bývalej Dolnej brány.

V hodnotenom úseku prechádza tok pozdĺž vysokých kolmých hrádzí, kde v úzkom páse popri stenách hrádze sú naplaveniny hrubej, piesočnato – kamenej zeminy.

Porasty osídľujúce tieto stanovištia, zatriedené podľa Katalógu biotopov Slovenska sú nasledovné :

Br6 Brehové porasty deväťsilov

NATURA 2000: 6430 Hygrophilous herb fringe communities of plans and of the montane to alpine belts

Biotop: porasty deväťsilov (5212000)

Fytocenológia :

Trieda: *Betulo – Adenostyletea* Braun-Blanquet et R.Tüxen 1943

Rad: *Adenostyletalia* Braun-Blanquet 1931

Zväz: *Petasition officinalis* Sillinger 1933

Asociácia: *Petasitetum officinalis – glabratii* Silliger 1933

Fyziognómiu tohto spoločenstva udávajú veľké listy deväťsilov, ostatné druhy rastlín nachádzajú len malé uplatnenie. Porasty sú druhovo veľmi chudobné, vytvárajú charakteristické lemy pri stenách hrádze vo veľmi úzkom páse, širokom asi 1 meter.

Dominantný druh spoločenstva tvorí deväťsil lekársky (*Petasites hybridus*).

Ide o vytrvalú rastlinu, ktorá vyžaduje vysokú pôdnú vlhkosť, s pôdnou reakciou slabo kyslou až bázickou, so stredne, až bohatým obsahom pôdnego dusíka.

Rastlina deväťsil je geofyt a hemikryptofyt s fenofázou kvitnutia v skorej jari, neskoršie v lete zostávajú len veľké listy.

Medzi listami deväťsili sa vyskytujú niektoré druhy ako :

kozonoha hoscova (*Aegopodium podagraria*), reznačka laločnatá (*Dactylis glomerata*), angelika lesná (*Angelica sylvestris*), lipnica pospolitá (*Poa trivialis*).

Spoločenstvo deväť silu, ktoré je najviac rozšírené pri potokoch a pri Hrone, najmä v centrálnej časti mesta, význačnou mierou prispieva k udržiavaniu potrebnej vlhkosti a zvlhčovaniu ovzdušia. Tieto rastliny, ktoré dosahujú výšku 50 – 70 cm, prekrývajú väčšinu ostatných druhov.

Deväť sil lekársky je známa liekopisná rastlina z ktorej sa vyrábajú aj lieky.

Nasledovné rastlinné druhy spoločenstva, sú uvedené v tab. č. 1.

Hodnotené z hľadiska dôležitosti, v záujme zachovania súčasného stavu, je potrebné uchovať pri vodných tokoch neporušené porasty.

Tab. č. 1

deväť sil lekársky	<i>Petasites hybridus</i>
bolševník borščový	<i>Heracleum sphondylium</i>
lipnica pospolitá	<i>Poa trivialis</i>
pakost červenohnedý	<i>Geranium phaeum</i>
kozonoha hoscova	<i>Aegopodium podagraria</i>
krkoška voňavá	<i>Chaerophyllum aromaticum</i>
angelika lesná	<i>Angelica sylvestris</i>
kuklík potočný	<i>Geum rivulare</i>
bodliak lopúchovitý	<i>Carduus personata</i>
štiavec tupolistý	<i>Rumex obtusifolius</i>
škarda močiarna	<i>Crepis paludosa</i>
krkoška chlpatá	<i>Chaerophyllum hirsutum</i>
prvosenka vyššia	<i>Primula elatior</i>
valeriana bazolistá	<i>Valeriana sambucifolia</i>
pýrovník psí	<i>Elymus caninus</i>
záraza červenožltá	<i>Orobanche flava</i>
prilbica pestrá	<i>Aconitum variegatum</i>
nezabúdka močiarna	<i>Myosotis scorpioides</i>
chrastnica trst'ovníkovitá	<i>Phalaroides arundinacea</i>
lipkavec obyčajný	<i>Galium aparine</i>
záružlie močiarne	<i>Caltha palustris</i>
pichliač potočný	<i>Cirsium rivulare</i>

Tieto homogénne porasty deväť silu sú rozšírené na väčšine popisovaných stanovišť pri potokoch. Na menších úsekokach je toto spoločenstvo prerušované porastami iných druhov, ide najmä o : jednotlivé kríčky vrív, bazy čiernej, jelše lepkavej, agátu bieleho a iné.

Na týchto miestach sa vyskytujú nasledovné rastlinné druhy, ktoré sú uvedené v tab. č.2.

Tab. č. 2

vŕba rakytná	<i>Salix caprea</i>
vŕba červená	<i>Salix purpurea</i>
vŕba biela	<i>Salix alba</i>
vŕba košíkárska	<i>Salix viminalis</i>
jelša lepkavá	<i>Alnus glutinosa</i>
vŕba krehká	<i>Salix fragilis</i>
iskerník plazivý	<i>Ranunculus repens</i>
pŕhľava dvojdómá	<i>Urtica dioica</i>
čremcha obyčajná	<i>Padus avium</i>
topoľ osikový	<i>Populus tremula</i>

pakost smradl'avý	<i>Geranium robertianum</i>
krušina jelšová	<i>Frangula alnus</i>
baza čierna	<i>Sambucus nigra</i>
konopica páperistá	<i>Galeopsis pubescens</i>
agát biely	<i>Robinia pseudoacacia</i>
vŕbovka chlpatá	<i>Epilobium hirsutum</i>

Miestny biokoridor Tajovský potok

Prechádza cez urbanizované obvody mesta Štiavničky, Trieda Hradca Králové a Podlavice Skubín. Tajovský potok je v hodnotenom území regulovaný, má prudký spád a preteká v prostredí hustej bytovej zástavby.

Okraje regulovaného potoka osídľuje typická vegetácia, ktorá sa strieda nasledovne :

Pri kolmých stenách regulovaného potoka, kde je pomerne úzka časť substrátu piesko –kamenitého nánosu, sa vyvinula hustá vegetácia, s prevahou deväťsilu lekárskeho (*Petasites hybridus*).

Na širších nánosoch, pri reguláciách, sa vyvinuli nelesné brehové porasty a pri lokalite Podlavice Skubín aj jednotlivé stromy ako: jelša lepkavá (*Alnus glutinosa*), vŕba biela (*Salix alba*), vŕba krehká (*Salix fragilis*), vŕba košíkárska (*Salix viminalis*), baza čierna (*Sambucus nigra*).

Porasty osídľujúce tieto stanovišta, zatriedené podľa Katalógu biotopov Slovenska sú nasledovné:

Br 6 Brehové porasty deväťsilov

NATURA 2000: 6430 Hydrophilous tall herb fringe communities of plans and the montane to alpine belts

Biotop: Porasty deväťsilov (5212000)

Fytocenológia: *Petasition officinalis* Sillinger 1933

Popis vegetačných pomerov biotopu Porasty deväťsilov a zoznam druhov, sú uvedené pri popise (lokalít Banská Bystrica – historické jadro, Banská Bystrica – pri parku, Banská Bystrica – sever), v tabuľke č. 1.

Kr 9 Vŕbové kroviny na zaplavovaných brehoch riek

Biotop národného významu

Biotop: Nížinné krovinné vrbiny (5110000)

Fytocenológia :

Trieda: *Salicetea purpureae* Moor 1958

Rad: *Salicetalia purpureae* Moor 1958

Zväz: *Salicion triandrae* T. Müller et Görs 1958

Uzavreté krovinaté porasty s dominanciou vŕb, dosahujúce 2- 5 m výšky, bylinný podrast je slabo vyvinutý. Svetlomilné druhy pri väčšom zatienení stromového poschodia ustupujú.

Zloženie prízemnej vrstvy pozostáva z vlhkomilných a nitrofilných druhov. Často na tento biotop prenikajú druhy splavené z vyššie položených lesov. Nachádzajú sa na mladých riečnych naplaveninách, tvorenými kameňmi, štrkcom, štrkopieskom a pieskom.

Na lokalitách uvedených území, netvorí popisované spoločenstvo väčšie súvislejšie porasty, ich najväčšie rozšírenie je na lokalite Podlavice Skubín.

Druhové zloženie ukazuje tab. č. 3.

Tab. č. 3

vŕba krehká	<i>Salix fragilis</i>
vŕba trojtyčinková	<i>Salix triandra</i>
vŕba košíkárska	<i>Salix viminalis</i>
vŕba červená	<i>Salix purpurea</i>
jelša lepkavá	<i>Alnus glutinosa</i>
baza čierna	<i>Sambucus nigra</i>
brest väzový	<i>Ulmus laevis</i>
pŕhľava dvojdomá	<i>Urtica dioica</i>
kozonoha hoscova	<i>Aegopodium podagraria</i>
trebul'ka lesná	<i>Anthriscus sylvestris</i>
chrastica trsteníkovitá	<i>Phalaroides arundinacea</i>
iskerník plazivý	<i>Ranunculus repens</i>
pakost červenohnedý	<i>Geranium phaeum</i>
kuklík potočný	<i>Geum rivale</i>
krkoška voňavá	<i>Chaerophyllum aromaticum</i>
angelika lesná	<i>Angelica sylvestris</i>
povoja plotná	<i>Calystegia sepium</i>
ľulok sladkohorký	<i>Solanum dulcamara</i>
kostíhoj lekársky	<i>Sympytum officinale</i>
trst' obyčajná	<i>Phragmites australis</i>
pálka úzkolistá	<i>Thypha angustifolia</i>

K r 8 Vŕbové kroviny stojatých vôd

Biotop národného významu

Biotop: Mokradové vŕbové kriačiny

Fytocenológia:

Trieda: *Alnetea glutinosae* Braun – Blanquet et Tüxen 1943

Rad: *Salicetalia auritae* Doing 1962

Zväz: *Salicion cinereae* Th. Müller et Görs 1958 ex Passarge 1961

Toto spoločenstvo sa vyskytuje v lokalite pri Šalkovej, za ochrannou hrádzou Hrona. Vzniklo na mokrých lúkach, ktoré dlhší čas neboli kosené, ide o uzavreté porasty krovín, charakteristické bochníkovitým tvarom a sivou monotónnou farbou vŕb.

V bylinnom poschodí sa vyskytujú hydrofilné druhy, závislé na vlhkostných podmienkach.

V terénnych zníženinách na aluviálnych lúkach sa vyskytujú rôzne skupiny, až kolónie košato rozložených vŕb. Toto spoločenstvo má len menšie rozšírenie, hlavne na lúkach pri Šalkovej.

Druhové zloženie ukazuje tabuľka č. 4.

Tab. č. 4

vŕba popolavá	<i>Salix cinerea</i>
vŕba pätyčinková	<i>Salix petadra</i>
vŕba červená	<i>Salix purpurea</i>
praslička močiarna	<i>Equisetum palustre</i>
túžobník brestový	<i>Filipendula ulamaria</i>
čerkáč obyčajný	<i>Lysimachia vulgaris</i>
ostrica ostrá	<i>Carex acutiformis</i>
záružlie močiarne	<i>Caltha palustris</i>
pŕhľava dvojdómá	<i>Urtica dioica</i>
valeriána dvojdómá	<i>Valeriana dioica</i>
chrastnica trst'ovníkovitá	<i>Phalaroides arundinacea</i>
lipnica močiarna	<i>Poa palustris</i>

Miestny biokoridor Rudlovský potok

Prechádza cez urbanizované obvody Sásová a Rudlová. V minulosti došlo k rozsiahlej devastácii a likvidácii brehových porastov a toku ako takého, v časti sídliska Sásová je prekrytý a nepriznaný. V dolnej časti má tok charakter kanála, v priestore pod areálom bývalých Pozemných stavieb je úplne zakrytý až po vtok do rieky Hron.

Z hľadiska botanického, krajinárskeho a celkového životného prostredia mesta a pre obyvateľov patrí Dolina Rudlovského potoka k najcennejším.

Existenciu týchto lesných porastov podmieňuje dostatok prúdiacej podzemnej vody a občasné povrchové záplavy.

Súčasný stav lesného spoločenstva ukazuje na skutočnosť, že v minulosti bol Rudlovský potok silne vodnatý. V celej doline tohto potoka je dobre vyvinutý les, ktorý je svojím zložením uvedený v Zozname biotopov európskeho významu. Vysoké zdravé stromy (30 m) ako: jelša lepkavá (*Alnus glutinosa*), jaseň štíhly (*Fraxinus excelsior*) a ďalšie, tvoria spoločenstvo, ktoré v zmysle Zbierky zákonov č. 24/ 2003 dosahuje hodnotu Sk/m² 540.

Terénnymi prácam pri budovaní parkoviska nad Dolinou Rudlovského potoka, došlo k silnému zamedzeniu a pribrezdeniu prietoku potoka, v ktorom v súčasnosti preteká len minimálne množstvo vody.

Z prirodzeného lesného spoločenstva bol utvorený mestský park, boli tu vybudované chodníky, osadené lavičky a pod. V súčasnosti je park okrem nedostatku vody aj silne zanedbaný, neudržiavaný. Okrem poškodených lavičiek tu dochádza k devastovaniu a deštrukcii pôdy, ktorá je sústavne spôsobovaná obyvateľmi sídliska, ktorí nerešpektujú oficiálne chodníky a skracujú si cestu po strmých svahoch doliny k hlavnej ceste. Z toho dôvodu došlo na viacerých miestach, hlavne v spodnej časti parku, k takej devastácii pôdy a obnaženiu koreňov stromov, že pri silnom vetre hrozí nebezpečenstvo ich vyvrátenia.

V prípade, že v krátkom čase nepríde k náprave, hlavne k zvýšeniu prietoku Rudlovského potoka a ďalších úprav, smerujúcich k ochrane lesíka, dôjde k postupnému vysychaniu tejto vzácnej a pre mesto Banská Bystrica dôležitej lokality.

Lesné porasty tejto doliny podľa Katalógu biotopov Slovenska patria do:

Ls 1.3 Jaseňovo-jelšové podhorské lužné lesy

Natura 2000: 91E0 Mixed ash-alder alluvial forests of tempeate and Boreal Europe

Biotop: Podhorské lužné lesy (2111300)

Lesnícka typológia: *Fraxineto-Alnetum* (0901)

Fytocenológia:

Trieda: *Querco – Fagetea* Braun-Blaquet et Vlieger 1937

Rad: *Fagetalia* Pawłowski 1928

Zväz: *Alno – Padión* Knapp 1942

Podzväz: *Alnenion glutinoso- incanae* (Braun-Blanquet) Oberdorfer 1953

Prehľad druhového zloženia tohto spoločenstva ukazuje tabuľka č. 5.

Tab. č. 5.

jelša lepkavá	<i>Alnus glutinosa</i>
jaseň štíhly	<i>Fraxinus excelsior</i>
čremcha obyčajná	<i>Padus avium</i>
vŕba biela	<i>Salix alba</i>
vŕba krehká	<i>Salix fragilis</i>
javor mliečny	<i>Acer pseudoplatanus</i>
kalina obyčajná	<i>Viburnum opulus</i>
ostrica oddialená	<i>Carex remota</i>
kozonoha hoscova	<i>Aegopodium podagraria</i>
vŕba rakytnová	<i>Salix caprea</i>
hviezdička veľkokvetá	<i>Stellaria holostea</i>
hviezdička hájna	<i>Stellaria nemorum</i>
záružlie močiarne	<i>Caltha palustris</i>
nezábudka močiarna	<i>Myosotis palustris</i>
blyskáč cibuľkatý	<i>Ficaria bulbifera</i>
krkoška chlpatá	<i>Chaerophyllum hirsutum</i>
jarmanka väčšia	<i>Astrancia major</i>
hluchavka škvírnitá	<i>Lamium maculatum</i>
túžobník brestový	<i>Filipendula ulmaria</i>
škarda močiarna	<i>Crepis paludosa</i>
kuklík potočný	<i>Geum rivale</i>
pichliač zelinový	<i>Cirsium oleraceum</i>
čerkáč obyčajný	<i>Lysimachia vulgaris</i>
baza čierna	<i>Sambucus nigra</i>
zádušník brečťanolistý	<i>Glechoma hederacea</i>
čistec lesný	<i>Stachys sylvatica</i>

Okolie Doliny Rudlovského potoka je pokryté udržiavanými, pravidelne kosenými porastami lúčnych spoločenstiev. Tieto lúčne porasty rastú na slabo kyslých až neutrálnych, stredne hlbokých pôdach, mierne vlhkých až suchých, s dobrou zásobou živín.

Tieto spoločenstvá sú hojne rozšírené na celom Slovensku. Na hodnotenej lokalite boli vysiate, majú tu optimálne podmienky.

Trávniky, bohaté na počet rastlinných druhov, ktoré sú podľa Katalógu biotopov Slovenska zaradené do:

Lk 1 Nížinné a podhorské kosné lúky
NATURA 2000: 6510 Lowland hay meadows

Biotop: Ovsíkové lúky nížinné a podhorské (3521100)

Fytocenológia:

Trieda: *Molinio – Arrhenatheretea* R.Tüxen 1937

Rad: *Arrhenatheretalia* W. Koch 1926

Zväz: *Arrhenatherion* W. Koch 1926

Asociácia: *Arrhenatheretum elatioris* Braun – Blanquet 1915

Druhové zloženie ukazuje tabuľka č. 6.

Tab. č. 6

ovsík obyčajný	<i>Arrhenatherum elatius</i>
kostrava lúčna	<i>Festuca pratensis</i>
lipkavec vzpriamený	<i>Galium album</i>
paštrnak siaty	<i>Pastinaca sativa</i>
pakost lúčny	<i>Geranium pratense</i>
d'atelina pochybná	<i>Trifolium dubium</i>
kozobrada východná	<i>Tragopogon orientalis</i>
škarda dvojročná	<i>Crepis biennis</i>
chrastavec roľný	<i>Kanutia arvensis</i>
lomikameň zrnitý	<i>Saxifraga granulata</i>
d'atelina lúčna	<i>Trifolium pratense</i>
reznačka laločnatá	<i>Dactylis glomerata</i>
kukučka lúčna	<i>Lychnis flos-cuculi</i>
zvonček konáristý	<i>Campanula patula</i>
stoklas mäkký	<i>Bromus hordeaceus</i>
šalvia lúčna	<i>Salvia pratensis</i>
krvavec lekársky	<i>Sanguisorba officinalis</i>
d'atelina horská	<i>Trifolium montanum</i>
mrkva obyčajná	<i>Daucus carota</i>
kostrava červená	<i>Festuca rubra</i>
bolševník borščový	<i>Heracleum sphondylium</i>
medúnek vlnatý	<i>Holcus lanatus</i>
timotejka lúčna	<i>Phleum pratense</i>
l'adenc rožkatý	<i>Lotus corniculatus</i>
bedrovník väčší	<i>Pimpinella major</i>
skorocel' kopinatý	<i>Plantago lanceolata</i>
nátržník biely	<i>Potentilla alba</i>
trojštet žltkastý	<i>Trisetum flavescens</i>
nevádzovec lúčny	<i>Jacea pratensis</i>
lipnica lúčna	<i>Poa pratensis</i>
prvosienna jarná	<i>Primula veris</i>
iskerník plazivý	<i>Ranunculus repens</i>

Miestny biokoridor Laskomerský potok

Prechádza cez urbanizovaný obvod Vysielač.

Dolina Laskomerského potoka je lokalizovaná v údolí, ktoré je kompletne osídlené, nachádza sa tu pomerne rozsiahla chatárska a záhradkárska oblast'.

Laskomerský potok na viacerých miestach prechádza súkromnými, oplotenými záhradami, už na prvý pohľad majiteľmi dobre udržiavanými.

Zarážajúca je však skutočnosť, že nedisciplinovanosťou návštěvníkov a užívateľov chát na hodnotenom území Laskomerského potoka, ktoré sa začína pri futbalovom ihrisku, vznikol nevhodný a prírodu poškodzujúci nelegálny prejazd áut, priamo cez potok.

Vegetáciu Doliny Laskomerského potoka je možné zaradiť v zmysle Katalógu biotopov Slovenska do Biotopu X3.

X3 Nitrofilná ruderálna vegetácia mimo sídiel

Biotop: Biotopy na opustených a nevyužívaných plochách (A400000)

Fytocenológia:

Trieda: *Betulo – Adenostyletae* Braun – Blanquet et R. Tüxen 1943

Rad: *Adenostyletalia* Braun – Blanquet 1931

Zväz: *Carduo – Urticion dioicae* Hadač 1962

Zväz: *Galio – Alliarion* (Oberdorfer 1957) Lohmeyer et Oberdorfer in Oberdorfer et al. 1967

Zväz: *Impatienti noli-tangere – Stachion sylvaticae* Görs ex Mucina 1993

Zväz: *Arction lappae* R.Tüxen 1937

Zväz: *Aegopodium podagrariae* R. Tüxen 1967

Bylinné, nitrofilné lemové spoločenstvá, na stabilne vlhkých až čerstvo vlhkých stanovištiach, sú hojne rozšírené na plochách pozdĺž celého hodnoteného územia na brehoch potoka. Tvoria ich často lesné, alebo lúčne rastliny, ktorým vyhovujú dané podmienky. Ide predovšetkým o pôdnu vlhkosť a schopnosť prekonáť krátkodobé záplavy.

Pre tieto spoločenstvá je typické vysoké zastúpenie rastlinných druhov čel'ade mrkvovitých.

Zastúpenie jednotlivých druhov spoločenstiev uvedených zväzov, ukazuje tabuľka č. 12.

Tab. č. 12

kozonoha hostcova	<i>Aegopodium podagraria</i>
trebul'ka ježcova	<i>Anthriscus caucalis</i>
trebul'ka lesná	<i>Anthriscus sylvestris</i>
trebul'ka voňavá	<i>Anthriscus cerefolium</i>
krkoška voňavá	<i>Chaerophyllum aromaticum</i>
krkoška hľuznatá	<i>Chaerophyllum bulbosum</i>
bodliak lopúchovitý	<i>Carduus personata</i>
križavka chlpatá	<i>Cruciata laevipes</i>
múrovník lekársky	<i>Parietaria officinalis</i>
pŕhľava dvojdómá	<i>Urtica dioica</i>
krkoška mámivá	<i>Chaerophyllum temulum</i>
štiavec veľkolitý	<i>Rumex obtusifolius</i>
kuklík mestský	<i>Geum urbanum</i>
baza chabzdová	<i>Sambucus ebulus</i>
trst' obyčajná	<i>Phragmites australis</i>
lipkavec obyčajný	<i>Galium aparine</i>

čistec lesný	<i>Stachys sylvatica</i>
zádušník brečťanolistý	<i>Glechoma hederacea</i>
netýkavka zlaznatá	<i>Impatiens glandulifera</i>
netýkavka malokvetá	<i>Impatiens parviflora</i>
zlatobyl' kanadská	<i>Solidago canadensis</i>
zlatobyl' obrovská	<i>Solidago gigantea</i>
cesnačka lekárska	<i>Alliaria petiolata</i>
čerkáč obyčajný	<i>Lysimachia vulgaris</i>

Miestny biokoridor Malachovský potok

Prechádza cez urbanizované obvody mesta: Radvan' a Pršany.

Dolná časť údolia Malachovského potoka je silne urbanizovaná. Tok bol kedysi súčasťou historického komplexu kaštieľa s parkom a kostolného vrchu. V lokalite sa nachádza prírodný komplex Malachovských skaliek.

V hodnotenej časti zastavaného územia je potok neregulovaný, regulácia je len v dolnej časti, kde sa vlieva do Hrona. Potok je silne vodnatý, čistý, s rýchlym spádom, brehy potoka osídľuje sporadická stromová vegetácia a to najmä druhot: jelša lepkavá (*Alnus glutinosa*), javor horský (*Acer pseudoplatanus*), víba (*Salix* sp.), jaseň štíhly (*Fraxinus excelsior*).

Hlavné rozšírenie vegetácie tvoria porasty

Kr 9 Vŕbové kroviny na zaplavovaných brehoch riek, ktoré boli popísané pri potoku Bystrica. Druhy vyskytujúce sa na tomto biotope sú totožné, s uvedenými v tabuľke č. 3.

Miestny biokoridor Radvanský potok

Prechádza cez urbanizovaný obvod Radvan' a Fončorda –Mládežnícka.

Radvanský potok prechádza dolinou Udurná. Okolie potoka v celej dolnej časti bolo v minulosti silno zamokrené, starousadlíci túto lokalitu nazývajú „barina“. V súčasnosti je územie Urbanizovaného obvodu - Radvanský potok celé vydláždené betónovými štvorcami a časť potoka je pod zemou.

Na brehoch vydláždeného potoka sú vysadené stromy, najmä víby, topole a jelše.

Pri hodnotení územia, z botanickej hľadiska, okrem vysadených stromov sa tu vyskytujú len rastlinné druhy a spoločenstvá zaradené v Katalógu biotopov Slovenska:

X 3 –Nitrofilná ruderálna vegetácia mimo sídiel

Biotopy na opustených a nevyužívaných plochách

Tieto spoločenstvá sú popísané pri hodnotení Doliny Laskomerského potoka, s uvedením floristického zloženia v tabuľke č. 9.

6.14. Vodné toky

V hodnotenom území bol hodnotený vegetačný doprovod tokov. Problematika vegetačného spektra Brehových potastov je popísaná v kapitole prvkov USES.

Tabuľka: Bilancia brehových porastov

UO/Mestská časť	Výmera zelene (ha)
03/Mesto sever	1,1448
04/Rudlovský potok	0,4775
12/Uhlisko	0,1879
19/Radvaň	0,5613
47/Trieda Hradca Králové	0,5867
50/Fončorda -Mládežnícka	0,0162
10/Majer	1,6472
Spolu	4,6216

6.15. Ostatné plochy zelene

Do tejto kategórie boli zaradené plochy účelovej zelene napr. rozptylená zeleň, zeleň skladov, plochy a stavby zvláštneho určenia, ohradené staveniská, prípadne pokiaľ mala plocha zelene sporné zaradenie.

Tabuľka: Bilancia ostatných ploch zelene

UO/Mestská časť	Výmera zelene (ha)
01/Banská Bystrica HJ	0,5592
02/Pri parku	2,5675
03/Mesto sever	2,9711
04/Rudlovskýpotok	2,4761
08/Nemocnica	0,0132
09/Mesto východ	2,8791
12/Uhlisko	3,3185
13/Smrečina	1,5367
14/Sídlisko SNP	2,2376
22/Školskýareál-Nová nemocnica	0,2034
23/Podlavice	0,7240
19/Radvaň	1,9155
20/StaráFončorda	2,6816
25/Fončorda-Internátna	1,3914
47/Rudlová I	0,0724
50/Fončorda-Mládežnícka	0,1528
07/Rudlová I	0,2702
48/Rudlová II	1,8530
05/Sásová I	2,3270
49/Sásová II	0,0069
46/Graniar	0,6388
27/Pršany	0,8212
18/Kráľová	2,7620
10/Majer	0,3305
33/Kremnička	0,2899
Spolu	34,2756

6.16. Hodnotenie druhového zloženia stromov

Výsledky prieskumov stromov vo verejnej zeleni podávajú okrem iného niektoré informácie o zložení sortimentu stromov a jeho kvalite. Môžu byť aj východiskom pre stanovenie niektorých zásad pre sadovnícku prax.

Hodnotenie sa týkalo porastov **stromov** verejnej zelene mesta v kategórii parky o celkovej výmere 31,11 ha. Túto výmeru považujeme ako reprezentatívnu pre druhové zloženie stromov v dokumente Generelu zelene.

Podrobne hodnotenie stromov a krov d'álších kategórií obsahuje dokumentácia Dokument starostlivosti o dreviny mesta Banská Bystrica (EKOJET, 2009).

Významným podkladom pre hodnotenie druhového zloženia porastov mesta je Geobotanická (vegetačná) mapa Slovenska, ktorá okrem iného nesie znaky mapy vegetačno-rekonštrukčnej (Michalko a kolektív, SAV 1986). V sadovníckej a krajinnej tvorbe táto mapa indikuje prostredie a stanovištia z biologického hľadiska. Táto mapa znázorňuje vzťahy medzi vegetáciou, pôdou a klímou, vzťahy medzi činnosťou človeka a vegetáciou, umožňuje poznať následky činnosti človeka a uvažovať o náprave nesprávnych zásahov.

V hodnotenom území by sa podľa geobotanickej mapy vyskytovali a pokrývali tieto fytocenózy:

- Dubovo - hrabové lesy karpatské (C)
- Bukové lesy vápnomilné (CF)
- Dubové nátržníkové lesy (Qp)
- Bukové kvetnaté lesy podhorské (Fs)
- Lužné lesy nížinné (U)
- Lužné lesy podhorské a horské (Al)

Popis týchto spoločenstiev je na inom mieste dokumentácie.

Plochy hodnotenej zelene sa pohybujú v nadmorskej výške od 334 m n.m. (Rakytovce), 362 m n.m (Bakosova ul.), 346 m n.m. (Majer) až do 427 m n.m (Zelená ulica).

V hodnotenom území mesta sú najteplejšie dolné časti juhozápadných až juhovýchodných svahov Zvolenskej kotliny. Priemerné ročné teploty vzduchu tu dosahujú 8-8,5 °C. Najnižšie priemerné ročné zrážky sú v údoli Hrona, kde dosahujú 750 – 850 mm. V podhorských oblastiach okolia mesta sa priemerné ročné úhrny zrážok zvyšujú na 850 – 950 mm. Zrážky sú veľmi premenlivým meteorologickým prvkom, ako ukazujú podrobne údaje (SHMÚ, 2006), minimálne mesačné úhrny nulové a ročné minimá sa od doliny Hrona k pohoriam pohybujú od 400 do 700 mm zrážok.

Podľa zrnitosti a zloženia pôdneho fondu obsahuje dotknuté územie najmä tieto pôdne jednotky: fluvizeme typické, typické karbonátové, kambizeme typické na minerálne bohatých zvetralinách, flyša, kambizeme luvizemné, kambizeme pseudoglejové, kambizeme na flyši a na ostatných substrátoch. Okrem toho sa vyskytujú rendziny typické a rendziny kambizemné na vápancoch a dolomitoch. V nivách potokoch sa aluviálnou činnosťou vytvorili pôdne typy fluvizeme. Okrem toho sme v terénnom prieskume hodnotili aj kultizeme a antrozeme.

Kultizeme tvoria pôdy na prirodzených substrátoch, ale činnosťou človeka s pozmenenými vlastnosťami (pôdy záhrad, ovocných sadov, nezastavané plochy a ruderalizovné plochy mesta) – kultizem typická, kultizem záhradná a kultizem degradovaná.

Antrozeme, umelé pôdy na nepôvodných substrátoch. V hodnotenom území to sú navážky v blízkosti technických objektov, rekultivované plochy, časť parkových plôch, umelé substráty) – antrozeme typické var. zavážková a var. urbická, antrozeme degradované.

Významným faktorom pre hodnotenie druhového zloženie porastov zelene je súčasný stav kvality životného prostredia v meste (znečistenie ovzdušia, pôdy, podzemných a povrchových vôd - stručná charakteristika týchto faktorov je na inom mieste dokumentácie). S tým súvisí hodnotenie drevín podľa hľadísk odolnosti voči prašnosti, vplyvu exhalátov, vplyvu dopravy (napr. zasoľovanie ciest v zimnom období), vplyvy stavebnej činnosti, vplyv uloženia a situovania podzemných sietí a podobne.

Podľa výsledkov prieskumov drevín v plochách kategórie parkov môžeme vyhodnotiť skladbu drevín nasledovne:

Zastúpenie stromov listnatých:

Betula pendula 9,50%, Alnus glutinosa 5,5%, Acer platanoides 5,01%, Tilia cordata 4,63%, Acer pseudoplatanus 2,79%, Fraxinus excelsior 2,61%, Tilia platyphyllos 2,26%, Prunus cerasifera antropurpurea 1,77%, Robinia pseudoaccacia 1,45%, Salix fragilis 1,36%, Salix caprea 1,53%, Acer campestre 1,2%, Salix alba 0,96%, Sorbus aucuparia 0,86%, Prunus avium 0,88%, Fraxinus ornus 0,78%, Acer platanoides Schwerdleri 0,75%, Ulmus glabra 0,68 %, Juglans regia 0,65%, Platan acer. 0,59%, Populus tremula 0,58%, Prunus cerasifera 0,57%, Malus domestica 0,52%, Populus canadensis 0,49%, Cerasus avium 0,39%, Fraxinus americana 0,39%, Gleditsia triacanthos 0,37%, Fagus silvatica atropurpurea 0,33%, Aesculus hippocastanum 0,33%, fagus silvatica 0,27%. Acer saccharinum 0,24%, Carpinus betulus 0,24%, Crataegus monogyna 0,24%, Quercus robur 0,22%, Prunus serulata 0,21%, Quercus petrae 0,18%, Negundo aceroides 0,18%, Fraxinus Pyr. 0,11%, Tilia exochlora 0,17%, Magnolia 0,14%, Acer tataricum 0,09%, Populus nigra 0,09%, Populus alba 0,09%, Juglans nigra , 0,08%, Prunus domestica 0,08%, Corylus avellana 0,07%, Ailanthus 0,06%, Sorbus torminalis %,04%, Morus alba 0,04%, Fagus silvatica pendula 0,04%, Caragana arborescens 0,03%, Tilia tomentosa 0,02%, Prunus spinosa 0,01% m Corylus colurna 0,01%, Fagus silvatica fastigita 0,01%, Acer negundo 0,01% m, Ulmus leavis 0,01%.

Zastúpenie stromov ihličnatých:

Pinus nigra 12,09%, Pinus sylvestris 7,63%, Picea abies 7,43%, Picea pungens Glauca 7,29%, Picea pungens 6,10%, Picea omorika 2,26%, Thuja occidentalis 2,06%, Larix decidua 1,91%, Pinus strobus 1,15%, Pseudotsuga 0,85%, Taxus baccata 0,28%, Larix decidua pendula 0,23%, Abies alba 0,20%, Abies concolor 0,17%, Chamaecyparis Lawson 0,09%, Thuja occidentalis aurea 0,06%, Picea abies pendula 0,05%, Thuja occidentalis Malonyana 0,03%, Thuja plicata 0,007%, Thuja occidentalis Bar. 0,008%

Súbežne s druhovou skladbou porastov bola sledovaná sadovnícka hodnota stromov, ktorá zohľadňuje vo všeobecnosti celkový stav dreviny a údaje, ktoré sa nedajú zísťovať meraním.

Je to 5 bodová klasifikačná stupnica (Machovec, Lednice 1979), kde sú zohľadené: estetické pôsobenie dreviny, zdravotný stav, dosiahnutý vek a prognóza na ďalší rast a vývoj dreviny.

V kategórii parkov je hodnotenie stromov nasledovné:

14,26% stromov je vyhodnotených v triede 5 – Absolútne zdravý strom, nepoškodený, tvarom i celkovým habitom zodpovedajúci druhu (taxónu), zavetvenie až k zemi, veľkostne je strom úplne rozvinutý, presahuje najmenej ½ dosiahnutelnej výšky a to pri zodpovedajúcej šírke koruny, avšak ešte v plnom raste a vývoji. Koruna stromu tvorí najmenej polovicu výšky stromu. Strom tejto kategórie musí mať predpoklady plnenia svojich funkcií ešte mnoho desaťročí.

Je potrebné zachovať strom na danom stanovišti v maximálnej miere aj za cenu prehodnotenia a pretvorenia sadovníckeho priestoru alebo plánovania výsadby. Ďalšie kritéria estetické: strom zaradený v skupine vždyzelených, alebo opadavých listnatých drevín, mimoriadneho kvitnutia,

celku alebo detailu, pozoruhodný farbou listov, udržania sa po niekoľko desaťročí. Drevina prirodzene zmladzuje.

33,71% je vyhodnotených v triede 4 – Zdravý strom typického tvaru, len nepatrne porušený alebo poškodený, bez vyvetvenia najspodnejšej etáže s menšími voľnými priestormi v korune, veľkostne rozvinutými ako dreviny ohodnotené 5 bodmi. K ich odstráneniu je možné pristúpiť len výnimcočne. Ďalšie biologické kritériá: ihličnatá drevina, opadavý listnatý strom, zaujímavý tvarom a farbou a zaujímavého kvitnutia.

36,71% stromov je vyhodnotených v triede 3 – Strom zdravý, perspektívny, len mierne preschnutý, ale bez chorôb a škodcov. Tvarovo sa môže lísiť aj podstatne od typu. Patrí sem strom vysoko vetvený, ale ktorý má schopnosť na kmeni obrastať, alebo je v tejto podobe esteticky únosný. Patrí sem strom menšieho vzrastu, ktorý nedosahuje ani polovicu zodpovedajúcej veľkosti. Narušený tvar koruny, ktorá je pomerne krátka, nepravidelná a atypická. Aj u tejto kategórie musí byť predpoklad udržania sa na stanovišti niekoľko desaťročí pri zachovaní bodového ohodnenia prípadne zlepšením bodovej hodnoty. Môže to byť strom, z ktorého je možné vymodelovať kvalitnejší strom. Pri riešení sadovníckych úprav sa u tejto kategórie počíta s tým, že sa podľa potreby stromy ponechajú pre ďalší vývoj. Tam kde to sadovnícky a výchovný zámer vyžaduje, sa odstránia.

12,43 % stromov je vyhodnotených v triede 2 – Strom poškodený, veľmi vysoko vyvetvený bez predpokladu obrastania po presvetľovacích rezoch, dreviny staré a málo vitálne, výrazne presychajúce s výskytom ohnísk hniloby. Strom netvárny, poškodený, deformovaný, neperspektívny, zdravotne závadný, neestetický. Predpoklady ďalšieho vývoja sú tak v čase ako aj v kvalite veľmi obmedzené. Zlepšenie kvality nie je možné predpokladať. Pri výhľadových úpravách sa počíta s ich postupným odstránením. Výnimku môžu tvoriť **len dendrologicky unikátné dreviny, chránený strom a pod., ktoré sa ponechajú** na dožitie. Zdravotný stav: strom poškodený vekom, chorobami, škodcami. Postupná alebo okamžitá likvidácia.

2,67 % stromov je vyhodnotených v triede 1 – Strom je veľmi poškodený, výrazne chorý, napadnutý škodcami alebo chorobami, ktorý zdravotne ohrozuje okolité porasty, drevina odumretá alebo odumierajúca, alebo ohrozujúca chodcov, alebo dopravu. Strom výrazne narušujúci kompozíciu. Ďalej je to drevina, ktorá ohrozuje svojou existenciou kvalitu okolitých cenných exemplárov a dreviny inak ohrozujúce daný stav priestoru a jeho vývoj. Do tejto kategórie patrí strom bez predpokladu ďalšieho vývoja. Pri riešení sad. úprav je potrebné strom tejto kategórie odstrániť. Okamžitá likvidácia.

Z výsledkov hodnotenia stromov môžeme formulovať **nasledujúce poznatky** :

1./ Stromové poschodie parkových plôch tvorí 57 druhov a kultivarov a listnatých stromov a 21 druhov a kultivarov ihličnatých stromov.

2./ V areáli mesta Banská Bystrica pri parkových plochách sú vhodné podmienky pre dreviny, pokial' sa výber taxonov robí podľa podmienok na stanovišti.

3./ Z hľadiska pôvodu stromov je:

- listnatých stromov 35 druhov a kultivarov pôvodných drevín a 21 druhov a kultivarov osvedčených introdukovaných druhov,
- ihličnatých stromov 8 druhov a kultivarov pôvodných a 13 druhov a kultivarov osvedčených introdukovaných druhov,
- u ihličnatých je jeden čiastočne osvedčený introdukovaný druh (*Tilia euchlora*).

4./ Z hľadiska relatívne dosiahnutelného veku je u listnatých stromov

- 6 druhov výrazne vysokého veku (nad 500 rokov)
- 9 druhov vysokého veku (200-500 rokov),
- 17 druhov stredného veku (100-200 rokov)
- 23 druhov nízkeho veku (50-100 rokov)
- 2 druhy veľmi nízkeho veku (do 50 rokov)
-

5./ Z hľadiska relatívne dosiahnutelného veku je u ihličnatých stromov

- 1 druh výrazne vysokého veku (nad 500 rokov)
- 5 druhov vysokého veku (200-500 rokov),
- 11 druhov stredného veku (100-200 rokov)
- 4 druhy nízkeho veku (50-100 rokov)

6./ Hodnotenie z technologického hľadiska (zastúpenie jednotlivých druhov v sadovníckej skladbe). V predloženej dokumentácii generelu zelene sme nehodnotili percentuálne zastúpenie okrasných drevín na jednotlivých stanovištiach mesta, respektíve kategóriách plôch zelene, ale len u kategórie parkov (respektíve parkových plôch, ktoré dosahujú výmeru nad 0, 8 ha a o ktorých predpokladáme, že sú reprezentatívou vzorkou).

V druhovej skladbe sme hodnotili dreviny základné, doplnkové a výplňové. Z tohto technologického hľadiska sa nám javia pri parkových plochách tieto problémové okruhy:

- 60-70% celkového počtu stromov by mali tvoriť základné druhy stromov, ktoré vytvárajú kostru porastu, to znamená sú dlhoveké, funkčne a ekologicke vyhovujú podmienkam na danej lokalite aj tým, že ovplyvňujú celé územie mesta (napr. znečistenie ovzdušia). V počte drevín základných druhov stromov jednoznačne je podhodnotené zastúpenie u druhov dub a buk, neúmerne vysoké je zastúpenie brezy a jelše. Základné druhy stromov by mali byť vysádzané v spone, ktorý je požadovaný v ich dospelosti.
Základné druhy stromov, tzv. kostra všetkých výsadieb (aj v umelom sídliskovom prostredí) by sa mala skladať z našich domácich druhov (autochtonne druhy).
- 30-40% celkového počtu stromov by mali tvoriť doplnkové druhy stromov, ktoré dopĺňajú kostru porastu stromov, to znamená vysadzujú sa v menšom množstve, lebo majú nižšiu prispôsobivosť k ekologickej podmienkam lokality alebo územia než dreviny hlavné.
- Podľa potreby by sa mali vysádzat stromy výplňové, ktoré dočasne vyplňujú plochu a priestor. Vyznačujú sa rýchlym rastom, krátkovekostou a dobrou prispôsobivosťou k stávajúcim ekologickej podmienkam.

7./ Zastúpenia drevín z alergologického hľadiska bude obsahovať návrhová časť

8./ Zdravotný horší stav vykazujú porasty relatívne zatienené, časť drevín náročných na svetlo prejavuje výrazné odchýlky od priemeru,

9./ Hodnotenie z hľadiska usporiadania výsadieb: v plochách zelene sa vyskytujú tieto systémy:

- tradičný „bodový“ kompozičný systém, kalkulujúci s uplatnením solitérneho alebo rozvolneného kompozičného účinku dreviny. Údržba stromov sa vykonáva v individuálnych jamkách v trávniku.
- zahustené výsadby. Tento druh výsadieb bol uplatňovaný vo verejnej zeleni v 70 rokoch minulého storočia ako prostriedok proti burinám a znižovaním nákladov na údržbu drevín. Spôsob výsadby vyžadoval následnú výchovu porastov, ktorá nebola uplatňovaná na väčšine plôch takto vysadených.

10./ V hodnotených plochách sa vyskytuje 6 druhov inváznych drevín: Negundo aceroides, Rhus typhina, Robinia pseudoaccacia, Ailanthus altissima, Pinus strobus (očakávaná invázia), Prunus serotina (očakávaná invázia),

11./ Porovnania projektovaného a súčasného stavu výsadieb okrasných drevín nebolo možné pretože projekty sa nedochovali. Zaujímavé bolo naše zistenie v spôsobe plošného rozvrhnutia jednotlivých drevín, záhonov ruží alebo zahustených výsadieb a trávnikových plôch. Kvalita pokryvnosti ovplyvňuje v súčasnej dobe funkčnosť plôch verejnej zelene, ich svojbytnosť a stav údržby.

Niekteré plochy zelene si v tomto období vyžadujú radikálne prebierky a rezy, hlavne pri typoch zahustených výsadieb. Určitá časť stromov trpí chorobami a mechanickým poškodením.

12./ Hodnotenie porastov z hľadiska

- estetickej a výtvarnej hodnoty porastov (veľkosť tvar, textúra, farba, premenlivosti v priebehu roka a priebehu celej existencie dreviny),
- vitality porastov (výkonnosť, prispôsobivosť k vonkajšiemu prostrediu, odolnosť voči chorobám a škodcom, regeneračná schopnosť),
- hodnoty údržby a ošetrovania všetkých funkčných prvkov porastov parkových plôch na tomto mieste neuvádzame.

6.17. Hodnotenie rozsahu zelených plôch mesta

Pre stanovenie optimálneho podielu zelených plôch na celkovej rozlohe mesta alebo podielu na počet obyvateľov, prípadne podielu jednotlivých druhov zelene na jej celkovej výmere dosiaľ neexistujú exaktné metódy. Obvyklé je zatiaľ posudzovanie na základe empiricky stanovených kritérií a ukazovateľov, odporučených rôznymi inštitúciami.

Tak na príklad podľa VÚVA Brno by sa rozsah zelene v zastavanom území mesta mal pohybovať v rozsahu 50-70 m² na obyvateľa. Na tomto počte má zeleň hodnoteného územia tento podiel:

Tabuľka 29: Podiel zelene v hodnotenom území

Kategória zelene v hodnotenom území	Doporučenie m ² VÚVA Brno (1988)	Doporučenie m ³ SAV (1987)
Verejná zeleň	4-8	8-14
Zeleň obytného súboru	7-11	10-15
Zeleň obč. vybavenosti	12-19	12-14
Ostatná zeleň	32-35	20-32
Celkom	55-73	50-75

Verejná zeleň – parky, verejne prístupné malé parkové plochy.

Zeleň obytných súborov – najčastejšie sídlisková zeleň.

Zeleň občianskej vybavenosti - zeleň botanických a zoo záhrad, arboréta, zeleň rekreácie a športu, zeleň škôl, výchovy a zdravotných zariadení.

Zeleň cintorínov – sa pohybuje potreba 3-5 m² na 1 obyvateľa (Jelínská 1998).

Aleje a stromoradia sa bilancujú samostatne.

V meste Banská Bystrica sa počítá s počtom obyvateľov 83056. Nasledovná tabuľka predstavuje súhrnné zhodnotenie ukazovateľov stavu sídelnej zelene zastavaného územia v prepočte na 1 obyvateľa.

Tabuľka : Podiel zelene v hodnotenom území

Kategória zelene v zastavanom území	Zistený stav roku 2009	Zistená odchýlka od VÚVA Brno (1987)	Zistená odchýlka od SAV (1987)
Parky a malé parkové plochy	6,23	-2	-2
Zeleň obytného súboru	11,06	0	+1
Zeleň obč. vybavenosti	7,08	-5	-5
Ostatná zeleň	21,37	-11	0

Návrhy

7. Východiská

7.1. Systém plôch zelene

Systém zelene je tvorený mozaikou základných plôch zelene a existujúcimi vzťahmi medzi týmito plochami, predstavuje a formuluje vzájomné vzťahy medzi jednotlivými plochami zelene. Tieto vzťahy sú povahy kompozičnej, prevádzkovej a režimov ekologickej povahy, prípadne ďalšie. Riešeniu systému plôch zelene mesta Banská Bystrica má predchádzať základná informácia o ekologickej hodnote územia, čo je zistenie koeficientu ekologickej stability (ďalej KES), ktorý hodnotí mieru krajiny ako celku, prostredníctvom stupňa kultúrnej premeny (hemeróbie). V čom je hrubo vyjadrená aj miera antropického tlaku na krajinu.

Výpočet KES sme vypracovali podľa Metodických pokynov na vypracovanie dokumentov územného systému ekologickej stability, MŽP SR, január 1993, č. 101/93-II.

Výpočet stupňa ekologickej stability bol získaný váhovým koeficientom podľa vzťahu:

$$KES = (P_{op} \cdot ES_{op} + P_{za} \cdot ES_{za} + P_{tt} \cdot ES_{tt} + P_{le} \cdot ES_{le} + P_{vo} \cdot ES_{vo} +$$

$$P_{zp} \cdot ES_{zp} + P_{op} \cdot ES_{op}) / CP_{ku}$$

kde:

P _{op}	je plocha ornej pôdy v kú.
ES _{op}	koef. ekolog. významnosti ornej pôdy 2
P _{za}	je plocha záhrad v kú.
ES _{za}	koef. ekolog. významnosti záhrad 3
P _{tt}	je plocha TTP v kú.
ES _{tt}	koef. ekolog. významnosti TTP 5
P _{le}	je plocha lesných ekosystémov v kú.
ES _{le}	koef. ekolog. významnosti lesných ekosystémov 5
P _{vo}	je plocha vodných plôch v kú.
ES _{vo}	koef. ekolog. významnosti vodných plôch 4
P _{zp}	je plocha zastavaných plôch v kú.
ES _{zp}	koef. ekolog. významnosti zastavaných plôch 1
P _{op}	je plocha ostatných plôch v kú.
ES _{op}	koef. ekolog. významnosti zastavaných plôch 1
CP _{ku}	celková výmera kú.

Tabuľka: Druhy pozemkov mesta

Výmera (m ²)	Druh pozemku					
	polnohospodárska pôda			lesné pozemky	vodné plochy	zastavané plochy
	orná pôda	záhrady	TTP			
3 224 448	52 410	18 765	184 031	329 603	9 071	1 059 936
						1 570 632

$$\frac{(52410.2) + (18765.3) + (184031.5) + (329603.5) + (9071.4) + (1059436.1) + (1570632.1)}{3224448} = 1,38$$

Na základe tejto klasifikácie sme získali priemernú hodnotu ekologickej stability za celé mesto, ktorá činí 1,38. Tento koeficient predstavuje hodnotu, na základe ktorej sme zaradili krajinu katastrálneho územia mesta Banskej Bystrice do stupňa ekologickej stability čiastočne stabilizovanej.

Je však potrebné poznamenať, že táto hodnota má zníženú výpovednú schopnosť, lebo obsahujú iba kvantitatívne hodnotenie z pohľadu súčasnej krajinnej štruktúry v celom priestore katastrálneho územia. Hodnoty ekologickej stability nezahŕňajú kvalitatívny rozmer (napr. znečistenie prírodného prostredia, horizontálne interakčné väzby krajinnej štruktúry a pod.) Napriek tomu je potrebné poznamenať, že súčasná krajinná štruktúra nevyhovuje z krajinnoekologického pohľadu, predovšetkým z dôvodu narušenia interakčných väzieb medzi ekosystémami a nerovnomerného ich rozmiestnenia.

7.1.1. Vývoj priestorovej konceptie systému zelene Banskej Bystrice

Za prvú verejnú zeleň na území mesta je možné považovať Mestský park založený v roku 1896. Rýchly sociálny rozvoj konca 19. storočia dáva novo budovanej samospráve mesta možnosť búrať a upravovať stredoveké opevnenie pre nové komunikácie a novú mestskú urbanizáciu. To dáva predpoklady upravovať a osadzovať zeleňou dôležité plochy ulíc alebo samostatných vyhradených území. Napríklad mestská promenáda s mohutným stromoradím pod areálom hradu. Zeleň na prelome 19. a 20. storočia preniká ku školám a verejným budovám. Dievčenské gymnázium (dnes Fakulta Univerzity Mateja Bela) bola postavená v lokalite so zachovaním pôvodných parkovo upravených záhrad. Podobne je sadovnícky upravené okolie Nemocnice z roku 1901. Na počiatku 30. rokov 20. storočia mesto upravilo Urpín ako rekreačný lesný park s bohatou vybavenosťou lavičkami, altány a chránenou lipovou alejou ako súčasť Kalvárie na Urpíne s Kaplnkou Božieho hrobu. Lokalita záhradníckej výroby zeleniny okolia Tajovského potoka ustúpila v druhej polovici 20. storočia široko koncipovaným športoviskám, kúpaliskám, futbalovému a atletickému štadiónu a športovej hale s bohatou doprovodnou zeleňou.

Súčasťou dnešnej Banskej Bystrice je mestská časť Radvaň s dvoma objektami historickej zelene. Radvanský kaštieľ s dochovanou maľbou z roku 1856, kedy kaštieľ bol prestavaný architektom Pavlom Schwehlou, zobrazuje príahlý park s vybavením dvoch fontán. Ďalší kaštieľ tzv. Bárczyovský (žiaľ dnes už v troskách), zachytáva ešte dnes zbytky rozsiahleho parku s torzom lipovej aleje.

V dvadsiatych rokoch 20. storočia vtedajšie regulačné plány mesta neriešili sektorovú a radiálnu zeleň mesta alebo zelené pásy okolia mesta. Zeleni boli pridelené pozemky nevhodné alebo vzdialené. Len plochy súkromnej zelene sa pri rýchлом vyrastajúcim vlivom zastavaní časti predmestia zväčšili. V starých vnútorných častiach mesta, v prípade Banskej Bystrice ešte stredovekého založenia neostávajú už prakticky plochy pre novú zeleň. Tam je tiež nutné zmieriť sa s chybami našich predchodcov a s provizórnymi úpravami menších plôch určených v budúcnosti k iným účelom.

V týchto častiach mesta musíme preto dochovanú zeleň čo najviac chrániť a hlavne ju nezastavovať.

V druhej polovici 20. storočia započala výstavba nových sídlisk v mestskej lokalite Fončorda, ktorá pokračovala výstavbou sídliska aj v kú. Radvane. V roku 1966, kedy bolo k mestu pričlenených 15 obcí sa započala veľká výstavba viacpodlažných panelových obytných domov (sústredených do menších alebo väčších sídlisk), administratívnych budov a priemyselných zón týchto bývalých obcí respektíve nových mestských častí. Reálnu možnosť ako doplniť systém zelene mesta Banská Bystrica predstavovala výstavba nových obytných súborov. Súčasťou tejto novej výstavby bola aj sídlisková zeleň. Tento smer vývoja rešpektoval biologické vlastnosti drevín, využíval vlastnosti pôdnych a klimatických podmienok k správnemu usporiadaniu zelených plôch. Vysádzali sa súvislé plochy trávnikov, zahustené výsadby a obmedzovanie nákladných kvetinových úprav. Zabezpečenie týchto zámerov znamenalo úpravy projektovej činnosti, projektovanie zelene zaistoval sadovník s odborným záhradníckym vzdelaním. Základným predpokladom v tomto období bolo, aby realizácia a údržba zelene bola zabezpečovaná priamo špecializovanou zložkou samostatných sadovníckych útvarov technickej a záhradnej správy mesta. Bola nutná potreba vyšej mechanizácie, zvýšenie počtu kvalifikovaných pracovníkov, zabezpečenie dostatočnej výroby vhodného škôlkárskeho materiálu a ďalšie opatrenia. Úpravy si vyžiadali kolaudovanie a odovzdávanie dokončených sadovníckych objektov a investorský dozor. V tomto období (1966-1990) pribudlo do systému zelene mesta približne 110 ha novej sídliskovej zelene.

7.1.2. Koncept systému zelene mesta

Jedným z riadiacich princípov nových urbanistických štruktúr je vytváranie a ochrana voľného priestoru. Cíti sa potreba takého územného plánovania, ktorá zahrňa mestské zóny a okolitú vidieku krajinu. Krajinné plánovanie v súčasnej dobe hľadá optimálne proporce rastu mesta so snahou dosiahnutia vyváženého pomeru medzi prírodnými a umelými prvkami krajiny, čo v podstate znamená vytvoriť plynulý prechod od centra mesta k dotykovým lokalitám rekreačného typu a k vidieckemu priestoru. Vonkajšia krajina mesta by nemala byť izolovaná, ale musí prenikať cez dotykové prírodné prvky a koridory, ktoré budú umožňovať komunikáciu organizmov až do centra mesta.

Systém zelene má dve základné hľadiská (*Greiner J., Gelbrich H., 1972*):

hľadisko funkčných väzieb

predstavuje, že systém zelene je tvorený jednotlivými plochami zelene, pričom sa jednotlivé plochy odlišujú:

- vlastnosťami ekologickými,
- mierou uplatnenie schopností a možností využitia v dotknutom území,
- výmerou, názvom, druhovou skladbou vegetačných prvkov, priestorovým a pestovateľským usporiadaním, zdravotným stavom vegetácie, vybavenosťou,
- regulačnými zásadami a doporučenými štandardy,
- urbanistickej koncepciou mesta,
- typom režimu ochrany prípadne jeho reguláciou.

hľadisko priestorových väzieb

predstavuje hlavnú funkciu každej plochy ako súčasť priestorovej siete podľa štyroch dominantných územných javov:

- zeleň v zachovalom prírodnom prostredí,
- mestská zeleň,
- zeleň pohľadových horizontov,
- zeleň pre rekreáciu a oddych v prírode

Celková koncepcie systému zelene je navrhovaná na princípe priestorového členenie riešeného územia zaužívaných foriem: zelených klinov, radiálnych os a rozvojových uzlov.

Z hľadiska podielu a kvality zelene sa navrhuje rozčlenenie mesta do troch pásiem: pásmo centrálne, stredné pásmo a vonkajšie pásmo.

Zelené plochy v systému zelene tvoria:

- brehové porasty tokov,
- lesné porasty a pozemky určené k plneniu funkcií lesa (plochy nelesnej drevinovej vegetácie NDV), priestory prírode blízke,
- trvalé trávne porasty. Samostatná kategória zahrnuje intenzívne a extenzívne trvalé trávne porasty s prímeskom bylín včítane soliterných porastov bez rozlíšenia spôsobu užívania a plôch pastvín na polnohospodárskom a lesnom pôdnom fonde.
- mestská zeleň, charakteristická pre intenzívne urbanizované územie. Začlenili sme do tejto kategórie: mestské parky, malé parkové plochy, systémová stromoradia a postranné zelené pásy komunikácií, mestský parter s zeleňou, sídliskovú zeleň, vnútrobloky a zeleň v doplnkovej funkcii (zeleň škôl, areálov zdravotníctva, športu, cintoríny, záhradkárske osady, okolia objektov služieb a výroby.).

Zelené kliny

Najvýraznejšou základnou kostrou zelene súčasnej mestskej krajiny mesta Banská Bystrica sú zelené kliny, ktoré prenikajú z prímestskej krajiny do intenzívne zastavaného územia. Sú súčasťou urbanistickej kompozície mesta.

Zelené kliny v podobe brehových porastov tokov sú v generely zelene navrhované ako nezastavateľné v súlade s regulatívmi zelene.

V systéme zelene sa jedná o tieto územia:

Zelený klin tok Hron

Prechádza cez urbanizované obvody mesta: Šalková, Smrečina, Uhlisko, BB –historické jadro, Pri Parku, Štiavničky, Stará Fončorda, Radvaň, Stará Radvaň, Kráľová, Kremnička, Vartovka. Priestor klinu vymedzený prirodzenou hranicou pôvodnej riečnej terasy. Tento biokoridor začína nad Šalkovou, nad prielomom Príboja, kde je polnohospodárska pôda - polia, pokračuje lúkami a poliami pod Šalkovou a pri Majeri vchádza do organizmu mesta. Tok je v celej svojej dĺžke v rámci katastra mesta regulovaný. Oproti Smrečine je prírodný komplex mŕtveho ramena Podryby, ktorého prírodný potenciál je v mestotvornom procese doposiaľ nevyužitý. Negatívnym prvkom v tomto priestore je komplex Smrečiny.

Priestor medzi železničným mostom a mostom pri bývalej Autobusovej stanici je významným mestotvorným prvkom, rozšíreným alúviom Hrona, priestor bývalých tokov rieky. Tento priestor je dnes stresovým priestorom, napäť vo veľmi úzkom koridore vymedzenom masívom Urpína na strane ľavej a čiarou bývalých mestských hradieb na strane pravej je vtesnaná železnica, rieka Hron, št. cesta I. triedy I/66, chodníky, autobusové, trolejbusové zastávky. Následne pristupujú sekundárne stresové faktory, ako je zvýšené znečistenie ovzdušia, vysoká prašnosť, hluk nad hladinou prípustnosti.

Masív Urpína, ktorý je pozitívnym prvkom mesta, je prakticky od neho odrezaný a neprístupný.. Rieka Hron, ktorá bola v týchto priestoroch kedysi obľúbeným prechádzkovým miestom, korzom pod korunami majestátnych líp, je neprístupná a vzhľadom na všetky negatíva vyplývajúce z nadmernej dopravy je aj nevyhľadávaná.

Zelený klin potok Bystrica

Prechádza cez urbanizované obvody mesta Úlanka, Jakub, Kostiviarka, Mesto Sever, Vysielač, Pri parku, BB historické jadro

Priestor klinu je vyčlenený od severnej hranice hodnoteného územia Kostiviarka. Pre tento priestor je charakteristické úzke údolie, kde potok aj s brehovými porastami tvorí organickú súčasť zástavby. Potok je spravidla regulovaný.

Tok pokračuje vo výraznom široko modelovanom údolí s plytkou nivou až po Medený hámor. Na ľavej strane toku so sídliskom. Koryto potoka je necitlivo regulované, v hornej časti potoka fragmenty brehových porastov. Tok v priestore od Medeného Hámru až k ústiu prechádza cez urbanizovaný priestor severnej časti mesta, výrobného areálu Slovenka a okraja Mestského parku. Výrobný areál Slovenky je tu priamo vklinený do mesta , potok preteká priamo jej areálom. Potok tu nie je mestotvorným prvkom, v podstate nie je k nemu prístup a na celom úseku je prevedená technická regulácia. Samotné ústie potoka medzi bývalou Židovskou Synagógou a vtokom do rieky je hodnotný priestor v okolí bývalej Dolnej brány. V hodnotenom úseku prechádza tok pozdĺž vysokých kolmých hrádzí, kde v úzkom páse po pri stenách hrádze sú naplaviny hrubej, piesočnato – kamenej zeminy

Zelený klin Tajovský potok

Prechádza cez urbanizované obvody mesta Štiavničky, Trieda Hradca Králové a Podlavice Skubín. Tajovský potok je v hodnotenom území regulovaný, má prudký spád a preteká v prostredí hustej bytovej zástavby. Okraje regulovaného potoka osídľuje typická vegetácia, ktorá sa strieda nasledovne: Pri kolmých stenách regulovaného potoka, kde je pomerne úzka časť substrátu piesko – kamenitého nánosu, sa vyvinula hustá vegetácia, s prevahou deväťsilu lekárskeho (*Petasites hybridus*). Na širších nánosoch, pri reguláciách, sa vyvinuli nelesné brehové porasty a pri lokalite Podlavice Skubín aj jednotlivé stromy ako: jelša lepkavá (*Alnus glutinosa*), víba biela (*Salix alba*), víba krehká (*Salix fragilis*), víba košíkárska (*Salix viminalis*), baza čierna (*Sambucus nigra*).

Zelený klin Rudlovský potok

Prechádza cez urbanizované obvody Sásová a Rudlová. V minulosti došlo k rozsiahlej devastácii a likvidácii brehových porastov a toku ako takého, v časti sídliska Sásová je prekrytý a nepriznaný. V dolnej časti má tok charakter kanála, v priestore pod areálom bývalých Pozemných stavieb je úplne zakrytý až po vtok do rieky Hron. Z hľadiska botanického, krajinárskeho a celkového životného prostredia mesta a pre obyvateľov patrí Dolina Rudlovského potoka k najcennejším. Existenciu týchto lesných porastov podmieňuje dostatok prúdiacej podzemnej vody a občasné povrchové záplavy. Súčasný stav lesného spoločenstva ukazuje na skutočnosť, že v minulosti bol Rudlovský potok silne vodnatý. V celej doline tohto potoka je dobre vyvinutý les, ktorý je svojím zložením uvedený v Zozname biotopov európskeho významu. Vysoké zdravé stromy (30 m) ako: jelša lepkavá (*Alnus glutinosa*), jaseň štíhly (*Fraxinus excelsior*) a ďalšie. Terénnymi prácam pri budovaní parkoviska nad Dolinou Rudlovského potoka, došlo k silnému zamedzeniu a pribrezdeniu prietoku potoka, v ktorom súčasne preteká len minimálne množstvo vody .

Z prirodzeného lesného spoločenstva bol utvorený mestský park, boli tu vybudované chodníky, osadené lavičky a pod. V súčasnosti je park okrem nedostatku vody aj silne zanedbaný, neudržiavaný. Okrem poškodených lavičiek tu dochádza k devastovaniu a deštrukcii pôdy, ktorá je sústavne spôsobovaná obyvateľmi sídliska, ktorí nerešpektujú oficiálne chodníky a skracujú si cestu

po strmých svahoch doliny k hlavnej ceste. Z toho dôvodu došlo na viacerých miestach, hlavne v spodnej časti parku, k takej devastácii pôdy a obnaženiu koreňov stromov, že pri silnom vetre hrozí nebezpečenstvo ich vyvrátenia.

V prípade, že v krátkom čase nepríde k náprave, hlavne k zvýšeniu prietoku Rudlovského potoka a ďalších úprav, smerujúcich k ochrane lesíka, dôjde k postupnému vysychaniu tejto vzácnnej a pre mesto Banská Bystrica dôležitej lokality. Okolie Doliny Rudlovského potoka je pokryté udržiavanými, pravidelne kosenými porastami lúčnych spoločenstiev. Tieto lúčne porasty rastú na slabo kyslých až neutrálnych, stredne hlbokých pôdach, mierne vlhkých až suchých, s dobrou zásobou živín.

Tieto spoločenstvá sú hojne rozšírené na celom Slovensku. Na hodnotenej lokalite boli vysiate, majú tu optimálne podmienky.

Zelený klin Laskomerský potok

Prechádza cez urbanizovaný obvod Vysielač. Dolina Laskomerského potoka je lokalizovaná v údolí, ktoré je kompletne osídlené, nachádza sa tu pomerne rozsiahla chatárska a záhradkárska oblasť. Laskomerský potok na viacerých miestach prechádza súkromnými, oplotenými záhradami, už na prvý pohľad majiteľmi dobre udržiavanými.

Zarážajúca je však skutočnosť, že nedisciplinovanosťou návštevníkov a užívateľov chát na hodnotenom území Laskomerského potoka, ktoré sa začína pri futbalovom ihrisku, vznikol nevhodný a prírodu poškodzujúci nelegálny prejazd aut, priamo cez potok.

Zelený klin Malachovský potok

Prechádza cez urbanizované obvody mesta: Radvaň a Pršany. Dolná časť údolia Malachovského potoka je silne urbanizovaná. Tok bol kedysi súčasťou historického komplexu kaštieľa s parkom a kostolného vrchu. V lokalite sa nachádza prírodný komplex Malachovských skaliek. V hodnotenej časti zastavaného územia je potok neregulovaný, regulácia je len v dolnej časti, kde sa vlieva do Hrona. Potok je silne vodnatý, čistý, s rýchlym spádom, brehy potoka osídľuje sporadická stromová vegetácia a to najmä druhov: jelša lepkavá (*Alnus glutinosa*), javor horský (*Acer pseudoplatanus*), vŕba (*Salix* sp.), jaseň štíhly (*Fraxinus excelsior*).

Zelený klin Radvanský potok (Udurná)

Prechádza cez urbanizovaný obvod Radvaň a Fončorda –Mládežnícka. Radvanský potok prechádza dolinou Udurná. Okolie potoka v celej dolnej časti bolo v minulosti silno zamokrené, starousadlíci túto lokalitu nazývajú „barina“. V súčasnosti je územie potoka prevažne vydláždené betónovými štvorcami a časť potoka je pod zemou. Na brehoch vydláždeného potoka sú vysadené stromy, najmä vŕby, topole a jelše.

Vegetácie zelených klinov bola podrobne hodnotená v časti Generel zelene, Prieskumy a rozbory, EKOJET 2009. Doporučované minimálne a maximálne dĺžky, dĺžky prerusenia, minimálne šírky zelených klinov sú odvodené od parametrov biokoridorov ÚSES.

Rozvojové osy

Rozvojové osy dotvárajú priestorovo a funkčne spojený systém zelene na základe vzájomných väzieb jednotlivých zelených plôch. Sú sústredené do územia, kde je žiaduce vytvárať protiváhu k urbanizovanému územu. Z hľadiska vzťahov k prímestskej krajine ich môžeme rozdeliť do dvoch kategórií: radiálne osy a spojovacie prvky.

Radiálne osy (osy idúce v smere polomeru) vytvárajú významné prepojenia jednotlivých ucelených plôch systému zelene na území mesta. Vytvárajú líniové priechody systému zelene. Význačným rysom je, že sú z časti identické so zelenou klinov a príahlých plôch zelene.

Spojovacie prvky tvoria siet' plôch zelene a zelene líniowych prvkov miestneho významu stávajúcich i navrhovaných. V mapovom podklade sú vyznačené v podobe mestských komunikačných okruhov:

- vnútorný mestský okruh: Ul. 29. augusta –Partizánska – Horná – Kukučínova – Skuteckého – Lazovná – Tajovského – THK – Wolkerova – Kpt. Nálepku – Štadlerovo nábrežie – Štefánikovo nábrežie – Stavebná – Ul. 29. augusta (dĺžka okruhu cca 7 870 m),
- vonkajší mestský okruh v orientačnej trase: Uhliško – Majer – Kynčelová – Rudlová – Sásová – Kostiviarka – Podlavice – Fončorda – Pršianska terasa – Kremnička – Radvaň – tunel pod Urpínom (dĺžka okruhu cca 22.700 m).
- mestské okruhy sú doplnené radiálami v smere hlavných ciest, vedených v trasách prieťahov ciest I., II.,III. triedy.

Pásma

Celková koncepcia systému zelene sa opiera o priestorové rozčlenenie územia mesta do 3 pásiem s ohľadom na stupeň urbanizácie a rozvojové trendy, ktoré vedú k podpore určitej typickej charakteristiky jednotlivých pásiem.

Pásma územia historického jadra

V tejto lokalite systém hľadá systémové prepojenia, zahŕňa regenerované funkčné plochy zelene, stanovuje hierarchiu plôch vo vzťahu k celomestskému systému, definuje významné líniowe systémové stromoradia. Požiadavka rozvoja plôch zelene sa výrazne uplatňuje v prestavbových lokalitách.

Stredné pásmo

Tvorí hranicu zastavaného územia mesta a jedná sa o kompaktné mesto. V tomto pásmi je možné navrhnúť väčšie plochy a prepojenia v súlade s celkovým rozvojom, so zámerom znížiť alebo eliminovať deficit zelene vzhľadom k rozlohe územia, hustote zástavby a počet obyvateľov tu žijúcich. Uplatňujú sa tu nové rozvojové plochy parkov a plochy prírodnej zelene, ktoré vytvorí prirodzený prechod do polnohospodárskej alebo lesníckej krajiny vonkajšieho pásmu.

Vonkajšie pásmo

Pásmo medzi hranicou zastavaného územia a hranicou katastrálneho územia. Jedná sa o plochy lesného charakteru a plochy polnohospodársky využívané (orná pôda, TTP, záhradne osady, sady a pod.). Jednotlivé segmenty, ktoré by bolo vhodné zahrnúť do systému zelene sú charakteristické funkciou, ktorú plnia vo verejnom alebo obecnom záujme, zvýšenou prírodnou a estetickou hodnotou a špecifickými a jedinečnými atribútmi. Ich spoločný menovateľ vyplýva z koncepcného zámeru zaistiť im v exponovanom prímestskom území dlhodobú územnú ochranu pred zástavbou alebo inou formou intenzívnej urbanizácie.

Hlavné dôvody územnej ochrany k jednotlivým segmentom vyplývajú zo:

- zvýšeného významu lokality pre ochranu prírody a krajiny,
- zvýšenej estetickej a prírodnej hodnoty krajinného segmentu, ktorý nie je možné ochrániť iným spôsobom,
- zvýšeného archeologického a pamiatkarskeho významu,
- zvýšeného vodohospodárskeho významu územia,
- skutočnosťou, že segment má potenciál pre rekreáciu obyvateľov mesta.

Plochy zelene vonkajšieho pásmu majú v svojom komplexe v zázemí mesta plniť predovšetkým nasledujúce funkcie:

- predstavujú územný limit rozvojenému rozvoju mesta do volnej krajiny, ktorý je označovaný ako proces suburbanizácie,

- majú poskytovať obyvateľom mesta pestrú ponuku rekreácie v relatívne zdravom atraktívnom prostredí, ktoré je bezpečne dostupné pre peších alebo cyklistov.

Pre plochy zelene vonkajšieho pásma, ktoré majú výrazne polyfunkčný charakter neboli vztiahnutý jednotný územný regulatív. Plochy zelene vonkajšieho pásma bude v budúcnosti potrebné rozčleniť na dielčie časti a k nim vztiahnuté zodpovedajúce regulatívy (ochrana prírody, ochrana vodného režimu, ochrana produkčných schopností polnohospodárskej pôdy, rekreačné priestory apod.).

Koncept systému zelene mesta zobrazuje mapová príloha tejto dokumentácie.

7.2. Generel zelene

Generel zelene tvorí podklad zahrňujúci výhľadové údaje pre ďalšiu projekčnú, realizačnú činnosť a údržbu zelene, pre diferenciáciu zakladaní rôznych kategórií zelene, pre výber vhodného sortimentu okrasných a účelových drevín, pre návrh vhodnej štruktúry zelene vzhľadom ku konkrétnym podmienkam územia navrhovaného zastavaného územia mesta Banská Bystrica pre efektívnejšie a intenzívnejšie využívanie v súčasnosti funkčne nevyužitých plôch v rámci riešeného územia.

Návrhové riešenie obsahuje :

- Návrh nových plôch zelene na určených lokalitách podľa ÚPD mesta Banská Bystrica
- Návrh regenerácie zelene na súčasných plochách .

7.2.1 Nové plochy verejnej zelene podľa ÚPD mesta Banská Bystrica

Návrh generelu zelene vychádza z dokumentácie Návrh územného plánu mesta Banská Bystrica (AUREX s.r.o. Bratislava, Koncept, 2009) a poznatkov z vykonaných prieskumov a rozborov zelene generelu zelene.

Generel zelene rozpracováva navrhované riešenie zelených plôch o schválené zásady územného plánu, hlavne z hľadiska rozmiestnenia, stanovenia druhu zelene a hlavnej náplne plochy zelene zastavaného územia mesta.

Rozmiestnenie a vzájomná poloha zelených plôch v mestských častiach mesta Banskej Bystrice ovplyvňuje výrazne kvalitu zeleného systému. Väčšina nových sídlisk na území mesta má tento systém v hlavných rysoch už vytvorený.

Nové plochy zelene môžu byť situované v súčasnom období len na neudržiavaných a devastovaných plochách, asanovaných skládkach, častiach asanovaných plôch starej zástavby alebo pri nových stavbách. Najväčšou prednosťou novej realizácie je možnosť vytvoriť moderné úpravy vyhovujúce nárokom na prevádzku a docielenie vysokej biologickej účinnosti.

V územnom pláne mesta Banská Bystrica (Aurex, 2010) sú vytvorené územno-priestorové predpoklady pre rozšírenie zelene na určených plochách.

Podľa tohto podkladu obsahuje návrh generelu zelene tieto plochy v špecifikácii a navrhovaných výmerách. Súčasne podotýkame, že tieto plochy sú vymedzené smerovo.

Parky

Verejný park v lokalite bývalého areálu dopravy ZARES.

Verejný park navrhovaný vybudovať v lokalite č. 158 Areál ZARES Banská Bystrica bol zaradený podľa Všeobecne záväzného nariadenia mesta č. 178/2007 ako verejne prospešná stavba.

Pre toto územie boli vydané v rámci VZN v §7 tieto Zásady a regulatívy zachovania kultúrnohistorických hodnôt, ochrany a využívanie prírodných zdrojov, ochrany prírody a tvorby krajiny, vytvárania a udržiavania ekologickej stability vrátane plôch zelene:

1. Rešpektovať biokoridor Tajovského potoka, chrániť sprievodné porasty toku, uchovať prirodzený charakter toku i pri povodňových úpravách a obnoviť chýbajúce časti sprievodnej zelene.
2. Rešpektovať manipulačné pásmo vodného toku.
3. Zabezpečiť líniové prepojenie jestvujúcich i navrhovaných aktivít pri Tajovskom potoku.
4. Zachovať jestvujúcu gaštanovú alej a predĺžiť ju až k Tajovskému potoku.

5. Pufráčnú zónu biokoridoru regionálneho významu Tajovského potoka podporiť riešením ekologickej formy veľkokapacitných parkovísk s výraznejším podielom zelene, so zastúpením vysokej zelene min. u 25% parkovacích miest.
6. Obnoviť jestvujúci parkový priestor, jeho zariadenia a chodníky.
7. Revitalizovať neudržiavaný zelený pás vedúci svahom pod gymnáziom.
8. Poľnohospodársku pôdu, na ktorú bol udelený súhlas použiť pre účely v odsúhlasenom rozsahu len na základe právoplatného rozhodnutia, vydanom v zmysle § 17 odst.1 zákona o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy, v ktorom budú uložené ďalšie povinnosti vyplývajúce z tohto zákona.
9. Vzhľadom k tomu, že dotknuté územie leží v katastri historického mesta, kde možno očakávať výskyt archeologických nálezov, je potrebný dôležitý odborný dohľad a vyžiadanie k plánovanej stavebnej akcii od Archeologického ústavu SAV v Nitre.

Verejný park pri mŕtvom ramene ľavého brehu Hrona

ÚPN mesta Banská Bystrica navrhuje vybudovanie športovo-rekreačnej zóny pozdĺž ľavého brehu Hrona pozostávajúcej zo zimného štadióna, športového areálu s mestskými športovými zariadeniami na mieste súčasného parkoviska a voľnočasového areálu pri mŕtvom ramene Hrona s rekreačnou vodnou plochou a následne promenádnym pokračovaním v rekreačno-ochrannej zeleni pozdĺž Hrona smerom k Šalkovej. Pri mŕtvom ramene Hrona počíta návrh ÚPN s vytvorením verejného parku.

Jadrom navrhovaného územia parku je vodná plocha mŕtveho ramena s mestnym názvom rybník Pod rybou (v správe Slovenského rybárskeho zväzu). Súčasné plochy zelene tvoria záhradkárske osady pri Mičínskej ceste a v lokalite medzi mŕtvyml ramenom a tokom rieky Hron, porast mäkkého lužného lesa a lúky. Lužný les pôsobí neudržiavane. Z hľadiska sociálnej bezpečnosti je územie nebezpečné, je tu niekoľko úkrytov bezdomovcov čo spôsobuje, že toto územie sa nevyužíva širokou verejnoscou.

Lokalitu vnímanú ako ucelený prírodný prvok je nutné vydeliť na jednotlivé časti budúceho funkčného celku parku. Územie priliehajúce k súčasnej obytnej zástavbe a miniareálom viacerých malovýrob, výrobných a nevýrobných služieb bude vhodné pre plochy mestského upraveného parku. Plochy východnej časti lužného lesa je potrebné ponechať v súčasnej kvalite s minimálnymi zásahmi do zelene. Bude poskytovať prostredie pre prechádzky.

Najcennejsia časť lokality – mokrade bude nutné rozšíriť, prehĺbiť, vycistiť a revitalizovať ako osobitnú časť parku. V tejto jeho časti bude vhodné vytvoriť malé odpočívadlo (centrum) pre pozorovanie autentickej fauny a flóry a využívanie aj na náučné účely s popisom prírodných daností územia.

Súčasťou lokality sú lúky s predpokladom na vytvorenie tzv. pobytových lúk, ktoré tvoria priestory s menšou vybavenosťou rozličnými lavičkami, piknikovými lavicami a stolmi. Znamená to na hranici s pobytovou lúkou súčasné okraje lužného lesa výrazne presvetliť, a odstrániť krovité etáže.

Značnú časť celého areálu tvoria biotopy európskeho a národného významu (informácia sa nachádza v časti prieskumu a rozbory generelu zelene). Každý, kto zasiahne do biotopu európskeho alebo národného významu, je povinný uskutočniť primerané náhradné revitalizačné opatrenia vyplývajúce najmä z dokumentácie ochrany prírody a krajiny. Orgán ochrany prírody určí podrobnosti o revitalizačných opatreniach alebo o finančnej náhrade podľa odseku 1 (v súhlase podľa §12 pism.g).

V lokalite okrem toho, že je súčasťou nadregionálneho biokoridoru – Rieka Hron sa nenachádza žiadny chránený areál ani iný typ ochrany prírody. Na územie sa vzťahuje 1.stupeň ochrany (podľa zákona 543/2002 § 12), to je na vybrané aktivity podľa §12 je nutný súhlas orgánu ochrany prírody.

Jedná sa o tieto aktivity:

- vykonávanie činnosti meniaci stav mokrade alebo koryto vodného toku, najmä na ich úpravu, zasypávanie, odvodňovanie, t'ažbu trstia, rašelinu, bahna a riečneho materiálu, okrem vykonávania týchto činností v koryte vodného toku jeho správcom s osobitným predpisom,
- rozšírenie nepôvodného druhu rastliny alebo živočícha za hranicami zastavaného územia s výnimkou druhov ustanovených VZPP, ktoré vydáva ministerstvo (*park bude v zastavanom území mesta*)
- leteckú aplikáciu chemických látok a hnojív,
- vypúšťanie vodnej nádrže alebo rybníka,
- zasahovanie do biotopu európskeho a národného významu, ktorým sa môže biotop poškodiť alebo zničiť
- vyradenie ostatnej vodnej plochy a jej pridelenie do užívania na účely podnikania v osobitnom režime.

Vysvetlivky pojmov.

Mokrad – územie s močiarmi, slatinami alebo rašeliniskami, vlhká lúka, prírodná tečúca voda, vrátane vodného toku a vodnej plochy s rybníkom a vodnými nádržami.

Biotop európskeho významu – biotop, ktorý je v Európe ohrozený vymiznutím, alebo má malý prirodzený areál, alebo predstavuje typické ukážky jednej alebo viacerých biogeografických oblastí Európy.

Biotop národného významu – biotop, ktorý nie je biotopom európskeho významu, ale je v Slovenskej republike ohrozený vymiznutím alebo má malý prirodzený areál, alebo predstavuje typické ukážky biogeografických oblastí Slovenskej republiky.

Budúca sadovnícka alebo urbanistická štúdia výstavby verejného parku v lokalite rybníky bude riešiť:

- skutočnosť, že lokalita areálu budúceho parku sa nachádza v oblasti I. stupňa ochrany prírody a krajiny,
- zeleň riešiť s ohľadom na podmienky zabezpečenia ekologickej stability územia,
- maximálne chrániť existujúce krajinné prvky,
- zohľadniť režim nadregionálneho biokoridoru toku Hron,
- daný priestor riešiť v súlade so zásadami Regionálneho ÚSES VÚC Banská Bystrica a Miestneho ÚSES mesta Banská Bystrica.

Verejný park Trieda SNP, III.

Parkové plochy budúceho verejného parku Trieda SNP III majú vysoký potenciál pre dotvorenie najvýznamnejšej mestskej architektonickej osy Pamätník SNP – Trieda SNP. Plocha parku bude mať skôr reprezentačný charakter rozčlenený na spevnené plochy s mestským mobiliárom, fontánou s tryskajúcou vodou. Rozvoľnené výsadby vysokej zelene budú prerušované kvetinovými záhonmi trvalkových druhov a zakrslých ihličnatých krov. Kvetinové výsadby sa navrhujú realizovať na vyvýšených záhonoch okrasných obrubníkov.

Do parku sa nenavrhuju detské ihriská, ktoré budú revitalizované v sídliskovej zeleni okolitých bytových domov. Výmera navrhovaného parku dosahuje 4,17 ha.

Verejný park Urpín

Využitie lesov v okolí mesta Banská Bystrica pre účely rekreácie má v meste dlhoročnú tradíciu. Pojem lesný park bol v meste oficiálne zavedený v r. 1981 podľa dokumentácie Generálny plán lesného parku vypracovanej Ústavom pre hospodársku úpravu lesov Zvolen.

Pre ďalší rozvoj tejto problematiky sa navrhuje vytvorenie Verejného parku Urpín o výmere 16, 44 ha.

Verejný park by mal byť charakteristický druhovou diverzitou (rôznorodosťou) a jednotlivými porastovými a funkčnými plochami:

- Zapojené lesné porasty prevažne zmiešanými s druhovo odlišnými skupinami stromov a vekovo diferencovanými,
- Riedke (priehľadové) porasty s nižším zakmenením, s udržiavaným trávnym porastom na okrajoch, prípadne formovaným kríkovým podrastom,
- Okraje porastov a priechodové plochy do okolitej krajiny, doplnené parkovými drevinami, zvyšujúcimi svojim tvarom, zafarbením, prípadne veľkosťou listov, kvetov a plodov estetiku „parku“,
- Solitéry a stromoradia,
- Priehľady z vyhliadkových bodov, upravené, osobitne formované časti lesných porastov, vytvorené za účelom výhľadu na dominanty okolia, poprípade esteticky pôsobiacu krajinu.

Porastové prvky a funkčné plochy parku musia byť citlivo začlenené do súčasných porastov.

Dôležitou súčasťou vybavenia parku budú rekreačné prvky:

- Hlavné chodníky v šírke 2-2,5 m, aby umožňovali údržbu jednoduchými mechanizačnými prostriedkami, cestnú sieť doplňujú vedľajšie chodníky v šírke 1,5 m, ktoré logicky prepojujú porastové a rekreačné prvky, prípadne rozčleňujú trávnikové plochy,
- Otvorené odpočívadlá, dočasné ohniská, trvalé ohniská, kryté a otvorené ohniská z prírodného muriva,
- Ihriská a priestory pre rekreačné športy,
- Informačné zariadenia,
- Hygienická zariadenia,
- Objekty správy parku

Verejný park Kalvária

Unikátny súbor sakrálnych stavieb postavených jezuitmi v rokoch 1744 –1757, je najvýznamnejšou barokovou dominantou Banskej Bystrice. Tvorí ju 17 zastávok pri dvoch serpentínovite sa vinúcich chodníkoch a päť väčších stavieb v osi súboru, spomedzi ktorých vynikajú dolný a horný kostol a budova svätých schodov medzi nimi. Jedná sa o zložitý komplex architektúr svojou nezvyklou skladbou a priestorovým riešením je jedinečnou pamiatkou tohto druhu v Banskej Bystrici.

Parková úprava bude nedeliteľnou súčasťou a symbolikou cirkevnej stavby a jej riešenie musí mať osobitný vlastný symbolický význam. Koncept verejného parku by mal obsahovať tieto atribúty:

- Vytvoriť prírodnno – krajinársky objekt zelene, ktorého koncepcné riešenie zodpovedá súčasným požiadavkám tvorby životného prostredia Banskej Bystrice,
- Vniest' do priestoru Kalvárie nové umelecky stvárnené parkotvorné prvky,
- Podriadiť navrhovanú architektonickú kompozíciu zelene v maximálnej miere jestvujúcim porastom vysokej zelene,
- Koncepciu zelene nadviazať ako súčasť historickej lipovej aleje,
- Začleniť a prepojiť celý pútny ceremoniál na vrchole Kalvárie do lesného rámca a dokomponovať vegetáciu okolie schodiska,
- Koncepciou zelene významne prispiet' na vytvorenie odlúčeného prírodného prostredia s meditativným duchovným sústredením.

Park THK

Park Slnenečné stráne

Park pred Rooseveltovou nemocnicou

Tabuľka: Navrhované nové parky

MČ/ UO	Názov (lokalita)	Výmera (ha)	ID
1/21	Verejný park – pod Belvederom (areál doprav. strediska ZARES)	2,1039	1
1/12	Verejný park (pri mŕtvom ramene ľavého brehu Hrona)	2,7370	2
1/14	Verejný park Trieda SNP, III	4,1745	3
1/15	Verejný park Urpín	16,4442	4
1/15	Verejný park Kalvária	2,9259	5
6/33	Park pred krematóriom Kremnička	2,6661	6
9/47	Park THK	6,1023	7
1/24	Park Slnenečné stráne	2,8529	8
1/46	Park pred Rooseveltovou nemocnicou	8,3310	9
	Spolu	48,3378	

Botanická záhrada

Botanická záhrada je účelové zariadenie na pestovanie domácich a cudzokrajných rastlín usporiadaných do botanického systému alebo geografických celkov. Hlavným cieľom je udržovať a rozširovať zbierky živých rastlín a poskytovať odborné informácie širokej verejnosti. Botanická záhrada bude mať charakter parku, jednotlivé expozície budú členené na skleníkové a vonkajšie.

Tabuľka: Navrh botanickej záhrady

MČ/ UO	Názov (lokalita)	Výmera (ha)	ID
9/28	Botanická záhrada (lokalita záhradkárskej osady Moselno)	7,6574	10

Zelen nových obytných súborov

Z hlavných rozvojových území mesta Banská Bystrica v oblasti bývania a s tým spojeného občianskeho vybavenia sú mestské časti Sásová a Rudlová. Významnými zámermi, ktoré do tejto lokality mesta vnáša koncept ÚPN je okrem iného

- Rozvoj funkcie bývania v podobe HBV v západnej a severnej časti územia MČ Sásová,
- Dobudovanie vedľajších mestských centier v priestore Rudlová – Sásová,

Menšie plochy lokalít HBV nie sú v návrhu obsiahnuté vzhľadom ku grafickému vyjadreniu konceptu ÚPN v M 1:10 000.

Výmera navrhovaných plôch zelene nie je v konceptu ÚPN určená. Výsledná hodnota štandardu v zmysle celkovej výmery, ako aj výmery jednotlivých kategórií závisí od viacerých činiteľov, predovšetkým od veľkosti mesta a rozlohy zastavaného územia, jeho charakteru, geografickej polohy a kvality vegetačného krytu v zázemí mesta.

Na základe komplexného hodnotenia v podmienkach mesta Banská Bystrica sa koncept priklonil k stredným hodnotám:

Najmenšia výmera plôch zelene v obytnom území 15 % z výmery plochy OS,
Najmenšia výmera plôch zelene občianskeho vybavenia cca 10% z výmery plochy OS.

Tabuľka: Navrhované plochy zelene HBV

MČ/ UO	Názov - kód plochy	Počet b.j.	Výmera (ha)	ID
12/49	Plochy HBV v OS Sásová – sever –319	20	0,13	11
12/49	Plochy HBV v OS Sásová – sever 320	148	0,96	12
12/48	Plochy HBV v OS Pieskovňa – 310	170	1,10	13
10/34	Plochy HBV v OS Rakytovce – Dolné lúky – 251	73	0,47	14
6/33	Plochy HBV v OS Pod Mladinami – 234, 235,239	514	3,34	15
9/27	Plochy HBV v OS Pršíanská terasa – 186,173,174,175,176	720	4,68	16
1/21	Plochy HBV v OS Belveder Antea – 126	240	1,56	17
1/21	Plochy HBV v OS Belveder – 129,130	352	2,28	18
9/ 19,20	Plochy HBV v OS Štúrovo námestie	154	1,00	19
1/02	Plochy HBV v OS Hurbanova 1,	121	0,78	20
01/46	Plochy HBV v OS Nad Amfiteátrom	85	0,55	21
04/24	Plochy HBV v OS Slnečné stráne	225	1,46	22
12/ 40,48	Plochy HBV v OS Roháčovo – 308	86	0,55	23
	Spolu		18,86	

Tabuľka: Navrhované plochy zelene centier OS

MČ/ UO	Názov (lokalita)	Výmera (ha)	ID
01/46	Parková plocha za SAŽP	0,6753	24
09/27	Pršíanska cesta – kompozičná os	0,8472	25
09/27	Pršíanska cesta – Pri vlčej jame	0,7211	26
12/05	Sásová – Stráže (rozvojové plochy UMB)	3,6248	27
	Spolu	5,8684	

Zeleň komunikácií

Zeleň pri významných líniových stavbách v meste Banská Bystrica je dôležitým polyfunkčným prvkom. Význam tejto zelene je:

a./ stavebno-technický

Vegetácia na zárezových a násypových svahoch líniových stavieb plní významnú protieróznu funkciu, keď svojou koreňovou sústavou viaže povrchové vrstvy svahu.

b./ dopravno-technický

Úlohou vegetácie v tejto oblasti je optické vedenie trasy, ochrana proti oslneniu, ochrana proti vetru a ochrana proti snehovým závejom.

c./ dopravno-bezpečnostný

Vegetácia musí byť v súlade s požiadavkami bezpečnosti prevádzky, tj. musí prispievať k bezpečnosti, alebo ju aspoň neznižovať. Účelne situovaná výsadba vhodných druhov drevín môže posilňovať alebo aj prevziať úlohu záhytných bezpečnostných zariadení.

d./ hygienický význam

Hygienická funkcia vegetácie líniových stavieb pozostáva z niekolikačkých priaznivých účinkov:

tlmenie hluku,

zníženie prašnosti,

vytvorenie priaznivých mikroklimatických podmienok,

baktericídny účinok,

vplyv zelene na akosť vzduchu,

psychický a emocionálny význam.

e./ krajinársko-estetický

Krajinársko-estetická funkcia vegetačných úprav spočíva v zmierňovaní zásahov technických diel do prírody a umožňuje ich začlenenie do krajiny.

f./ biologický

Biologická funkcia zelene významných líniových stavieb spočíva v:

ochrane biologickej rovnováhy krajiny,

v obohatení ekosystému v kultúrnej krajine,

vo vytvorení podmienok pre prežitie druhov,

vegetácia sa stane významným článkom - biokoridorom územného systému ekologickej stability mesta.

Stav a stupeň projektových dokumentácií u plánovaných cestných stavieb neobsahuje žiadne informácie o rozsahu výmer plôch zelene.

I/66 Banská Bystrica - severný obchvat.

Zberná komunikácia Kyncel'ova – Sásová –Kostiviarska

Významnými komunikačnými stavbami v Banskej Bystrici sú obchvat mesta a zberná komunikácia (vonkajší mestský okruh). Významné miesto pri stavbe týchto ciest bude zaujímať vegetácia. Preto na tomto mieste uvádzame súhrn hlavných požiadaviek a zásad ich riešení.

Z hľadiska prehľadnosti ako aj územno-technickej problematiky sa členia plochy komunikačnej vegetácie do dvoch základných skupín:

- základné plochy,
- vedľajšie plochy.

Základné plochy

Veľkosť základných plôch je určená stavbou a konštrukciou cestného telesa a je určená výmerou.

Základné plochy sú tieto:

- plochy násypov a zárezov,
- plochy ukončenia násypov mostov,
- vnútorné plochy križovatiek, plochy tesných priestorov,
- plochy stredného deliaceho pásu,
- plochy priecestí.

Plochy násypov

Optické vedenie zabezpečujú dreviny optického vedenia, ktoré tvoria kry, nepravidelne rozmiestnené v strednej časti svahu, v najmenšej vzdialosti 4 m od okraja spevnej krajnice komunikácie. Táto vzdialenosť je minimálna z hľadiska zabezpečenia optického prierezu vozovky. Kry sú vysadené solitérne alebo sú súčasťou ucelenej výsadby násypu. Okrajová výsadba je úmerná výške násypu. V dolnej časti násypu tvoria kry v susedstve lúk a pasienkov nepravidelnú líniu, pri ornej pôde je to naopak. V každom prípade je volená hranica od odvodňovacej priekopy 1m.

Plochy násypov mostov

Mosty prechádzajú svojimi predmostiami na násypy, ktoré predstavujú veľký hmotný prvok v rovinom území. Osnova osadenia vegetáciou je podobná ako pri násype. Len v mieste ukončenia násypu prechádza vertikálny charakter vegetácie do horizontálneho formou výsadieb krov, ktoré nedosahujú výšku viac ako 1 m a prechádzajú v priestore úpätia násypu do výsadieb krov výšky do 0,5 m.

Plochy križovatiek

Vegetačné úpravy na križovatkách musia zabezpečiť plynulosť a bezpečnosť dopravy (potrebný rozhlad v smere jazdy, bočný rozhlad, pohľad na dopravné značky). Pred križovatkou má vegetácia úlohu navádzaciu a varovnú. V miestach križovatky je nutné vymedzenie rozhladových parametrov. Hodnoty rozhladových dĺžok a spôsob zabezpečenia rozhladových trojuholníkov vysvetluje STN 73 6101 a ON 73 6120. Rozhladové pole nesmie obsahovať žiadnu prekážku, teda ani žiadnu výsadbu krov a stromov.

Plochy tesných priestorov

V miestach, kde komunikácia prechádza takmer v nulovej polohe (takmer žiadne zárezy alebo násypy) a kde nie je možné rozširovať zeleň do susedných plôch za hranou odvodňovacieho kanálu (priekopy) vytvárajú sa úzke priestory 1,5 až 2 m široké. Zeleň v týchto plochách plní úlohu optického vedenia v zimnom období alebo v noci, kedy koruny stromov signalizujú priebeh trasy na veľkú vzdialenosť. Pre tento dôvod sa vysadzuje ojedinelá výsadba alejových stromov alebo skupín do 5 jedincov, niekedy s podrastom krov. Tieto výsadby prebiehajú v geometrickej líni, ktorá zdôrazňuje priestorovú hranicu vozovky. Na odstránenie dojmu formálnosti vysádzajú sa okrem alejových stromov aj druhy ostatných stromov s výsadbou krov z oboch strán.

Ku komunikačnej zeleni je potrebné záverom zdôrazniť, že podľa STN 73 6101 (Projektovanie ciest a diaľnic), doprovodná vegetácia sa zásadne sadí len za priekopu alebo za rigolom v tzv. cestnom pomocnom pozemku, pokiaľ nebráni potrebnému rozhladu. Pozdĺž cestných úsekov v úrovni okolitého územia alebo násypoch nevybavených záhytným bezpečnostným zariadením sa nedovoľuje výsadba súvisleho stromovia.

Vedľajšie plochy zelene v blízkosti komunikácie

Vedľajšie plochy zelene v blízkosti významnej komunikácie (dial'nice, obchvat) sa v hodnotenom území vyskytujú ako potencionálne plochy zelene: poľnohosp. pôdny fond, plochy záhrad, plochy sídlisk, plochy správcov pozemkov v susedstve s komunikáciou. Vedľajšie plochy dotvárajú základné plochy cestnej zelene, vylepšujú kvalitu prírodného prostredia a znížujú negatívny vplyv prevádzky na ceste. Napojenie cestnej vegetácie na uvedené plochy (typy) zelene vyžadujú hlbšie analýzy druhového zloženia drevín, priestorového a plošného usporiadania, určenie hlavných funkcií zelene (ochrana proti hluku, prenikaniu smogu, izolačná úloha a pod.) a v neposlednom rade majetkovo - právnych otázok (výkup pozemkov, vyňatie v PPF, obmedzovanie z hľadiska rôznych ochranných pásiem a pod.).

Krajina, obraz krajiny a urbanizované prostredie

Opatrenia zachovania krajinného obrazu spočívajú v obmedzení likvidácie vegetácie na minimum a rekultiváciu poškodených priestorov a poškodenia krajinnej štruktúry v otvorenom priestore. Z hľadiska scenérie spočívajú opatrenia v zmierňovaní dopadov diaľnice s architektonickým riešením technických diel a objektov - mostov, odpočívok, trasovania. Zachovanie urbanizovaného prostredia predpokladá zachovanie čo najviac plôch zelene, alebo vybudovanie zelených plôch ako súčasti revitalizačného programu dotknutého územia.

V okolí komunikácie predpokladáme opatrenia na zabezpečenie ekologickej stability, ktorá spočíva v týchto zámeroch:

- dotvorenie a úprava súčasnej krajinnej štruktúry výsadbou vegetácie, plošnej a líniovej,
- sanačné a agrotechnické úpravy na PPF,
- špeciálne opatrenia na zlepšenie stavu vegetácie v urbanizovanom prostredí,
- opatrenia technologického charakteru na elimináciu kolíznych bodov.

Zelený bulvár pozdĺž Štadlerovho nábrežia a M.R.Štefánika

Koncept ÚPN navrhuje v území MČ 1 postupnú rekonštrukciu Štadlerovho a Štefánikovho nábrežia v komplexe zámeru vytvorenia vnútorného mestského okruhu. Táto prestavba bude doznávať potrebné úpravy súčasného šírkového usporiadania a výstavbu samostatných cyklistických trás. Súčasťou prestavby bude vybudovanie chodníkov pre peších pozdĺž komunikácie a v samostatných smeroch prístupu k obchodným centrám Kaufland a Billa, podchodom k železničnej stanici ako aj funkčné transformáciu priestoru Smrečiny.

Významným prvkom v dotknutom území predstavuje súčasná zeleň stromoradia líp (staršej a novšej výsadby), ktorú bude potrebné pre svoju jedinečnosť v dostupnej miere zachovať v budúcom riešení.

Tabuľka: Navrhované plochy zelene komunikácií

MČ	Názov (lokalita)	Dĺžka komunikácie (m)	ID
1/11/1 3	Severný obchvat	5 200	28
	Zberná komunikácia Kynceľová-Sásová-Kostiviarska	24 334	29
1	Zelený bulvár pozdĺž Štadlerovho a Štefánikovho nábrežia	1 380	30
7	Majerská cesta	1 585	31
2/5/6/ 10	Parkové úpravy okolo Hrona v k.ú Rakytovce, Kremnička, Kráľová a Iliaš	4 100	32
	Spolu	36 599	

7.2.2. Návrh revitalizácie významných plôch verejnej alebo vyhradenej zelene

Revitalizácia zelene je úprava zelených plôch bez nároku na podstatné zmeny súčasných porastov zelene alebo zmenu druhu využívania. V tejto kapitole sa navrhujú zásady revitalizácie pri zeleni so zastaralou prevádzkovou konцепciou:

- Parky
- Malé parkové plochy
- Sídlisková zeleň
- Zelen komunikácií
- Zelen cintorínov
- Zelen ostatných druhov kategórií: detské ihriská, zdravotnícke zariadenia, školské zariadenia, športové plochy, priemysel a prevádzky.
- Lesný park, prímestský les

Revitalizácia zelene je dlhodobý proces. Program revitalizácie je navrhovaný ako otvorený materiál, ku ktorému by sa každý rok na základe nových poznatkov a novo vznikajúcich problémov príleňovali ďalšie aktuálne informácie.

Parky

Mestský park

Pre celý objekt sa navrhuje regenerácia parku. Na základe štúdia podkladov, plošnej inventarizácie a klasifikácie drevín navrhujeme opatrenia:

Súčasťou projektovej dokumentácie obnovy parku musí byť zameranie bezprostredného okolia parku, ďalej polohopisné a výškové určenie prípojok inžinierskych sietí (voda, kanalizácia, elektrina, plyn). V rámci parku musia byť zamerané všetky stavebné a technické úpravy (parkové chodníky, ihriská a pod.) a vyznačené stromy.

V parku musí byť vypracovaný dendrologický prieskum, tj. súpis stromov spolu s ich estetickým a zdravotným vyhodnotením. Zároveň je potrebné vyhodnotiť jednotlivé skupiny drevín po stránke ich architektonickej a kompozičnej hodnoty.

Dosadby sadovníckeho materiálu musia byť projektované v niekoľkých etapách tak, aby bolo možné (cca po 5-tich rokoch) robiť potrebnú výsadbu a takto postupne obnovovať prestarnuté výstavbové dreviny v parku. Bude obnovená pôvodná druhová skladba na základe zistení dendrologického prieskumu.

Podstatou výhľadového rozvoja parku je zachovanie a ďalší rozvoj drevín. Preto je potrebné urýchliene zabezpečiť rozvoj jedincov a postupným vytváraním diferenciácie drevín a skupín porastu tak, aby boli trvalo zachované porastové hmoty v nadväznosti na vývojovú konceptiu celého objektu parku.

Park bude zrekonštruovaný na báze prírodne krajinárskych parkov. Bude dodržiavaná pôvodná známa lokalizácia drevín, aby sa zachovala farebnosť a štruktúra jednotlivých parkových scenérií. Nové aktivity musia byť riešené tak, aby v žiadnom prípade nedochádzalo k narušeniu štýlovej konceptie prírodno krajinárskej. Aktivity musia byť usmerňované tak, aby ich dopad na narušenie pôvodnej priestorovej konceptie bol čo najmenší.

Súčasťou návrhu regenerácie je drobná záhradná architektúra, vybavenie odpočívadiel, ihrísk, detských zariadení. Rozšíriť sortiment, uplatňovať prefabrikáciu prvkov a ich dôslednú inováciu. Zvýšiť a trvalo sledovať úroveň designu týchto použitých prvkov.

V rámci obnovovania cestnej siete bude potrebné počítať s vybratím materiálu do hĺbky 15-20 cm. Podľa charakteru vybraného materiálu bude tento použitý pre potrebné vyrovnanie terénu, alebo odvezený na vopred určenú skládku mimo parku.

Pravidelná zálievka parkových plôch. Voda patrí k limitujúcim faktorom života a rozvoja zelene. Perspektívne je potrebné zabezpečiť závlahový systém na technickú vodu nepodliehajúcu sezónnym regulačným alebo cenovým opatreniam. Prechod na automatické závlahy si bude vyžadovať zmeny v štruktúre zelených plôch.

Osvetlenie parku by malo byť navrhnuté podľa požiadaviek užívateľov a z hľadiska technických parametrov a výtvarného stvárnenia. Dôsledné zónovanie plôch podľa potreby intenzity osvetlenia, tomuto zónovaniu podriadiť typy a vzdialenosť osvetľovacích telies, zohľadniť pokojné zóny i rušivé momenty. Rekonštrukcia predpokladá odstránenie športových ihrísk.

Záväzným dokumentom pre prípravu navrhovanej obnovy parku bude dokumentácia v podobe Zámeru obnovy pamiatok. Mestský park je vyhlásený za kultúrnu pamiatku.

Park Radvaňského kaštieľa

Pre celý objekt sa navrhuje regenerácia parku. Stromový porast, jazierko, fontána, cesty a chodníky sú zdevastované a značne poškodené, alebo úplne zanikli. Podľa našich poznatkov z prieskumu, záchrannú etapu riešil projekt záchrannej etapy spracovaný ZARESOM, schválený KÚŠPSOP v roku 1986. Táto dokumentácia sa v ZARESE údajne nenachádza a spracovateľovi nebola k dispozícii.

V súčasnej dobe (2010), je riešená dokumentácia komplexnej obnovy kaštieľa spolu s obnovou parku (Krajský pamiatkový úrad Banská Bystrica, kontakt Dr. Miroslav Sura).

Park Jelšový hájik

Navrhuje sa regenerácia parku v celkovej výmere 4,2 ha. Výnimočnosť lokality bude vyžadovať aj výnimočnosť v prístupe programu regenerácie objektu. Predovšetkým to je, že lokalita je biotopom údolnej nivy, ktorej utváranie, zloženie a vzájomné vzťahy jednotlivých zložiek sú ovplyvňované hydrogeologickými pomermi vodného toku Rudlovský potok. Terénnymi úpravami, zástavbou, alebo inými technickými zásahmi v okolí stráca tento priestor svoj prirodzený charakter. Je potrebné posúdiť zotrvenia objektov športových aktivít a dopravného ihriska v parku. Prvou úlohou je zachovanie súčasnej rozlohy porastov, a to i maloplošných zbytkov tvoriacich drobné enklávy v monotónnej sídliskovej krajinе v dolnej časti parku. Všeobecne je potrebné sa brániť rozčleňovania parkového objektu výstavbou nových chodníkov alebo odpočívadiel. Druhou závažnou úlohou je obnovenie pôvodného vodného režimu. Nedostatok vody alebo zmena jej dynamiky je dominantným faktorom, ohrozujúcim tento ekosystém. V prípade, že obnova toku nebude možná, je nutné ovplyvniť vodný režim takzvaným zvodňovaním. Ide o zavádzanie povrchovej vody do malých tóní a mokradí. Technickými úpravami (nápustné objekty, stavidlá) je možné zavodniť vyschnuté korytá a zasahovaním vody v nich tak dotovať podzemnú vodu. Načisto neprípustné je zavážanie depresií v parku a modelácie reliéfu.

Existenciu parku v súčasnej dobe negatívne ovplyvňuje súčasné parkovisko v tesnej blízkosti parku. Technické zariadenia ORL sú celkom nedostatočné a neúčinné. Ďalším negatívnym vplyvom bude plánovaná výstavba v lokalite priestoru západne od budúceho miestneho centra Ploštiny a susedného priestoru severne od Pieninskej ulice v nadváznosti na športovo rekreačný areál a OS Ploština. Tieto stavebné lokality sa nachádzajú okrem iného vo vytýčenom biokoridore MUSES č. 14: Rudlovský potok, ktorý je prirodzenou migračnou cestou najrôznejších živočíchov.

Stavebnému zámeru výstavby týchto dvoch lokalít musí predchádzať dokumentácia EIA, ktorá posúdi vplyvy stavebných objektov na jednotlivé zložky prírodného prostredia, významne na vplyv stavby na hydrogeológiu územia a vplyvov na krajinu, osobitne na lokálny biokoridor MUSES a biotopy európskeho a národného významu a bezpochyby vplyvy na samotný park Jelšový hájik. V tejto súvislosti zdôrazňujeme, že aj rozširovanie rekreačných aktivít na plánovaných lokalitách bude negatívne vplývať na lokálny biokoridor.

Pri obnove pôvodného toku Rudlovského potoka je možné použiť staré lesnícke mapy územia nad Pieninskou cestou alebo znalosti pamätníkov.

Zámer obnovy parku by mal obsahovať podobné opatrenia ako pri Mestskom parku.

Park Jelšový hájik navrhujeme vyhlásiť za chránený krajinný prvk podľa § 25 zákona č. 543/2002 o ochrane prírody a krajiny.

Park Trieda SNP I, II

Park Pred pamätníkom SNP

Jedná sa o plochy, ktoré sú významné svojou rozlohou v lokalite centrálnej zóny mesta. Celý objekt zelene je súčasťou osy Pamätník SNP – Námestie slobody - Trieda SNP – Budova daňového úradu. Sadovnícke riešenie regenerácie parkových plôch o celkovej výmere 1 ha vychádza z potreby zachovať v maximálnej miere jstvujúcu pôvodnú zeleň. Prestavba parkových plôch bude vyžadovať vytvorenie nových odpočinkových (klúdových) plôch s vodnou fontánou, novou dlažbou chodníkov, kvalitným mobiliárom, osvetlením. Návrh predpokladá zníženie výmery detských ihrísk a ich presunutie do susedných lokalít sídliska. Súčasťou sadových úprav by mali byť kvetinové záhonky a dokonale udržiavaný parkový trávník s automatickou závlahou. Zámer obnovy plôch parkov by mal obsahovať podobné opatrenia ako pri Mestskom parku.

Park na Sitnianskej ulici

Revitalizácia parkovej plochy na Sitnianskej ul. v susedstve základnej školy s výmerou 1,4445 ha. Plocha bola pôvodne určená k vybudovaniu ihriska pre skateboardový šport. Vplyvy hluku z tohto športu úplne vylučujú cinnosť skateboardového ihriska v tejto lokalite sídliska. Plocha je stavebne nedokončená zo strany oporných múrov. Súčasťou úprav bude výsadba stromovej vegetácie, doplnenie lavíc a vybavenie drobnou architektúrou.

Park Povstalecká ul.

Navrhuje sa revitalizovať plochu s výmerou 1,3713 vo vnútri sídliska v mestskej časti Podlavice. Súčasné nekonceptné riešenie plôch zelene a jeho nedostatočná údržba spôsobujú neúmernú devastáciu prostredia. V prvej etape je potrebné vyznačiť hranice parkovej plochy zo strany Gaštanovej ulice tak, aby sa predchádzalo záberu plôch inými aktivitami v lokalite sídliska. Súčasťou úprav bude dosadba stromovej vegetácie, doplnenie lavíc a vybavenie drobnou architektúrou.

Parková plocha pri MŠ Moskovská a Oremburská

Navrhuje sa revitalizovať sústavu parkových plôch s celkovou výmerou 1,0556 ha. Park by mal vyriešiť tieto základné problémy: nedostatok možností pre aktívne využitie volného času pre všetky vekové kategórie, problém absencie spoločenského centra v sídlisku, prepojenie obytných častí sídlisk s odpočinkovými plochami a voľnou prírodou, vytvorenie veľkej plochy zelene s priaznivou mikroklimou ako protiváhy veľkej zastavanej plochy okolitych panelových domov.

Parková plocha na Okružnej

Revitalizácia parkovej plochy s výmerou 0,6086 ha sa nachádza v exponovanej lokalite Kyjevského námestia a dominanty kostola Michala Archanjela. Mnohostranný účel námestia určuje aj náročnejšiu a bohatšiu sadovú úpravu a osadenie vegetáciou a malou architektúrou. Park bude slúžiť kratšiemu odpočinku. V sadovej úprave sa ponúka uplatnenie vody vo forme bazénu, fontány a kvetinových záhonov. Návrhu by mala predchádzať architektonická súťaž.

Tabuľka: Navrhovaná revitalizácia parkov

MČ/ UO	Názov (lokalita)	Výmera (ha)	ID
1/02	Mestský park	6,4143	33
9/19	Park Radvanského kaštieľa	2,1661	34
12/48	Park Jelšový hájik	4,2144	35
1/14	Park Triedy SNP, I a II.	1,8059	36
1/01	Park LUX	5,2718	37
8/23	Park Povstalecká ul.	1,3713	38
12/49	Parková plocha Sitnianska	1,4145	39
9/26	Parková plocha pri MŠ Moskovská – Oremburšká	1,0556	40
9/50	Parková plocha na Okružnej ul.	0,6086	41
	Spolu	24,3225	

Malé parkové plochy

Do procesu regenerácie sme zaradili malé parkové plochy. Jedná sa o plochy zelene, ktoré sú významné svojou rozlohou v lokalite centrálnej zóny. V budúcnosti pri prestavbách priestorov navrhujeme zachovať súčasnú výmeru zelených plôch.

Sadovnícke riešenie regenerácie vychádza z potreby zachovať v maximálnej miere jestvujúcu pôvodnú zeleň. Prehľad o kvalite a zdravotnom stave porastov je možné zistiť zo spracovaných prieskumov a rozborov. Tieto podklady vyhovujú potrebe orientácie v druhovej skladbe drevín a ich zdravotnom stave. Prieskumy dokazujú, že sa jedná o hodnotné porasty. V záujme ďalšieho vývoja je potrebné predovšetkým vykonať opatrenia na zlepšenie stavu drevín, ktoré sú pre sadové riešenie rozhodujúce. Je to najmä vykonať chemickú ochranu podľa špecifikácie chorôb a škodcov odbornou firmou. Ďalej vykonať orez stromov. Tieto zásady je potrebné vykonať bez ohľadu na to, či sa regenerácia malej parkovej plochy uskutoční. Ďalšie opatrenia na zlepšenie biologických pomerov by mali byť výsledkom vykonania komplexnej regenerácie.

sú to najmä:

- vybudovanie automatického zavlažovacieho systému,
- výmena zdevastovanej znehodnotenej pôdy,
- navrhnut' zahustené výsadby v tienistých polohách a v miestach , kde zeleň má zabrániť nežiadúcim vstupom na trávnik,
- navrhnut' výsadbu náhradných kultúr v miestach, kde nie sú vhodné podmienky pre trávnik,
- založiť trávnikové plochy mačinou,
- navrhnut' dosadby vzácnejších jedincov ihličnatých a listnatých stálozelených druhov,
- riešením prvkov malej architektúry vytvoriť vo vytypovaných miestach možnosti sedenia, vybudovať pitné fontánky,
- vybudovaním spevnených plôch sa vytvoria možnosti potrebných komunikačných spojení, čím sa zabráni nežiadúcemu prechádzaniu a ničeniu zelene,

Tabuľka: Navrhovaná revitalizácia malých parkových plôch

MČ/ UO	Názov (lokalita)	Výmera (ha)	ID
1/12	MPP Hronské predmestie promenáda	0,1987	42
1/21	MPP pri Medokýši – Štiavničky	0,6206	43
9/50	MPP Mládežnícka	1,8402	44
9/25	MPP na Internátnej so zapojením kostola	0,5917	45
9/19	MPP Tihányiovský kaštieľ	0,4236	46
9/19	MPP Barczyovský kaštieľ v Radvani	0,5826	47
1/ 22,23	Predpolie Rooseveltovej nemocnice	5,5188	48
	Spolu	9,7762	

Sídlisková zeleň

Kompaktná výstavba obytných zón 60 - tých rokov vytvárala svojim rozvoľneným riešením možnosti na realizáciu veľkých plôch v rozsahu 10-20 m²/obyv, podľa typu zástavby. Tieto plochy mali približne až 50 % podielu na sídlisku. Vplyvom parkovacích miest a zahustovania na úkor trávnikových plôch výmera zelene poklesla. Ostávajúce plochy prestávajú byť využiteľné pre celý rad funkcií. Sídlisková zeleň má teda zvýšené nároky na samostatné parkové plochy, situované v najbližšom okolí (napr. v dochádzke 20 min.).

Medzi nápravné opatrenia zelene panelových sídlisk navrhujeme:

- Časť porastov sídliskovej zelene vyžaduje nutné aktuálne zásahy: jednotlivé prebierky, výchovné opatrenia, asanácie, špeciálne ošetrenia jedincov.
- Pre tienené miesta uvažovať s **náhradou za trávnik**.
- Rekonštrukcie detských ihrísk (všetky sídliská) a odpočívadiel pre dospelých.
- Detské ihriská s priestorom pre matky s malými deťmi, pokiaľ podmienky neumožňujú umiestniť ihrisko v dostatočnej vzdialenosťi od parkoviska áut (10 m), kontajnerov a sušiakov prádla (8 m) je možné hygienu prostredia čiastočne ovplyvniť oddelením ihriska živými plotmi, vysokými drevinami s podrastom krov, kombináciou stavebných prvkov so zeleňou alebo konštrukciami s popínavými drevinami. Väčšia plochy by mala byť osvetlená, časť plochy chránená pred slnečným úpalom.
- Pravidelná výmena piesku v pieskoviskách podľa smerníc Úradu pre verejné zdravotníctvo.
- Vybavenie detských ihrísk:

Užívateľia	Aktivity	Prvky vybavenia
Deti do 1 roka	Lezenie po deke, chytanie vecí a hračiek	
Deti 1-3 roky	Hry na rovnej ploche, precvičovanie tela, stály dozor	
Deti 3-6 rokov	Základné cviky na nízkych typoch náradia	Náradové ihriská,: pieskoviská, klzačky, lavičkové a vahadlové hojdačky, kladina, preliezačky, trubkové alebo drevené konštrukcie rôznych tvarov, prvky výtvarene tvarované, makety strojov, automobilov, a pod.

- Odpočívadlá pre rekreáciu dospelých: navrhujeme situovať do mikroklimaticky a hygienicky nezávadných priestorov. Vrchol návštevnosti je čas od 10 do 12 hod. a 15-16.30 hodín. Užívateľmi sú dôchodcovia, invalidní občania, matky s deťmi a chorí.

Vyžadujú sedenie na slnku alebo v tieni. Niektorých obyvateľov odrádza od pobytu alebo jeho časti prílišná horizontálna alebo vertikálna prehľadnosť (strata intimacy). Preto navrhujeme niektoré odpočívadlá alebo ich časti zintímniť pomocou vysokej zelene, pergol s popínavými rastlinami. Úprava i kompozícia zelene v priestore odpočívadla musí byť vrcholom kompozície obytného vnútrobloku s využitím drobnej architektúry (pergola, prístrešok, altánok, fontána, bazén) a umeleckých diel (plastiky, záhradná keramika, mozaika, a pod.) a stabilných prvkov vybavenia. Štandardným prvkom vybavenia sú pohodlné lavičky a stoly.

- Opravy ciest, chodníkov.
- Ošetrenie trávnikových plôch, hnojenie na odstránenie kyslosti (výskyt machu).
- Riešiť problém závlah, hlavne u mladých výsadieb. Zeleň zavlažovať pomocou intenzívnej kvapkovej závlahy.
- Doriešiť odstraňovanie domového odpadu, vytvorit' spevnené odstavné plochy pre kontajnery na celom území mesta. Kontajnerové miesta ohradiť' okrasným múrikom.
- Na sídlisku v MČ Podlavice dokončiť výsadby vysokej zelene, opraviť detské ihriská,
- Vytvorit' podmienky pre širšie uplatnenie vody, vybudovať tečúce fontány a vodomety. V parkoch s detskými ihriskami inštalovať pitné fontánky. Zvážiť podiel prírodných hmôt, hlavne dreva pri inštalácii detských atrakcií.
- Riešiť situáciu s odstraňovaním výkalov psov, navrhnúť podmienky výbehu psov v zeleni, vybudovať stojany s ochrannou ručnou návlečkou , vreckom a odpadové nádoby pre výkaly psov.
- Na parkoviskách realizovať výsadbu rastlých stromov z hľadiska tienenia parkovacích plôch.

Vo všetkých sídliskách zlepšiť čistotu, najmä pri ukladaní domového odpadu. Stanovišta kontajnerov situovať podľa požiadavky odvozu. Majú byť umiestnené max. 50 m od vstupov do domov, vzdialenosť od okien obytnej zástavby nie menej ako 20 m. Kontajner o kapacite 1100 l zodpovedá počtu obyvateľ 30-35. Veľkosť plochy 175x 150 cm, 2 nádoby 350 cm, pre každú ďalšiu 150 cm, pred kontajnery je manipulačná plocha 150 cm široká. Úpravu povrchu boxov pre kontajnery navrhujme dláždené alebo betónové.

Prášenie kobercov. Zariadenia navrhujme situovať v susedstve kontajnerov domového odpadu alebo v zatienených priestoroch, mikroklimaticky alebo hygienicky nevýhodných pre iné zariadenia. Prvky vybavenia: stojan pre 50-100 bytových jednotiek, potrebná plocha 10-15 m² na 1 stojan. V malých vnútroblokoch používame jednoduché zariadenie, umiestnené konzolami na múr dvora a pod.

Sušenie bielizne. Miesto by malo byť kontrolované z okien domov. Prvky vybavenia: teoretická potreba 0,8 m² plochy na bytovú jednotku. Jednoduché funkčné zariadenie by nemalo výrazne ovládať priestor. Z obavy pred krádežou bielizne je možné zariadenie oplotiť (napr. drevená konštrukcia a bránka na uzamykanie). Plochy pod sušiakmi vzhľadom k individuálnej intenzite využívania navrhujem zatrávnit'.

Realizovať dosadby stromovej vegetácie do sídlisk podľa Dokumentácie starostlivosti o dreviny a do sadovnícky nedokončených sídlisk.

Tabuľka: Navrhovaná revitalizácia sídliskovej zelene

MČ/ UO	Názov (lokalita)	Výmera (ha)	ID
1/04	Vnútroblok Skuteckého – Kukučínova	2,4720	49
1/14	Sídlisko SNP – 29.augusta – Jegorovova	1,9709	50
1/14	Sídlisko SNP – 29.augusta – Tr. SNP	11,0214	51
9/26	Svahy na Tulskej	0,5991	52
12/49	Plochy zelene medzi Rudohorskou a Tatranskou	7,7311	53
12/48	Plochy zelene medzi Karpatskou a Javorníckou	5,4991	54
11/05	Plochy zelene medzi Ďumbierskou a Ružovou	1,3566	55
9/19	Plochy zelene medzi Radvanskou a Bernolákovou	12,2985	56
8/23	Podlavice – Gaštanová	4,1616	57
	Spolu	45,6589	

Zeleň mestských komunikácií

Stromoradia

Pod pojmom regenerácia drevín starších stromoradí navrhujeme starostlivosť o kmeň a korunu, výchovné rezy, odbornú starostlivosť o rany k lepšiemu hojeniu, ako aj odstraňovanie mŕtvyh vetví a ochrany koreňovej zóny.

Obnova stromoradí sa navrhuje v dvoch smeroch – dosadba a rekonštrukcia stromoradia. Stromoradia by mali byť buď postupne dosadzované, alebo po asanácii úplne novo vysadená. Pri dosadbe je potrebné rešpektovať súčasný taxón, pri zakladaní nových stromoradí je možné taxón vymeniť. Dôvodom k zmene taxónu je najčastejšia nevhodnosť pôvodného vzhľadom k priestorovým parametrom ulice. Častým dôvodom k rekonštrukcii stromoradí je celková rekonštrukcie ulice včítane inžinierskych sietí.

Koreňová zóna

Charakter povrchu pôdy v okruhu koreňovej zóny má pre rast stromov rozhodujúci význam.

Pre zabezpečenie dostatočne veľkého koreňového priestoru navrhuje sa zväčšenie plochy voľnej pôdy v koreňovom priestore a zabezpečenie priaznivých pôdných vlastností.

Ochrana pred z hutnením za použitia:

- mechanických zábran ako sú na príklad zábradlie, stípiky, ochranné oblúky, vyvýšené okraje misy, samonosné mreže a betónové panely s otvormi,
- mulčovanie s materiálom ako je borka, drevené štiepky, minerálne substráty typu štrku,
- rastlinný pokryv pôdy,
- vetracie prvky slúžiace k prevzdušňovaniu pôdy prípadne k závlahe.

Kmeň

Ochrana kmeňa mechanickou zábranou ukotvením alebo použitím ochranných košov a ošetrovanie poranenia kmeňa.

Koruna

Z koruny stromov pravidelne odstraňovať suché alebo odumierajúce konáre. Pretože rezné rany uľahčujú vstup infekcie, treba rez minimalizovať len na potrebné zákroky. Rezy vykonávať správnu technikou a v správnej polohe, s ohľadom na dobré kalusovanie. Jeho rozsah musí odpovedať potrebe stromu a nemá ho oslabovať viac ako je potrebné. Rez a ošetrovanie stromov sa musí vykonávať v období, kedy nedochádza k výtoku miazgy.

Odstraňovanie pňov

V súčasnom období sme zistili v stromoradiach mesta až 150 pňov po odstránených stromoch, ktoré je nutné čo najskôr vyfrézovať.

Okrem stromoradia na Štefánikovom a Štádlerovom nábreží, kde sa podľa ÚPD mesta navrhuje celková rekonštrukcia dopravného systému, stromoradia v meste vyžadujú úplnú rekonštrukciu:

Mestské komunikácie

Osobitnou úlohou je revitalizácia zelene pri mestských komunikáciách v stredných deliacich pásoch.

Zelené plochy stredného deliaceho pásu sú zatrávnené a osadené stromami a krami. Zeleň zvyšuje bezpečnosť jazdy optickým vedením, lomením ostrého oslnivého svetla proti idúcich vozidiel v noci a vytvára ochranu proti nárazovému bočnému vetru. Výsadba je závislá od situovania zvodidiel. Konáre vegetácie nesmú prekročiť dovolenú hranicu 0,75 m vzdialenosť od vodiaceho prúžku.

Nutné aktuálne zásahy v podobe prebierky neúmerne hustého porastu, výchovné opatrenia, asanácie, špeciálne ošetrenia jedincov vyžadujú stredné deliace pásy ulíc Tulská a Moskovská.

Medzernaté a neúmerne riedke stromoradie agátov na Sládkovičovej ulici nahradí novou výsadbou. Šírka stredného deliaceho pásu a charakter cesty dovoľuje vytvoriť mohutné mestské stromoradia osadené taxónmi napríklad *Sophora japonica*, *Platanus acerifolia*, *Tilia euchlora*, *Tilia tomentosa*.

Tabuľka: Navrhovaná revitalizácia stromoradia

MČ/ UO	Stromoradia dotknutých komunikácií	Dĺžka stromoradia v m	ID
9/20	Gorkého ul.	752	58
9/50	Internátna ul.	163	59
11/06	Ďumbierska ul.	271	60
1/04	Skuteckého ul.	1 057	61
1/01	J.Cikkera	134	62
1/12	Bellušova ul.	224	63
1/12	B. Nemcovej	62	64
1/12	Jesenského	414	65
1/14	Ul 29. augusta	558	66
1/01	Martina Rázusa	482	67
1/12	9.mája	1 927	68
	Spolu	6 044	

Tabuľka: Navrhovaná revitalizácia stredných deliacich pásov komunikácií

MČ/ UO	Úplná rekonštrukcia zelene stredného deliaceho pásu	Dĺžka stredného del. pásu v m	ID
9/26	Moskovská ul.	361	69
9/26	Tulská ul.	345	70
9/ 19,20	Sládkovičova ul.	1 045	71
12/ 48,49	Rudohorská	534	72
	Spolu	2 285	

Zelen cintorínov

So zámerom regenerácie zelene cintorínov CMZ sa navrhuje komplexné riešenie všetkých častí cintorínov pri dodržaní postupnosti vykonávaných prác v tejto špecifikácii:

- Na súčasných plochách vykonať dendrologický prieskumu a navrhnuť etapovitú obnovu porastov.
- V I. etape vykonať výchovné zásahy do porastov a náhradné výsadby na základe pestovateľských opatrení vyhodnotených v podrobnom dendrologickom prieskume.
- V II – IV. etape navrhnuť komplexnú obnovu porastov spoločne s obnovou cestnej siete, odvodnenia a doplniť mobiliár.
- V. etapa sa týka postupného výrubu stromov ponechaných na dožitie, rastúcich na vnútorných stranach oddielov cintorína a medzi hrobmi. Realizácia tejto etapy by mala byť priebežná. Každý rok je nutné vykonávať pravidelné kontroly zdravotného stavu stromov, na základe ktorého bude rozhodnuté o vykonaní potrebného výrubu vždy v nevyhnutnom minimálnom rozsahu.
- Iným aspektom je zahájenie pravidelnej údržby porastov, ktoré je možné vykonávať na základe podrobného dendrologického posúdenia, kde v návrhu nových opatrení je u jednotlivých taxónov vymedzený spôsob údržby od bežnej údržby až po riešenie havarijného stavu.
- Návrh cestnej siete bude vychádzať zo súčasného technického stavu povrchov ciest a smerovania ciest, prepojenie na nové plochy cintorínov.
- Pre každý cintorín sa navrhujú tri kategórie ciest:
  1. kategória: hlavné pojazdné cesty s dláždeným povrhom,
  2. kategória: cesty vedľajšie, obmedzene pojazdné s povrhom pieskovým,
  3. kategória: cesty pre peších, s povrhom trávnatým.Všetky cesty musia byť spádované do odtokových žliabkov.
- Pre celý cintorín sa navrhuje realizovať rozvod pitnej vody.
- Významný je návrh na vybavenie cintorínov mobiliárom: lavičky, odpadové koše, vzhľadovo zodpovedajúce historickému kontextu cintorínov, orientačných tabúl s vyznačením hrobových miest významných občanov mesta Banská Bystrica.

Tabuľka: Navrhovaná revitalizácia cintorínov

MČ/ UO	Názov (lokalita)	Výmera (ha)	ID
1/03	Katolícky cintorín (CMZ)	3,2006	73
1/03	Evanjelický cintorín (CMZ)	2,4407	74
1/04	Židovský cintorín	0,5202	75
	Spolu	6,1615	

Regenerácia ostatných druhov mestskej zelene

Zeleň materských a základných škôl

Posúdiť časovú a priestorovú dostupnosť športových ihrísk škôl z hľadiska dennej potreby ich využívania mládežou, posúdiť príslušné športové vybavenie a program. Na základe prieskumu drevín realizovať vyváženú asanáciu porastov z hľadiska alergénnosti drevín, tráv a burín, ktoré sa nachádzajú na pozemkoch škôl. Odstrániť toxicke dreviny z porastov. Rozširovanie zelených plôch u MŠ a jasli sa nepredpokladá. U materských škôl sa odporúča veľkosť pozemkov 40 m² a u jasli 50 m² na jedno dieťa vrátane zastavanej plochy. Kvalita zelene je v súčasnosti dostatočná.

Pri tomto type zelene, najmä pokiaľ ide o časti určené na hru detí, dbáme predovšetkým na starostlivo upravené a udržiavané trávnikové plochy. Mačina by mala byť kompaktná, na veľmi jemne zarovnanom povrchu, bez hrbolcov a jamiek. Tvrdá dlažba alebo akékoľvek chodníky sú pre občasný pád najmenších pešiakov málo vhodným povrhom. Výsadby by mali byť usporiadane tak, aby neboli zatienené, jedna časť z nich by však mala mať tienistý strom ako úkryt pred slnkom v horúcich dňoch.

K vybavenosti záhrady materskej školy by malo patriť brodisko, prípadne fontána s teplou vodou a s priamym odpadom vody (menšie nebezpečenstvo infekcie), kolobežková dráha, vahadlá, preliezky a iné náradia. Pevné zariadenia na hry sú v jasliach skromnejšie so zreteľom na malú pohybovú schopnosť detí. Zeleň v okrajovom pásme okolo oplotenia materských škôl a jasli je potrebné upraviť väčšinou ako clonu chrániacu pozemok pred hlukom a prachom z okolitých vozoviek.

Zeleň závodov a prevádzok

Pri prehliadke porastov výrobných závodov sme zistili, že porasty budú vyžadovať rekonštrukčné zásahy, postupné preriedzovanie a pestovanie korún pri uplatňovaní pozitívneho uprednostňovania elitných jedincov s geneticky vyššou odolnosťou a neskôr opadom asimilačných orgánov, ako aj negatívneho výberu (nízka rastová vitálnosť, poškodené a odumreté dreviny).

Pre zhodnotenie tohto druhu zelene okrem dendrologického hodnotenia a prírodných podmienok vegetácie sú potrebné poznatky:

- súčasné výrobné fondy a eliminácie, pôsobenie hygienických a bezpečnostných závad na prírodné prostredie a obyvateľstvo (intenzita, rozsah),
- rezervné plochy pre účely rozšírenia priemyselnej výroby a ich dočasné využitie,
- otázky vzťahov medzi priemyselnými závodmi a obytnou zónou,
- riešenie hygienických pásiem,
- výber výrobných činností,
- zónovanie výrobného územia z hľadiska združovania, funkčných objektov a zariadení, z hľadiska hygienickej ochrany, stanovenie etáp výstavby, dopravnej zátaze a pod.,
- problematika zelene by mala byť riešená v rámci generelu priemyslu mesta.

Zeleň športových plôch

Porasty zelene športového štadióna vyžadujú nutné aktuálne zásahy: jednotlivé prebierky, výchovné opatrenia, asanácie, špeciálne ošetrovania jedincov. Dosadby sadovníckeho materiálu musia byť projektované v niekoľkých etapách tak, aby bolo možné (cca po 5-tich rokoch) robiť potrebnú výsadbu a takto postupne obnovovať prestarnuté výstavbové dreviny v okrajovej zóne areálu štadióna. Podstatou výhľadového rozvoja skupín stromov je zachovanie a ich ďalší rozvoj. Preto je potrebné urýchliene zabezpečiť rozvoj jedincov a postupným vytváraním diferenciácie drevín a skupín porastu tak, aby boli trvalo zachované porastové hmoty v nadväznosti na vývojovú koncepciu zelene dotknutého objektu.

Lesný park, prímestský les

Lesný park neboli predmetom zadania generelu zelene. Základnú informáciu uvádzame z hľadiska metodického princípu komplexnosti návrhov zelene.

Podľa Generálneho plánu lesného parku mesta Banská Bystrica (Ústav pre hospodársku úpravu lesov Zvolen, 1981) boli navrhnuté tieto výmery:

Tabuľka: Špecifikácia výmer lesného parku a prímestského lesa

	Lesný park	Prímestský les
Lesy hospodárske	279,59 ha	2 148,98 ha
	56,09 ha	51,78 ha
Ochranné lesy	148,81 ha	129,36 ha
Spolu	483,81 ha	2 330,12 ha

Navrhované výmery sú v tejto špecifikácii vymedzenia plôch:

Urpín, Kozlinec, Kopa

Hranica začína pri železničnej zástavke Banská Bystrica - , ide po železničnej trati až po Iliaš. Tu sa stáča do bočnej dolinky smerom V-JV a pri poraste 20 c sa stáča zhruba na S a po bočných hrebienkoch vystupuje až na kótu 703 m – Kozlinec. Odtiaľ schádza SZ smerom po bočnom hrebienku na cestu Banská Bystrica – Mičiná s okrajom porastov sa pozdĺž hranice intravilánu vracia do východiskového bodu.

Dominantou priestoru Kopa je kóta 713 m – Stará kopa. Hranica začína na okraji intravilánu v lokalite Pod rybou. Ide smerom J po ceste Banská Bystrica- -Mičiná . Pri hranici porastu 9 h sa stáča smerom na S, vchádza na hrebeň, kde sa pri kopci otáča na východ. Na okraji porastu sa lomí na sever, pokračuje krajom lesa, obchádza kótu Stará kopa a S až SV smerom zbieha na cestu Šalková - Môlča. Stade sa obracia prudko západným smerom a krajom lesa, pozdĺž Hrona a okrajom intravilánu sa vracia do východiskového bodu.

Výmera porastovej plochy Urpína, Kozlinca a Kopy dosahuje 800,87 ha

Panský diel – Špania dolina

Hranica začína SV od Kostiviarskej na križovatke cesty Kostiviarska – Panský diel a bočnej cesty do Sásovskej doliny. Ide cestou na Panský diel, pri kameňolome na začiatku Nemčianskej doliny vystupuje na hrebeň, obchádza lokalitu Bánovka, pokračuje smerom S na Malý diel 935 m a pokračuje hrebeňom až k vodojemu nad Šachtičkami. Po hlavnom hrebeni pokračuje cez kótu 1006 m až k lokalite Šturec, kde sa otáča smerom Z na kótu Glezúr, cez kóty 942,853 zostupuje až k obci Špania Dolina. Okrajom lesa a intravilánu až na cestu Ulanka – Špania Dolina a pri lyžiarskom vleku nad Špaňou Dolinou pokračuje smerom JJV cez lokality Zadok a Varta. Hrebeňom zostupuje až do Sásovskej doliny a cestou sa smerom JZ vracia do východiskového bodu.

Výmera porastovej plochy dosahuje 689,80 ha.

Laskomer - Podlavice

Hranica začína pri vstupe do Laskomerskej doliny a lemuje SV hranicu porastov. Pri kopci 46 zostupuje smerom S do doliny, pokračuje cestou až na križovatku, od tejto ide proti prúdu a od kopca č. 140 vystupuje hranicou porastov 30 f a g na hrebeň. Pokračuje od kopca číslo 47 po hrebeni až na kótu 747, kde sa lomí a smerom J zostupuje bočným hrebeňom až po cestu Podlavice – Tajov. Tu sa stáča na V, lemuje okraj lesa, pokračuje nad záhradkárskou osadou zostupuje na cestu do Laskomerskej doliny a ľiou sa vracia do východiskového bodu.

Výmera porastovej plochy dosahuje 800,87 ha

Tajov-Králiky- Malachov-Suchý vrch- Skubín

Rozsiahly územný celok s pravidelným striedaním lesa, TTP a ornej pôdy. Hranica je tvorená cestou Banská Bystrica – Podlavice – Riečka. Nad touto obcou ide poľnou cestou a ďalej okrajom porastov na lokalitou Holížna, zostupuje k tajovskému salašu. Na krátkom úseku ide po ceste na chatu nad Tajovom. Túto cestu pri poraste 201 opúšťa, ide okrajom porastov a cez pastviny k lokalite Lajstroch. Okrajom porastu 19 g sa obracia k chate nad Tajovom.

Od chaty pokračuje hranica smerom J k chate nad Králikmi. Tu sa na lesnej ceste pri poraste 11 j stáča na V, sleduje okraj lesa, zbieha hranicou medzi porastami 11 o a n. Na kraji lesa pri kopci číslo 16 sa stáča k J, sleduje okraj porastov, stáča sa k Z a na lokalite Dzurová sa obracia k V. Pokračuje potokom medzi porastami o a g, ďalej hranicou porastu 9 c, d, 81 a 9 c a tým pričleňuje plochy TTP nad Farebným potokom a zástavbou chatiek. Na kopci č. 10 opúšťa územie LHC Banská Bystrica a prechádza do LHC Badín. Smerom Z pokračuje okrajom porastov. Pri kopci č. 173 sa stáča na Z, ide hranicou porastov cez kopec 172,171, stáča sa na J na kopec 111, okrajom porastu 471 zostupuje do Malachovskej doliny, ktorou pokračuje až k Banskej Bystrici, do východiskového bodu.

Výmera porastovej plochy dosahuje 1 150,64 ha.

Pršianska terasa

Hranica začína v obci Malachov pri poraste 93 h, ide katastrálnou hranicou na cestu Radvaň – Pršany, popod kameňolom, pokračuje na Rakov kopec, odtiaľ schádza okolo potoka pod lokalitou Krásny vršok pod obcou Rakytovce. Na styku s cestou Zvolen – Banská Bystrica sa obracia na S, ide touto cestou a v Kráľovej sa napája v priestore Okrúhlô na pôvodnú hranicu. Výmera porastovej plochy nebolo vymedzená.

Návrhy plôch zelene v lokalitách lesoparku

ÚPN mesta Banská Bystrica navrhuje realizovať sústavu plôch zelene v týchto samostatných častiach:

Lesný park Suchý vrch

Navrhuje sa založiť na jeho severných svahoch, ktoré sú cenné z hľadiska porastov v zalesnených aj lúčnych enklávach. Preto je pri jeho riešení potrebná súčinnosť so zámermi ochrany prírody a krajiny, ako aj tvorby ÚSES. Na jeho svahoch sa nachádzajú dve lokality športových lyžiarskych areálov – Areál zdravia a areál na Suchom vrchu s dvoma menšími základňami (Chata pod Suchým a pony-farma). Lesopark uvažuje koncept ÚPN v rozsahu až po hranice mesta s obcou Malachov, ktorú tvorí horský hrebeň.

Lesný park Laskomer

Tvorí v súčasnosti len nástupný úzky lesný pás. Koncept ÚPN preto navrhuje zapojiť doň aj Laskomerskú dolinu a rozšíriť ho západným smerom k Riečke až po administratívne hranice mesta a severovýchodným až po funkčné plochy na území bývalého lomu Kostiviarska.

Lesný park Urpín

Nachádzajúci sa juhovýchodne od mesta, tanguje cez rieku Hron takmer priamo centrum mesta a predstavuje preto pre mesto najcennejší prírodný útvar z hľadiska ekologického, rekreačného aj urbanistického. V súčasnosti je potrebná jeho rekonštrukcia a určenie jeho funkčnej náplne, v ktorej musí bezpodmienečne prevládať prírodné lesné a lúčne prostredie.

Tabuľka: Prehľad výmer jednotlivých častí lesoparku podľa ÚPD

MČ	Názov (lokalita)	Výmera (ha)	ID
9	Lesný park Suchý vrch	111,3273	76
3/4/8	Lesný park Laskomer	176,2543	77
6	Lesný park Kremnička – Lišná skala	284,6121	78
15	Prímestský les Stará Kopa	70,1229	79
2	Prímestský les Stráž	59,5609	80
	Spolu	701,8775	

Súčasná rozloha sa uvádza v rozsahu 483,8 ha (podľa PHSR mesta na roky 2004-2006), čo predstavuje cca 60 m²/obyv., teda vyhovujúcu hodnotu. V tejto výmere je započítaná aj plocha Verejný park Urpín.

7.3. Zakladanie plôch a biokoridorov v rámci realizácie USES

Vzhľadom k tomu, že tok Hron a Bystrčka a ďalšie potoky sú vodárenské zariadenia, starostlivosť o zachovanie a rozvoj všetkých funkcií vodného toku patrí Správe vodného toku Hron. Správa vodného toku zahŕňa podľa Zákona o vodách okrem iného aj činnosti udržiavať alebo odstraňovať brehové porasty vo vodných tokoch, na pobrežných pozemkoch, prípadne v zátopových územiach tak, aby sa nestali prekážkou odtoku vody pri povodniach a podľa možnosti zachovali prírodné podmienky, spevňovať brehy vodných tokov, zabezpečovať ich neupravené úseky brehovými porastami. Úseky je možné rekonštruovať a premeniť na parkové plochy len so súhlasom správca tokov.

Plochy pre zeleň sú v priestore vodného toku limitované. Prestavba si vyžaduje odborný prístup a spoluprácu so správcom toku. Na tomto mieste odporúčame hlavné zásady druhovej a priestorovej prestavby a časové proporcie jednotlivých etáp:

Dlhodobé obdobie - postupné prestavby porastovej skladby tak, aby neskôr umožňovala výstavbu terénnych úprav, ciest, chodníkov, trávnatých plôch a pod.

Kratšie obdobie vlastnej realizácie stavebných prác, vykonaných kôli zvýšeniu kapacity plochy zelene. V tomto období bude dopĺňaná zeleň v menšom rozsahu, s cieľom dosiahnuť finálnu podobu riešeného priestoru.

Jednou z významných vlastností revitalizácie zelene bude jeho bezprostredná závislosť na prírodných podmienkach a jej vplyv na ekosystémy krajiny - na ich zmeny, stabilitu, a dynamiku ekologickej rovnováhy dotknutého územia.

Brehové porasty sú mimoriadne dôležitým typom vegetácie v krajinе - jednak ako stanovište značného počtu druhov, jednak ako krajinné prvky s vysokou vodivostou, slúžiace pre šírenie a pohyb rastlín a živočíchov. Patria k mokradovým ekosystémom, ktoré sú jedným z ohrozených typov ekosystémov, ktorým je v poslednom čase venovaná zvýšená pozornosť.

Návrh vegetácie brehového porastu bude riešiť okrem krajinných úloh aj technické úlohy: stabilizáciu brehov, hodnotenie vplyvov na zatienenie dna a brehov, obmedzenia zarastania prietokového profilu vodnou flórou, vplyvy na zníženie výparu z vodnej hladiny jej tienením, vplyvu na zvýšenie drsnosti brehov a zniženie prietokovej rýchlosťi a na zvýšenie samočistiacej

schopnosti toku. Zistenie biologickej účinnosti toku pre chov rýb a vodnú, faunu, pre vtáctvo v okolí toku, schopnosti plniť estetickú a krajinnú funkciu, potreby zníženia účinkov vetra, prašnosti, hluku, ochranu toku pred spláchnutím pôdy.

Základným prístupom k riešeniu úlohy ekologických a účelových požiadaviek revitalizácie brehového porastu je poňatie vegetácie brehových porastov ako in t e g r o v a n e j súčasti systému mestskej (krajnej) zelene. Návrhy zelene biokoridorov sa týkajú zastavaného územia mesta

7.3.1. Postup zabezpečenia biokoridorov ÚSES.

Obecnú záväznosť získava Miestny územný systém ekologickej stability (ďalej len MUSES) mesta Banská Bystrica v procese schvaľovania územnoplánovacej dokumentácie. Plán USES je samostatnou grafickou prílohou ÚPD VÚC (RUSES) a mesta Banská Bystrica a súčasťou komplexného urbanistického návrhu (MUSES).

Zdrojom metodických princípov postupu zabezpečovania prvkov MUSES, ktoré navrhujeme sú:

- Experimentální zakladání skladebních částí USES“ autorov E. Zimová a kol. (Ústav aplikované ekológie LF ČZU Kostelec nad Černými lesy, 2000),
- Projektové riešenia MUSES vypracované na pracovisku EKOJET, spol.s.r.o. Bratislava.

Postupné upresňovanie priestorovej podoby MUSES by sa malo pragmaticky riadiť podľa predpokladov priestorových funkčných zmien v danom území. Ich upresňovanie je účelné vykonáť až v súvislosti s prípravami iných územno - technických zmien, ktoré by mohli existenciu MUSES ohrozit.

V krajnom prípade odporúčame presné vymedzenie vyžadovať až pri územnom konaní. Kedy žiadateľ má povinnosť preukázať, že v svojich zámeroch rešpektuje priestorové funkčné nároky plánom vymedzeného MUSES. Tento dôkaz sa podáva tak, že sám žiadateľ zaistí vymedzenie dotknutých častí MUSES do jednoznačnej podoby. V podstate ide o vecné bremeno obdobné inštitútu posudzovania vplyvov (EIA).

7.3.2. Zásady projekčného spracovania biokoridorov USES

Projekt USES tvorí dve časti: Základnú dokumentáciu a Zmeny a doplnky

Základná dokumentácia obsahuje nemenné fakty a ciele.

Identifikačná časť:

- Mapový list a poradové číslo časti podľa plánu MUSES, funkčný typ a biogeografický význam cielový typ spoločenstva, katastrálne územie, parcellné číslo, vlastníka, rozlohu, zvlášť chránená územia a významné krajinné prvky, štatút ochrany iných záujmov.

Majetkovo právna časť:

- Snímok pozemkovej mapy s vytýčením skladbovej časti, zoznam účastníkov, vecné bremena vyplývajúce z potrieb ochrany prírody, kompenzácie za vecné bremena poskytnuté, cielový stav majetkovoprávneho riešenia včítane finančných nárokov. Prílohou je dohoda s vlastníkom o využívaní pozemkov, všeobecné záväzné predpisy alebo rozhodnutia o vyhlásení ochrany, o ich zmenách alebo zrušení.

Biologická časť:

- Popis územia, prírodné podmienky, podrobnej geobiocenologickú typizáciu, výsledky podrobnejšieho mapovania fytocenóz a biotopov.

Zmeny a doplnky

Sú vyjadrením periodických kontrol skutočného vývoja a reakcií na vývoj. Obsahuje tieto časti:

Biologická časť.

Vo všetkých etapách obsahuje popis ekosystému, spôsob využívania, významné druhy rastlín a živočíchov, stupeň ekologickej stability a negatívne vplyvy. Obsahuje súbor biologických návrhov na:

- obmedzovanie negatívnych vplyvov
- udržiavanie vhodného sukcesného štátia
- usmernenie využitia pre vedecké, osvetové a iné účely
- usmernenie hospodárskeho alebo iného využívania
- úprava prírodných pomerov v prospech predmetu ochrany

U biologických návrhov sa určuje ich **naliehavosť**, miera istoty, že opatrenia budú účinné, prílohou sú výsledky výskumu a prieskumu riešeného územia včítane publikácií dotýkajúcich sa danej skladovej časti ÚSES.

Realizačná časť. Plán starostlivosti, je obdobou plánov starostlivosti o zvlášť chránená územia a vecne konkretizuje súbor biologických návrhov z biologickej časti. Je zameraný na súbor realizačných opatrení, ktoré sú troch typov:

1. Založenie skladovej časti miestneho USES ako jednorázová realizácia na základe projektu podľa zákona o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (terénne práce, oplotenie, odstránenie objektov, výsadby a pod.). Povinnou súčasťou projektu musí byť ustanovenie, odkiaľ budú získané dreviny.
2. Asanačný manažment ako dočasná činnosť zabezpečenia o založení biotop do doby založenia jeho funkčnosti (pestovateľská starostlivosť o porasty, dosádzanie, odstraňovanie výplňových drevín a pod.).
3. Regulačný manažment ako priebežná činnosť podmieňujúca existenciu daného biotopu (napr. likvidácia náletov, priebežná ochrana pred prenikaním cudzorodých prvkov a pod.).

Realizačná časť projektu by mala obsahovať:

- Problematiku výhľadovej zonácie biokoridoru USES v krajinе, to je územie s výhradne kultúrno-spoločenským využitím, územie s prevažne kultúrno-spoločenským využitím, a územie s kombinovaným polnohospodárskym a kultúrno-spoločenským využitím.
- Lokalizáciu konkrétnego vegetačného článku ako reakciou na deficit zelene s biologickou funkciou záujmového územia. V území je možné vymedziť i ďalšie vegetačné články s primárной biologickou funkciou.
- Určenie stanovišť alebo os pohybu pozorovateľov (cesty, navrhované prechádzkové rekreačné trasy v krajinе, respektíve vybrané výhliadky z niektorých lokalít urbanistického obvodu, zdôraznenie niektorých najvýraznejších terajších alebo novo navrhovaných krajinných dominánt).
- Vytvorenie nového krajinného merítka. Tak môže vzniknúť systém viac menej samostatných krajinných kompozícií, ktoré sa vo svojej syntéze môžu prejavíť ako n o v ý r á z (krajinný obraz) územia v celom dotknutom území.

Návrh parametrov biokoridorov a možnosti ich prerušenia v dotknutom území (zastavanom území):

Miestny význam (MUSES)

Maximálna dĺžka u mokrad'ového spoločenstva je 2000 m, možnosť prerušenia je max. 50 m spevnená plocha, 80 m orná pôda, 100 m ostatné kultúry.

Minimálna šírka u mokrad'ového spoločenstva je 20 m.

Regionálny význam (RUSES)

Maximálna dĺžka u mokrad'ového spoločenstva je 1000 m, možnosť prerušenia je max. 100 m stavebná plocha, 150 m orná pôda, 200 m ostatné kultúry.

Minimálna šírka u mokrad'ového spoločenstva je 40 m.

Biokoridory vo väčšine lokalít nespĺňajú šírky ani v súčasnosti. V zastavovanom území mesta je napríklad zúžená šírka biokoridoru Hrona, toku Bystrica a niektorých miestnych biokoridorov na šírku samotného vodného toku.

Znamená to v návrhoch detailnejších ÚPD zabezpečovať vyšší koeficienty zelene, upravovať charakter zástavby, nepripustiť zahustovanie zástavby pozdĺž biokoridoru, v projektových dokumentáciách dopravných stavieb maximálne rešpektovať funkciu biokoridoru, vo všetkých dokumentáciách zvažovať navrhované zástavby výroбno-obslužnými plochami, plochami občianskeho vybavenia a športu

Výber druhovej skladby drevín

Projektant by mal pri vol'be druhov a ich rozmiestnenie na ploche vychádzat' z terénneho prieskumu pôdnich, hydrologických a mikroklimatických pomerov. Rámcovým odporúčaním je predovšetkým potencionálny stav spoločenstiev na lokalite.

Z technologického hľadiska môžeme dreviny tvoriace vegetačný článok rozdeliť na :

- *Dreviny základné*, tvoria kostru porastov, sú dlhoveké, funkčne a ekologicky vyhovujú podmienkam na lokalite.
- *Dreviny doplnkové*, doplňujú kostru porastu, tzv. že sa vysadzujú v menšom množstve, majú nižšiu prispôsobivosť k ekologickým podmienkam lokality než dreviny hlavné.
- *Dreviny výplňové*, dočasne vyplňujú plochu a priestor, vyznačujú sa rýchlym rastom, krátkovekostou a dobrou prispôsobivosťou k stávajúcim ekologickým podmienkam.

Asi 60-70 % celkového počtu by mali tvoriť dreviny základné, 30-40 % dreviny doplnkové.

Najčastejšie chyby a kontroverzie

Nevhodná druhová skladba, problematická dokumentácia ÚSES nezodpovedajúca skutočnému stavu, prepojenie s intenzívne využívanými článkami skupiny sociálnych funkcií, preferencia komerčného sadbového materiálu pred materiálom s miestnych populácií, použitie technologicky nevhodného sadbového materiálu, zanedbávanie starostlivosti v prvých rokoch po výsadbe, nerešpektovanie zásad manažmentu jednotlivých článkov

Tabuľka: Zakladanie plôch biokoridorov sídelnej zelene v rámci realizácie USES

MČ	Názov (lokalita) vzastavanom území mesta	Dĺžka biokoridoru (m)	ID
1/5/7/ 9/15	Rieka Hron	13 300	81
1/4/3/ 16	Potok Bystrica (Harmanecký potok)	8 749	82
1/9	Tajovský potok s napojením sa na zónu Štiavničky s významnou plochou medzi Hutnou ul. a ul.Cesta na štadión	5 029	83
9	Malachovský potok s významnou plochou parku kaštieľa Radvanského kaštieľa a zbytkov parku Barcyovského kaštieľa	2 415	84
11	Rudlovský potok – s významnou plochou Jelšový hájik a Rudlovský minerálny prameň	1181	85
9	Udurná	2040	86
1/8	Laskomerský potok	2083	87
15	Molčanský potok	1 113	88
6	Potok Kremnička	2027	89
10	Rakytovský potok	3619	90
6	Krátky potok	1938	91
13/15	Selčiansky potok	2791	92
	Spolu	46 285	

7.4. Zakladanie plôch zelene ako spôsob obnovy biologických hodnôt nevyužívaných plôch priestorov poškodených minulou výrobou

Priestory poškodené minulou výrobou neboli v ÚPD mesta Banská Bystrica definované alebo vyznačené. Z uvedeného dôvodu ich neobsahuje ani Generel zelene.

7.5. Izolačná zeleň medzi obytnou zónou a priemyselnými areálmi

V podstate sa bude jednať o pásy oddelujúci areály občianskeho vybavenia západnej časti Smrečiny od železnice a problematiku pásov oddelujúcich priemyselné areály od obytnej zóny alebo plochy zelene pozdĺž železnice.

Veľkosť plôch zelene bude určená stavbou a konštrukciou železničnej trate respektíve situovaním priemyselného areálu. Významnú izolačnú úlohu bude vegetácia plniť z hľadiska tlmenia hluku prípadne prašnosti. Pri návrhu výsadby vegetačnej protihlukovej clony je potrebné zohľadniť tieto skutočnosti:

- pásy zelene musia byť dostatočne husté v celom profile od bylinného až po stromové jadro, čiže protihluková stena musí byť kompaktná, dolu zapojená bez medzier, aby sa jej účinnosť neznížila,
- účinnosť pásu je väčšia ak je ten umiestnený pri zdroji hluku, než pred záujmovým objektom, ktorý má chrániť,
- výška drevín stredných radov pásu má byť najmenej 13 m, preto volíme rýchlo rastúce dreviny. Doporučená šírka pásu je 20 m.

Výber vhodných druhov drevín ma mať tieto kritéria:

- listy majú byť veľké, hrubé a tvrdé
- olistenie má trvať čo najdlhšiu časť roka, z toho pohľadu je dôležité, aby pásy obsahovali aj stálozelené dreviny, nielen opadavé listnáče.

8. Návrhy tried intenzity údržby verejnej zelene

8.1. Opatrenia starostlivosti o dreviny a ostatné prvky plôch zelene

Opatrenia starostlivosti sa dotýkajú

- základných sadovníckych prvkov (trávniky, záhony letničiek, trvalieku, ruží, skupiny alebo solitéry krov a stromov),
- prvkov technických (cesty, spevnené plochy, pieskoviská), z ktorých sa plochy zelene skladajú.

Do opatrení sme zaradili aj pojem „Intenzitné triedy údržby zelene“.

I. trieda intenzity – predstavuje najnáročnejšiu údržbu v kategóriách:

- parky o výmere 34,2049 ha
- malé parkové plochy o výmere 16,7663 ha

II. trieda intenzity – predstavuje údržbu zelene v kategóriach

- sídlisková zeleň,
- zeleň cintorínov,
- zeleň komunikácií

III. trieda intenzity – zahŕňa najmenej náročnú údržbu ostatných, menej významných plôch zelene.

Každá trieda obsahuje varianty údržby: o – optimálna údržba a m - minimálna údržba.

Poznámka:

Problematika ekonomických ukazovateľov a noriem starostlivosti o dreviny a ostatné prvky plôch zelene podlieha objektivizačným a racionalizačným zmenám a celkovej ekonomickej situácii dodávateľských organizácií, ktoré sa podieľajú na realizácii a dodávke sadovníckych prác. Okrem toho technológie starostlivosti o dreviny a prvky zelene môžu zohľadňovať nové technológie, resp. používanie nových materiálov alebo mechanizácie. Preto aplikácia noriem, normohodín, nákladov montážnych prác nemožno na tomto mieste objektivizovať

Návrh technológií údržby zelene

Technológie údržby zelene (početnosť prác za obdobie 1 rok pre údržbu vybraných sadovníckych prvkov podľa intenzity tried údržby).

Por. č.	Sadovnícky prvok a druh prác	Početnosť prác v ITÚ					
		I. tr. intenzity		II. tr. intenzity		III. tr. intenzity	
		o	m	o	m	O	M
1.	TRÁVNIKY						
	jarné vyhrabanie	1	1	1	0,5	1	0
	zhrabanie lístia (jeseň)	3	1	2	1	0,5	1
	valcovanie	1	1	1	0	0	0
	hnojenie	4	4	1	1	0,5	0,5
	kosenie	15	15	8	6	3	2
	hrabanie trávy	8	8	8	4	3	2
	prevzdušnenie	0,5	0,3	0,3	0,2	0	0
	prerezávanie	0,5	0,3	0,3	0,2	0	0
	chemické odburinenie	0,5	0,5	0,5	0,2	0	0
	zálievka (10 l/m ²)	25	25	10	0	0	0
	z toho cisternou (%)	50	50	50	0	0	0
	obnova trávnikov (%)	5	0	5	0	0	0
2.	ZÁHONY LETNÍČIEK						
	rytie záhonu	2,5	2,5	2	1	2	1
	hnojenie minerálne	4	4	2	1	2	1
	hnojenie kompostom	0,5	0,5	0,3	0,3	0,3	0,3
	uhrabanie	2,5	0,5	2	1	2	1
	vymeranie výsadby	2,5	0,5	2	1	2	1
	výsadba	3,5	2,5	3	1	1	1
	zálievka (10 l/m ²)	40	40	20	10	20	10
	z toho cisternou (%)	70	70	90	90	100	100
	okopávka s odburinením	10	8	3	2	3	2
	odstránenie odkvitnutých kvetov	10	8	3	2	3	2
	odstránenie výsadby	2,5	2,5	2	1	2	1
	prikrytie záhonu čečinou	1	0	1	0	1	0
3.	ZÁHONY TRVALIEK						
	odstránenie zimnej ochrany	1	0	1	0	1	0
	okopávka s odburinením	10	8	6	4	6	2
	hnojenie minerálne	2	2	1	1	1	0,5
	hnojenie kompostom	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2	0,1
	zálievka (10 l/m ²)	10	10	4	4	2	2
	z toho cisternou (%)	70	70	90	90	100	100
	odstránenie zvyškov kvetov	10	8	6	4	6	2
	zrezanie okrajov	10	3	6	1	6	0,5
	prikrytie na zimu čečinou	1	0,5	1	0	1	0
	obnova (%)	20	20	15	15	15	0

Por. č.	Sadovnícky prvok a druh prác	Početnosť prác v ITÚ					
		I. tr. intenzity		II. tr. intenzity		III. tr. intenzity	
		o	m	o	m	o	m
4.	ZÁHONY RUŽÍ						
	jarné odhrnutie	1	1	1	1	1	1
	jarný rez ruží	1	1	1	1	1	1
	hnojenie minerálne	2	1	1	1	1	1
	hnojenie kompostom	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2
	zálievka (10 l/m ²)	5	5	3	3	3	3
	z toho cisternou (%)	70	70	90	90	100	100
	okopávka s odburinením	8	5	5	3	3	2
	chemické odburinenie	1	1	1	1	1	1
	ochranný postrek	4	2	4	2	4	2
	odstránenie zvyškov kvetov	8	5	5	3	3	2
	zrezanie okrajov	8	3	5	1	3	1
5.	ZIMNÉ PRIHRNUTIE	1	1	1	1	1	1
	obnova záhonu (%)	15	15	15	15	15	15
5.	KRÍKY SOLITÉRY S VLASTNOU MISKOU DO 5 ROKOV PO VÝSADBE						
	okopávka s odburinením	4	2	2	1	1	1
	zrezanie okrajov	4	2	2	1	1	0
	rez kríkov	1	0,5	1	0,5	1	0,3
	hnojenie minerálne	1	1	1	1	0,25	0
	mulčovanie	1	1	1	1	1	0,5
	zálievka (10 l/m ²)	2	2	1	1	1	0,5
	z toho cisternou (%)	70	70	90	90	100	100
	obnova uhynutých kríkov (%)	10	10	10	10	10	10
6.	KRÍKY SOLITÉRY S VLASTNOU MISKOU NAD 5 ROKOV PO VÝSADBE						
	preriedenie	0,3	0,2	0,3	0,2	0	0
	omladenie	0,1	0	0,1	0	0	0
	prerýľovanie	0,2	0,2	0,1	0	0	0
7.	STROMY S VLASTNOU MISKOU DO 8 ROKOV PO VÝSADBE						
	okopávka s odburinením	4	2	2	1	1	0
	zrezanie okrajov	4	2	1	1	0,5	0
	hnojenie minerálne	1	1	0,5	0,5	0,5	0
	mulčovanie	2	2	1	1	0	0
	zálievka (10 l/m ²)	70	70	90	90	0	0
	z toho cisternou (%)	1	1	1	0,5	1	0,5
	rez	0,2	0,2	0,2	0	0,2	0
	výmena kolov	0,5	0,5	0,5	0,3	0,5	0
	obnova úväzkov	10	10	10	10	10	10
	obnova uhynutých stromov (%)						

8.	STROMY S VLASTNOU MISKOUP NAD 8 ROKOV PO VÝSADBE nepravidelné práce (podľa potreby prerezávka koruny, výrub, dobývanie pňov a pod.) hodiny / ha	25	10	20	5	10	5
----	--	----	----	----	---	----	---

Por. č.	Sadovnícky prvok a druh prác	Početnosť prac v ITÚ					
		I. tr. intenzity		II. tr. intenzity		III. tr. intenzity	
		o	M	O	m	O	m
9.	ZAHUSTENÉ VÝSADBY DO 3 ROKOV PO VÝSADBE						
	okopávka	10	5	6	3	4	2
	zrezanie okrajov skupín	8	2	5	1	3	0,5
	hnojenie minerálne	2	1	2	0,5	1	0,5
	zálievka (10 l/m ²)	5	5	3	3	2	2
	z toho cisternou (%)	70	70	90	90	100	100
	postrek herbicídom	1	1	1	1	1	1
	mulčovanie	1	1	1	1	1	1
	ochranný postrek	0,3	0,3	0,3	0,2	0,3	0,2
10.	ZAHUSTENÉ VÝSADBY NAD 3 ROKY PO VÝSADBE						
	zrezanie okrajov skupín	3	1	1	0	0	0
	prerieedenie	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0
	ochranný postrek	0,3	0	0,3	0	0,3	0
11.	ŽIVÉ PLOTY TVAROVANÉ						
	okopávka	3	1	1	1	1	0,5
	zrezanie okrajov pásu	3	1	1	0,5	1	0,3
	rez drevín	4	3	3	2	2	1
	hnojenie minerálne	2	1	1	1	1	1
	zálievka (10 l/m ²)	2	2	1	1	0	0
	z toho cisternou (%)	70	70	90	90	0	0
	mulčovanie	1	1	1	1	1	1
	chemické odburinenie	1	0,5	1	0,5	1	0,5
12.	CESTY S BEZPRAŠNÝM POVRCCHOM						
	zametanie posypového materiálu	3	1	1	1	1	0
	umývanie ciest	2	2	1	1	1	1
	čistenie vypustov	200	80	50	35	25	20
	zametanie	200	80	50	35	25	20
	vyberanie odpadkových košov	25	25	25	25	15	15
	odstránenie snehu	45	40	45	40	30	25
	posyp zimný	5	5	5	5	5	5
	obnova povrchu (%)						

13.	CESTY PIESKOVANÉ						
	pieskovanie povrchu	2	2	1	1	1	1
	hrabanie povrchu	100	80	25	10	10	0
	škarpírovanie okrajov	10	5	1	1	0,5	0
	čistenie vlastov	2	2	1	1	1	1
	kropenie povrchu	10	5	1	0	0	0
	odburinenie herbicídom	4	2	2	1	1	0,5
	vyberanie odpadkových košov	200	80	50	35	25	20
	odstránenie snehu	25	25	25	25	15	15
	posyp zimný	45	35	45	35	30	20
	obnova povrchu (%)	5	5	5	5	5	5

Por. Č.	Sadovnícky prvak a druh prác	Početnosť prác v ITÚ					
		I. tr. intenzity		II. tr. intenzity		III. tr. intenzity	
		o	m	o	m	O	m
14.	NÁDOBY (VÁZY) S KRÁTKODOBOU VÝSADBOU výsadba hnojenie minerálne zálievka (10 l/m ²) z toho cisternou (%) odstraňovanie odkvitnutých kvetov kyprenie a odburinenie odstránenie výsadby obnova mís a váz (%)	1 3 50 70 4 4 3 20	1 3 50 70 2 3 3 20	1 2 40 90 3 2 2 20	1 1 40 90 2 2 1 20	1 1 20 100 2 2 1 20	1 1 20 100 1 1 1 20
15.	NÁDOBY (VÁZY) S DLHODOBOU VÝSADBOU hnojenie minerálne zálievka (10 l/m ²) z toho cisternou (%) kyprenie a odburinenie mulčovanie obnova mís a váz (%)	3 40 70 2 1 20	1 40 70 1 1 20	2 40 90 1 1 20	1 40 90 1 1 20	1 40 100 1 1 20	1 30 100 1 1 20
16.	STROMY V ULIČNOM STROMORADÍ DO 8 ROKOV PO VÝSADBE okopávka s odburinením hnojenie minerálne zálievka cisternou rez výmena kolov obnova úväzkov ochrana kmeňov – mech. obnova uhynutých stromov	4 2 10 1 0,2 2 0,2 20	2 2 10 1 0,2 0,5 0 20	2 1 6 1 0,2 1 0,2 20	2 1 6 1 0,2 0,5 0 20	1 1 3 1 0,2 0,5 0,2 10	1 1 3 1 0,2 0,5 0 10
17.	STROMY V ULIČNOM STROMORADÍ NAD 8 ROKOV PO VÝSADBE zálievka roztokom priemyselných hnojív rez výrub stromov vrátane odstránenia pňov (%) dosadba uhynutých stromov (%)	2 0,5 5 5	1 0,5 5 5	2 0,5 5 5	1 0,5 5 5	1 0,3 3 3	1 0,3 3 3

9. Druhová skladba drevín

9.1. Peľová precitlivenosť a jej botanicko-ekologické následky

Vzostup výskytu alergických ochorení v druhej polovici 20. storočia je dobre dokumentovaný. Asi štvrtinu populácie vyspelých štátov sveta tvoria alergici. Pesimistické odhady na 21. storočie hovoria až o 50% výskytu. Typom alergických ochorení je veľmi veľa, ale polinóza, t.j. precitlivenosť na peľ, sa na uvedenom vzostupe podielá podstatnou mierou. Popri kardiovaskulárnych a onkologických chorobách tvoria alergie najpočetnejšiu skupinu tzv. civilizačných ochorení.

Zvláštnosť alergií je umocnená tým, že najpostihnutelnejšou skupinou sú mladí ľudia vo veku 10 - 30 rokov, pričom pozorujeme neustály posun do mladších vekových kategórií.

Peľová precitlivenosť - polinózy - patrí medzi tzv. inhalačné alergie, t.j. choroby, pri ktorých vstupnou bránou alergénu sú dýchacie cesty.

Za posledných 30 - 40 rokov zaznamenávame rozsiahle kvantitatívne aj kvalitatívne zmeny vegetačného krytu súvisiace s negatívnymi zásahmi človeka do krajiny, najmä v mestských aglomeráciach. Pod civilizačným tlakom citlivejšie druhy ustupujú do ľudskou činnosťou menej postihnutých oblastí. Týka sa to aj niektorých alergénov (*Phelum pratense* - timotejka lúčna).

Väčšinou však miznú druhy z ekologického aj estetického hľadiska cenné, a naopak medzi rastlinami, ktoré prežívajú a množia sa aj v nevyhovujúcim prostredí našich miest, je veľmi častý výskyt alergénov. Ako príklad poslúži tzv. ruderálna vegetácia, t.j. buriny rastúce na rôznych neupravených, zanedbaných plochách. Z alergénov je pre takéto spoločenstvá charakteristický výskyt astrovitých burín (rody *Artemisia*, *Solidago*, *Iva*, *Matricaria*, *Taraxacum*, na južnom Slovensku tiež *Ambrosia*), mrlíkovitých (*Chenopodium*, *Atriplex*), láskavcovitých (*Atriplex*), pŕhľavovitých (*Urtica*, *Parietaria*), stavikrvovitých (*Rumex*), a skorocelovitých (*Plantago*). Súčasťou ruderálnej vegetácie sú aj senzibilizujúce trávy (lipnicovité - *Arrhenatherum*, *Elytrigia*, *Lolium*, *Dactylis*, *Festuca*, *Apera*) a kry (zemolezovité - *Sambucus*).

Pozrieme sa bližšie na vlastnosti rastlín, ktoré rozhodujú o tom, či sa stanú alergénmi: základnou podmienkou je, že peľ musí obsahovať chemické štruktúry schopné senzibilovať ľudský organizmus,

rastlina musí byť v danej lokalite hojne rozšírená

peľ musí byť ľahký, dostatočne dlhú dobu zotravávajúci v ovzduší, a teda prenášateľný na veľké vzdialenosťi.

Tieto kritériá najlepšie splňajú vetroopelivé rastliny produkujúce peľové zrná veľkosti 10 - 60 µm.

Z hľadiska alergológie je praktické deliť peľové alergény do 3 skupín na dreviny, trávy a bylinky (poradie uvádzame podľa obdobia kvitnutia v priebehu roka). Tieto tri skupiny sú relatívne homogénne a výrazne sa odlišujú tak celkovým habitom, ako aj hlavným obdobím produkcie peľu. Pre kvitnutie drevín sú charakteristické jarné mesiace marec a apríl (s rozptylom január - máj), pre trávy koniec jari až prvá časť leta (máj, jún, s rozptylom apríl - júl) a pre bylinky je typické obdobie vrcholiaceho leta až začiatku jesene (august, september, s rozptylom júl - október). Viac ako polovica peľových pacientov sú polyvalentní alergici, t.j. takí, ktorí sú senzibilizovaní viacerými druhmi peľu. Znamená to, že v našich podmienkach, najmä na južnom Slovensku, môžu mať ľažkosti až 10 mesiacov v roku!

Hoci môžeme za posledné 2 desaťročia sledovať stále častejší výskyt precitlivenosti na peľ stromov a burín, v našich zemepisných šírkach stále ostávajú najvýznamnejšimi alergénmi trávy (čeľad' lipnicovité). Treba upozorniť na už spomínaný klesajúci význam timotejky lúčnej (*Phelum pratense*), ktorá sa ešte stále zvykne uvádzat' ako nás hlavný trávový alergén, hoci v prieskumoch z posledných rokov (Praha, Bratislava) sa v poradí dôležitosti objavuje až na 15. - 20. mieste. Naopak, narastá význam "nových" rodov, ako napr. stoklas (*Bromus*) a pýr (*Elytrigia*). Hlavným trávovým alergénom je mätonoh (*Lolium*) so svojimi viacerými druhami.

Byliny tvoria druhú najvýznamnejšiu skupinu peľových alergénov. Najdôležitejšie miesto tu patrí rastlinám z čeľade astrovitých. Palina obyčajná (*Artemisia vulgaris*) je rozšírená po celom území našej republiky. Rovnako silným alergénom je o niečo menej častá p. pravá (*A. absinthium*). Nie je preskúmaný alergénny potenciál stále častejšie sa vyskytujúcej paliny ročnej (*A. annua*), dá sa však predpokladať rovnako silný alergénny účinok.

Od konca II. svetovej vojny sa začala do Európy masovo šíriť ambrózia palinolistá (*Ambrosia artemisiifolia*), najobávanejší alergén severoamerického kontinentu. K zavlečeniu došlo s dodávkami amerického obilia, preto bol prvý výskyt pozorovaný v okolí prekladísk tovaru, železničných staníc a prístavov. U nás sa čoraz častejšie vyskytuje na území južného Slovenska, najmä však v Bratislave, Košiciach a ich okolí. Medzi stredne silné astrovité alergény patria viaceré druhy zlatobyľov (*Solidago*), púpava lekárska (*Taraxacum officinale*), rumanček kamilkový (*Matricaria chamomilla*) a iva voškovníkovitá (*Iva xanthifolia*).

Podstatne menší význam majú ostatné čeľade burín: mrlíkovité, láskavcovité, stavikrvovité, skorocelovité a pŕhl'avovité.

Tretou ohrianičenou skupinou alergénov sú dreviny. Ich význam rok od roka narastá a v súčasnosti je precitlivenosť na ne takmer rovnako častá ako na rastliny predošlých dvoch skupín. Najdôležitejšie miesto patrí čeľadi brezovitých a lieskovitých. Ide o rody breza (*Betula*), jelša (*Alnus*), lieska (*Corylus*) a hrab (*Carpinus*). Tieto rody a ich druhy sú čo do alergénnosti prakticky rovnako významné, ide o veľmi agresívne alergény. Množstvo peľu týchto, ako aj ostatných drevín (viď ďalej) rok od roka kolísce, silnejšie sezóny sa striedajú so slabšími. Ďalšou významnou čeľadou drevín, s iba o málo menším alergénnym potenciálom, sú bukovité s rodmi buk (*Fagus*) a dub (*Quercus*). Do tejto skupiny patrí aj gaštan (*Castanea*), ktorého význam je však vzhľadom na vzácnosť malý.

Stredne silnými alergénmi sú jasene (*Fraxinus*) z čeľade olivovitých. Do tejto čeľade patria aj často pestované ozdobné kry zlatovka (*Forsythia*) a orgován (*Syringa*) a divo rastúci aj pestovaný zob vtáčí (*Ligustrum*), ktorých alergénny potenciál je však pravdepodobne malý.

Zvláštnu zmienku si zaslúžia vrábovité, s rodmi topol' (*Populus*) a víba (*Salix*), a to najmä vzhľadom k neodôvodneným chýrom o "topoľovej alergii". Oba uvedené rody drevín so svojimi početnými druhami patria medzi slabé alergény, kvitnú obyčajne v marci a apríli, kedy nikto ani o "alergii na topoľ" neuvažuje. Nevraživosť voči týmto stromom spôsobuje ich semeno, ktoré sa počas teplých a veterných májových dní v podobe páperia uvoľňuje do ovzdušia. Samo o sebe však nie je alergénom, rozhodujúcim pôvodcom t'ažkostí pacientov v tomto období je peľ tráv! Dráždivosť páperia sa môže uplatňovať nanajvýš mechanicky, alebo ako nosič trávového peľu. Rúbanie topoľov preto jednoznačne nie je odôvodnené, ale potrebné je dôsledné a časté kosenie trávnikov tak, aby nedochádzalo k ich zakvitaniu.

Medzi slabšie stromové alergény ďalej patria baza (*Sambucus*) z čeľade zemolezovitých, javory (*Acer*) z čeľade javorovitých, bresty (*Ulmus*) a brestovce (*Celtis*) z čeľade brestovitých, platany (*Platanus*) z čeľade platanovitých, orechy (*Juglans*), z čeľade orechovitých a pagaštany (*Aesculus*) z čeľade pagaštanovitých. Čo sa týka javorov, predpokladalo sa, že alergénny potenciál majú iba cudzokrajné j. cukrový (*Acer saccharinum*) a javorovec jaseňolistý (*Negundo aceroides*), avšak posledné výskumy alergologicko - imunologickej ambulancie NsP Ružinov, Bratislava naznačujú na možnosť senzibilizácie peľom aj našich domácich druhov javorov. Nízky alergénny potenciál majú "voňajúce stromy" lipa (*Tilia* - lipovité) a agát (*Robinia* - bôbovité).

Na záver tohto prehľadu treba ešte spomenúť ihličnany. Ich peľové zrná sú pomerne veľké, t'ažké a lepivé, takže nespĺňajú jeden z dôležitých predpokladov pre vznik polinózy - aby sa dlhšie vznášali v ovzduší. Z našich domácich druhov sa veľmi vzácnne vyskytuje precitlivenosť na peľ tisu (*Taxus*) z čeľade tisovitých a na peľ borovice (*Pinus*) z čeľade borovicovitých. V Japonsku je obávaným alergénom kryptoméria (*Cryptomeria*) z čeľade kryptomériovitých, ktorá sa však u nás pestuje iba v špecializovaných záhradách a arborétach.

Tento prehľad jednotlivých skupín peľovitých alergénov nie je samozrejme úplný, v podmienkach strednej Európy však pokryje minimálne 95% peľových alergikov. Treba pripustiť, že doteraz nepreskúmanými druhami (napríklad pajaseň - *Ailanthus*) sa môžu nájsť nové alergény.

Program zameraný na zníženie výskytu peľovej alergie musí byť pochopiteľne komplexný. Tak ako vo všetkých oblastiach medicíny je najdôležitejšia prevencia, je dokázané, že riziko senzibilizácie stúpa s absolútym množstvom alergénov v ovzduší. Preto by sme sa mali postarať o podstatnú redukciu neupravených plôch našich miest a obcí, to znamená likvidovať miesta výskytu burín. Pravidelným kosením trávnikov by sme mali dosiahnuť stav, že tieto vôbec nezakvitnú.

V neposlednom rade treba zasiahnuť do výberu druhov stromov a kríkov, ktoré sa sadia v našich mestách a obciach do stromoradí, parkov a podobne. Tento proces je pochopiteľne dlhodobý a musí sa začať už pri výbere pestovaných druhov v záhradníckych podnikoch tak, aby sa v ich sortimente vyskytovali predovšetkým druhy bez alergénneho potenciálu a druhy iba s nízkym rizikom senzibilizácie. Údiv budia brezy, jelše a liesky zasadene v tesnej blízkosti detských predškolských a školských zariadení.

V snahe napomôcť orientácii vo veľkom množstve drevín pestovaných v meste sa tieto rozdelili do 3 skupín (viď text nižšie). Prvú tvoria *druhy úplne nevhodné* pre výsadbu v intravilánoch. V skupine *druhy menej vhodné* (táto skupina je ešte rozdelená na 2 podskupiny) nájdeme dreviny, ktorých výsadbu možno pripustiť, ale iba ako jednotlivých stromov (nie v skupinách!) a zásadne nie v blízkosti detských zariadení a obytných domov. Tretiu skupinu tvoria *druhy z alergologického hľadiska vhodné*, ktorých výsadbu možno doporučiť.

Dreviny (čeľade a druhy stromov) nevhodné pre výsadbu v intravilánoch:

A: *Betulaceae* – brezovité

- Betula	- breza (všetky druhy)
- Alnus	- jelša (všetky druhy)

Corylaceae – lieskovité

- Corylus	- lieska (všetky druhy)
- Carpinus betulus	- hrab obyčajný
- Ostrya	- hrabovec

B: *Fagaceae* – bukovité

- *Fagus sylvatica* - buk lesný
  - *Quercus* - dub (všetky druhy)
  - *Castanea sativa* - gaštan jedlý
- Oleaceae* – olivovité
- *Fraxinus* - jaseň (všetky druhy)
- Moraceae* – morušovité
- *Morus* - moruša (všetky druhy)

Vysvetlivky:

A: skupina naprosto nevhodných druhov, pre ktoré by mal platiť zákaz výsadby!

B: skupina druhov, ktorých výsadbu možno pripustiť iba ako ojedinelé solitéry v parkoch, zákaz by mal platiť pre výsadbu v blízkosti obydlí a detských zariadení. U nás sa iné druhy uvedených rodov nevyskytujú, ale ak by sa zvažovala výsadba cudzokrajných druhov, sú rovnako nevhodné.

Druhy drevín menej vhodné pre výsadbu v intravilánoch:

A: stredne silné alergény:

- Platanaceae* – platanovité
- *Platanus* - platan (všetky druhy)
- Aesculaceae* – pagáštanovité
- *Aesculus hippocastanum* - pagáštan konský
- Lonicерaceae* – zemolezové
- *Sambucus nigra* - baza čierna

B: slabé alergény

- Salicaceae* – vríbovité
- *Salix* - vríba (všetky druhy)
  - *Populus* - topol' (všetky druhy)
- Juglandaceae* – orechovité
- *Juglans* - orech (všetky druhy)
- Aceraceae* – javorovité
- *Acer* - javor (domáce aj cudzokrajné druhy)
  - *Negundo aceroides* - javorovec jaseňolistý
- Ulmaceae* – brestovité
- *Ulmus* - brest (pravdepodobne všetky druhy)
  - *Celtis* - brestovec (všetky druhy)
- Tiliaceae* – lipovité
- *Tilia* - lipa (všetky druhy)
- Fabaceae* – bôbovité
- *Robinia pseudoacacia* - agát biely
- Eleagnaceae* – hlošinovité
- *Eleagnus angustifolia* - hlošina úzkolistá
- Taxaceae* – tisovité
- *Taxus baccata* - tis obyčajný
- Pinaceae* – borovicovité
- *Pinus* - borovica (pravdepodobne všetky druhy)

Poznámka: - pravdepodobne aj ostatné druhy (netestovali sa).

Druhy drevín vhodné pre výsadbu v intravilánoch:

Ihličnany – až na vyššie uvedené druhy sú prakticky všetky ihličnany vhodné (výnimkou je *Cryptomeria japonica* – kryptoméria japonská, ktorá je však u nás iba zbierkovou rastlinou)

Ginkgoaceae – ginkovité

- *Ginkgo biloba* - ginko dvojlaločné

Magnoliaceae – magnóliovité

- *Magnolia* - magnória (všetky druhy)
- *Liliodendron tulipifera* - ľaliovník tulipánokvetý

Rosaceae – ružovité

- vhodné sú všetky kríky a stromy, napr.

- *Mespilus germanica* - mišpul'a obyčajná
- *Crataegus* - hloh (všetky druhy)
- *Sorbus aucuparia* - jarabina vtáčia
- *Sorbus torminalis* - jarabina brekyňa
- *Sorbus aria* - jarabina mukyňa
- *Cydonia oblongata* - dula podlhovastá
- *Malus silvestris* - jabloň planá
- *Pyrus pyraster* - hruška planá
- *Amelanchier canadensis* - muchovník kanadský
- *Cerasus avium* - čerešňa vtáčia
- *Cerasus vulgaris* - čerešňa višňa
- *Cerasus serrulata* - čerešňa pílkatá (= sakura ozdobná)
- *Armeniaca vulgaris* - marhuľ'a obyčajná
- *Persica vulgaris* - broskyňa obyčajná
- *Padus avium* - čremcha obyčajná

Cesalpiniaceae – cezalpíniové

- *Gleditsia triacanthos* - gledičia trojtŕňová
- *Gymnocladus dioica* - beztŕňovec dvojdomý
- *Cercis canadensis* - judášovec kanadský

Fabaceae – bôbovité

- *Sophora japonica* - sofora japonská
- *Laburnum anagyroides* - štedrec ovisnutý

Anacardiaceae – sumachovité

- *Rhus typhina* - sumach pálkový

Rhamnaceae – rešetliakovité

- *Frangula alnus* - krušina jelšová

Lonicерaceae – rôzne kríky

- *Symporicarpos* - imelovník
- *Weigela* - vajgélia
- *Lonicera* - zemolez

Scrophulariaceae – krtičníkovité

- *Paulownia tomentosa* - paulovnia plstnatá

9.1.1. Súčasný stav zastúpenia hlavných alergénov v plochách verejnej zelene

Dreviny, ktoré patria medzi hlavných alergénov prevážne kvitnú v skorých jarných mesiacoch. Tieto dreviny sú vetroopelivé a produkujú obrovské množstvo peľu.

Január

Hlavným alergénom je lieska. Je prvou kvitnúcou drevinou od februára do marca. Peľ sa vyskytuje v ovzduší 30-50 dní. Lieskový peľ má silný alergénny potenciál.

Február

Pel' jelše je veľmi častým alergénom. Existuje aj skrižená precitlivenosť s peľom brezy. Jelša začína kvitnúť o čosi neskôr ako lieska.

Marec

V tomto čase sa v ovzduší vyskytuje peľ liesky, jelše, topoľov, víby, dubov, javorov, neskôr briez a jaseňov. Alergennosť jednotlivých drevín môže byť malá, avšak môže dôjsť ku skriženej reakcii na tieto dreviny a nastáva prudká odozva organizmu človeka. Niektoré z týchto drevín zakvitajú postupne od marca až do júna. V tomto období začínajú kvitnúť aj niektoré druhy tráv.

April

Pel' brezy je hlavným jarným alergénom u nás. V tomto období kvitne aj javor a jaseň. Začínajú kvitnúť prvé trávy, ružové rastliny.

9.2. Toxicke dreviny

Ďalším významným hľadiskom problematiky drevín vo verejnej zeleni je ich toxicnosť pre človeka. K výberu drevín treba pristupovať nanajvýš zodpovedne a tiež individuálne podľa miesta výsadby. Preto najmä na priestranstvách so zvýšeným pohybom a koncentráciou detí (školy, škôlky, kultúrne zariadenia, detské ihriská, a pod.) alebo v blízkosti zdravotných zariadení a liečebných ústavov je potrebné výber drevín pre výsadbu zveriť odborníkom.

K toxickej drevine s rôznym stupňom toxicity patria:

Taxus baccata, Juniperus sabina, Plytycladus orientalis, Sorbus aucuparia, Laburnum anagyroides, Robinia pseudoacacia, Aesculus hypopocastanum, Hedera helix, Euonymus europaeus, Frangula alnus, Rhamnus cathartica, Buxus sempervirens, Daphne mezereum, Sambucus ebulus, Sambucus racemosa, Viburnum lantana, Viburnum opulus, Symphoricarpos albus, Lonicera xylosteum, Lonicera caprifolium.

9.3. Nepôvodné dreviny

V súčasnosti pri výbere drevín na výсадbu sa treba vyvarovať aj invázne sa správajúcich druhov. Ide o dreviny, ktoré sa v dôsledku priaznivých podmienok rozšírili do našich poloprirodzených spoločenstiev, pričom z nich vytláčajú naše pôvodné druhy rastlín, čím sa stávajú nebezpečnými. K takýmto nepôvodným druhom patria:

Amporpha fruticosa, Ailanthus altissima, Mahonia aquifolium, Rhus typhina, Negundo aceroides, Padus serotina, Robinia pseudoacacia.

9.4. Prehľad navrhovaných drevín

Prehľad navrhovaných drevín obsahuje tabuľka drevín zaradená v prílohe textovej časti generelu zelene.

10. Regulatívy a štandardy plôch mestskej zelene

10.1. Regulatívy plôch zelene

Regulatívy plôch zelene sú záväzná pravidla vyjadrená slovne a číselne, ktorá upravujú funkčné a priestorové usporiadanie plôch zelene v hodnotenom území. Regulatívy sa stávajú záväznými schválením a vymedzením časti dokumentácie Generelu zelene. Regulatívy zelene sú vyhlásené všeobecne záväznou vyhláškou mesta.

Regulatívy plôch zelene vychádzajú z potrieb mesta a z aktuálnych pomerov, ktoré sa v meste Banská Bystrica vytvorili, ďalej z požiadaviek uplatňovaných v stanoviskách orgánov štátnej správy. Pomocou regulatívov plôch zelene je možné ovplyvňovať obraz mesta.

Požiadavky na stanovenie obsahu regulatívov sú zahrnuté v zadaní dokumentácie Generel zelene a orgány mesta ich môžu uplatňovať v územných a hospodárskych zásadách a programu výstavby.

Vyhľásenie regulatívov plôch zelene sa vykonáva záväznou mestskou vyhláškou.

10.1.1. Výklad pojmov pri vymedzovaní regulatívov plôch zelene

Prípustné – realizovateľné bez menovitého obmedzenia, len za podmienok determinácie príslušnej platnej právnej úpravy.

Podmienene prípustné – realizovateľné po individuálnom posúdení povoľujúcim orgánom a zhľadenie, že v danej konkrétnej situácii je vyslovený predpoklad výnimočného povolenia, že sa nedostane do rozporu s determináciou vyplývajúcou z obsahu príslušnej právnej normy a súčasne sa v danom teritóriu neponúka alternatívnejšie riešenie.

Neprípustné – nerealizovateľné za žiadnych podmienok (za doby platnosti dokumentácie generelu zelene)

Územie mestského bloku

Definície územia mestského bloku sú prevzaté z dokumentácie ÚPD mesta Banská Bystrica (AUTREX 2009).

Územie mestského bloku slúži na umiestňovanie väčších plôch zelene všetkých druhov (rekreačný les, verejné parky, cintoríny, prípadne špeciálnych areálov ako napr. botanická záhrada a pod.), na dobudovanie nábrežnej promenády zeleňou, ako aj na realizáciu nevyhnutnej sprievodnej zelene dopravných trás, izolačnej a ochrannej zelene. Menšie plochy zelene sú súčasťou takmer všetkých ostatných typov mestských blokov (obytné, občianskeho vybavenia, výroby) v súlade so stanovenými podmienkami.

Návrh regulatívu tematického okruhu parkové plochy

Typ územnej jednotky	Urbanizované územie
Tematický okruh	Parkové plochy, malé parkové plochy, sídlisková zeleň
Spôsob vyjadrenia	Slovné

Charakteristika územia

Hlavnou funkciou územia je každodenná rekreácia vo verejnom priestore, utváranom intenzívne udržiavanou zeleňou so záhradníckou úpravou. Nutnou podmienkou pre bezpečný pobyt, a tým aj pre využívanie týchto plôch je prechod dostatočne živých peších ciest.

Prípustné využitie územia

- Pamätníky a výtvarné diela
- Komunikácie pre peších
- Plochy záhradnícky udržiavanej zelene
- Plochy verejného priestranstva pre uloženie inžinierskych sietí, verejného osvetlenia, mobiliára, verejné hygienické zariadenia

Podmienene prípustné

- Menšie sakrálné stavby, malé hudobné pavilóny, malé stravovacie zariadenia, nevyhnutné plochy technického vybavenia údržby plôch zelene
- Zariadenia podzemných parkovacích garáží pod plochami zelene sú podmienene prípustné

Neprípustné využitie územia

- Stavby pre bývanie,
- Stavby pre výrobu a podnikanie
- Stavby pre inú podnikateľskú činnosť
- Stavby pre individuálnu rekreáciu,
- Komunikácie pre prejazd automobilovou dopravou
- Ostatné funkcie najmä plošne náročnejšie, zariadenia občianskeho vybavenia vrátane športových zariadení
- Všetky druhy činností, ktoré svojimi negatívnymi vplyvmi priamo alebo nepriamo obmedzujú využitie územia mestského bloku a príahlých pozemkov verejnostiou, a to najmä na účely oddychu a rekreácie, prípadne občianskeho vybavenia a bývania.

Pravidlá pre usporiadanie územia (funkčné, objemové, plošné a pod.):

Návrh, založenie a údržba zelene musí byť vykonávaná odborne a trvalo. Je potrebné vybavenie drobnou architektúrou, umožňujúcou rekreačný pobyt. U drobných stavieb je nutné stanoviť ich rozsah, max. zastavanú plochu, kubatúru, max. výšku a pod. Parkovanie užívateľov verejnej zelene i zariadení špecifického občianskeho vybavenia v rámci tejto zelene musí byť bez výnimiek riešené mimo územie plochy zelene

Návrh regulatívnu tematického okruhu extenzívnej verejnej zelene

Typ územnej jednotky	Urbanizované územie
Tematický okruh	Sídlisková zeleň s nízkou intenzitou údržby plôch zelene.
Spôsob vyjadrenia	Slovné

Charakteristika územia

Hlavnou funkciou územia je každodenná rekreácia vo verejnom priestore, utváranom udržiavanou zeleňou s nízkou intenzitou sadovníckej údržby.

Nutnou podmienkou pre bezpečný pobyt, a tým aj pre využívanie týchto plôch je prechod dostatočne živých peších ciest.

Prípustné využitie územia

- Extenzívne plochy zelene,
- Zariadenia drobnej architektúry a mobiliáru slúžiace primárnej funkcie (lavičky, odpadové koše, verejné osvetlenie a pod.),
- Pamätníky a memorialné areály v zeleni, výtvarné diela,
- Pešie komunikácie,
- Detské ihriská a malé športoviská, cyklistické komunikácie,
- Verejné hygienické zariadenia

Podmienky prípustné

- Menšie stravovacie zariadenia,
- Malé hudobné pavilóny, malé stravovacie zariadenia, nevyhnutné plochy technického vybavenia údržby plôch zelene,
- Zariadenia podzemných parkovacích garáží pod plochami zelene.

Neprípustné využitie územia

- Bývanie v akejkoľvek podobe,
- Ostatné (najmä plošne náročnejšie) zariadenia občianskeho vybavenia vrátane športových zariadení,
- Dopravné plochy a zariadenia okrem vyššie uvedených zariadení,
- Zariadenia výroby, skladov a výrobných služieb, ako aj zariadenia pre nakladanie s odpadmi,
- Zariadenia technického vybavenia ako hlavné stavby,
- Všetky druhy činností, ktoré svojimi negatívnymi vplyvmi priamo alebo nepriamo obmedzujú využitie územia mestského bloku a príahlých pozemkov verejnostiou, a to najmä na účely oddychu a rekreácie, prípadne občianskeho vybavenia a bývania.

Pravidlá pre usporiadanie územia (funkčné, objemové, plošné a pod.):

Návrh, založenie a údržba zelene musí byť vykonávaná odborne a trvalo. Je potrebné vybavenie drobnou architektúrou, umožňujúcou rekreačný pobyt. U drobných stavieb je nutné stanoviť ich rozsah, max. zastavanú plochu, kubatúru, max. výšku a pod.

Parkovanie užívateľov verejnej zelene i zariadení špecifického občianskeho vybavenia v rámci tej musí byť bez výnimiek riešené mimo územia plochy zelene v okrajových územiach mestského bloku

Návrh regulatívnu tematického okruhu stromoradia

Typ územnej jednotky	Urbanizované územie
Tematický okruh	Líniová zeleň - stromoradia v meste
Spôsob vyjadrenia	Slovné

Charakteristika územia

Stromoradia predstavujú s ohľadom na svoju priestorovú štruktúru a význam v urbanistickej štruktúre mesta – výnimočný objekt zelene. Prakticky sme ich rozdelili na stromoradia staršie a novšie .

Dominantné využitie územia

- Mestotvorné , ktoré dotvárajú základné rozvojové osy v urbanistickej štruktúre mesta, dotvárajú hlavné triedy a promenády,
- Vedľajšie vegetačné prvky, ktoré vytvárajú vnútornú atmosféru ulíc a uličného parteru,
- Stromoradia, ktoré majú charakter interakčných prvkov a sú často formované inou funkciou (dopravné zaťaženie).

Prípustné využitie územia

Stromradie môže byť súčasťou každej funkčnej plochy urbanizovaného územia.

Pravidlá pre usporiadanie územia (funkčné, objemové, plošné a pod.):

Hládiská dopravnej bezpečnosti, ochrana inžinierskych sietí.

Návrh regulatívnu tematického okruhu verejný park Urpín a lesopark

Typ územnej jednotky	Urbanizované územie
Tematický okruh	Stromový porast verejného parku Urpín a lesopark
Spôsob vyjadrenia	Slovné

Charakteristika územia

Hlavnou funkciou územia je každodenná rekreácia vo verejnom priestore, utváranom extenzívne udržiavanou zeleňou s lesníckou a sadovníckou úpravou. Nutnou podmienkou pre bezpečný pobyt, a tým aj pre využívanie týchto plôch je prechod dostatočne živých peších ciest.

Prípustné využitie územia

- Drobné stavby pre občianske vybavenie dopĺňujúce rekreačné poslanie parku (je nutné stanoviť ich rozsah, max. zastavanú plochu, kubatúru, max. výšku a pod.),
- Komunikácie pre chodcov, lyžiarske bežecké trasy, kyslíkové bežecké chodníky,
- Plochy lesnícky a sadovnícky udržiavanej zelene,
- Nevyhnutné plochy technického vybavenia vrátane zásobovacích komunikácií pre vybavenosť územia a jeho údržbu.

Nepripustné využitie územia

- Stavby pre bývanie (trvalé a prechodné),
- Komunikácie pre prechod,
- Ostatné trvalé zariadenia občianskeho vybavenia,
- Záhradkárske a chatové osady,
- Zariadenia výroby, skladov a výrobných služieb, ako aj zariadenia pre nakladanie s odpadmi,
- Zariadenia technického vybavenia ako hlavné stavby,
- Všetky druhy činností, ktoré svojimi negatívnymi vplyvmi priamo alebo nepriamo obmedzujú využitie územia lesa a príľahlých pozemkov verejnosťou, a to najmä na účely oddychu a rekreácie.

Pravidlá pre usporiadanie územia (funkčné, objemové, plošné a pod.):

Návrh, založenie a údržba zelene musí byť vykonávaná odborne a trvalo. Je potrebné vybavenie drobnou architektúrou, umožňujúcou rekreačný pobyt. Parkovanie užívateľov mestského rekreačného lesa / lesoparku i zariadení špecifického vybavenia musí byť zásadne riešené mimo územia mestského bloku.

Návrh regulatívu tematického okruhu plôch zelene biokoridoru USES

Typ územnej jednotky	Neurbanizované a urbanizované územie
Tematický okruh	Toky s potoky, mítve rameno toku Hron
Spôsob vyjadrenia	Slovné

Charakteristika územia

Plochy sa nachádzajú v územiach, ktoré zaradil ÚPD mesta do funkčných plôch biokoridorov MUSES, RUSES, plochy zelene parku Jelšový hájik, plochy zelene popri tokov parku kaštieľa Radvanského a bývalého parku kaštieľa Barciovského

Dominantné využitie územia

- Plochy prírodných zón s dominantnou ekologickou funkciami

Podmienene prípustné využitie územia

- Stavby, objekty a zariadenia **dominantné** (prirodzený, upravený vodný tok),
- Stavby, objekty a zariadenia **doplňkové** (vodo hospodárske stavby a zariadenia),
- Stavby a zariadenia súvisiace (nenáročné rekreačné a športové plochy a s tým súvisiace drobné stavby a sprievodné funkcie k dominantnému funkčnému využitiu, ktoré svojím rozsahom, množstvom a prevádzkou nenarúšajú **prírodný charakter územia** a ich vymedzenie vyplýva z individuálneho režimu ochrany toku),
- Komunikácie pre prechod

Neprípustné využitie územia

- Stavby pre výrobu a podnikanie,
- Stavby pre bývanie (trvalé a prechodné),
- Ostatné trvalé zariadenia občianskeho vybavenia,
- Záhradkárske a chatové osady,
- Zariadenia výroby, skladov a výrobných služieb, ako aj zariadenia pre nakladanie s odpadmi,
- Zariadenia technického vybavenia ako hlavné stavby,
- Všetky druhy činností, ktoré svojimi negatívnymi vplyvmi priamo alebo nepriamo obmedzujú využitie územia biokoridoru a príľahlých pozemkov.

Pravidlá pre usporiadanie územia (funkčné, objemové, plošné a pod.):

Návrh, založenie a údržba krajinnej zelene musí byť vykonávaná odborne a trvalo.

Na územie sa vzťahuje 1.stupeň ochrany (podľa zákona 543/2002 § 12), to je na vybrané aktivity podľa §12 je nutný súhlas orgánu ochrany prírody. Jedná sa o tieto aktivity:

- Vykonávanie činnosti meniaci stav mokrade alebo koryto vodného toku, najmä na ich úpravu, zasypávanie, odvodňovanie, ťažbu trstia, rašelinu, bahna a riečneho materiálu, okrem vykonávania týchto činností v koryte vodného toku jeho správcom s osobitným predpisom,
- Rozšírenie nepôvodného druhu rastliny alebo živočícha za hranicami zastavaného územia s výnimkou druhov ustanovených VZPP, ktoré vydáva ministerstvo (*parky budú v zastavanom území mesta*)
- leteckú aplikáciu chemických látok a hnojív,
- vypúšťanie vodnej nádrže alebo rybníka,
- zasahovanie do biotopu európskeho a národného významu, ktorým sa môže biotop poškodiť alebo zničiť
- vyradenie ostatnej vodnej plochy a jej pridelenie do užívania na účely podnikania v osobitnom režime.

Návrh regulatívu tematického okruhu plôch zelene NRBK Hron

Typ územnej jednotky	Neurbanizované a urbanizované územie
Tematický okruh	Tok Hron
Spôsob vyjadrenia	Slovné

Charakteristika územia

Plochy sa nachádzajú v územiach: ktoré zaradil ÚPD mesta do funkčných plôch nadregionálneho biokoridor tok Hron

Dominantné využitie územia

- Plochy prírodných zón s dominantnou ekologickou funkciou ekostabilizačnou zeleňou

Prípustné využitie územia

- Stavby, objekty a zariadenia **dominantné** (prirodzený, upravený vodný tok)
- Stavby, objekty a zariadenia **doplňkové** (vodo hospodárske stavby a zariadenia)
- Stavby a zariadenia súvisiace (nenáročné rekreačné a športové plochy a s tým súvisiace drobné stavby a sprievodné funkcie k dominantnému funkčnému využitiu, ktoré svojím rozsahom, množstvom a prevádzkou nenarúšajú **prírodný charakter územia** a ich vymedzenie vyplýva z individuálneho režimu ochrany toku).
- Komunikácie, dopravné a technické vybavenie územia.

Neprípustné využitie územia

- Zmiešané mestské plochy,
- Čisté bývanie,
- Prímestské bývanie,
- Občianska vybavenosť,
- Zariadenia výroby, skladov a výrobných služieb, ako aj zariadenia pre nakladanie s odpadmi,
- Všetky druhy činností, ktoré svojimi negatívnymi vplyvmi priamo alebo nepriamo obmedzujú využitie územia biokoridoru a príľahlých pozemkov.

Pravidlá pre usporiadanie územia (funkčné, objemové, plošné a pod.):

Návrh, založenie a údržba krajinej zelene musí byť vykonávaná odborne a trvalo.

NRBK Hron je rozsiahlym a pomerne heterogénnym priestorom, genofondovo významnou lokalitou fauny. Potrebné je využívať územie tak, aby nedochádzalo k významnému narušovaniu funkcie biokoridoru. Nevhodná je akákoľvek výstavba trvalých objektov (výroba, vybavenosť, bývanie). Možná je usmernená a regulovaná rekreácia v území (medzihrázový priestor). Ekostabilizačnú funkciu je vhodné posilniť renaturáciou niektorých priestorov

Na územie sa vzťahuje 1.stupeň ochrany (podľa zákona 543/2002 § 12), to je na vybrané aktivity podľa §12 je nutný súhlas orgánu ochrany prírody. Jedná sa o tieto aktivity:

- Vykonávanie činnosti meniacej stav mokrade alebo koryto vodného toku, najmä na ich úpravu, zasypávanie, odvodňovanie, t'ažbu trstia, rašelinu, bahna a riečneho materiálu, okrem vykonávania týchto činností v koryte vodného toku jeho správcom s osobitným predpisom,
- Rozšírenie nepôvodného druhu rastliny alebo živočícha za hranicami zastavaného

územie s výnimkou druhov ustanovených VZPP, ktoré vydáva ministerstvo (*parky budú v zastavanom území mesta*)

- leteckú aplikáciu chemických látok a hnojív,
- vypúšťanie vodnej nádrže alebo rybníka,
- zasahovanie do biotopu európskeho a národného významu, ktorým sa môže biotop poškodiť alebo zničiť
- vyradenie ostatnej vodnej plochy a jej pridelenie do užívania na účely podnikania v osobitnom režime.

Návrh regulatívnu tematického okruhu plôch zelene cintorínov

Typ územnej jednotky	Urbanizované územie
Tematický okruh	Cintoríny katolícky a evanjelický CMZ
Spôsob vyjadrenia	Slovné

Dominantné využitie územia

- Plochy prírodných zón s dominantnou ekologickou funkciovou,
- Plochy zelene s hrobovými miestami, malou architektúrou a výtvarnými dielami,
- Pamätníky a memoriálne areály v zeleni,
- Pešie komunikácie súvisiace s hlavnou funkciovou,
- Zariadenia drobnej architektúry a mobiliáru slúžiace primárnej funkcií (lavičky, odpadové koše, verejné osvetlenie a pod.).

Prípustné využitie územia

- Menšie sakrálné stavby slúžiace primárnej funkcií (cintorínske kaplnky),
- Zariadenia špecifického občianskeho vybavenia cintorínov (domy smútku, predajne kvetov, nevýrobné časti kamenárstva,
- Verejné hygienické zariadenia a pod.,
- Nevyhnutné plochy technického vybavenia.

Neprípustné využitie územia

- Stavby pre výrobu a podnikanie,
- Stavby pre bývanie (trvalé a prechodné),
- Komunikácie pre prechod,
- Ostatné trvalé zariadenia občianskeho vybavenia,
- Záhradkárske a chatové osady,
- Zariadenia výroby, skladov a výrobných služieb, ako aj zariadenia pre nakladanie s odpadmi,
- Zariadenia technického vybavenia ako hlavné stavby,
- Všetky druhy činností, ktoré svojimi negatívnymi vplyvmi priamo alebo nepriamo obmedzujú využitie územia mestského bloku a príahlých pozemkov verejnostiou, a to najmä na pietne účely a účely oddychu.

Pravidlá pre usporiadanie územia (funkčné, objemové, plošné a pod.):

Návrh, založenie a údržba krajinnej zelene musí byť vykonávaná odborne a trvalo.

Parkovanie užívateľov cintorínov i zariadení špecifického občianskeho vybavenia v rámci nich musí byť bez výnimiek riešené mimo územia mestského bloku na plochách určených ÚPN mesta alebo následnou detailnejšou ÚPD,

Zariadenia špecifického občianskeho vybavenia cintorínov by mali byť (okrem sakrálnych stavieb) zásadne lokalizované v okrajových častiach mestského bloku.

Návrh regulatívnu tematického okruhu plôch zelene záhradkárske osady

Typ územnej jednotky	Urbanizované územie
Tematický okruh	Záhradkárske osady
Spôsob vyjadrenia	Slovné

Charakteristika územia

Dominantné využitie územia

- Plochy hospodárskej a okrasnej zelene,
- Záhradné domčeky,

Prípustné využitie územia

- Prístupové cestné komunikácie, súvisiace s hlavnou funkciou,
- Pešie a cyklistické komunikácie,
- Zariadenia spoločnej vybavenosti záhradkárskej osady,
- Nevyhnutné plochy technického vybavenia,
- Spoločné parkovacie a odstavné plochy pre užívateľov záhradkárskej osady.

Neprihľadné využitie územia

- Všetky ostatné funkcie.

Pravidlá pre usporiadanie územia (funkčné, objemové, plošné a pod.):

Veľkosť a charakter záhradných domčekov v jednotlivých záhradkárskych osadách určí osobitné VZN mesta. Záhradkárske osady sú v zmysle § 12, ods.14 vyhlášky MŽP SR č.55/2001 z 25.1.2001 zároveň súčasťou rekreačného územia mesta, môžu v nich byť teda umiestňované aj ďalšie funkcie a zariadenia podľa vyššie uvedenej vyhlášky.

Návrh regulatívu tematického okruhu plôch zelene botanická záhrada

Typ územnej jednotky	Urbanizované územie
Tematický okruh	Občianske vybavenie
Spôsob vyjadrenia	Slovné

Charakteristika územia

Územie pre botanickú záhradu s regionálnym významom

Dominantné využitie územia

- Líniové plošné sadovnícke porasty
- Intenzívne zeleninárske a kvetinárske kultúry

Stavby, objekty a zariadenia doplnkové

- Zariadenia verejného stravovania drobná (bufety, občerstvenia),
- Detská ihriska,
- Verejné WC,
- Líniové a plošné kríkové a nelesné stromové porasty pre ekologickú stabilizáciu krajiny (stromoradia, medze, kríkové plášte a pod.),
- Drobné vodné prvky (fontány, jazierka),
- Drobná sadovnícka architektúra (lavičky, plastiky, informačné panely, altány),
- Vodné plochy umelé malé (rybníčky, nádrže technického charakteru),
- Samostatné skleníky.

Stavby, objekty a zariadenia súvisuјúce

- Byty služobné,
- Zariadenia administratívne,
- Zariadenia pre obchodné účely,
- Zariadenia kultúrna (knížnica, menšie kluby),
- Zariadenie pre vedu a výskum (laboratória, dielne),
- Stavby a zariadenia pre správcu a prevádzku,
- Stavby a zariadenia technického vybavenia (líniové vedenie, trafostanice, regulačné stanice, meracie stanice, hasičská zbrojnice),
- Komunikácie chodcov,
- Účelové komunikácie,
- Odstavné a parkovacie plochy,
- Garáže samostatné,
- Garáže hromadné,
- Stavby pre skladovanie plodín (senníky, stodoly),
- Stavby pre mechanizačné prostriedky.

Neprípustné využitie územia

- Všetky ostatné funkcie.

10.2. Štandardy plôch zelene

Norma (štandard) je súhrn jednoznačných, pokial' možno najpresnejších, ale pritom najstručnejších definícií. Nie je teda encyklopédiou, ktorá pojmy široko popisuje.

STN 83 7010

Slovenský ústav technickej normalizácie v roku 2005 vydal Slovenskú štátну normu STN 83 7010 Ochrana prírody, Ošetrovanie, udržiavanie a ochrana stromovej vegetácie s týmto obsahom:

1 Predmet normy

2 Termíny a definície

Termíny vzťahujúce sa na druhy zelene a na ich správu

Termíny vzťahujúce sa na dreviny

Systematika drevín

Morfológia drevín

Starostlivosť o stromy

Termíny vzťahujúce sa na pôdu

Ošetrovanie udržiavanie stromov

Výsadba stromov

Rez

Stabilizácia koruny

Poškodenie drevín a prevencia pred poškodením pri stavebných činnostiach

Všeobecne

Koreňový priestor

Poškodenie a ochrana kmeňa a kôry stromu

Prieskum a kontrola

Všeobecne

Kritéria kontroly

Časový harmonogram kontroly

Dokumentácia

Literatúra

STN 73 6110

Projektovanie miestnych komunikácií. Táto norma ČSN je od 1.1.1993 normou STN s pôvodným číslom. Norma platí pre projektovanie miestnych komunikácií v sídlných útvaroch aj vo voľnej krajine, a to pre novostavby a prestavby. Platí aj pre prieťahy ciest v zastavanom území alebo v území určenom územným plánom k zastavaniu.

Články 218, 219 a 220 obsahujú problematiku komunikačnej zelene, články 84 až 89 obsahujú problematiku deliacich prvkov priečneho usporiadania, články 91 92 obsahujú problematiku pridruženého priestoru a pridruženého pásu, to je plôch, kde je možné umiestňovať plochy komunikačnej zelene.

KRIŠTOV,M., BAUMERTOVÁ,O.: Ošetrovanie chránených stromov. Metodické listy č. 18. Vydavateľ Štátna ochrana prírody SR, Banská Bystrica, 47, 2002.

Literatúra zahraničných štandardov

V súvislosti s problematikou štandardov podávame prehľad významných zahraničných štandardov susedných štátov Slovenskej republiky.

- [1] Zusätzliche Technische Vertragsbedingungen und Richtlinien für Baumpflege. [Doplnkové technické podmienky a zásady ošetrovania a udržiavania stromov], ISBN 3-934484-60-3.
- [2] ÖNORM 1122:2003 Baumpflege und Baumkontrolle [Starostlivosť o stromy a kontrola stromov].
- [3] ÖNORM 1121:2003 Schutz von Gehölzen und Vegetationsflächen bei Baummassnahmen [Ochrana drevín a plôch pre vegetáciu pri stavebných činnostiach].
- [4] ČSN 83 9000:1990 Sadovníctvo a krajinárstvo. Terminológia. Základná terminológia.
- [5] ČSN 18 916:1990 Sadovníctvo a krajinárstvo. Výsadby rastlín.
- [6] ČSN 18 919:1997 Sadovníctvo a krajinárstvo. Rozvojová a udržiavacia starostlivosť o rastliny.
- [7] ČSN 18 919:1997 Sadovníctvo a krajinárstvo. Rozvojová a udržiavacia starostlivosť o rastliny.
- [8] ČSN 18 920:1997 Sadovníctvo a krajinárstvo. Ochrana stromov, porastov pre vegetáciu pri stavebných činnostiach.
- [9] ČSN 46 4902 Výpestky okrasných drevín.

11. Návrh plôch na chránené časti krajiny hodnoteného územia

11.1. Vymedzenie pojmov

1. V štruktúre funkčného využitia hodnoteného územia tvoria plochy navrhované na chránené časti krajiny monofunkčné plochy.
2. V zastavanom území mesta sa nachádzajú chránené prvky nadregionálneho, regionálneho a miestneho územného systému ekologickej stability (ÚSES), ktoré sú záväzné. Ostatné prvky MUSES (biocentra a interakčné prvky) v zastavanom území mesta nie sú vyčlenené.
3. Plochy pre ÚSES môžu byť využívané len ako plochy zelene a vodné plochy a to i v polyfunkčných územiach alebo monofunkčných plochách.
4. Zákon č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny v prvej časti v §5 ods. (4) uvádza, že „Udržanie a dosiahnutie priaznivého stavu krajiny sú činnosti vykonávané vo verejnom záujme“.
5. Zákon o ochrane prírody a krajiny v druhej časti v §3 ods. (3) uvádza, že „Vytváranie a udržiavanie územného systému ekologickej stability je verejným záujmom“.
6. Verejný záujem na úseku zelene, je záujem spoločnosti na takom usporiadaní územia a na takých zmenách v jeho využití, ktoré slúžia k napĺňovaniu cieľov trvalo udržateľného rozvoja.
7. Nezastavateľné plochy zelene sú také plochy, na ktorých nebudú povolené zmeny v ich využívaní, nová výstavba alebo iné opatrenia trvalého charakteru, s výnimkou zmien vo využívaní územia a stavieb, nutných pre zachovanie hodnôt tohto územia a jeho doterajšieho charakteru.

Nezastavateľné plochy zelene je treba chápať ako právny pojem , nie ako charakteristiku územia. Z toho vyplýva, že i v nezastavateľnom území budú existovať zastavané pozemky, alebo vo výnimočných prípadoch tu budú realizované stavby (napr. komunikácie, rozvody energií a pod.), ktoré sú nevyhnutné pre zachovanie hodnôt tohto územia. Naopak v zastavanom území budú existovať „nezastavateľné pozemky“, keď zákaz bude vyplývať z požiadaviek hodnoteného životného prostredia, alebo zo zvláštnych predpisov, popričade bude vyjadrený v územnom pláne (napríklad parkové plochy, verejná zeleň).

11.2 Návrh na vyhlásenie chráneného krajinného prvku

Park Jelšový hájik navrhujeme vyhlásiť za chránený krajinný prvok podľa § 25 zákona č. 543/2002 o ochrane prírody a krajiny.

Obsah projektu ochrany chráneného krajinného prvku je ustanovený Prílohou č. 25/D k vyhláške č. 24/2003 Z.z.

11.3. Regulácia plôch zelene

V regulácii stanovujeme nároky na minimálny rozsah zelene v rámci regulovanej funkčnej plochy a pôsobí vo vzájomnej previazanosti s vlastnou funkciou. Stanovený je najmä v závislosti na spôsobe funkčného využitia a polohe rozvojového územia v rámci mesta.

Plocha zelene je stanovená rozsahom:

- zelene na rastlom teréne,
- zelene na spevnených plochách,
- zelene na strechách,
- zelene popínavej.

11.3.1. Koeficient zelene

Koeficient zelene (KZ) udáva pomer medzi započítateľnými plochami zelene (zeleň na rastlom teréne, zeleň striech, zeleň v spevnených plochách) a celkovou výmerou vymedzeného územia.

Tabuľka : Tabuľka zápočtu plôch zelene

	Typ výsadiel	Merná jednotka	Zápočet plochy	Poznámka
Rastlý terén (min. 70% započítavanej plochy)	Výsadby stromov a krov v trávniku Trávnaté ihriská	m ² .	100% 20%	Komplexné sadové úpravy Súčasť športovo-rekr. areálov
Spevnené plochy *	Strom s malou korunou Strom so strednou korunou Strom s veľkou korunou	ks	10 m ² 25 m ² 50 m ²	Vegetačná plocha min. 2 m ² . *** Vegetačná plocha min. 4 m ² Vegetačná plocha min. 9 m ²
Zelené strechy (max. 30% započítanej plochy)	Hrúbka substrátu nad 0,15 m Hrúbka substrátu nad 0,3 m Hrúbka substrátu nad 0,9 m Hrúbka substrátu nad 1,5 m Hrúbka substrátu nad 2 m	m ² .	10% 20% 50% 70% 90%	Trávnik, kvetiny Trávnik, kry Trávnik, kry, stromy s malou korunou Trávnik, kry, stromy so stred. korunou Trávnik, kry, stromy s veľkou korunou
Popínavá zeleň **	Špeciálna zeleň rastúca pri muroch a zeleň na konštrukciách	m ² .	25%	Hrúbka substrátu adekvátna objemu biomasy dospelej rastliny

Vysvetlivka

* Započítateľná plocha zelene(stromu) v spevnených plochách na rastlom teréne môže predstavovať max. 30% celkovej započítateľnej plochy zelene na rastlom teréne.

** Popínavá zeleň – započítava sa 25% z plochy pôdorysného priemetu popínavej zelene.

*** Vegetačnou plochou stromu sa rozumie plocha závlahovej misky resp. plocha otvoreného terénu v spevnenom povrchu s mrežou alebo bez nej, umožňujúca prevzdušnenie a priamu závlahu stromov (vid' STN 837010. Ošetrovanie, udržiavanie a ochrana stromovej vegetácie).

**** Zdroj – Inštitút mestské informatiky hl. mesta Prahy.

11.3.2. Regulatívy plôch zelene podľa ÚPD mesta

ÚPD mesta *Banská Bystrica (Aurex 2010) navrhuje tieto regulatívy a limity zelene a biokoridorov USES:

Regulatívy a limity zelene

Pri riadení rozvoja územia mesta Banská Bystrica považovať za záväzné regulatívy plošnej výmery zelene na obyvateľa v nasledovnom členení:

- verejná zeleň (parky, parčíky, zeleň námestí a línii) cca $10 \text{ m}^2/\text{obyv.}$
- zeleň v obytnom území (v tom aj zeleň ZŠ a MŠ) cca $15 \text{ m}^2/\text{obyv.}$
- zeleň občianskeho vybavenia
vrátane vyšších školských a areálových športových zariadení) cca $10 \text{ m}^2/\text{obyv.}$
- s p o l u (bez ostatnej zelene) cca $35 \text{ m}^2/\text{obyv.}$
- ostatná zeleň (zeleň cintorínov, ochranná a sprievodná zeleň priemyselných areálov, dopravného a technického vybavenia záhradkárske osady) cca $10 \text{ m}^2/\text{obyv.}$
- celková výmera zelene v zastavanom území mesta $45 - 50 \text{ m}^2/\text{obyv.}$
- výmera lesoparkov mimo zastavaného územia mesta $45 \text{ m}^2/\text{obyv.}$

Vyššie uvedené regulatívy považovať len za základný indikátor zastúpenia zelene v meste.

Pri koncipovaní detailnejšej ÚPD zvážiť aj ďalšie faktory, ako napríklad: priestorové rozloženie zelene v zastavanom území, rozloha jednotlivých plôch zelene, objem biomasy, druhová skladba zelene, jej zdravotný stav, stav údržby, a pod, a v dôsledku použiť (pri zachovaní celkových regulatívov mesta) nasledovné detailnejšie regulatívy:

- zeleň obytného územia $10 - 15 \text{ m}^2/\text{obyv.}$
- zeleň občianskej vybavenosti $12 - 14 \text{ m}^2/\text{obyv.}$
- zeleň verejných priestranstiev $8 - 14 \text{ m}^2/\text{obyv.}$
- zeleň pri špeciálnych plochách a objektoch $5 - 8 \text{ m}^2/\text{obyv.}$
- zeleň hospodársko-rekreačných plôch (ZO) $11 - 17 \text{ m}^2/\text{obyv.}$

Regulatívy a limity biokoridorov USES

Základné regulatívy - šírka biokoridorov

- biokoridor nadregionálneho významu: v sídle najmenej 200 m,
v krajinе najmenej 500 m,
- biokoridor regionálneho významu: v sídle najmenej 100 m,
v krajinе najmenej 200 m,
- biokoridor miestneho významu: v sídle najmenej 50 m,
v krajinе najmenej 100 m.

Pri výpočte minimálnej výmery zelene u navrhovaných plôch HBV je navrhovaná výmera zelene 65 m^2 pre jednu bytovú jednotku (EKOJET, 2010)

12. Celková bilancia plôch zelene v hodnotenom území

Tabuľka: Navrhované nové parky

MČ/ UO	Názov (lokalita)	Výmera (ha)	ID
1/21	Verejný park – pod Belvederom (areál doprav. strediska. ZARES)	2,1039	1
1/12	Verejný park (pri mŕtvej ramene ľavého brehu Hrona)	2,7370	2
1/14	Verejný park Trieda SNP, III	4,1745	3
1/15	Verejný park Urpín	16,4442	4
1/15	Verejný park Kalvária	2,9259	5
6/33	Park pred krematóriom Kremnička	2,6661	6
9/47	Park THK	6,1023	7
1/24	Park Slnenečné stráne	2,8529	8
1/46	Park pred Rooseveltovou nemocnicou	8,3310	9
	Spolu	48,3378	

Tabuľka: Navrh botanickej záhrady

MČ/ UO	Názov (lokalita)	Výmera (ha)	ID
9/28	Botanická záhrada (lokalita záhradkárskej osady Moselno)	7,6574	10

Tabuľka: Navrhované plochy zelene HBV

MČ/ UO	Názov - kód plochy	Počet b.j.	Výmera (ha)	ID
12/49	Plochy HBV v OS Sásová – sever –319	20	0,13	11
12/49	Plochy HBV v OS Sásová – sever 320	148	0,96	12
12/48	Plochy HBV v OS Pieskovňa – 310	170	1,10	13
10/34	Plochy HBV v OS Rakytovce – Dolné lúky – 251	73	0,47	14
6/33	Plochy HBV v OS Pod Mladinami – 234, 235,239	514	3,34	15
9/27	Plochy HBV v OS Pršianská terasa – 186,173,174,175,176	720	4,68	16
1/21	Plochy HBV v OS Belveder Antea – 126	240	1,56	17
1/21	Plochy HBV v OS Belveder – 129,130	352	2,28	18
9/ 19,20	Plochy HBV v OS Štúrovo námestie	154	1,00	19
1/02	Plochy HBV v OS Hurbanova 1,	121	0,78	20
01/46	Plochy HBV v OS Nad Amfiteátrom	85	0,55	21
04/24	Plochy HBV v OS Slnečné stráne	225	1,46	22
12/ 40,48	Plochy HBV v OS Roháčovo – 308	86	0,55	23
	Spolu		18,86	

Tabuľka: Navrhované plochy zelene centier OS

MČ/ UO	Názov (lokalita)	Výmera (ha)	ID
01/46	Parková plocha za SAŽP	0,6753	24
09/27	Pršianska cesta – kompozičná os	0,8472	25
09/27	Pršianska cesta – Pri vŕacej jame	0,7211	26
12/05	Sásová – Stráže (rozvojové plochy UMB)	3,6248	27
	Spolu	5,8684	

Tabuľka: Navrhované plochy zelene komunikácií

MČ	Názov (lokalita)	Dĺžka komunikácie (m)	ID
1/11/1 3	Severný obchvat	5 200	28
	Zberná komunikácia Kynceľová-Sásová-Kostiviarska	24 334	29
1	Zelený bulvár pozdĺž Štadlerovho a Štefánikovho nábrežia	1 380	30
7	Majerská cesta	1 585	31
2/5/6/ 10	Parkové úpravy okolo Hrona v k.ú Rakytovce, Kremnička, Kráľová a Iliaš	4 100	32
	Spolu	36 599	

Tabuľka: Navrhovaná revitalizácia parkov

MČ/ UO	Názov (lokalita)	Výmera (ha)	ID
1/02	Mestský park	6,4143	33
9/19	Park Radvanského kaštieľa	2,1661	34
12/48	Park Jelšový hájik	4,2144	35
1/14	Park Triedy SNP, I a II.	1,8059	36
1/01	Park LUX	5,2718	37
8/23	Park Povstalecká ul.	1,3713	38
12/49	Parková plocha Sitnianska	1,4145	39
9/26	Parková plocha pri MŠ Moskovská – Oremburská	1,0556	40
9/50	Parková plocha na Okružnej ul.	0,6086	41
	Spolu	24,3225	

Tabuľka: Navrhovaná revitalizácia malých parkových plôch

MČ/ UO	Názov (lokalita)	Výmera (ha)	ID
1/12	MPP Hronské predmestie promenáda	0,1987	42
1/21	MPP pri Medokýsi – Štiavničky	0,6206	43
9/50	MPP Mládežnícka	1,8402	44
9/25	MPP na Internátnej so zapojením kostola	0,5917	45
9/19	MPP Tihányiovský kaštieľ	0,4236	46
9/19	MPP Barczyovský kaštieľ v Radvani	0,5826	47
1/ 22,23	Predpolie Rooseveltovej nemocnice	5,5188	48
	Spolu	9,7762	

Tabuľka: Navrhovaná revitalizácia sídliskovej zelene

MČ/ UO	Názov (lokalita)	Výmera (ha)	ID
1/04	Vnútroblok Skuteckého – Kukučínova	2,4720	49
1/14	Sídlisko SNP – 29.augusta – Jegorovova	1,9709	50
1/14	Sídlisko SNP – 29.augusta – Tr. SNP	11,0214	51
9/26	Svahy na Tulskej	0,5991	52
12/49	Plochy zelene medzi Rudohorskou a Tatranskou	7,7311	53
12/48	Plochy zelene medzi Karpatskou a Javorníckou	5,4991	54
11/05	Plochy zelene medzi Ďumbierskou a Ružovou	1,3566	55
9/19	Plochy zelene medzi Radvanskou a Bernolákovou	12,2985	56
8/23	Podlavice – Gaštanová	4,1616	57
	Spolu	45,6589	

Tabuľka: Navrhovaná revitalizácia stromoradia

MČ/ UO	Stromoradia dotknutých komunikácií	Dĺžka stromoradia v m	ID
9/20	Gorkého ul.	752	58
9/50	Internátna ul.	163	59
11/6	Ďumbierska ul.	271	60
1/04	Skuteckého ul.	1 057	61
1/01	J.Cikkera	134	62
1/12	Bellušova ul.	224	63
1/12	B. Nemcovej	62	64
1/12	Jesenského	414	65
1/14	Ul 29. augusta	558	66
1/01	Martina Rázusa	482	67
1/12	9.mája	1 927	68
	Spolu	6 044	

Tabuľka: Navrhovaná revitalizácia stredných deliacich pásov komunikácií

MČ/ UO	Úplná rekonštrukcia zelene stredného deliaceho pásu	Dĺžka stredného del. pásu v m	ID
9/26	Moskovská ul.	361	69
9/26	Tulská ul.	345	70
9/ 19,20	Sládkovičova ul.	1 045	71
12/ 48,49	Rudohorská	534	72
	Spolu	2 285	

Tabuľka: Navrhovaná revitalizácia cintorínov

MČ/ UO	Názov (lokalita)	Výmera (ha)	ID
1/03	Katolícky cintorín (CMZ)	3,2006	73
1/03	Evanjelický cintorín (CMZ)	2,4407	74
1/04	Židovský cintorín	0,5202	75
	Spolu	6,1615	

Tabuľka: Prehľad výmer jednotlivých častí lesoparku podľa ÚPD

MČ	Názov (lokalita)	Výmera (ha)	ID
9	Lesný park Suchý vrch	111,3273	76
3/4/8	Lesný park Laskomer	176,2543	77
6	Lesný park Kremnička – Lišná skala	284,6121	78
15	Prímestský les Stará Kopa	70,1229	79
2	Prímestský les Stráž	59,5609	80
	Spolu	701,8775	

Tabuľka: Zakladanie plôch biokoridorov sídelnej zelene v rámci realizácie USES

MČ	Názov (lokalita) vzastavanom území mesta	Dĺžka biokoridoru (m)	ID
1/5/7/ 9/15	Rieka Hron	13 300	81
1/4/3/ 16	Potok Bystrica (Harmanecký potok)	8 749	82
1/9	Tajovský potok s napojením sa na zónu Štiavničky s významnou plochou medzi Hutnou ul. a ul.Cesta na štadión	5 029	83
9	Malachovský potok s významnou plochou parku kaštieľa Radvanského kaštieľa a zbytkov parku Barcyovského kaštieľa	2 415	84
11	Rudlovský potok – s významnou plochou Jelšový hájik a Rudlovský minerálny prameň	1181	85
9	Udurná	2040	86
1/8	Laskomerský potok	2083	87
15	Molčanský potok	1 113	88
6	Potok Kremnička	2027	89
10	Rakytovský potok	3619	90
6	Krátky potok	1938	91
13/15	Selčiansky potok	2791	92
	Spolu	46 285	

13. Použité podklady a literatúra

Atlas krajiny SR ,MŽP SR,2002

Bilančné charakteristiky hodnoteného územia povodia, SVP,1999

Dokument starostlivosti o dreviny mesta Banská Bystrica, EKOJET, 2010

Greiner J., Gelbrich H.: Grünflächen der Stadt, VEB Berlin, 1972

Generálny plán Lesného parku mesta Banská Bystrica, Lesoprojekt Zvolen, 1999.

Grünes Netz Graz, Stadt Graz, 2006.

Grünsystem Stad Münster, 2007.

Green structure and urban planning, Final report, COST Action C11, COST Office, 2005.

Generel nadregionálneho ÚSES, (URBION Bratislava, 1991) na základe plnenia Uznesenia vlády SR č. 194/1991 a schválený 27.4.1992 Uznesením vlády SR č. 319.

Hodnotenie plánov a projektov významne ovplyvňujúcich lokality sústavy NATURA 2000, Európska komisia, Riaditeľstvo pre životné prostredie, vydalo MŽP SR, 2002.

Chudík M., -Tomaško I.: Metodické zásady pre vypracovanie územných generelov zelene sídelných útvarov, SKVTIR, 1972.

Jelínková M., a kolektív: Generely zelene, VŠÚOZ Praha u Prahy, 1982.

Kavka Bohumil a kolektív: Krajinářské sadovnictví, SZN Praha, 1970.

Kvalita povrchových vôd na Slovensku 2004-2005, SHMÚ, Bratislava, 2006)

Krajinoekologický plán mesta Banská Bystrica, Arch.eko, Banská Bystrica, 2005.

Krišťov M., Urbanová I.: Obce a ochrana drevín, Štátnej ochrane prírody SR, Banská Bystrica, 47, 2001.

Krišťov M., Baumertzová O.,: Ošetrovanie chránených stromov. Metodické listy č. 18. Štátnej ochrane prírody SR, Banská Bystrica, 47, 2002.

Koncept Územní plán sídelního útvaru hl. města Prahy, Útvar rovoje hl. města Prahy, 2009.

Lepeska P., : Metodika zapracování ÚSES do územních plánu obcí. MMR ČR, 1998.

Laubová J., : Zásady pamiatkovej úpravy parku kaštieľa v Banskej Bystrici -Radvani, KÚPSOP, Banská bystrica, 1987.

Lôw J., Bučko A., J.Lacina J., J. Petřík V., Plos J.,E. Zimová : Rukověť projektanta místního ÚSES, 2005

Metodické pokyny na vypracovanie dokumentov územného systému ekologickej stability, MŽP SR, január 1993, č. 101/93-II.

Michalko J., a kolektív :Geobotanická mapa ČSSR - SSR, SAV, 1987.

Návrh ÚSES kat. Územia mesta Banská Bystrica, Mikrotop Slovenská Lupča, 1995

Návrh Územného systému ekologickej stability obsiahnutá v ÚPN VÚC Bansko Bystrického kraja ,URKEA, 1998, schválená Nariadenie vlády SR č. 263/98 Z.z.

Novák L., Iblová M., Škopek V., Vegetace v úpravách vodných toku SNTL praha, 1986.

Prehľadná mapa katastrálnych území a mestských častí (grafická časť, M 1:10.000), ÚHA mesta B. Bystrica.

Pasport plôch s vegetačným krytom a vybavenosťou vo vlastníctve a užívaní mesta Banská Bystrica, ZARES Banská bystrica, 2004.

Pouš R., : Ekologická sieť Banskej Bystrice a možnosti jej optimalizácie, Geografická revue, 2008.

Sklenka V., Pecník M.,: Radvaň, Ceprocer, 2008

Scholz J.,: Rajonizace společenstev okrasných rostlin podle výrobních typu a podtypu v ČSSR, 1970.

Souček V., Šonský D., :Hodnocení a modelové řešení sadovnických úprav v intravilánu města Prahy, VŠÚOZ Pruhonice u Prahy, 1977.

Supuka J. a kolektív: Ekologické princípy tvorby a ochrany zelene, VEDA SAV, 1991.

Supuka J., Vreštiak P., Základy tvorby parkových lesov, VEDA SAV, 1984.

Stadtlandschaft Berlin-eine Analyse, Senatverwaltung für Stadtentwicklung Berlin, 2004.

Sojková E., Kiesenbauer Z., Metodika č. 6/2008-850 Regenerace obytného vnitrobloku, Výskumný ústav Silva Taroucy pre krajinu a okrasné záhradníctví, Pruhonice u Prahy, ČR, 2008.

Šubr J., Zeleň obytných vnitrobloku, VŠÚOZ Pruhonice u Prahy, 1990.

Štatistický lexikón obcí Slovenskej republiky 2002, ŠÚ SR

Územný plán mesta Banská Bystrica, Aurex Bratislava, 2010

Valachovič Zatriedenie biotopov Slovenska, Daphne, 2003

Viceník A., Polák P., Európsky významné biotopy na Slovensku, Daphne, 2003

Významné plochy zelene na území mesta Banská Bystrica, UHA mesta Banská Bystrica, 2006

Zímová E., : Experimentální zakladání skladebních částí USES“ Ústav aplikované ekológie LF ČZU Kostelec nad Černými lesy, 2000.

Zhodnotenie stavu vyšetrovaných pieskovísk v roku 2006, Správa SOI SR, 2006

Štandardy zelene

ČSN 83 9000:1990 Sadovníctvo a krajinárstvo. Terminológia. Základná terminológia.

ČSN 18 916:1990 Sadovníctvo a krajinárstvo. Výsadby rastlín.

ČSN 18 919:1997 Sadovníctvo a krajinárstvo. Rozvojová a udržiavacia starostlivosť o rastliny.

ČSN 18 919:1997 Sadovníctvo a krajinárstvo. Rozvojová a udržiavacia starostlivosť o rastliny.

ČSN 18 920:1997 Sadovníctvo a krajinárstvo. Ochrana stromov, porastov pre vegetáciu pri stavebných činnostiach.

ČSN 46 4902 Výpestky okrasných drevín.

Zusätzliche Technische Vertragsbedingungen und Richtlinien für Baumpflege. ISBN 3-934484-60-3.

ÖNORM 1122:2003 Baumpflege und Baumkontrolle

ÖNORM 1121:2003 Schutz von Gehölzen und Vegetationsflächen bei Baummassnahmen

STN 83 7010 Ochrana prírody, Ošetrovanie, udržiavanie a ochrana stromovej vegetácie.

STN 73 6110 Projektovanie miestnych komunikácií.

STN EN 1176-1 Zariadenia detských ihrísk

Štandardy minimálnej vybavenosti obcí, MŽP SR, 2002.

Prílohy

Tabuľková príloha

Tabuľka č. 1. Prehľad drevín a ich charakteristika

Mapová príloha

Mapa č. 1

Základné druhy zelene

1/1	Legenda.	1:40 000
1/2	6-2 Banská Bystrica	1:5 000
1/3	8-3 Banská Bystrica	1:5 000
1/4	7-3 Banská Bystrica	1:5 000
1/5	6-3 Banská Bystrica	1:5 000
1/6	8-4 Banská Bystrica	1:5 000
1/7	7-4 Banská Bystrica	1:5 000
1/8	6-4 Banská Bystrica	1:5 000
1/9	5-4 Banská Bystrica	1:5 000
1/10	7-5 Banská Bystrica	1:5 000
1/11	6-5 Banská Bystrica	1:5 000
1/12	7-6 Banská Bystrica	1:5 000

Mapa č. 2

Koncept návrhu systému zelene mesta 1:40 000

Mapa č. 3

Návrhy zelene

3/1	Legenda	1:40 000
3/2	8-2 Banská Bystrica	1:5 000
3/3	7-2 Banská Bystrica	1:5 000
3/4	6-2 Banská Bystrica	1:5 000
3/5	8-3 Banská Bystrica	1:5 000
3/6	7-3 Banská Bystrica	1:5 000
3/7	6-3 Banská Bystrica	1:5 000
3/8	9-4 Banská Bystrica	1:5 000
3/9	8-4 Banská Bystrica	1:5 000
3/10	7-4 Banská Bystrica	1:5 000
3/11	6-4 Banská Bystrica	1:5 000
3/12	5-4 Banská Bystrica	1:5 000
3/13	9-5 Banská Bystrica	1:5 000
3/14	8-5 Banská Bystrica	1:5 000
3/15	7-5 Banská Bystrica	1:5 000
3/16	5-5 Banská Bystrica	1:5 000
3/17	8-6 Banská Bystrica	1:5 000
3/18	7-6 Banská Bystrica	1:5 000
3/19	6-6 Banská Bystrica	1:5 000
3/20	7-7 Banská Bystrica	1:5 000